

HENKILÖVAHINKOASIAIN NEUVOTTELUKUNNAN SUOSITUKSIA

**VAHINGONKORVAUSLAIN 5 LUVUN
SÄÄNNÖSTEN NOJALLA KIVUSTA JA SÄRYSTÄ
SEKÄ MUUSTA TILAPÄISESTÄ HAITASTA,
PYSYVÄSTÄ HAITASTA SEKÄ KÄRSIMYKSESTÄ
SUORITETTAVIEN KORVAUSTEN MÄÄRISTÄ**

4. PAINOS

ISBN 978-952-259-656-7 (nid.)

ISBN 978-952-259-657-4 (PDF)

Esipuhe 4. painokseen

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan aikaisemmat suosituskokoelmat ovat ilmestyneet kesäkuussa 2008, toukokuussa 2011 ja syyskuussa 2014. Suositukset ovat siten valmistuneet noin kolmen vuoden välein, kun tämä uusin 4. painos julkaistaan marraskuussa 2017.

Nyt valmistunut suosituskokoelman 4. painos on laadittu yhteistyössä Helsingin yliopiston kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin (entinen Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos) kanssa. Instituutti on huolehtinut aineiston hankinnasta, analysoinnista sekä suositettavia korvausluokkia ja -tasoja koskevien esitysten tekemisestä. Tästä työstä on vastannut suunnittelija, valtiotieteiden maisteri Petri Danielsson. Oikeustapausten koodauksen ovat suorittaneet tekniset avustajat Chris Carling, Laura Kolehmainen ja Emma Peltomaa.

Uusia suosituksia varten on kerätty tiedot Suomen eri käräjäoikeuksissa 1.1.–31.12.2015 annetuista tuomioista, joissa korvausta on tuomittu vahingonkorvauslain 5 luvun nojalla aineettomasta vahingosta. Tällä kertaa kaikkein yleisimmistä vahinkotyypeistä tiedot kerättiin kuitenkin otannan perusteella siten, että vain osa ratkaisuista poimittiin mukaan. Aineisto näiltäkin osin on hyvin kattava eikä otannan käytöllä ole vaikutusta suositusten sisältöön. Vuodelta 2015 kerätty aineisto käsittää kaikkiaan 4 249 käräjäoikeuden tuomiota.

Vuoden 2015 aineiston lisäksi suosituksissa on käytetty myös aikaisemmin kerättyä aineistoa ajalta 1.1.–31.12.2009 sekä 1.1.–31.12.2012. Ensimmäisiä suosituksia varten käräjäoikeuksista kerätty aineisto 1.1.–30.6.2007 on suurimmaksi osaksi jätetty jo ottamatta huomioon. Edelleenkin on käytetty eräissä harvinaisissa vahinkotyypeissä vuosina 2010 ja 2011 annettuihin tuomioihin perustuvaa täydennysaineistoa.

Tarkempi selostus tutkimusaineistosta on jaksossa Suositusten perusta.

Suosituksen tekstiosioihin ja korvausasteikkoihin on tullut eräitä muutoksia.

Tilapäisessä haitassa on tullut kaksi uutta suositusta sellaisista vammatyypeistä, joista aikaisemmin ei ollut omaa suositusta eli suositukset kiertäjäkalvosimen repeämästä (7.1.2–7.1.4) sekä jalkaterän vammoista (8.14). Myös kolmen suosituksen otsikkoon on tullut muutoksia (2.6., 7.1. ja 7.4.). Yhden suosituksen tekstiosassa on muutettu haitan määrittelyä, mikä johtuu hoitomenetelmien kehittymisestä (8.8.2; polven nivelsiteiden revähdys ja nivelen sisäinen vamma). Tilapäisen haitan osalta on korotettu kahden suosituksen ala- ja ylärajaa sekä yhden suosituksen ylärajaa.

Vähäistä toiminnallista haittaa koskevassa osiossa on korotettu kaikkien kuuden korvausasteikon ylärajaa. Muutoksen taustalla on korkeimman oikeuden ennakkoratkaisu KKO 2016:77.

Kärsimyskorvauksissa on raiskausta koskeviin suosituksiin sisällytetty ne loukkaukset, jotka on aiheutettu tekemällä raiskaus toisen avutonta tilaa hyväksi käyttäen. Korvausasteikot on ryhmitelty tällöin sen mukaan, onko loukkaus aiheutettu käyttämällä raiskauksessa väkivaltaa tai sen uhkausta (1.1.1–1.1.4) taikka käyttämällä hyväksi toisen avutonta tilaa (1.1.5 ja 1.1.6). Vastaavasti pakottamisessa seksuaaliseen tekoon on otettu huomioon teko, joka on tehty käyttämällä hyväksi toisen avutonta tilaa. Muutokset johtuvat siitä, että 1.6.2011 voimaan tullessa rikoslain 20 luvun uudistuksessa puolustuskyvyttömyystilanteet arvioitiin rikosoikeudellisesti uudelleen siten, että raiskaus- tai pakottamisrikkokseksi arvioidaan myös ne tapaukset, joissa tekijä käyttää hyväksi puolustuskyvyttömyyttä, jota hän ei ole itse aiheuttanut.

Rikoslain uudistusten vuoksi kokonaan uudet suositukset on annettu seksuaalisesta ahdistelusta (1.3.3), viestintärauhan rikkomisesta (2.4) ja vainoamisesta (2.5). Identiteettivarkaudesta, jota koskeva rikoslain 38 luvun 9 a § tuli voimaan 4.9.2015, suositusta ei ole vielä annettu.

Kärsimyskorvauksissa yhden korvausasteikon alarajaa on alennettu (2.2). Muita korvausasteikon muutoksia ei ole tehty.

Kaiken kaikkiaan korvausaineiston perusteella suositusten korvausasteikkoihin on tehty vain vähän muutoksia. Tämä osoittaa sitä, että neuvottelukunnan suosituksia käytetään apuna korvausharkinnassa.

Suosituksen otsikon jälkeen on lisätty tähtimerkki * (asteriski), jos suosituksen tekstiosa tai korvausmäärät ovat – millä lailla tahansa - muuttuneet edellisestä painoksesta.

Soveltamisohjeissa ilmoitettujen yksittäisten tuomittujen korvausten määriin on tehty inflaatiotarkistus, joten ne eivät välttämättä vastaa alun perin tuomittua korvausta.

Suosituksiset perustuvat siihen lainsäädäntöön, joka on ollut voimassa vuonna 2015 annettujen tuomioiden aikana. Uusia suosituksia tullaan lisäämään lainsäädännön sekä oikeuskäytännön kehittymisen myötä.

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan tehtävänä ei ole antaa suosituksia syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetussa laissa (422/1974) tarkoitetun kärsimyskorvauksen määristä. Korkein oikeus on kuitenkin ottanut suositukset huomioon vertailuaineistona arvioidessaan mainitun lain mukaisten kärsimyskorvausten oikeudenmukaista määrää (KKO 2017:73 kohdat 17–20). Korkeimman oikeuden mukaa näet tässä korvausharkinnassa tulee ottaa huomioon myös yleisessä vahingonkorvausoikeudellisessa sääntelyssä sekä oikeus- ja korvauskäytännössä tapahtunut kehitys ja lainsäädännöstä ilmenevä pyrkimys yhdenmukaistaa aineettomien vahinkojen korvauskäytäntöä (kohdat 7, 32 ja 33).

Suosituksissa esitetyt esimerkkitapaukset perustuvat aineistoon. Esimerkkitapauksissa korvaukset pohjautuvat käräjäoikeuden ratkaisuun eikä se ole henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan kannanotto siitä, mikä suosituskohta tapaukseen sopisi.

Neuvottelukunnan kokoonpano on sama kuin edellistä painosta laadittaessa. Neuvottelukunnan lääketieteellisenä asiantuntijana on ollut vakuutus oikeuden päätoiminen ylilääkäri, sisätautien erikoislääkäri, lääketieteen ja kirurgian tohtori Hannu Väänänen. Neuvottelukunta on saanut lääketieteellistä asiantuntija-apua myös ortopedian ja traumatologian erikoislääkäri, lääketieteen tohtori Pekka Ylitseltä sekä ortopedian ja traumatologian erikoislääkäri, dosentti Arsi Harilaiselta.

Neuvottelukunnalle on tullut joitakin ehdotuksia, huomautuksia ja kyselyjä suosituksiin liittyen. Kaikki nämä on käsitelty neuvottelukunnassa. Neuvottelukunta ottaa mielellään jatkossakin vastaan huomautuksia ja ehdotuksia suositusten kehittämiseksi. Ne voidaan toimittaa sähköpostitse osoitteeseen *henkilovahingot@om.fi*.

Neuvottelukunta kiittää kaikkia suositusten laatimiseen osallistuneita heidän panoksestaan suositusten laadinnassa.

Helsingissä 27. päivänä marraskuuta 2017

Mikko Könkkölä

Helena Lindgren

Aija Peltola

Riitta Savolainen

Juhani Kaivola

Kyösti Vihermaa

Essi Kontinen-Di Nardo

Esipuhe 3. painokseen

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan aikaisemmat suosituskokoelmat ovat ilmestyneet kesäkuussa 2008 ja toukokuussa 2011.

Nyt valmistunut suosituskokoelman 3. painos on laadittu yhteistyössä Oikeuspoliittisen tutkimuskeskuksen kanssa, joka on vastannut suositusten pohjana olevan aineiston hankinnasta ja tilastollisesta analysoinnista. Oikeuspoliittisessa tutkimuslaitoksessa on laadittu myös tutkimusaineistoon perustuen neuvottelukunnan päätöksentekoa varten esitykset suositettavista korvausluokista ja korvaustasoista. Aineiston hankinnasta, analysoinnista sekä esityksen laatimisesta on vastannut Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkija, valtiotieteiden maisteri Petri Danielsson. Oikeustapausten koodauksen ovat suorittaneet Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusavustajat Anna Hulkkonen, Virpi Jouhki, Jukka Ojala, Juho Rankinen, Micaela Salo, Karoliina Suonpää sekä Miikka Vuorela.

Suosituslaskelman suosituksia varten on kerätty tiedot kaikista Suomen eri kärjäoikeuksissa 1.1.–31.12.2012 annetuista tuomioista, joissa korvausta on tuomittu vahingonkorvauslain 5 luvun nojalla aineettomasta vahingosta. Lisäksi huomioon on otettu aikaisempia suosituskokoelmia varten kerätty oikeuskäytäntö ajalta 1.1.–30.6.2007 sekä 1.1.–31.12.2009. Lisäksi harvinaisten vahinkotyyppien osalta on hyödynnetty täydennysaineistoa, joka perustuu kärjäoikeuksissa 1.1.2010–31.12.2011 annettuihin tuomioihin. Yhteensä aineisto käsittää kaikkiaan noin 16 400 kärjäoikeuden tuomiota, joiden perusteella on tuomittu yhteensä 31 000 korvausta. Uusimmalle aineistolle on tarkastelussa annettu suurin painoarvo, mutta vanhempaa aineistoa on hyödynnetty varsinkin harvinaisempien vammojen kohdalla. Uudemman ja vanhemman aineiston yhdistämistä koskevia periaatteita on muutettu.

Aikaisempien suosituskokoelmien perustana olevaan aineistoon on tehty joitakin luokitteluja koskevia tarkistuksia, minkä vuoksi yksittäisten vamma- tai kärsimysluokkien korvaustapausten lukumäärissä voi esiintyä vaihtelua aikaisempiin julkaisuihin nähden.

Neuvottelukunta on antanut kokonaan uudet suositukset vähäisestä pysyvästä toiminnallisesta haitasta suoritettavista korvauksista (II.2). Kyse on lähtökohtaisesti tapauksista, joissa toiminnallisen haitan aste on haittaluokituksen luokkaa I vähäisempi. Pysyvien toiminnallisten haittojen arvioiminen käytössä olevan tapaturmavakuutuslain haittaluokituksen mukaan jättää arvioinnin ulkopuolelle paljon vammojen jälkitiloja, joissa vahinkoa kärsineelle on jäänyt jonkinasteinen toiminnallinen haitta.

Uudempikin aineisto osoitti, että tuomioistuinten tuomitsemat haittaluokituksen mukaisen pysyvän haitan korvaukset noudattavat edelleen varsin tarkoin liikennehävikolautakunnan normeja ja ohjeita.

Suosituslaskelman uudessa painoksessa on suosituksiin tehty eräitä uudelleen järjestelyjä. Näköelinten (silmän) vammoja koskevat neljä suositusta (19–22

§) on korvausasteikkojen muodostamisen helpottamiseksi yhdistetty yhdeksi suositukseksi (I.5.1), jossa on viisi alakohtaa. Kahteen suositukseen on muodostettu uudet alakohdat (raiskaus ja työsyRJintä eli 75 ja 99 §, uudessa painoksessa III.1.1 ja III.5.2).

Uudessa painoksessa on myös suositusten numerointia muutettu. Kukin korvattava vahinkolaji (tilapäinen haitta, pysyvä haitta, loukkauksen aiheuttama kärsimys ja surmansa saaneen läheiselle aiheutunut kärsimys) on jaoteltu roomalaisin numeroin (I-IV) neljään pääluokkaan. Jokainen pääluokka on tämän jälkeen jaettu juoksevilla numeroinnilla vammoja koskeviin alaluokkiin. Siten esimerkiksi lievää keuhkovammaa koskeva suositus (57 §) on nyt I.10.2. Uudella numeroinnilla on pyritty säilyttämään vammaluokkien numerointi suhteellisen pysyvänä myöhempiin painoksiin tehtävien muutosten yhteydessä. Liitteeksi on otettu suositusten käyttämistä helpottava vastaavuustaulukko, josta ilmenee kutakin suositusta vastaava numerointi 2. painoksessa.

Suosituksen korvausasteikoihin on tullut uuden aineiston perusteella muutoksia. Muutokset ovat tarkoittaneet ensinnäkin sitä, että korvausasteikon ala- ja ylärajaa on nostettu taikka pelkästään alarajaa tai ylärajaa on nostettu. Ensimmäistä kertaa on eräiden korvausasteikkojen korvausrajoja myös päädytty oikeuskäytännön perusteella laskemaan. Korvausasteikon alarajaa on laskettu kuudessa tapauksessa (esimerkiksi laiton uhkaus, väärä ilmianto, salakatselu) sekä ala- ja ylärajaa yhdessä tapauksessa (pakottaminen). Kaiken kaikkiaan kysymys on ollut lähinnä korvausasteikkojen tarkennuksista ilman merkittäviä tasomuutoksia. Eräissä lievemmissä vammoissa alaraja on poistettu.

Suosituskoelma 3. painoksen suositukset perustuvat siihen lainsäädäntöön, joka on ollut voimassa vuodelta 2012 kerätyn aineiston aikana. Rikoslakiin tämän jälkeen tehtyjä muutoksia ei siten ole otettu huomioon. Uuskriminalisoinneissa on useimpien loukkausten osalta mahdollista hakea tulkintatukea olemassa olevista suosituksista. Uusia suosituksia tullaan lisäämään oikeuskäytännön kehittymisen myötä.

Soveltamisohjeisiin on otettu viittauksia korkeimman oikeuden tai hovioikeuksien suositusten aihepiiriä koskevasta uudesta oikeuskäytännöstä.

Neuvottelukunta on pyrkinyt edelleenkin ylläpitämään keskustelua henkilövahinkojen korvaamisesta ja suositusten kehittämisestä. Neuvottelukunta järjesti 6.5.2013 Helsingissä erityisesti tuomareille, asianajajille ja asiantuntijoille tarkoitettua laajapohjaisen seminaarin, jossa käsiteltiin henkilövahinkojen korvaamiseen liittyviä kysymyksiä. Erityisenä aiheena oli elämänlaadun mittaamista koskeva tutkimus. Neuvottelukunnan tarkoituksena onkin suositusten seuraavaa painosta valmisteltaessa selvittää, voidaanko ja miten tällaisen tutkimuksen tuloksia hyödyntää aineettomien vahinkojen korvaamisessa.

Kun korvausaineiston hankinta ja analysointi on siirtynyt Oikeuspoliittiselle tutkimuslaitokselle, neuvottelukunnalla ei ole enää ollut päätoimista pääsihteeriä. Sivutoimisena pääsihteerinä neuvottelukunnassa on toiminut asessori Wilhelm

Norrman 30.4.2012 saakka, siitä alkaen 30.11.2013 asti viskaali Tiina Väisänen sekä 1.12.2013 alkaen ma. viskaali Essi Konttinen-Di Nardo.

Neuvottelukunnan lääketieteellisenä asiantuntijana tätäkin painosta laadittaessa on toiminut LKT, dosentti Antero Mäkelä. Ylilääkäri, LKT Eero Hirvensalo on antanut neuvottelukunnalle sen pyytämän lausunnon suosituksiin liittyvistä lääketieteellisistä kysymyksistä.

Neuvottelukunta kiittää kaikkia suositusten laatimiseen osallistuneita heidän panoksestaan suositusten uudistamisessa.

Neuvottelukunta ottaa mielellään vastaan huomautuksia ja ehdotuksia suositusten kehittämiseksi. Ne voidaan toimittaa sähköpostitse osoitteeseen *henkilova-
hingot@om.fi*

Helsingissä 30. päivänä syyskuuta 2014

Mikko Könkkölä

Helena Lindgren

Aija Peltola

Riitta Savolainen

Juhani Kaivola

Kyösti Vihermaa

Essi Konttinen-Di Nardo

Esipuhe 2. painokseen

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan edellinen suosituskokoelma ilmestyi kesäkuussa 2008. Neuvottelukunnan saaman palautteen mukaan suosituksia käytetään yleisesti apuna tuomittaessa korvausta aineettomasta vahingosta. Oikeuskäytäntö osoittaa, että suosituksia on noudatettu ohjeellisesti, mutta esitetyistä korvaustasoista on myös poikettu. Suositukset ovatkin tarkoitettu vain korvauksen määrittämisen lähtökohdaksi. Harkintavalta suotavasta korvaustasosta kuuluu viime kädessä tuomioistuimille.

Uuden suosituskokoelman suositukset on muodostettu vuoden 2009 oikeuskäytännön pohjalta. Myös edellisen suosituskokoelman perusteena ollut oikeuskäytäntöä on hyödynnetty suositusten muodostamisessa soveltamisohjeissa tarkemmin kuvatulla tavalla.

Uuteen suosituskokoelmaan sisältyy neuvottelukunnan selvitys pysyvän toiminnallisen haitan korvaamisesta. Samassa yhteydessä esitetään korvausharkinnan avuksi erilaisia käytössä olevia korvausvastuuta määritteleviä järjestelmiä. Kyse ei kuitenkaan ole suosituksesta. Varsinaisia suosituksia pysyvästä haitasta on annettu ainoastaan pysyvän kosmeettisen haitan korvaamisesta.

Lisäksi suosituskokoelman uuteen painokseen on otettu eräitä uusia tilapäisen haitan korvaamista koskevia suosituksia (30.1 §, 31 §, 33 §, 38 §, 39 §). Suosituksia on myös eräiltä osin järjestelty uudelleen. Kaikkien näiden muutosten seurauksena suositusten numerointi on muuttunut edellisestä painoksesta. Suositusten loppuun on sisällytetty vastaavuustaulukko vanhojen ja uusien suositusten vertaamisen helpottamiseksi.

Varsinaisiin suosituksiin tehtyjen lisäysten ja päivitysten lisäksi suosituskokoelmaan on tehty eräitä rakenteellisia muutoksia, joiden tarkoituksena on ollut helpottaa suositusten käyttämistä. Edellisen suosituskokoelman johdanto ja perustelut -osiot on saadun palautteen johdosta yhdistetty yhdeksi kokonaisuudeksi. Näin syntyneiden *soveltamisohjeiden* tarkoituksena on helpottaa suositusten soveltamista ja tarjota samalla välineet suositusten avointa ja kriittistä arviointia varten.

Ensimmäisen suosituskokoelman julkaisemisen jälkeen korkein oikeus on antanut yhden ennakkopäätöksen, jossa on ollut kysymys loukkauksella (tapon yritys) aiheutetun kärsimyksen määrän korvaamisesta. Yhdessä ratkaisussa korkein oikeus on nimenomaisesti ottanut kantaa surmansa saaneen läheiselle kärsimyksenä aiheutuneen vahingon määrään. Korkein oikeus on antanut lisäksi muutaman ennakkoratkaisun loukkauksella aiheutetun kärsimyksen korvattavuudesta. Neuvottelukunta on huomionnut nämä ratkaisut, joskaan niillä ei ole ollut välitöntä vaikutusta neuvottelukunnan suositamiin korvaustasoihin.

Neuvottelukunta on pyrkinyt osaltaan edistämään henkilövahinkojen korvaamisesta käytävää keskustelua. Neuvottelukunta muun muassa järjesti syksyllä 2009 laajan seminaarin aineettomien vahinkojen korvaamisesta. Seminaarissa keskusteltiin muun muassa suositusten asemasta ja neuvottelukunnan roolista.

Uuteen suosituskokoelmaan ei liity mitään suositusten ajallista soveltamista koskevaa ohjetta. Suositukset ovat vallitsevaa oikeuskäytäntöä kuvaava informaatiolähde. Uutta suosituskokoelmaa voidaan käyttää apuna kaikissa suosituskokoelman julkaisemisen jälkeen ratkaistavissa tapauksissa siitä riippumatta, koska vahinko on aiheutunut.

Vuonna 2006 ensimmäisen kerran asetetun neuvottelukunnan toimikausi päättyi 31.12.2010. Uusi neuvottelukunta on asetettu vuoden 2011 alusta. Edellisen neuvottelukunnan jäsenet Pirkko Mikkola ja Ulla Lahtinen jäivät pois neuvottelukunnasta ja heidän tilalleen nimettiin hovioikeudenneuvos Helena Lindgren Itä-Suomen hovioikeudesta ja käräjätuomari Riitta Savolainen Helsingin käräjäoikeudesta. Näiden suositusten valmisteluun ovat osallistuneet sekä neuvottelukunnasta pois jääneet että heidän tilalleen nimitetyt neuvottelukunnan jäsenet. Neuvottelukunnan pääsihteerinä on toiminut 31.1.2011 asti varatuomari Jarkko Mänistö, jonka toimikauden aikana suositusten valmistelutyö on tehty.

Neuvottelukunnan lääketieteellisenä asiantuntijana on toiminut LKT Antero Mäkelä, kirurgisten tautien erikoislääkäri, ortopedian ja traumatologian dosentti (HY) (ylilääkäri Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto).

Neuvottelukunnan tavoitteena on ollut luoda käytännön tarpeita vastaava apuväline aineettoman vahingon suuruuden määrittämistä varten tuomioistuinten ja asianosaisten käyttöön. Neuvottelukunta ottaa mielellään vastaan huomautuksia ja ehdotuksia suositusten kehittämiseksi. Ne voidaan toimittaa sähköpostitse osoitteeseen *henkilovahingot@om.fi*

Helsingissä 26. toukokuuta 2011

Mikko Könkkölä

Helena Lindgren

Aija Peltola

Riitta Savolainen

Juhani Kaivola

Kyösti Vihermaa

Wilhelm Norrman

Esipuhe 1. painokseen

Taustaa

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunta on lakisääteinen toimielin ja se on perustettu henkilövahinkojen ja kärsimyksen korvaamista koskevan oikeus- ja korvauskäytännön yhtenäisyyden edistämiseksi (laki henkilövahinkoasiain neuvottelukunnasta 1 §, 513/2004). Neuvottelukunnan keskeisenä tehtävänä on antaa yleisiä suosituksia vahingonkorvauslain 5 luvun säännösten nojalla kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä haitasta sekä kärsimyksestä suoritettavien korvausten määristä (2 §:n 1 momentin 2 kohta). Nämä suositukset ovat ensimmäiset neuvottelukunnan mainitun lainkohdan nojalla antamat suositukset.

Suosittelun antaminen liittyy olennaisesti vahingonkorvauslain henkilövahinkojen korvaamista koskevien säännösten uudistamiseen. Vuoden 2006 alussa voimaan tulleen lainuudistuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena oli yhtenäistää aineettomien vahinkojen ja kärsimyksen korvauskäytäntöä. Tätä tavoitetta pyrittiin edistämään ottamalla lakiin aikaisempaa täsmällisempiä säännöksiä niistä perusteista, joilla korvaus henkilövahingosta aiheutuneesta aineettomasta vahingosta samoin kuin henkilöön kohdistuneen loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä määrätään.

Korvaus aineettomasta vahingosta haluttiin lainuudistuksessa määrättäväksi objektiivisesti arvioitavien seikkojen perusteella. Näin korvaukset katsottiin voitavan määrätä mahdollisimman yhdenmukaisesti vahingon tosiasiallisen laadun perusteella, sillä subjektiivisesti koetun henkilövahingon tai loukkauksen aiheuttaman haitan tai kärsimyksen määrä ei ole mitattavissa tai vertailtavissa ja lisäksi ihmisten kyky kuvailla tuntemuksiaan vaihtelee. Toisaalta ei pidetty käytännössä tarkoituksenmukaisena säännellä tyhjentävästi lain tasolla korvausten määriä, koska korvausten määräämisperusteet olisi silloin määriteltävä suppeasti ja korvaukset muodostuisivat liian kaavamaisiksi.

Lain esitöiden mukaan säännösten ohella tarvittiinkin muunlaista oikeus- ja korvauskäytännön ohjaamista (HE 167/2003). Vaikka tärkein merkitys oikeuskäytännön ohjaamisessa on korkeimmalla oikeudella, sen mahdollisuuksia pidettiin kuitenkin tässä tehtävässä rajallisena. Jotta aineettomista vahingoista suoritettavien korvausten määriä koskevaa oikeus- ja korvauskäytäntöä voitaisiin tehokkaasti ohjata korkeimman oikeuden ennakkoratkaisuilla, korkeimman oikeuden käsiteltäväksi olisi jatkuvasti tultava varsin suuri määrä erityyppisiä henkilöön kohdistuvia vahinkoja koskevia asioita. Hallituksen esityksessä arvioitiin, että toiseikastonsa ja prosessuaalisen asetelmansa suhteen soveltuvia korvausmääriä koskevia tapauksia ei jatkossakaan tule riittävästi ennakkoratkaisun kohteeksi. Näin pelkästään korkeimman oikeuden ennakkoratkaisuilla ei voida saavuttaa riittävää ohjausvaikutusta.

Lainuudistuksessa tarkasteltiin myös erityisten korvausjärjestelmien piirissä toimivien lautakuntien tehtävää korvauskäytännön ohjaamisessa ja sen yhtenäisyyden ylläpitämisessä toimialoillaan. Tässä suhteessa erityisen suuri merkitys käytännössä on tunnetusti niillä liikennevahinkolautakunnan normeilla, jotka koskevat henkilövahinkojen perusteella aineettomasta vahingosta suoritettavia korvauksia. Johtopäätös oli kuitenkin, että liikennevahinkolautakunnan asema henkilövahinkojen korvauskäytäntöä yleisesti ohjaavana toimielimenä voitiin perustellusti kyseenalaistaa. Liikennevahinkolautakuntaa ei ole perustettu eikä sen kokoonpanoa ole muodostettu tällaisen tehtävän suorittamista varten. Liikennevahinkolautakunnan normien laajan soveltamisen tekee ongelmalliseksi myös se, että normit on laadittu vain liikennevahinkoja silmällä pitäen eikä normeja toisaalta ole kärsimyskorvauksia varten.

Erityisesti edellä mainituista syistä aineellisten korvaussäännösten uudistamisen ohella ehdotettiin perustettavaksi erityinen neuvottelukunta, jonka tarkoituksena on edistää henkilövahinkojen ja kärsimyksen korvaamista koskevan oikeus ja korvauskäytännön yhtenäisyyttä.

Neuvottelukunnan tehtävä ilmaistiin hallituksen esityksessä siten, että neuvottelukunnan tulisi ”hankkia selvitystä oikeus- ja korvauskäytännössä määrättävien korvausten määristä ja julkaista tämän selvityksen perusteella laadittuja lähinnä yhteenvedon omaisia suosituksia korvausten määristä.” Hallituksen esityksessä korostettiin myös, että neuvottelukunnan harkintavallan suositusten antamisessa tulee olla suppeata ja että suositukset tulee sitoa oikeus- ja korvauskäytännössä vallitsevaan tasoon. Neuvottelukunnan toimivaltaan ei kuulu suositusten muodostaminen oman itsenäisen oikeuspoliittisen harkinnan perusteella. Lakivaliokunnan mukaan näin neuvottelukunnan tehtävä olisi korostetun suppea, mikä osaltaan sopivalla tavallaan korostaisi tuomioistuinten ratkaisutoiminnan riippumattomuutta (LaVM 1/2004). Lakia säädettäessä pidettiin myös perusteltuna, että neuvottelukunnan tehtävänkuva huomioon ottaen sen jäsenet edustavat tuomioistuinlaitosta ja erityisten korvausjärjestelmien piirissä toimivia lautakuntia.

Jo perustuslaista johtuu, että neuvottelukunta voi antaa vain yleisiä suosituksia ja että sen suositukset eivät ole tuomioistuimia sitovia.

Neuvottelukunnasta ja sen toiminnan järjestämisestä

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnasta annetun lain mukaan neuvottelukunnassa on puheenjohtaja ja viisi muuta jäsentä. Lakia säädettäessä pidettiin perusteltuna, että neuvottelukunnan tehtävänkuva huomioon ottaen sen jäsenet edustavat tuomioistuinlaitosta ja erityisten korvausjärjestelmien piirissä toimivia lautakuntia. Puheenjohtajan ja kolmen jäsenen tulee lain mukaan olla vakinaisia tuomareita. Heidät valtioneuvosto määrää tehtävänsä kerrallaan enintään viideksi vuodeksi. Neuvottelukunnan jäseniä ovat lisäksi liikennevahinkolautakunnan ja potilasvahinkolautakunnan puheenjohtajat.

Neuvottelukunta asetettiin 15.3.2006. Sen puheenjohtajaksi nimitettiin hovioikeuden presidentti Mikko Könkkölä sekä jäseniksi hovioikeudenneuvos Pirkko Mikkola, kärjätuomari Ulla Lahtinen ja vakuutus oikeustuomari Aija Peltola. Neuvottelukunnan jäseniä ovat myös puheenjohtajat Kyösti Vihermaa (liikennevahinkolautakunta) ja Juhani Kaivola (potilasvahinkolautakunta). Neuvottelukunnan pääsihteeriksi valittiin kesäkuussa 2006 tutkija, varatuomari Jarkko Männistö. Neuvottelukunta on kutsunut asiantuntijoikseen oikeustieteen tutkijoita sekä lääke- ja tilastotieteen edustajia, asianajajia ja syyttäjiä.

Neuvottelukunnan tehtävänä on lain mukaan myös seurata henkilövahinkojen ja kärsimyksen korvaamista koskevan oikeus- ja korvauskäytännön kehitystä (2 §:n 1 momentin 1 kohta). Neuvottelukunta onkin oikeuskäytännön selvittämiseksi ja suositusten laatimiseksi tehnyt laajapohjaisen tietojen keruun kärjäoikeuksien aineetonta vahinkoa ja kärsimyskorvausta koskevista tuomioista. Neuvottelukunnalla on lain mukaan ollut oikeus saada käyttöönsä myös salassa pidettävät tuomiot (2 §:n 2 momentti). Kärjäoikeuksien korvaustuomioihin kohdistuneesta tutkimuksesta on tarkoitus julkaista myöhemmin erillinen raportti.

Ennen tätä aineiston keruuta neuvottelukunta suoritti ensin vain muutamaa kärjäoikeuteen kohdistuvan ns. pilottitutkimuksen saadakseen kokemusta laajempaa tietojen keruuta varten. Tästä pilottitutkimuksesta kertynyttä tietoa korvauskäytännöstä ei ole julkistettu.

Neuvottelukunta tulee jatkossakin seuraamaan toimialallaan oikeus- ja korvauskäytännön kehitystä. Seurannassa tullaan erityisesti keskittymään niihin vahinkoihin, joita koskevasta korvauskäytännöstä on ollut saatavissa niukemmin aineistoa. Suositusten uusimistarpeeseen vaikuttavat myös rahanarvon muuttuminen sekä korvauskäytännön perusteena olevien arvostusten muuttuminen ja mahdollisesti myös uudenlaisten vahinkojen ilmaantuminen. Neuvottelukunnan tämän hetkisen arvion mukaan seuraavat suositukset tullaan julkaisemaan vielä vuoden 2010 aikana.

Suosituksissa esitetystä henkilövahinkojen lääketieteellisestä luokittelusta ja kuvauksesta on vastannut pääosin LKT Antero Mäkelä, kirurgisten tautien erikoislääkäri, ortopedian ja traumatologian dosentti (HY) (ylilääkäri Terveystieteiden oikeusturvakeskus). Työssä ovat lisäksi avustaneet LT Timo Juutilainen, ortopedian ja traumatologian erikoislääkäri (ylilääkäri HUS, Peijas-Rekolan sairaala), LT Markus Henriksson, psykiatrian dosentti (HY) (ylilääkäri Terveystieteiden oikeusturvakeskus), HLL Hanna-Leena Tefke, erikoishammaslääkäri (ylihammaslääkäri Terveystieteiden oikeusturvakeskus). Neuvottelukunta esittää heille lämpimät kiitokset heidän merkittävästä panoksestaan suositusten aikaansaamiseksi.

Neuvottelukunta ottaa mielellään vastaan huomautuksia ja ehdotuksia suositusten kehittämiseksi. Ne voidaan toimittaa sähköpostitse osoitteeseen *henkilovahingot@om.fi*.

Sisällys

Esipuhe 4. painokseen	i
Esipuhe 3. painokseen	iv
Esipuhe 2. painokseen	vii
Esipuhe 1. painokseen	ix
Sisällys.....	xii
I TILAPÄINEN HAITTA	1
1 Kudosten vammoja	1
1.1 Pinnalliset vammat.....	1
1.2 Yksinkertaiset haavat	1
1.3 Lihasvammat.....	2
1.4 Hermovammat	3
1.5 Verisuonivammat.....	3
1.6 Palovammat	4
1.7 Ampumavammat.....	4
2 Kallon ja kasvoluiden murtumat ja sijoiltaanmenot.....	5
2.1 Kallonlaen murtuma	5
2.2 Kallonpohjan murtuma	5
2.3 Nenäluun murtuma	5
2.4 Yläleuan tai poskiluun murtuma.....	6
2.5 Alaleukaluun murtuma	6
2.6 Leuan nyrjähdys, venähdys ja sijoiltaanmeno*	6
2.7 Silmäkuopan pohjan murtuma	7
3 Hammasvammat	7
3.1 Hampaan siirtymä	7
3.2 Hampaan murtuma.....	7
4 Kallonsisäiset vammat	8
4.1 Aivovammat.....	8
4.2 Kallonsisäinen verenvuoto.....	8
5 Näkö- ja kuuloelinten vammat	9
5.1 Silmän vammat	9
5.2 Tärykalvon repeämä	9
6 Rintakehän vammat	10
6.1 Kylkiluun murtuma.....	10
6.2 Rintalastan murtuma	10
7 Yläraajan vammat	10
7.1 Olkanivelen sijoiltaanmeno ja kiertäjäkalvosimen repeämä* .	10
7.2 Olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno	11
7.3 Solislun murtuma.....	11
7.4 Olkaluun murtumat*	12
7.5 Kynärvarren murtuma.....	12
7.6 Ranteen veneluun murtuma	12
7.7 Ranteen nyrjähdys tai venähdys	13
7.8 Kämmenluun murtuma	13
7.9 Sormen nyrjähdys tai venähdys*	13
7.10 Sormen sijoiltaanmeno	13
7.11 Sormen murtuma.....	14

7.12	Sormen jännevamma.....	14
8	Lantion ja alaraajan vammat	14
8.1	Lantion vammat	14
8.2	Ristiluun vammat	15
8.3	Reisiluun yläosan murtuma.....	15
8.4	Reisiluun varren murtuma.....	15
8.5	Reisiluun alaosan murtuma	16
8.6	Polvilumpion murtuma	16
8.7	Polvilumpion sijoiltaanmeno	17
8.8	Polven nivelsiteiden revähdys*	17
8.9	Sääriluun yläosan murtuma.....	17
8.10	Sääriluun varren murtuma.....	18
8.11	Sääriluun alaosan murtuma	18
8.12	Nilkkamurtuma	19
8.13	Nilkan nyrjähdys	19
8.14	Jalkaterän vammat*	19
9	Selkärangan ja selkäytimen vammat	20
9.1	Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma.....	20
9.2	Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma	20
9.3	Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma	20
9.4	Rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma ...	21
9.5	Selkäytimen tai hermojuurien vaurio*	21
10	Sisäelinvammat	21
10.1	Sydämen vamma	21
10.2	Keuhkon vamma	22
10.3	Vatsaontelon sisäiset vammat	22
11	Traumaattiset amputoitumiset	23
11.1	Sormen amputoituminen	23
11.2	Ranteen amputoituminen	23
11.3	Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä	23
11.4	Alaraajan amputoituminen reidestä tai säärestä.....	23
11.5	Päänahan irtirepeäminen	24
11.6	Korvalehden tai nenän irtirepeäminen	24
12	Kipu ja särky, joihin ei liity kudosvauriota.....	24
12.1	Kipu, johon ei liity kudosvauriota	24
12.2	Särky, johon ei liity kudosvauriota (esim. CRPS)	25
13	Mielenterveyden häiriöt	25
13.1	Akuutti stressireaktio	25
13.2	Traumaperäinen stressihäiriö	26
13.3	Sopeutumishäiriö	26
13.4	Masennus	26
II	PYSYVÄ HAITTA.....	27
1	Toiminnallinen haitta (ei vähäinen)	27
2	Vähäinen toiminnallinen haitta	29
2.1	Nenäruston rakenteellinen muutos*	29
2.2	Huulen kudosrakenteen muutos*	29
2.3	Hammasvauriot*	29
2.4	Sormen toiminnallinen vajaus*	29

2.5	Muu yläraajan toiminnallinen vajeus*	29
2.6	Kasvohermon vamma*	30
3	Kosmeettinen haitta	30
3.1	Kasvoarpi	30
3.2	Vartalon arpi	30
3.3	Nenän epämuotoisuus	31
3.4	Hampaan värimuutos	31
III	LOUKKAUKSEN AIHEUTTAMA KÄRSIMYS	32
1	Vapaus	32
1.1	Raiskaus*	32
1.2	Pakottaminen seksuaaliseen tekoon*	33
1.3	Seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalinen ahdistelu*	33
1.4	Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	33
1.5	Vapaudenriisto	34
1.6	Panttivangin ottaminen	34
1.7	Lapsen omavaltainen huostaanotto	34
1.8	Ihmiskauppa	34
1.9	Laiton uhkaus	34
1.10	Pakottaminen	35
1.11	Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen	35
1.12	Ryöstö	35
1.13	Kiristys	35
2	Rauha	35
2.1	Kotirauhan rikkominen	35
2.2	Varkaus*	36
2.3	Lähestymiskiellon rikkominen	36
2.4	Viestintärauhan rikkominen*	36
2.5	Vainoaminen*	36
3	Kunnia	36
3.1	Kunnianloukkaus	36
3.2	Väärä ilmianto	37
4	Yksityisyys	37
4.1	Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen	37
4.2	Salassapitorikos	37
4.3	Salakuuntelu ja salakatselu	37
4.4	Viestintäsalaisuuden loukkaus	38
4.5	Henkilörekisteririkos	38
5	Syrjintä	38
5.1	Syrjintä	38
5.2	Työsyrjintä	38
6	Henkilökohtainen koskemattomuus	39
6.1	Henkirikoksen yritys	39
6.2	Muu ruumiillisen koskemattomuuden vakava loukkaus	39
6.3	Henkisen koskemattomuuden vakava loukkaus	39
7	Muu ihmisarvon vakava loukkaus	39
7.1	Henkirikoksen yritys	39
7.2	Vaaran aiheuttaminen	39
7.3	Heitteillepano	40

7.4	Pelastustoimen laiminlyönti	40
7.5	Määräysvallan väärinkäyttäminen	40
IV	SURMANSA SAANEEN LÄHEISELLE AIHEUTUNUT KÄRSIMYS	41
1.1	Lapsen kuolema*	41
1.2	Vanhemman kuolema*	41
1.3	Sisaruksen kuolema	41
1.4	Puolison kuolema	41
	SOVELTAMISOHJEET	42
	Soveltamisohjeiden sisältö	42
	Mitä suositukset ovat	43
I	TILAPÄINEN HAITTA	48
	Tilapäisen haitan korvaamista koskevat säännökset	48
	Korvauksen laskeminen	50
	Yleinen korvaustaso	51
1	Kudosten vammoja	53
2	Kallon ja kasvoluiden murtumat ja sijoiltaanmenot	62
3	Hammasvammat	67
4	Kallonsisäiset vammat	68
5	Näkö- ja kuuloelinten vammat	70
6	Rintakehän vammat	72
7	Yläraajan vammat	73
8	Lantion ja alaraajan vammat	81
9	Selkärangan ja selkäytimen vammat	90
10	Sisäelinvammat	93
11	Traumaattiset amputoitumiset	95
12	Kipu ja särky, joihin ei liity kudosvauriota	99
13	Mielenterveyden häiriöt	101
II	PYSYVÄ HAITTA	105
	Oikeuskäytäntö	105
	Muu korvauskäytäntö	107
	Korkeimman oikeuden ratkaisu pysyvän haitan korvaustasosta	110
1	Pysyvä toiminnallinen haitta	114
2	Vähäinen pysyvä toiminnallinen haitta	115
3	Kosmeettinen haitta	118
III	LOUKKAUKSEN AIHEUTTAMA KÄRSIMYS	122
	Säännökset kärsimyskorvauksesta	122
	Korvauksen laskeminen	122
	Yleinen korvaustaso	124
1	Vapaus	124
2	Rauha	141
3	Kunnia	146
4	Yksityisyys	149
5	Syrjintä	154
6	Henkilökohtainen koskemattomuus	156
7	Muu ihmisarvon vakava loukkaus	159

IV SURMANSA SAANEEN LÄHEISELLE AIHEUTUNUT KÄRSIMYS	164
LIITE: YLEINEN KORVAUSTASO 2007–2015	168
LIITE: ICD-10-KOODIT	171
HAKEMISTO.....	185

I TILAPÄINEN HAITTA

1 Kudosten vammoja

1.1 Pinnalliset vammat

ICD S00.0, S00.2, S00.3, S00.4, S00.5, S00.7, S00.8, S00.9, S10.0, S10.1, S10.7, S10.8, S10.9, S20.0, S20.1, S20.2, S20.3, S20.4, S20.7, S20.8, S20.9, S30.0, S30.1, S30.2, S30.7, S30.8, S30.9, S40.0, S40.7, S40.8, S40.9, S50.0, S50.1, S50.7, S50.8, S50.9, S60.0, S60.1, S60.2, S60.7, S60.8

1.1.1 *Lievät pinnalliset vammat.* Eivät vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttavat vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. –200 €

1.1.2 *Kohtalaiset pinnalliset vammat.* Eivät vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttavat vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 2–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. –500 €

1.1.3 *Vaikeat pinnalliset vammat.* Eivät vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttavat vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. 500–1 500 €

1.2 Yksinkertaiset haavat

ICD S01.0, S01.1, S01.2, S01.3, S01.4, S01.40, S01.41, S01.50, S01.51, S01.59, S01.7, S01.8, S01.9, S11.0, S11.1, S11.2, S11.7, S11.8, S11.9, S21.0, S21.1, S21.2, S21.7, S21.8, S21.9, S31.0, S31.1, S31.2, S31.3, S31.4, S31.5, S31.7, S31.8, S41.0, S41.1, S41.7, S41.8, S51.0, S51.7, S51.8, S51.9, S61.0, S61.1, S61.7, S61.8, S61.9, S71.0, S71.1, S71.7, S71.8, S81.0, S81.7, S81.8, S81.9, S91.0, S91.1, S91.2, S91.3, S91.7, T01.0, T01.1, T01.2, T01.3, T01.6, T01.8, T01.9

1.2.1 *Pinnallinen haava (nirhauma).* Vain ihon päällimmäinen kerros (epiteelikerros) on vaurioitunut. Ei vaadi ompeleita. Aiheuttaa tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. –400 €

1.2.2 *Siisti haava.* Ei merkittäviä ihonalaisen kudoksen vaurioita. Vaatii iho-ompeleita, mutta ei ihonalaisen kudoksen erityistä korjaamista. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–3 viikon ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen. **400–1 000 €**

1.2.3 *Repaleinen tai ihonalaisiin kudoksiin ulotuva haava.* Haavaan ei liity hermo-, lihas- tai jännevammaa. Vaatii ihonalaisten kudosten korjaamista tai haavan ruhjoutuneiden reunojen poisleikkaamista ja saattaa vaatia päivittäisiä hoitotoimenpiteitä tulehduksen seurauksena. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **1 000–2 000 €**

1.3 Lihasvammat

ICD S16, S46.0, S46.1, S46.2, S46.3, S46.7, S46.8, S46.9, S56.0, S56.1, S56.2, S56.3, S56.4, S56.5, S56.7, S56.8, S66.0, S66.1, S66.2, S66.3, S66.4, S66.5, S66.6, S66.7, S66.8, S66.9, S76.0, S76.1, S76.2, S76.3, S76.4, S76.7, S86.0, S86.1, S86.2, S86.3, S86.7, S86.8, S86.9, S96.0, S96.1, S96.2, S96.7, S96.8, S96.9, T09.5, T11.5, T13.5, T14.6

1.3.1 *Lievä lihasvamma.* Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **200–500 €**

1.3.2 *Kohtalainen lihasvamma.* Lihaksen sisäinen verenvuoto vaatii lihaskalvon avauksen tai verenpurkauman poiston pistämällä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–3 000 €**

1.3.3 *Vaikea lihasvamma.* Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **3 000–6 000 €**

1.4 Hermovammat

ICD S04.0, S04.1, S04.2, S04.3, S04.4, S04.5, S04.6, S04.7, S04.80, S04.81, S04.88, S04.9, S14.0, S14.1, S14.2, S14.3, S14.4, S14.5, S14.6, S24.0, S24.1, S24.2, S24.3, S24.4, S24.5, S24.6, S34.0, S34.1, S34.2, S34.3, S34.4, S34.5, S34.6, S34.8, S44.0, S44.1, S44.2, S44.3, S44.4, S44.5, S44.7, S44.8, S44.9, S54.0, S54.1, S54.2, S54.3, S54.7, S54.8, S54.9, S64.0, S64.1, S64.2, S64.3, S64.4, S64.7, S64.8, S64.9, S74.0, S74.1, S74.2, S74.7, S74.8, S74.9, S84.0, S84.1, S84.2, S84.7, S84.8, S84.9, S94.0, S94.1, S94.2, S94.3, S94.7, S94.8, S94.9, T09.3, T09.4, T11.3, T13.3, T14.4

1.4.1 *Lievä hermovamma.* Ei vaadi sairaanhoitollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **100–500 €**

1.4.2 *Kohtalainen hermovamma.* Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–3 000 €**

1.4.3 *Vaikea hermovamma.* Vaatii pitkää sairaalahoidoa ja useita korjausleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3 kuukauden – 2 vuoden ajan. Pysyvä haitta. **3 000–15 000 €**

1.5 Verisuonivammat

ICD S15.0, S15.1, S15.2, S15.3, S15.7, S15.8, S15.9, S25.0, S25.1, S25.2, S25.3, S25.4, S25.5, S25.7, S25.8, S25.9, S35.0, S35.1, S35.2, S35.3, S35.4, S35.5, S35.7, S35.8, S35.9, S45.0, S45.1, S45.2, S45.3, S45.7, S45.8, S45.9, S55.0, S55.1, S55.2, S55.7, S55.8, S55.9, S65.0, S65.1, S65.2, S65.3, S65.4, S65.5, S65.7, S65.8, S65.9, S75.0, S75.1, S75.2, S75.7, S75.8, S75.9, S85.0, S85.1, S85.2, S85.3, S85.4, S85.5, S85.7, S85.8, S85.9, S95.0, S95.1, S95.2, S95.7, S95.8, S95.9, T11.4, T13.4, T14.5

1.5.1 *Lievä verisuonivamma.* Suoni sidottavissa tai korjattavissa poliklinikalla. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **300–600 €**

1.5.2 *Kohtalainen verisuonivamma.* Vaatii sairaalahoidoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–2 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–3 000 €**

1.5.3 *Vaikea verisuonivamma.* Vaatii pitkää sairaalahoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **3 000–15 000 €**

1.6 Palovammat

ICD T20.0, T20.1, T20.2, T20.3, T20.4, T20.5, T20.6, T20.7, T21.0, T21.1, T21.2, T21.3, T21.4, T21.5, T21.6, T21.7, T22.0, T22.1, T22.2, T22.3, T22.4, T22.5, T22.6, T22.7, T23.0, T23.1, T23.2, T23.3, T23.4, T23.5, T23.6, T23.7, T24.0, T24.1, T24.2, T24.3, T24.4, T24.5, T24.6, T24.7, T25.0, T25.1, T25.2, T25.3, T25.4, T25.5, T25.6, T25.7, T26.0, T26.1, T26.2, T26.3, T26.4, T26.5, T26.6, T26.7, T26.8, T26.9, T27.0, T27.1, T27.2, T27.3, T27.4, T27.5, T27.6, T27.7, T28.0, T28.1, T28.2, T28.3, T28.4, T28.5, T28.6, T28.7, T28.8, T28.9, T29.0, T29.1, T29.2, T29.3, T29.4, T29.5, T29.6, T29.7, T95.0, T95.1, T95.2, T95.3, T95.4, T95.8, T95.9

1.6.1 *Lievä palovamma.* Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **200–800 €**

1.6.2 *Kohtalainen palovamma.* Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–4 000 €**

1.6.3 *Vaikea palovamma.* Vaatii pitkää sairaalahoitoa ja useita korjausleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta. **4 000–18 000 €**

1.7 Ampumavammat

ICD X93, X94, X95, Y24

1.7.1 *Lievä ampumavamma.* Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa alle 2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **400–800 €**

1.7.2 *Kohtalainen ampumavamma.* Ei laajaa kudostuhoa. Vaatii haavan puhdistusta sekä mahdollisesti lihaksen sisäisen verenvuodon hoitamista. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 2–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–4 000 €**

1.7.3	<i>Vaikea ampumavamma.</i> Vakavia kudosvaurioita (iho, hermo, verisuoni, sisäelin, luu). Vaatii pitkää sairaalahoitoa ja useita korjausleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	8 000–18 000 €
2	Kallon ja kasvoluiden murtumat ja sijoiltaanmenot	
2.1	Kallonlaen murtuma	500–1 500 €
	ICD S02.0	
	<i>Kallonlaen murtuma.</i> Ei vakavia kallonsisäisiä vammoja. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä mahdollisten päänahan vaurioiden korjaamisen lisäksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
2.2	Kallonpohjan murtuma	1 000–4 000 €
	ICD S02.1	
	<i>Kallonpohjan murtuma.</i> Ei vakavia kallonsisäisiä vammoja. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä mahdollisten päänahan vaurioiden korjaamisen lisäksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
2.3	Nenäluun murtuma	
	ICD S02.2	
2.3.1	<i>Nenäluun (os nasale) kärjen hyväasentoinen, vakaa murtuma.</i> Ei vaadi paikalleen asettamista. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	300–600 €
2.3.2	<i>Nenäluun murtuma.</i> Vaatii paikalleen asettamisen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–4 viikon ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen.	600–1 800 €
2.3.3	<i>Nenäluun tyven tai nenän rustoisten osien murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Pysyvä haitta.	1 800–2 500 €

2.4 Yläleuan tai poskiluun murtuma

ICD S02.4

2.4.1 *Poskiluun hyväasentoinen, vakaa murtuma.* Ei vaadi leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **500–1 500 €**

2.4.2 *Poskipään tai poskikaaren sijoiltaan mennyt murtuma.* Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen (hermovamma, silmän liikevaurio).

1 500–2 500 €

2.4.3 *Yläleuan murskamurtuma** (Le Fort I–III). Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (suun liikkeet, pureminen).

3 500–8 000 €

2.5 Alaleukaluun murtuma

ICD S02.6

2.5.1 *Alaleukaluun hyväasentoinen, vakaa murtuma.* Vaatii leuan sitomista liikkumattomaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

1 500–2 500 €

2.5.2 *Alaleukaluun sijoiltaan mennyt, epävaka murtuma.* Vaatii leikkaushoitoa sekä leuan sitomista liikkumattomaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–8 viikon ajan. Pysyvä haitta (purenta, leukanivelien kuluminen).

2 500–4 000 €

2.5.3 *Alaleukaluun sijoiltaan mennyt, erittäin epävaka monimurtuma.* Vaatii leikkaushoitoa sekä leuan sitomista liikkumattomaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta (purenta, leukanivelien kuluminen).

4 000–7 000 €

2.6 Leuan nyrjähdys, venähdys ja sijoiltaanmeno*

400–1 000 €

ICD S03.0, S03.4

Leuan yksinkertainen nyrjähdys, venähdys taikka sijoiltaanmeno. Ei leukanivelen sisäisiä vaurioita. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä mahdollisen paikalleen asettamisen lisäksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

2.7 Silmäkuopan pohjan murtuma 1 500–3 000 €

ICD S02.3

Silmäkuopan pohjan murtuma. Vammaan voi liittyä silmän ruhje. Voi edellyttää leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa (näkökyky, silmän liikerajoitukset, ihohermo-oireet) 2–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.

3 Hammasvammat

3.1 Hampaan siirtymä

ICD S03.2

3.1.1 Hampaan tärähtäminen ja löystyminen. 300–700 €
Hammas liikkuu kuopassaan, mutta on pysynyt paikallaan. Hoidetaan mahdollisesti kiskottamalla hammas viereisiin hampaisiin 2–3 päivän ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

3.1.2 Hampaan siirtyminen pois paikaltaan 500–1 200 €
(luksaatio, intruusio, ekstruusio). Vaatii hampaan paikalleen asettamisen ja kiskottamisen viereisiin hampaisiin 2–6 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.

3.1.3 Hampaan täydellinen irtirevähtäminen 1 000–2 500 €
(eksartikulaatio). Vaatii hampaan takaisinistutuksen ja kiskottamisen viereisiin hampaisiin 3–4 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.

3.2 Hampaan murtuma

ICD S02.5

3.2.1 Hampaan kiilteen tai kruunun murtuma. Ei 200–1 000 €
yhteyttä hampaan ytimeen. Vaatii paikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

3.2.2	<i>Hampaan kruunun tai hampaan juuren murtuma.</i> Yhteys hampaan ytimeen. Vaatii hampaan juurihoitoa. Juurimurtuma vaatii lisäksi hampaan kiskottamista viereisiin hampaisiin 3 kuukauden ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (hampaan menetys).	1 000–2 000 €
4	Kallonsisäiset vammat	
4.1	Aivovammat	
	ICD S06.0, S06.1, S06.2, S06.3	
4.1.1	<i>Hyvin lievä aivovamma</i> (aivotärähdys). Ei tajunnanmenetystä. Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa muutaman päivän ajan. Ei pysyvää haittaa.	400–800 €
4.1.2	<i>Lievä aivovamma.</i> Enintään 30 minuutin tajunnanmenetys. Oireenmukainen hoito. Saattaa aiheuttaa tilapäistä haittaa jopa 6–12 kuukauden ajan. Lyhyt muistikatko mahdollinen. Ei pysyvää haittaa.	1 000–3 000 €
4.1.3	<i>Aivovamma.</i> Lyhytaikainen, mutta yli 30 minuutin tajuttomuus. Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	4 000–9 000 €
4.1.4	<i>Aivoruhje.</i> Vammaan liittyy usein kallonsisäistä verenvuotoa tai verenpurkaumaa (aivojen sisäistä ja ulkopuolista verenvuotoa), joka ei ole leikkauksella kokonaisuudessaan hoidettavissa. Vammaan liittyy useiden vuorokausien mittainen tajuttomuus. Vaatii pitkää sairaalahoitoa ja kuntoutusta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	12 000–25 000 €
4.2	Kallonsisäinen verenvuoto	2 500–7 000 €
	ICD S06.4, S06.5, S06.6	
	<i>Kallonsisäinen verenvuoto.</i> Ei vakavia aivovammoja. Vaatii usein leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–6 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	

5 Näkö- ja kuuloelinten vammat

5.1 Silmän vammat

ICD S00.1, S05.0, S05.1, S05.3, S05.6

5.1.1 *Silmäluomen ja silmän sidekalvon verenpurkauma.* ("musta silmä"). Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **200–500 €**

5.1.2 *Silmämunan tai silmäkuopan kudosten ruhje.* Verenvuoto silmän etukammioon (hyfeema). Uusintavuodot mahdollisia. Vaatii silmänsisäisten vaurioiden selvittämistä sairaalahoidossa. Hoitona silmän lamauttaminen silmätipoilla. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **500–1 500 €**

5.1.3 *Pinnallinen sidekalvon, sarveiskalvon tai kovakalvon haava.* Ei lävistävä vamma. Vaatii silmän peittohoitoa 1–2 vuorokautta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **400–1 200 €**

5.1.4 *Lävistävä sidekalvon, sarveiskalvon tai kovakalvon haava.* Silmän sisärakenteet vioittuneet. Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **1 500–2 500 €**

5.1.5 *Silmämunan rikkoutuminen tai repeämä.* Ei silmänsisäisten kudosten ulostyöntymistä tai menetystä. Vaatii sairaalahoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **1 000–3 000 €**

5.2 Tärykalvon repeämä

500–1 500 €

ICD S09.2

Tärykalvon traumaattinen repeämä. Saattaa vaatia tärykalvon reunan ylösnostamista. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

6 Rintakehän vammat

6.1 Kylkiluun murtuma

ICD S22.3, S22.4, S22.5

6.1.1 *Yksittäinen kylkiluun murtuma* (1–2 kylkiluuta). Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **800–1 500 €**

6.1.2 *Usean kylkiluun murtuma*. Ei merkittävää keuhkovammaa. Vaatii lyhyttä sairaalahoitoa muutamien päivien ajan ja mahdollisesti veri- tai ilmarinnan hoidon imuletkua käyttäen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 000–2 500 €**

6.1.3 *Sarjakylkiluunmurtuma ja varstarinta*. Vaatii sairaalahoitoa usean viikon ajan. Rintakehä tuetaan hoidon ajaksi hengityskonehoidolla ja yleensä alkuvaiheessa veri- tai ilmarinta tyhjenetään keuhkopussin imulla. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2 viikon – 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (kylkivälihermosärky, rintakehän epämuotoisuus, keuhkokudoksen sidekudosmuodostus). **2 500–5 000 €**

6.2 Rintalastan murtuma **800–1 500 €**

ICD S22.2

Rintalastan murtuma. Oireenmukainen hoito (kipulääkitys). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

7 Yläraajan vammat

7.1 Olkanivelen sijoiltaanmeno ja kiertäjäkalvosimen repeämä*

ICD S43.0, S46.0

7.1.1 *Olkanivelen sijoiltaanmeno*. Vaatii käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 viikon ajan. Vammasta voi jäädä nivelen toistuvaa sijoiltaanmenotaipumusta, joka on leikkauksella korjattavissa. **1 000–1 500 €**

	7.1.2 <i>Kiertäjäkalvosimen yksinkertainen repeämä.</i> Venähdykset ja osittaiset repeämät, jotka hoidetaan konservatiivisella hoidolla. Eivät vaadi sairaalahoitoa. Fysioterapia usein tarpeen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikosta 3 kuukauteen. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 000 €
	7.1.3 <i>Kiertäjäkalvosimen laajempi repeämä.</i> Vaatii useimmiten leikkaushoitoa ja sen jälkeistä fysikaalista hoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3-6 kuukautta. Lievä pysyvä haitta mahdollinen.	2 000–3 500 €
	7.1.4 <i>Kiertäjäkalvosimen repeämä, johon liittyy lisävammoja.</i> Laajat repeämät, joihin liittyy lisävammoja kuten labrum- ja hermovauriot sekä liitännäismurtumat. Vaatii leikkaushoitoa. Pysyvä haitta todennäköinen.	3 500–5 500 €
7.2	Olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno	
	ICD S43.1	
	7.2.1 <i>Olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno.</i> Vaatii käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–1 500 €
	7.2.2 <i>Vaikea olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno.</i> Vaatii leikkaushoitoa ja käden tukemista 6 viikon ajaksi. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 1–2 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	2 000–3 000 €
7.3	Solislun murtuma	
	ICD S42.0	
	7.3.1 <i>Yksinkertainen solislun murtuma.</i> Vaatii käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 000 €
	7.3.2 <i>Huomattavasti pois paikaltaan siirtynyt solislun murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa ja käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	2 000–3 000 €

7.3.3	<i>Pois paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen so- lisluun murtuma.</i> Liitännäisvammoja (hermo- tai verisuonivamma). Vaatii leikkaushoitoa ja käden tukemista 3 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä hait- taa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	3 000–6 000 €
7.4	Olkaluun murtumat*	
	ICD S42.2, S42.3, S42.4	
7.4.1	<i>Yksinkertainen olkaluun murtuma.</i> Vaatii 6 viikon kipsihoidon ja vartalosidoksen. Aiheuttaa ti- lapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 500–2 500 €
7.4.2	<i>Huomattavasti pois paikaltaan siirtynyt ol- kaluun murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–12 viikon ajan. Ei pysyvää hait- taa.	2 500–4 000 €
7.4.3	<i>Vaikea olkaluun murtuma.</i> Liitännäisvam- moja (varttinähermon vaurio). Vaatii yleensä leik- kaushoitoa ja joskus hermovapautusleikkauksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–6 kuukauden ajan. Py- syvä haitta mahdollinen.	4 000–6 000 €
7.5	Kyynärvarren murtuma	
	ICD S52.0, S52.1, S52.2, S52.3, S52.4, S52.5, S52.6, S52.7, S52.8, S52.9	
7.5.1	<i>Ranteen tyyppimurtuma.</i> Varttinäluun pään hyväasentoinen murtuma. Vaatii 4–6 viikon kipsi- hoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 000 €
7.5.2	<i>Kyynärvarren murtuma.</i> Vaatii leikkaus- hoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 500 €
7.5.3	<i>Vaikea kyynärvarren murtuma.</i> Liitännäis- vammoja (varttinähermon vaurio) tai huomattava pirstaleisuus. Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa erit- tään suurta tilapäistä haittaa 1–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	4 000–6 000 €
7.6	Ranteen veneluun murtuma	
	ICD S62.0	

	7.6.1 <i>Ranteen veneluun murtuma.</i> Vaatii 9–12 viikon kipsihoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–4 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 500–2 000 €
	7.6.2 <i>Vaikea ranteen veneluun murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa (ruuvikiinnitys ja luunsiirto). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	2 000–3 500 €
7.7	Ranteen nyrjähdys tai venähdys ICD S63.5 <i>Ranteen nyrjähdys tai venähdys.</i> Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	400–600 €
7.8	Kämmenluun murtuma ICD S62.2, S62.3, S62.4 7.8.1 <i>Kämmenluun kaulan murtuma.</i> Vaatii murtuman asettamista paikoilleen ja 3–4 viikon kipsilastahoidon. Vaatii joskus metallipiikkikiinnityksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa. 7.8.2 <i>Muu kämmenluun murtuma.</i> Vaatii murtuman asettamista paikalleen ja 5–8 viikon kipsilastahoidon. Vaatii joskus metallipiikkikiinnityksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	800–1 500 € 1 000–2 500 €
7.9	Sormen nyrjähdys tai venähdys* ICD S63.6 <i>Sormen nyrjähdys tai venähdys.</i> Sormi voidaan las-toittaa viereiseen sormeen muutamaksi päiväksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa ainakin 1 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	200–800 €
7.10	Sormen sijoiltaanmeno ICD S63.1 <i>Sormen sijoiltaanmeno.</i> Vaatii sormen asettamisen paikoilleen ja 3 viikon lastahoidon tai metallipiikkikiinnityksen. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	500–1 500 €

7.11 Sormen murtuma

ICD S62.5, S62.6, S62.7

7.11.1 *Sormen murtuma*. Vaatii 3 viikon lastoitus-
hoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään
keskimääräistä tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei
pysyvää haittaa. **500–1 500 €**

7.11.2 *Vaikea sormen murtuma*. Vaatii välitöntä
leikkaushoitoa ja myöhempiä korjausleikkauksia.
Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta ti-
lapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta
mahdollinen. **2 000–3 500 €**

7.12 Sormen jännevamma

ICD S66.0, S66.1, S66.2, S66.3, S66.4, S66.5, S66.6, S66.7,
S66.8, S66.9

7.12.1 *Lievä jännevamma*. Vaatii 6 viikon ajan
lastoitushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden
vähäistä tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysy-
vää haittaa. **500–1 000 €**

7.12.2 *Kohtalainen jännevamma*. Vaatii leik-
kaushoitoa ja jälkihoitona aktiivilastan 3 viikon
ajaksi sekä sormen kuntoutushoidon. Aiheuttaa
vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä
haittaa 1–3 kuukauden ajan. Vähäinen pysyvä haitta
mahdollinen. **1 000–2 500 €**

7.12.3 *Vaikea jännevamma*. Vaatii useita korjaus-
leikkauksia, mahdollisesti jännesiirteitä ja jälkihoi-
tona aktiivilastan yli 3 viikon ajaksi sekä sormen
kuntoutushoidon. Aiheuttaa vamman laatuun näh-
den erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden
ajan. Pysyvä haitta. **2 500–4 000 €**

8 Lantion ja alaraajan vammat

8.1 Lantion vammat

ICD S30, S32, S33.4, S33.6, S33.7, S34.8, S38.1, S39

	8.1.1 <i>Lievä lantion vamma.</i> Ruhjeet jääneet vähäisiksi, liikkuminen on mahdollista ilman ulkoisia apuvälineitä. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	200–800 €
	8.1.2 <i>Vaikea lantion vamma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 1–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	2 500–5 000 €
8.2	Ristiluun vammat ICD S32.2, S33.2.2 <i>Ristiluun ja häntäluun välisen nivelen sijoiltaanmeno ja häntäluun murtuma.</i> Oireenmukainen hoito (kipulääkitys). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	500–1 000 €
8.3	Reisiluun yläosan murtuma ICD S72.0, S72.1, S72.2	
	8.3.1 <i>Reisiluun yläosan murtuma, hoidettu puolitekonivelleikkauksella.</i> Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa 3–4 viikon ajan. Lievä pysyvä haitta.	1 000–2 000 €
	8.3.2 <i>Reisiluun yläosan murtuma, hoidettu luunkinnitysleikkauksella.</i> Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	2 000–3 500 €
	8.3.3 <i>Vaikea reisiluun yläosan murtuma.</i> Liitännäisvammoja (iskiashermon vaurio) tai murtuman vaikeutunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, lonkan liikerajoitus, pitkittynyt kivuliaisuus).	3 500–6 000 €
8.4	Reisiluun varren murtuma ICD S72.3	

8.4.1	<i>Reisiluun varren murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	2 000–3 500 €
8.4.2	<i>Vaikea reisiluun varren murtuma.</i> Liitännäisvammoja (reisihermon tai reisivaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (kiinnityksen osittainen peittäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus).	3 500–6 000 €
8.5	Reisiluun alaosan murtuma	
	ICD S72.4	
8.5.1	<i>Reisiluun alaosan murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa sekä kipsin tai polvituen käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	2 000–3 500 €
8.5.2	<i>Vaikea reisiluun alaosan murtuma.</i> Liitännäisvammoja (pohjehermon tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (kiinnityksen osittainen peittäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko).	3 500–6 000 €
8.6	Polvilumpion murtuma	
	ICD S82.0	
8.6.1	<i>Halkeamatyyppinen, paikallaan oleva polvilumpion murtuma.</i> Vaatii kipsihylsyn tai sarnapolvituen käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 000 €
8.6.2	<i>Paikaltaan siirtynyt polvilumpion murtuma.</i> Vaatii leikkausta sekä kipsihylsyn tai sarnapolvituen käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (nivelpintojen kuluminen).	2 000–3 000 €

8.7	Polvilumpion sijoiltaanmeno	1 000–2 000 €
	ICD S83.0	
	<i>Polvilumpion sijoiltaanmeno.</i> Vaatii paikalleen asettamisen tai leikkaushoitoa sekä polvituen käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
8.8	Polven nivelsiteiden revähdys*	
	ICD S83.2, S83.3, S83.4, S83.5, S83.6, S83.7	
	8.8.1 <i>Polven nivelsiteiden revähdys ilman nivelen sisäistä vammaa.</i> Vaatii polvituen käyttöä 3–6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 000 €
	8.8.2 <i>Polven nivelsiteiden revähdys ja nivelen sisäinen vamma (verinivel).</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	2 000–3 000 €
8.9	Sääriluun yläosan murtuma	
	ICD S82.1	
	8.9.1 <i>Halkeamatyyppinen, lähes paikallaan oleva sääriluun yläosan murtuma.</i> Vaatii polvinivelen tukemista kipsillä tai polvituellä 6 viikon ajaksi sekä mahdollisesti leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 500–2 500 €
	8.9.2 <i>Paikaltaan siirtynyt sääriluun yläosan murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa sekä polvinivelen tukemista kipsillä tai polvituellä 6 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	2 500–3 500 €

8.9.3 <i>Paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen sääriluun yläosan murtuma.</i> Liitännäisvammoja (pohjehieron tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Vaatii leikkaushoitoa sekä polvinivelen tukemista kipsillä tai polvitueella 6 viikon ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko).	3 500–6 000 €
8.10 Sääriluun varren murtuma	
ICD S82.2	
8.10.1 <i>Paikallaan oleva sääriluun varren murtuma.</i> Vaatii kipsihoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 6–9 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 500–2 500 €
8.10.2 <i>Paikaltaan siirtynyt sääriluun varren murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	2 500–3 500 €
8.10.3 <i>Paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen sääriluun varren murtuma.</i> Liitännäisvammoja (pohjehieron tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman vaikeutunut tai hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve, tulehdus). Vaatii leikkaushoitoa (yleensä useassa vaiheessa suoritettu leikkaushoito). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko).	3 500–6 000 €
8.11 Sääriluun alaosan murtuma	
ICD S82.3	
8.11.1 <i>Sääriluun alaosan murtuma.</i> Vaatii leikkaushoitoa sekä nilkkanivelen tukemista saapaskipsillä tai nilkkatueella 6 viikon ajaksi. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa yleensä 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 500–2 500 €

	8.11.2 <i>Vaikea sääriluun alaosan murtuma</i>, johon liittyy nivelpinnan pirstaleisuus tai murtuman hirtastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, luunsiirron tarve). Vaatii leikkaushoitoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (pitkittynyt kivuliaisuus, nilkkanivelrikko).	3 500–6 000 €
8.12	Nilkkamurtuma	
	ICD S82.5, S82.6	
	8.12.1 <i>Halkeamatyyppinen, paikallaan oleva ulko- tai sisäkehräsluun murtuma</i>. Vaatii kipsisaappaan käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–1 500 €
	8.12.2 <i>Paikaltaan siirtynyt ulko- tai sisäkehräsluun murtuma</i>. Vaatii leikkaushoitoa sekä kipsisaappaan käyttöä 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (nivelpintojen kuluminen).	1 500–2 500 €
	8.12.3 <i>Paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen ulko- tai sisäkehräsluun murtuma</i>. Vaatii leikkaushoitoa. Murtuman alkuhoitoon saattaa liittyä ihokuolio, joka viivästyttää paranemista. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–8 viikon ajan. Pysyvä haitta (nivelpintojen kuluminen).	3 500–6 000 €
8.13	Nilkan nyrjähdys	500–1 000 €
	ICD S93.4	
	<i>Nilkan nivelsidevamma</i>. Vaatii nilkan tukisidoksen käyttöä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	
8.14	Jalkaterän vammat*	
	ICD S92.0, S92.1, 92.2, 92.3, 92.3, 92.4, 92.5, 92.7	
	8.14.1 <i>Jalkaterän hyväasentoinen murtuma</i>. Ei yleensä vaadi leikkaushoitoa. Mahdollinen kipsihoito tarpeen. Ei pysyvää haittaa.	1 000–1 500 €
	8.14.2 <i>Leikkausta vaativat jalkaterän taka-, keski- ja etuosan vammat ja murtumat</i>. Vaatii leikkaushoitoa. Pysyvä haitta mahdollinen.	1 500–2 500 €

	8.14.3 <i>Jalkaterän erityisen vaikea vamma.</i> Vaatii mahdollisesti useita leikkaustoimenpiteitä. Vammoihiin liittyy yleensä laajat pehmytkudosvauriot sekä lihas- ja jännevaurioita. Pysyvä haitta todennäköinen.	3 500–5 000 €
9	Selkärangan ja selkäytimen vammat	
9.1	Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma	500–2 000 €
	ICD S13.4 <i>Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma.</i> Vaatii niskan tukemista pehmeällä kaulatuella muutaman päivän ajaksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2 viikon – 3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	
9.2	Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma	2 000–5 000 €
	ICD S12.0, S12.1, S12.2, S12.7, S12.8, S12.9, S13.0, S13.1, S13.2 <i>Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma.</i> Ei merkittävää hermovauriota. Vaatii tukikauluksen tai kalloon kiinnitettävän kehikon (”pyhimyskehä”) käyttöä 3 kuukauden ajan. Vaihtoehtoisesti leikkauksella hoidettuna muutaman viikon tukikaulushoito. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen.	
9.3	Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma	500–1 000 €
	ICD S23.3 <i>Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma.</i> Oireenmukainen hoito (tulehduskipulääke, fysioterapia, ylösnousun ohjaus, kylmäpakkaushoidot tms.). Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	

9.4 Rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma

ICD S22.0, S22.1, S23.0, S23.1, S32.0, S32.7, S32.8, S33.0, S33.1, S33.3, S33.5, S33.7

9.4.1 *Rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma.* Vaatii selkärankaa tukevan ojennustukiliivin (ekstensiotukiliivihoito) käyttöä 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden enintään keskimääräistä tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Vähäinen pysyvä haitta mahdollinen. **1 500–4 000 €**

9.4.2 *Vaikea rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma.* Vaatii aina leikkaushoitoa ja selkärankaa tukevan ojennustukiliivin (ekstensiotukiliivihoito) käyttöä 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen. **4 000–8 000 €**

9.5 Selkäytimen tai hermojuurien vaurio* **10 000–25 000 €**

ICD S14.0, S14.1, S14.2, S24.0, S24.1, S24.2, S34.0, S34.1, S34.2

Selkäytimen tai hermojuurien vaurio. Vaatii leikkaushoitoa ja pitkän sairaalahoidon sekä kuntoutuslaitoshoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3 kuukauden – 2 vuoden ajan. Pysyvä haitta.

10 Sisäelinvammat

10.1 Sydämen vamma

ICD S26.0, S26.8, S26.9

10.1.1 *Lievä sydämen ruhjevamma.* Vaatii sairaalahoidon rytmihäiriötaipumuksen vuoksi. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **1 500–3 000 €**

10.1.2 *Kohtalainen sydämen ruhjevamma.* Vaatii elvytushoitoa ja sairaalahoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa. **3 000–4 500 €**

	10.1.3 <i>Vaikea sydämen ruhjevamma tai sydämen pistovamma.</i> Vaatii leikkaushoitoa ja sairaalahoitoa usean viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (kylki-välihermosärky, rintakehän epämuotoisuus, sydämen rytmihäiriötaipumus).	4 500–8 000 €
10.2	Keuhkon vamma	
	ICD S27.0, S27.1, S27.2, S27.3, S27.4, S27.5, S27.6, S27.7, S27.8, S27.9	
	10.2.1 <i>Lievä keuhkovamma.</i> Vaatii sairaalahoitoa, mutta ei keuhkopussinontelon kanavointia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	800–1 500 €
	10.2.2 <i>Kohtalainen keuhkovamma.</i> Vaatii keuhkopussinontelon kanavoinnin ja sairaalahoitoa 1–2 viikkoa. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä haittaa 6–8 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 500–3 500 €
	10.2.3 <i>Vaikea keuhkovamma.</i> Vaatii leikkaushoitoa ja mahdollisesti hengityskonehoitoa sekä sairaalahoitoa usean viikon ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (kylki-välihermosärky, rintakehän epämuotoisuus, keuhkojen sidekudosmuodostus).	3 500–8 000 €
10.3	Vatsaontelon sisäiset vammat	
	ICD S36.0, S36.1, S36.2, S36.3, S36.4, S36.5, S36.6, S36.7, S36.8, S36.9	
	10.3.1 <i>Lievä vatsaontelon sisäinen vamma.</i> Vaatii sairaalahoitoa ja tutkimuksia, mutta ei vatsaontelon avausta. Aiheuttaa vamman laatuun nähden vähäistä tilapäistä haittaa 1–3 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	1 000–2 000 €
	10.3.2 <i>Kohtalainen vatsaontelon sisäinen vamma.</i> Vaatii leikkaushoitoa ja sairaalahoitoa 1–2 viikon ajan. Aiheuttaa vamman laatuun nähden keskimääräistä tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.	2 000–4 500 €

10.3.3	<i>Vaikea vatsaontelon sisäinen vamma.</i> Vaatii leikkaushoitoa verenvuodon tyrehtyttämiseksi ja mahdollisesti tehohoitoa. Vaatii sairaalahoitoa usean viikon ajan ja mahdollisesti uusintaleikkauksia. Aiheuttaa vamman laatuun nähden erittäin suurta tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen (tulehdusherkkyyys, toimintahäiriö, tyrä).	5 000–15 000 €
11	Traumaattiset amputoitumiset	
11.1	Sormen amputoituminen	
	ICD S68.0, S68.1, S68.2	
11.1.1	<i>Sormen amputoituminen.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Pysyvä haitta.	500–3 000 €
11.1.2	<i>Sormen takaisinistutus.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–6 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	2 000–5 000 €
11.2	Ranteen amputoituminen	
	ICD S68.3, S68.4, S68.8, S68.9	
11.2.1	<i>Ranteen amputoituminen.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 2–4 viikon ajan. Pysyvä haitta.	2 500–6 000 €
11.2.2	<i>Ranteen takaisinistutus.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	4 000–8 000 €
11.3	Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä	
	ICD S98.0, S98.1, S98.2, S98.3, S98.4	
11.3.1	<i>Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä mukaan lukien varpaat.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–4 viikon ajan. Pysyvä haitta.	500–4 000 €
11.3.2	<i>Jalkaterän takaisinistutus.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	1 000–6 000 €
11.4	Alaraajan amputoituminen reidestä tai säärestä	
	ICD S78.0, S78.1, S78.9, S88.0, S88.1, S88.9	

11.4.1	<i>Alaraajan amputoituminen reidestä tai säärestä.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	1 500–10 000 €
11.4.2	<i>Alaraajan takaisinistutus.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3 kuukauden – 2 vuoden ajan. Pysyvä haitta.	3 500–18 000 €
11.5	Päänahan irtirepeäminen	1 000–10 000 €
	ICD S08.0	
	<i>Päänahan irtirepeäminen.</i> Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta mahdollinen.	
11.6	Korvalehden tai nenän irtirepeäminen	
	ICD S08.1, S08.8	
11.6.1	<i>Korvalehden irtirepeäminen.</i> Vaatii typistämistä tai irronneen osan takaisinistutusta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1 viikon – 3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	500–3 500 €
11.6.2	<i>Nenän irtirepeäminen.</i> Vaatii korjausleikkaukselta tai irronneen osan takaisinistutusta. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Pysyvä haitta.	1 000–5 000 €
12	Kipu ja särky, joihin ei liity kudosa-	
	vauriota	
12.1	Kipu, johon ei liity kudosa-	
	vauriota	
	ICD R52.0, R52.9	
12.1.1	<i>Lyhytaikainen kivun tunne.</i> Ei havaittavissa olevia kudosa-	–200 €
	vaurioita. Aiheutuu tuntoherkkään ke-	
	honalueeseen kohdistuvasta ärsykkeestä.	
12.1.2	<i>Voimakas lyhytaikainen kivun tunne.</i> Ei ha-	–500 €
	vaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kipuun nähden	
	olennaisia kudosa-	
	vaurioita. Aiheutuu tuntoherkkään	
	kehon alueeseen kohdistuvasta lyhytkesto-	
	isesta, mutta suhteellisen voimakkaasta ärsykkeestä.	

	12.1.3 <i>Erittäin voimakas ja hetkellistä pitkäaikaisempi kivun tunne.</i> Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kipuun nähden olennaisia kudოსvaurioita. Aiheutuu tuntoherkkään kehon alueeseen kohdistuvasta suhteellisen pitkäkestoisesta ja voimakasta ärsytyksestä.	500–1 500 €
12.2	Särky, johon ei liity kudოსvauriota (esim. CRPS)	
	ICD F45.4, G56.4, M79.1, M79.2, M79.6, M89.0, R52.1, R52.2	
	12.2.1 <i>Kiputila.</i> Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kiputilaan nähden olennaisia kudოსvaurioita. Hallittavissa tavallisilla käsikauppalääkkeillä. Kiputila kestää enintään 1 kuukauden. Ei pysyvää haittaa.	500–1 500 €
	12.2.2 <i>Voimakas kiputila.</i> Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kiputilaan nähden olennaisia kudოსvaurioita. Hallittavissa vain terveydenhuollon ammattihenkilön määräämillä vahvoilla särkylääkkeillä. Kiputila kestää 2 viikkoa – 6 kuukautta. Ei pysyvää haittaa.	1 000–6 000 €
	12.2.3 <i>Sietämätön kiputila.</i> Ei havaittavissa olevia tai aiheutuneeseen kiputilaan nähden olennaisia kudოსvaurioita. Haittaa vakavasti jokapäiväistä elämää. Ei ole täysin hallittavissa vahvoillakaan särkylääkkeillä. Kiputila kestää 2 kuukautta – 2 vuotta. Pysyvä haitta mahdollinen.	4 000–12 000 €
13	Mielenterveyden häiriöt	
13.1	Akuutti stressireaktio	300–1 000 €
	ICD F43.0	
	<i>Akuutti stressireaktio.</i> Ei vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 vuorokauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	

13.2	Traumaperäinen stressihäiriö	1 500–8 000 €
	ICD F43.1	
	<i>Traumaperäinen stressihäiriö.</i> Saattaa vaatia terveydenhuollon ammattihenkilön tai mielenterveysalan muun asiantuntijan antamaa apua tai hoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–12 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	
13.3	Sopeutumishäiriö	500–2 000 €
	ICD F43.2	
	<i>Sopeutumishäiriö.</i> Saattaa vaatia terveydenhuollon ammattihenkilön tai mielenterveysalan muun asiantuntijan antamaa apua tai hoitoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa enintään 6 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	
13.4	Masennus	
	ICD F32	
	13.4.1 <i>Lievä masennus.</i> Vaatii lääkehoitoa tai muuta terveydenhuollon ammattihenkilön tai mielenterveysalan muun asiantuntijan antamaa apua tai hoitoa enintään 6 viikon ajan. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 1–3 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	500–2 000 €
	13.4.2 <i>Keskivaikea masennus.</i> Vaatii tiiviin, enintään 12 kuukauden psykiatrisen hoitosuhteen tai pitkäkestoisen, enintään 12 kuukauden lääkehoidon. Aiheuttaa tilapäistä haittaa enintään 12 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.	2 000–4 000 €
	13.4.3 <i>Vaikea masennus.</i> Vaatii sairaalahoitoa tai säännöllisesti toistuvaa psykiatrista hoitosuhdetta yli 12 kuukauden ajan. Toipuminen kestää yli 12 kuukautta. Ei pysyvää haittaa.	4 000–9 000 €

II PYSYVÄ HAITTA

1 Toiminnallinen haitta (ei vähäinen)

Harkintavalta suotavasta korvaustasosta kuuluu *tuomioistuimille*. Mikäli korvaus halutaan perustaa johonkin ulkopuoliseen korvausnormistoon, korvauksen suuruuden määrittämisessä voidaan käyttää *apuna* liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita tai työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen haittarahan korvaustasoja.

Neuvottelukunnan aineiston perusteella pysyvän toiminnallisen haitan korvaukset ovat vuosina 2007, 2009–2012 ja 2015 perustuneet valtaosin liikennevahinkolautakunnan normeihin ja ohjeisiin. Perusteluosiossa on käsitelty tarkemmin pysyvän haitan korvaamiseen liittyviä kysymyksiä.

HAITTA- LIIKENNEVAHINKO- LUOKKA LAUTAKUNNAN NOR- MIT JA OHJEET ¹		TYÖTAPATURMA- JA AMMATTITAUTILAIN MUKAISET KORVAUSTASOT ²
1	4 000 €	5 399 €
2	8 000 €	10 657 €
3	12 000 €	15 774 €
4	16 000 €	20 750 €
5	20 000 €	25 586 €
6	24 000 €	30 280 €
7	28 000 €	34 834 €
8	32 000 €	39 247 €
9	36 000 €	43 519 €
10	40 000 €	47 650 €
11	44 000 €	61 030 €
12	48 000 €	75 114 €
13	52 000 €	89 198 €
14	56 000 €	103 282 €
15	60 000 €	117 366 €
16	70 400 €	150 228 €
17	81 600 €	183 090 €
18	93 600 €	215 953 €
19	106 400 €	248 815 €
20	120 000 €	281 678 €

¹ Liikennevahinkolautakunnan perusasteikko 2017, 18-vuotias.

² Työtapaturma- ja ammattitautilain haittarahan kertakorvaus 2017, 18-vuotias.

Haittaluokituksesta säädetään valtioneuvoston asetuksessa työtapaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitetusta haittaluokituksesta (768/2015). Ajantasaiset korvaustaulukot löytyvät osoitteista:

- www.liikennevahinkolautakunta.fi > Normit ja ohjeet > Pysyvä haitta
- www.tvk.fi > Korvaaminen > Korvaukset > Haittarahan kertakorvauksen määrä

2 Vähäinen toiminnallinen haitta

Alla olevat suositukset on tarkoitettu käytettäväksi vain tapauksissa, joissa pysyvän toiminnallisen haitan aste alittaa haittaluokituksen mukaisen arvioinnin. Suositukset kattavat yleisimmät aineistossa esiintyvät haittatyypit. Haitoista, joita aineistossa on esiintynyt vain muutamia, ei suositusta ole annettu.

2.1 Nenäruston rakenteellinen muutos* 500–2 200 €

ICF s3101, s3102

Aiheuttaa nenän tukkoisuutta. Voi vaikeuttaa nenän kautta hengittämistä.

2.2 Huulen kudusrakenteen muutos* 300–800 €

ICF s3204

Aiheuttaa vähäistä haittaa esimerkiksi puhuttaessa tai syödessä.

2.3 Hammasvauriot* 200–2 200 €

ICF s3200

Hampaiston osittainen puutos tai sen korjauksen jälkitila (paikattu hammas/hammasimplantti). Vaikeuttaa syömistä.

2.4 Sormen toiminnallinen vaje* 500–2 200 €

ICF s198, s73020, s73021, s73022, s73023

Aiheutuu sormen kudusrakenteen muutoksesta tai sormen hermovammasta. Sormen voima, liikkuvuus tai tunto alentunut.

2.5 Muu yläraajan toiminnallinen vaje* 1 000–3 300 €

ICF s73000, s73001, s73002, s73003, s73010, s73011, s73012, s73013, s73020, s73021, s73022, s73023

Ranne-, kyynär- tai olkanivelen vähäinen liikerajoitus tai liikkeen aiheuttama kipu.

2.6	Kasvohermon vamma*	300–3 300 €
	ICF s1106	
	Aiheuttaa kasvojen jonkin osan tunnottomuutta tai kipua taikka muuta vähäistä toiminnallista haittaa.	
3	Kosmeettinen haitta	
3.1	Kasvoarpi	
	ICF s8100	
	3.1.1 <i>Lähes huomaamaton kasvoarpi.</i> Sopeutuu muuhun ihoon hyvin ja on sijaintinsa vuoksi vain vaikeasti havaittavissa.	–300 €
	3.1.2 <i>Heikosti erottuva kasvoarpi.</i> Sopeutuu muuhun ihoon hyvin, mutta on sijaintinsa vuoksi havaittavissa.	300–1 000 €
	3.1.3 <i>Erottuva kasvoarpi.</i> Erottuu muusta ihosta, mutta ei kuitenkaan sijaintinsa ja muotonsa vuoksi herätä erityistä huomiota.	1 000–2 500 €
	3.1.4 <i>Selvästi erottuva kasvoarpi.</i> Erottuu muusta ihosta ja on jossakin määrin huomiota herättävä mutta ei kuitenkaan vääristä kasvojen piirteitä.	2 500–6 000 €
	3.1.5 <i>Huomiota herättävä kasvoarpi.</i> Erottuu selvästi muusta ihosta ja vääristää kasvojenpiirteitä tai ilmehdintää.	6 000–15 000 €
3.2	Vartalon arpi	
	ICF s8101, s8102, s8103, s8104, s8105, s8106, s8108, s8109	
	3.2.1 <i>Heikosti erottuva vartalon arpi.</i> Sopeutuu muuhun ihoon hyvin, mutta on sijaintinsa vuoksi havaittavissa.	100–300 €
	3.2.2 <i>Erottuva vartalon arpi.</i> Erottuu muusta ihosta, mutta ei kuitenkaan sijaintinsa ja muotonsa vuoksi herätä huomiota.	300–800 €

	3.2.3 <i>Selvästi erottuva vartalon arpi.</i> Erottuu muusta ihosta ja on jossakin määrin huomiota herättävä.	800–2 000 €
	3.2.4 <i>Huomiota herättävä vartalon arpi.</i> Erottuu selvästi muusta ihosta tai aiheuttaa jonkinasteista epämuotoisuutta.	2 000–8 000 €
3.3	Nenän epämuotoisuus ICF s3100 Nenän murtumisesta seuraava nenän epämuotoisuus.	500–2 000 €
3.4	Hampaan värimuutos ICF s3200 Hampaan sisäisen verenvuodon aiheuttama hampaan pysyvä värimuutos.	400–1 000 €

III LOUKKAUKSEN AIHEUTTAMA KÄRSIMYS

1 Vapaus

1.1 Raiskaus*

RL 20:1, 20:2

Väkivallan tai uhkauksen käyttö

1.1.1 Teko on jäänyt yritykseksi ja käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vähäisenä. **1 000–2 000 €**

1.1.2 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vähäisenä. Tunkeutumista loukatun kehoon ei ole pidettävä erityisen nöyryyttävänä. Teko-olosuhteisiin ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **2 000–4 000 €**

1.1.3 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta ei voida pitää teon laatuun nähden vähäisenä, taikka tunkeutumista loukatun kehoon on pidettävä erityisen nöyryyttävänä, taikka teko-olosuhteisiin liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **4 000–7 000 €**

1.1.4 Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vakavana. Tunkeutumista loukatun kehoon on pidettävä erityisen nöyryyttävänä. Teko-olosuhteisiin liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **7 000–16 000 €**

Tiedottoman tilan hyväksikäyttö

1.1.5 Teko on tehty käyttämällä hyväksi toisen tiedottomuutta tai muuta avutonta tilaa. Tekoon ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **2 000–4 000 €**

1.1.6 Teko on tehty käyttämällä hyväksi toisen tiedottomuutta tai muuta avutonta tilaa. Tekoon liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **4 000–7 000 €**

1.2 Pakottaminen seksuaaliseen tekoon* **800–2 000 €**

RL 20:4

Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vähäisenä. Teko voidaan tehdä myös käyttämällä hyväksi toisen tiedottomuutta tai muuta avutonta tilaa. Seksuaalista tekoa ei ole pidettävä erityisen nöyryyttävänä. Teko-olosuhteisiin ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.

1.3 Seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalinen ahdistelu*

RL 20:5, RL 20:5 a

1.3.1 Seksuaalinen teko. Tekoa ei ole pidettävä erityisen nöyryyttävänä. Teko-olosuhteisiin ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **800–2 000 €**

1.3.2 Sukupuoliyhteys. Teko voi olla erityisen nöyryyttävä, taikka teko-olosuhteisiin voi liittyä erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä. **2 000–5 000 €**

1.3.3 Seksuaalinen ahdistelu. Koskettelemalla tehty seksuaalinen teko, joka on ollut omiaan loukkaamaan toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. **400–1 000 €**

1.4 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

RL 20:6, 20:7

1.4.1 Teko on jäänyt yritykseksi, eikä tekoon liity piirteitä tai seikkoja, joiden vuoksi tekoa voitaisiin pitää törkeänä. **800–2 000 €**

1.4.2 Yksittäiset seksuaaliset teot. Yksittäiset sukupuoliyhteydet hyvin lähellä suojaikärajaa olevan lapsen kanssa. **1 000–3 500 €**

1.4.3 Yksittäiset sukupuoliyhteydet. Pitkään jatkuneet ja lukuisat seksuaaliset teot. **3 500–10 000 €**

1.4.4 Pitkään jatkuneet ja lukuisat sukupuoliyhteydet. Yksittäiset sukupuoliyhteydet hyvin nuoren lapsen kanssa. **10 000–30 000 €**

1.5 Vapaudenriisto

RL 25:1, 25:2, 25:6

1.5.1 Vapaudenriistoa on pidettävä lyhytaikaisena suhteutettuna tapaan, jolla loukatun vapautta on rajoitettu. Tekoon liittyy enintään vähäistä väkivaltaa tai sen uhkaa. **200–1 000 €**

1.5.2 Vapaudenriistoa ei voida pitää lyhytaikaisena suhteutettuna tapaan, jolla loukatun vapautta on rajoitettu. Tekoon voi liittyä väkivaltaa tai sen uhkaa. **1 000–2 500 €**

1.5.3 Vapaudenriistoa on pidettävä pitkäaikaisena suhteutettuna tapaan, jolla loukatun vapautta on rajoitettu. Tekoon voi liittyä merkittävää väkivaltaa tai sen uhkaa. **2 500–7 000 €**

1.6 Panttivangin ottaminen

2 000–30 000 €

RL 25:4

Loukatun henkeen ja terveyteen on kohdistettu loukatun tieteen vakava uhka. Tekoon voi liittyä vakavaa väkivaltaa.

1.7 Lapsen omavaltainen huostaanotto

500–2 500 €

RL 25:5, 25:5 a

Lapsi on eristetty laillisesta huoltajastaan sekä muusta perheestään omavaltaisen huostaanoton ajaksi. Huostaanottotilanteeseen voi liittyä vähäistä kolmanteen henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa.

1.8 Ihmiskauppa

5 000–30 000 €

RL 25:3, 25:3 a

Loukattu on saatettu seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi tai pakkotyöhön, eikä loukausta voida pitää sen sisältöön nähden lyhytaikaisena.

1.9 Laiton uhkaus

RL 25:7

1.9.1	Ei välitöntä vakavan väkivallan uhkaa.	100–800 €
1.9.2	Välitön vakavan väkivallan uhka.	500–1 500 €
1.10	Pakottaminen	300–1 200 €
	RL 25:8	
	Tekoon liittyy ainakin jossakin määrin loukattua nöyryyttäviä piirteitä. Tekoon voi liittyä väkivaltaa tai sen uhkaa.	
1.11	Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen	400–2 500 €
	RL 15:9	
1.12	Ryöstö	
	RL 31:1, 31:2	
1.12.1	Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä teon laatuun nähden vähäisenä. Teko-olosuhteisiin ei liity erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.	300–1 000 €
1.12.2	Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta ei voida pitää teon laatuun nähden vähäisenä taikka teko-olosuhteisiin liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.	1 000–2 000 €
1.12.3	Käytettyä väkivaltaa tai uhkausta on pidettävä vakavana teon laatuun nähden. Teko-olosuhteisiin liittyy erityisiä kärsimystä lisääviä piirteitä.	2 000–4 000 €
1.13	Kiristys	500–2 000 €
	RL 31:3, 31:4	
	Loukattua tai tämän läheistä on uhattu väkivallalla tai muulla oikeudettomalla teolla.	
2	Rauha	
2.1	Kotirauhan rikkominen	
	RL 24:1, 24:2	

	2.1.1 Rikottu rauhaa metelöimällä, heittämällä esineitä tai muulla vastaavalla tavalla taikka kieltäydytty poistumasta kotirauhan suojaamasta paikasta.	100–1 000 €
	2.1.2 Tunkeuduttu asuttuun asuntoon häiritsemistarkoituksessa.	500–2 000 €
2.2	Varkaus*	300–1 000 €
	RL 28:1, 28:2	
	Murtauduttu asuttuun asuntoon anastamistarkoituksessa.	
2.3	Lähestymiskiellon rikkominen	200–500 €
	RL 16:9 a	
	Rikottu lähestymiskieltoa tavalla, joka on rikkonut loukatun rauhaa.	
2.4	Viestintärauhan rikkominen*	100–1 000 €
	RL 24:1 a	
	Lähetetty häiritsemistarkoituksessa toistuvasti viestejä ja soitettu toiselle.	
2.5	Vainoaminen*	500–1 500 €
	RL 25:7 a	
	Toistuvasti uhattu, seurattu, tarkkailtu, otettu yhteyttä tai muuten vainottu toista.	
3	Kunnia	
3.1	Kunnianloukkaus	
	RL 24:9, 24:10	
	3.1.1 Esitetty valheellinen tieto tai vihjaus tai halvennettu toista muulla tavoin kahdenkeskisessä kanssakäymisessä tai siten, että teko tulee vain vähäisen henkilöpiiriin tietoon.	200–1 000 €

	3.1.2	Esitetty valheellinen tieto tai vihjaus tai halvennettu toista muulla tavoin siten, että se tulee tai on omiaan tulemaan rajoitetun, mutta ei aivan vähäisen henkilöpiirin tietoon.	800–2 000 €
	3.1.3	Esitetty valheellinen tieto tai vihjaus tai halvennettu toista muulla tavoin siten, että se tulee tai on omiaan tulemaan laajan henkilöpiirin tietoon.	1 500–5 000 €
	3.1.4	Esitetty erityisen vahingollinen, valheellinen tieto tai vihjaus tai halvennettu toista muulla tavoin erittäin vakavasti siten, että se tulee tai on omiaan tulemaan laajan henkilöpiirin tietoon.	5 000–10 000 €
3.2	Väärä ilmianto		1 000–5 000 €
		RL 15:6	
		Väärä ilmianto teosta, josta voi seurata vankeutta. Ilmianto on johtanut ainakin esitutkin- nan suorittamiseen.	
4	Yksityisyys		
4.1	Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen		
		RL 24:8	
	4.1.1	Toimitettu yksityiselämää koskeva tieto lukuisten ihmisten saataville.	500–2 000 €
	4.1.2	Levitetty yksityiselämää koskeva tieto hyvin laajan henkilöpiirin saataville.	1 500–5 000 €
4.2	Salassapitorikos		500–1 500 €
		RL 38:1	
		Paljastettu yksityiselämää koskevia arkaluonteisia tietoja.	
4.3	Salakuuntelu ja salakatselu		
		RL 24:5, 24:6	

4.3.1	Salakuuntelu.	200–1 000 €
4.3.2	Salakatselu.	200–1 500 €
4.4	Viestintäsalaisuuden loukkaus	200–800 €
	RL 38:3	
	Toisen yksityiselämään liittyvän viestin avaaminen oikeudettomasti.	
4.5	Henkilörekisteririkos	300–800 €
	RL 38:9	
	Käsitelty arkaluonteisia henkilötietoja oikeudettomasti.	
5	Syrjintä	
5.1	Syrjintä	300–1 500 €
	RL 11:11	
	Kieltäydytty palvelemasta loukatun etnisen alkuperän takia.	
5.2	Työsyrjintä	
	RL 47:3, RL 47:3a	
5.2.1	Asetettu loukattu epäedulliseen asemaan työntekijää valittaessa tai palvelussuhteen aikana ilman hyväksyttävää syytä.	500–1 500
5.2.2	Asetettu loukattu huomattavan epäedulliseen asemaan työntekijää valittaessa tai palvelussuhteen aikana käyttämällä hyväksi työnhakijan tai työntekijän taloudellista tai muuta ahdinkoa, riippuvaista asemaa, ymmärtämättömyyttä, ajattelemattomuutta tai tietämättömyyttä	2 000–5 000 €

6	Henkilökohtainen koskemattomuus	
6.1	Henkirikoksen yritys	2 000–6 000 €
	RL 21:1, 21:2, 21:3	
	Yritetty surmata loukattu aiheuttaen tälle ruumiinvamma.	
6.2	Muu ruumiillisen koskemattomuuden vakava loukkaus	700–4 000 €
	RL 21:5, 21:6, 21:7, 21:10, 21:11	
	Loukattu ruumiillista koskemattomuutta ihmisarvoa alentavalla tavalla.	
6.3	Henkisen koskemattomuuden vakava loukkaus	700–4 000 €
	RL 21:5, 21:6, 21:7	
	Loukattu henkistä koskemattomuutta ihmisarvoa alentavalla tavalla.	
7	Muu ihmisarvon vakava loukkaus	
7.1	Henkirikoksen yritys	2 000–4 000 €
	RL 21:1, 21:2, 21:3	
	Yritetty surmata loukattu aiheuttamatta tälle ruumiinvammaa.	
7.2	Vaaran aiheuttaminen	500–1 500 €
	RL 21:13.	
	Osoitettu ilmeistä välinpitämättömyyttä toisen ihmisarvoa kohtaan vaaraa aiheuttamalla.	

7.3	Heitteillepano	500–1 500 €
	RL 21:14	
	Osoitettu ilmeistä välinpitämättömyyttä toisen ihmisarvoa kohtaan jättämällä tämä avuttomaan tilaan.	
7.4	Pelastustoimen laiminlyönti	300–1 000 €
	RL 21:15	
	Osoitettu ilmeistä välinpitämättömyyttä toisen ihmisarvoa kohtaan olemalla antamatta tai hankkimatta tälle tämän tarvitsemaa apua.	
7.5	Määräysvallan väärinkäyttäminen	500–1 500 €
	RL 45:16, 45:17, 40:9	
	Osoitettu ilmeistä välinpitämättömyyttä toisen ihmisarvoa kohtaan aiheuttamalla tälle asemaan perustuvaa määräysvaltaa väärinkäyttäen tarpeetonta kärsimystä tai vaaraa terveydelle.	

IV SURMANSAA SAANEEN LÄHEISELLE AIHEUTUNUT KÄRSIMYS

1.1	Lapsen kuolema*	3 000–12 000 €
	Vanhemmalle tuomittava korvaus lapsen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.	
1.2	Vanhemman kuolema*	3 000–15 000 €
	Lapselle tuomittava korvaus vanhemman kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.	
1.3	Sisaruksen kuolema	2 000–8 000 €
	Korvaus sisaruksen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.	
1.4	Puolison kuolema	3 000–11 000 €
	Korvaus puolison ³ kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.	

³ Puolisolla tarkoitetaan surmansa saaneen aviopuolison ja rekisteröidyn parisuhteen osapuolen lisäksi surmansa saaneen kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa elänyttä henkilöä (ns. avopuoliso).

SOVELTAMISOHJEET

Soveltamisohjeiden sisältö

Soveltamisohjeissa käsitellään suosituksia sekä niiden taustalla olevaa sääntelyä ja sen merkitystä suositusten rakenteen ja sisällön kannalta. Lisäksi esitellään sitä, mihin seikkoihin suositusten luokittelu ja esitetty korvaustaso perustuvat.

Soveltamisohjeissa on kuvattu kunkin suosituksen taustalla olevaa tapausaineistoa erilaisten tunnuslukujen avulla. Käytettyjä tunnuslukuja ovat *tapausten määrä* (N), tuomittujen korvausten *keskiarvo* (KA), havaintojen keskimääräinen poikkeama keskiarvosta eli *keskihajonta* (SD), *mediaani* (MD), jakauman kolmannen ja ensimmäisen neljänneksen välinen erotus eli *kvartiiliväli* (QI) sekä tuomittujen korvausten *vaihteluväli* (MIN, MAX). Koska kunkin suosituksen taustalla oleva aineisto voi pohjautua eri vuosina tuomittuihin korvauksiin (ks. suositusten perusta), on lisäksi esitetty, miltä vuosilta kyseistä suositusta koskevat ratkaisut on kerätty.

Tuomittujen korvausten jakaumaa on kuvattu *fraktiilien* eli prosenttipisteiden avulla. Fraktiilit jakavat suuruusjärjestykseen asetetun aineiston kahteen osaan siten, että korkeintaan p-fraktiilin suuruisia havaintoja on p % kaikista havainnoista. Esimerkiksi pinnallisten vammojen aiheuttaman tilapäisen haitan 50 % fraktiili eli mediaani on 400 euroa. Se tarkoittaa, että 50 % pinnallisista vammoista tuomituista korvauksista on korkeintaan 400 euroa. Alaleukaluun murtuman aiheuttaman tilapäisen haitan korvauksen 90 % fraktiili on 5 116 euroa. Näin ollen 90 % alaleukaluun murtuman perusteella tuomituista tilapäisen haitan korvauksista on suuruudeltaan korkeintaan 5 116 euroa.

Tunnusluvut ja jakaumat on esitetty taulukkomuodossa kutakin suositusta koskevan soveltamisohjeen yhteydessä.

Tuomittujen korvausten tilastollisten jakaumien lisäksi perusteluissa on lyhyesti kuvattu, millaisia aineistoon valikoituneet tapaukset ovat vakavuudeltaan. Aineistoon valikoituneilla tapauksilla on olennainen merkitys sen kannalta, millaiseksi tutkimusaineiston mukainen korvaustaso yksittäisen vahingon osalta muodostuu. Aineistoon valikoituneet tapaukset eivät esimerkiksi välttämättä kata vahingon kaikkia muotoja tai ne saattavat olla voimakkaasti painottuneet vakavuudeltaan määrätyn kaltaisiin tapauksiin. Tämä valikoituminen on huomioitava, jotta yksittäistä vahinkoa koskevan korvaustason oikeellisuutta voidaan arvioida suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

Yksittäisiä suosituksia on myös pyritty havainnollistamaan eräiden tutkimusaineistosta poimittujen esimerkkitapausten perusteella.

Mitä suositukset ovat

Suosituksien perusta

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositukset koskevat vahingonkorvauslain (412/1974) 5 luvun säännösten nojalla kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä haitasta sekä kärsimyksestä (jäljempänä aineeton vahinko) suoritettavien korvausten määriä.

Suosituksien on tarkoitettu korvausharkinnan apuvälineeksi eivätkä ne voi milloinkaan osin korvata tuomioistuimen yksittäistapausta koskevaa omaa harkintaa.

Suosituksien perustuvat *oikeuskäytännössä* muodostuneisiin korvaustasoihin, joiden pohjalta neuvottelukunta on pyrkinyt muodostamaan johdonmukaiset suositukset erityyppisten vahinkojen perusteella aineettomasta vahingosta tuomittavien korvausten suuruudesta. Neuvottelukunta ei ole käyttänyt omaa harkintaa siinä, millainen aineettomien vahinkojen *yleisen korvaustason* tulisi olla. Tällainen itsenäinen oikeuspoliittinen harkinta ei kuulu neuvottelukunnan toimivaltaan.

Yleisen korvaustason selvittämisessä tutkimusaineistona ovat olleet käräjäoikeuksien tuomiot. Suosituskokoelman neljättä painosta varten neuvottelukunta on kerännyt tiedot kaikista Suomen eri käräjäoikeuksissa 1.1.–31.12.2015 annetuista tuomioista, joissa korvausta on tuomittu vahingonkorvauslain 5 luvun nojalla aineettomasta vahingosta. Joissakin hyvin yleisissä vahinkotyypeissä noudatettiin sovellettua tasaväliotantaa siten, että vain tiettyyn diaarinumeroon päättyneet ratkaisut poimittiin mukaan. Menettelyä noudatettiin pinnallisten ruhjeiden (20 % otos), pinnallisten haavojen (50 % otos), kasvoarpien (50 % otos), sekä laittomien uhkausten (50 % otos) osalta.⁴

Vuoden 2015 aineiston lisäksi on soveltuvin osin otettu huomioon aikaisempia suosituskokoelmia varten kerätty oikeuskäytäntö ajalta 1.1.–31.12.2009 sekä 1.1.–31.12.2012. Ensimmäistä suosituskokoelmaa varten kerätty aineisto, joka kattaa oikeuskäytännön ajalta 1.1.–30.6.2007, on pitkälti jätetty tarkastelun ulkopuolelle. Harvinaisissa vahinkotyypeissä on hyödynnetty täydennysaineistoa, joka perustuu käräjäoikeuksissa 1.1.2010–31.12.2011 annettuihin tuomioihin. Täydennysaineisto poimittiin neuvottelukunnan tietokannasta suorittamalla sanahakuja sellaisista vammoista tai vahinkotyypeistä, joita oli aikaisemmassa aineistossa lukumäärällisesti hyvin vähän. Lisäksi poiminnan ehtona oli, että kyseisen vahinkotyyppin poiminta oli teknisesti mielekästä sanahakuja suorittamalla.

Tarkoituksena on ollut saada suosituksien pohjaksi mahdollisimman kattava ja vertailukelpoinen sekä samanlaisten ajallisten kriteereiden mukaan määräytyvä

⁴ Aineiston muodostumistavasta johtuen esimerkiksi satunnaisotantaan perustuvat menettelytavat eivät olleet mahdollisia. Tämä johtuu pääosin siitä, että vahingon laatua ja korvausten perustetta ei toistaiseksi voida tunnistaa ilman manuaalista tutustumista korvauksen perusteluihin. Koska otantamenettelyn tarkoituksena oli vähentää manuaalisen työn määrää, oli tasaväliotanta käytännössä ainoa sovellettavissa oleva otantamenetelmä. Käytetty otantamenettely perustuu oletukseen, että tietyntyyppiset vahingot ovat sijoittuneet satunnaisesti suhteessa ratkaisut identifioiviin diaarinumeroihin.

otos oikeuskäytännöstä. Ylempien oikeusasteiden käsiteltäväksi valikoituvat keskimääräistä vakavammat tapaukset. Kuva oikeuskäytännössä yleisesti noudatettavista korvaustasoista olisi muodostunut todellista korkeammaksi, mikäli aineisto olisi kerätty esimerkiksi hovioikeuksista. Mahdollista ei ollut myöskään seurata sitä, miten tutkimusaineistoon kuuluvat käräjäoikeuden korvaustuomiot ehkä muuttuvat ylemmässä oikeusasteessa. Korkeimmassa oikeudessa henkilövahingoista tuomittujen korvausten määrästä annetaan lisäksi niin vähän ratkaisuja, ettei aineistoa olisi saatu kerättyä riittävästi pitkälläkään aikavälillä. Toisaalta ylempien tuomioistuinten ja erityisesti korkeimman oikeuden ennakkoratkaisujen yleistä oikeuskäytäntöä ohjaava merkitys ilmenee käräjäoikeuden ratkaisuissa.

Myös vakuutus oikeuden ratkaisut samoin kuin eri korvausjärjestelmien sitovat tai suositusluonteiset ratkaisut on jätetty tutkimuksen ulkopuolelle. Suosituksissa ratkaiseva merkitys on lain esitöissä esitettyä kantaa noudattaen annettu nimenomaan yleisten tuomioistuinten oikeuskäytännössä muodostuneelle yleiselle korvaustasolle. Muiden korvausjärjestelmien tapausaineisto poikkeaa lisäksi siinä määrin yleisissä tuomioistuimissa käsiteltävistä tapauksista, ettei aineistoa voida pitää kaikilta osin vertailukelpoisena.

Vuodelta 2015 oleva tutkimusaineisto muodostuu kaikkiaan 4 249 tuomiosta, jossa on tuomittu korvausta vahingonkorvauslain 5 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan kivusta, särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, vahingonkorvauslain 5 luvun 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan pysyvästä haitasta, vahingonkorvauslain 5 luvun 4 a §:n mukaan surmansa saaneen läheiselle aiheutuneesta kärsimyksestä tai vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n mukaan loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä.

Näissä tuomioissa on käsitelty yhteensä 6 658 erillistä *vahinkoa*⁵, joiden perusteella on tuomittu yhteensä 8 011 *korvausta*⁶ eri vahinkolajien perusteella. Korvaukset jakautuvat vahinkolajeittain seuraavasti:

- tilapäinen haitta 3 595 korvausta
- pysyvä haitta 659 korvausta
- loukkauksen aiheuttama kärsimys 3 611 korvausta
- surmansa saaneen läheiselle aiheutunut kärsimys 143 korvausta

Vuosien 2007, 2009–2012 ja 2015 yhdistetty aineisto koostuu kaikkiaan 39 144 korvauksesta, jotka jakautuvat vahinkolajeittain seuraavasti:

⁵ Vahingolla tarkoitetaan tässä sellaista tapahtumaa, joka on mielekkäästi yksilöitävissä samaa vahingonkärsijää kohdanneista muista mahdollisista henkilövahingoista tekijöiden tai teon ajan kohdan perusteella. Yhdellä teolla aiheutuu pääsääntöisesti vain yksi vahinko, mutta yhdessä tuomiossa voidaan käsitellä monta vahinkoa.

⁶ Korvauksella tarkoitetaan kivusta, särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä haitasta, surmansa saaneen läheiselle aiheutuneesta kärsimyksestä tai loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä tuomittua korvausta. Yhden vahingon perusteella voidaan tuomita monta korvausta.

- tilapäinen haitta 21 244 korvausta
- pysyvä haitta 3 802 korvausta
- loukkauksen aiheuttama kärsimys 13 151 korvausta
- surmansa saaneen läheiselle aiheutunut kärsimys 944 korvausta.

Aineistojen yhdistäminen

Suosittelun pohjana oleva aineisto kattaa oikeuskäytäntöä, hieman eri painotuksella, yhteensä neljältä ja puolelta kalenterivuodelta. Jotta eri vuosien aineistoja voidaan vertailla luotettavasti keskenään, on tarkasteluissa huomioitava erityisesti kaksi tekijää: rahan arvon muutos sekä muutokset tuomioistuinten korvauskäytännössä.

Korvaustasoa koskevassa tarkastelussa kaikki ennen vuotta 2015 tuomitut korvaukset on *deflatoitu* vuoden 2015 hintoja vastaaviksi. Toimenpide on suoritettu hyödyntäen *rahanarvokerrointa*, joka perustuu tilastokeskuksen ylläpitämään *kuluttajahintaindeksiin*⁷. Näin aineistosta on saatu puhdistettua inflaatiosta johtuva rahan arvon muutos.

Rahan arvon muutoksen lisäksi korvaustason tarkastelussa on huomioitu tuomioistuinten korvauskäytännön muutokset. Nämä muutokset voivat heijastella toisaalta tuomioistuinten suhtautumista aikaisempiin suosituksiin sekä toisaalta myös muutosta joitakin vahinkoja tai vammoja koskevissa arvostuksissa.

Eri vuosien korvaustasoa koskeva tilastollisessa tarkastelussa käytettiin epäparametrisiä menetelmiä, koska aineistossa esiintyvien korvausten jakaumat eivät pääsääntöisesti täyttäneet parametrisiin testeihin liittyviä jakaumaoletuksia. Korvaustason tarkastelussa hyödynnettiin Mann-Whitney U-testiä, jossa havaintojen arvojen sijasta verrataan ryhmittäin arvojen järjestyslukuja. Testin hypoteesina oli, että vuoden 2015 korvausten sijaluvut eivät poikenneet tilastollisesti merkitsevästi vuosien 2007, 2009 ja 2012 (joiltakin osin vuosien 2010 ja 2011) deflatoitujen korvausten sijaluvuista 95 prosentin luottamustasolla. Tarkastelu tehtiin erikseen suhteessa kunkin vuoden aineistoon. Kaikkiaan eri vuosia koskevien korvaustasojen vertailu osoitti, että vahingonkorvausten taso on viime vuosina hyvin pitkälle vakiintunut. Muuhun aineistoon nähden vain vuoden 2007 aineisto, jolloin korvaustaso oli kauttaaltaan jonkin verran matalampi, muodostaa poikkeuksen.

Tarkastelussa uudemmalla, vuotta 2015 koskevalla oikeuskäytännöllä on muita aineistoja suurempi painoarvo. Aikaisempien vuosien aineistoa on kuitenkin käytetty täydentämään erityisesti harvinaisempia tapauksia koskevaa oikeuskäytäntöä. Muitakin vaihtoehtoja suosittelun muodostamiseen olisi ollut, mutta neuvottelukunnan arvion mukaan valittu ratkaisu edustaa parasta mahdollista kompromissia aineistojen eri ominaisuuksia korostavien vaihtoehtojen välillä.

⁷ Tilastokeskus, Kuluttajahintaindeksi. Saatavilla osoitteesta: http://tilastokeskus.fi/til/khi/2016/khi_2016_2017-01-13_tau_001.html (viitattu 29.8.2017).

Ensinnäkin suositukset olisi voitu antaa vain yhden vuoden aineiston perusteella. Tällöin korvaustasojen muutoksille olisi neuvottelukunnan arvion mukaan annettu liian suuri paino, sillä huomattava osa muutoksesta on oletettavasti pelkkää satunnaisvaihtelua.

Toiseksi aineistot olisi voitu yhdistää sellaisenaan. Tällöin korvauskäytännössä tapahtuneille muutoksille olisi kuitenkin neuvottelukunnan arvion mukaan annettu liian vähän merkitystä siitä riippumatta, millaiset seikat muutosten taustalla olivat.

Aineistojen yhdistäminen edellä kuvatulla tavalla muunnettuna on neuvottelukunnan arvion mukaan omiaan auttamaan erottamaan korvaustasoissa tapahtuneet todelliset muutokset satunnaisvaihtelusta. Tämä menettely on tasapainoinen yhdistelmä kummankin menettelyn hyvistä ja huonoista puolista. Suositusten aineistopohja täydentyy, mutta ei silti muutu staattiseksi.

Suosituksien muodostaminen

Suosituksia on muodostettu ensisijaisesti *samanlaatuisista* vahingoista tuomittujen korvausten tilastollisten jakaumien perusteella. Käytetty luokitteluperuste vaihtelee korvausaiheittain ja se on ilmoitettu kunkin suosituksen yhteydessä.

Tilapäisen haitan osalta luokitteluperusteena on käytetty vamman laatua, joka ilmenee vamman lääketieteellisenä diagnoosina. Kärsimyskorvauksen perusteena olevan loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen luokitteluperusteena on käytetty loukattua oikeushyvää sekä loukkauksen laatuun liittyviä keskeisiä tunnusmerkkejä. Surmansa saaneen läheiselle aiheutuneen kärsimyksen luokitteluperusteena on ollut surmansa saaneen ja läheisen suhteen laatu.

Tilapäistä haittaa, pysyvää kosmeettista haittaa, kärsimystä sekä surmansa saaneen läheiselle aiheutunutta kärsimystä koskevat korvaussuositukset on ilmaistu *normaalikorvausvyöhykkeen* avulla, joka on tarvittaessa jaettu kahteen tai useampaan osaan vahingon vakavuuden perusteella. Vyöhyke on pääsääntöisesti muodostettu määrätynlaatuisten vahingon oikeuskäytännön mukaisesta jakaumasta jättämällä kummastakin ääripäästä pois 5–25 prosenttia tapauksista.⁸ Näin vyöhyke kuvaa sitä *vaihteluväliä*, jonka rajoissa korvauksen suuruus voidaan *normaalitapauksissa* määrätä.

Neuvottelukunta on lisäksi jokaisen suosituksen osalta erikseen harkinnut, onko oikeuskäytännön mukainen korvaustaso oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden. Tässä yhteydessä oikeuskäytännön mukaisella korvaustasolla tarkoitetaan kunkin suosituksen normaalikorvausvyöhykettä. Suosituksissa on tietoisesti poikettu oikeuskäytännön mukaisesta korvaustasosta *yksittäisen* vahingon osalta silloin, kun sen oikeuskäytännön mukainen korvaustaso poikkeaa sel-

⁸ Poisjätettyjen tapausten tarkka prosentuaalinen osuus koko aineistosta riippuu aineiston koosta ja tuomittujen korvausten hajonnasta. Mitä suurempi tuomittujen korvausten hajonta ja mitä pienempi aineisto on ollut, sitä suurempi on ollut poisjätettyjen tuomioiden prosentuaalinen osuus.

keästi muita vastaavia vahinkoja koskevasta korvaustasosta. Eri vahinkoja koskevan oikeuskäytännön keskinäinen painoarvo ratkeaa tapausten lukumäärän perusteella. Mitä runsaslukuisempi vahinkoa koskeva oikeuskäytäntö on, sitä suurempi painoarvo tätä vahinkoa koskevalla oikeuskäytännöllä on ollut suosituksia laadittaessa.

Monista suosituksiin sisältyvistä vahingoista on ollut kuitenkin riittämättömästi ratkaisuja korvaustason luotettavaa tilastollista määrittelyä varten. Näissä tapauksissa suositeltu korvaustaso on muodostettu suhteuttamalla se sellaisista vahingoista annettuihin suosituksiin, joista on ollut riittävästi oikeuskäytäntöä korvaustason määrittelyä varten. Tällöin suositus perustuu neuvottelukunnan arvioon siitä, mikä olisi johdonmukainen korvaus kyseisessä suosituksessa tarkoitettusta vahingosta muu oikeuskäytäntö huomioon ottaen. Tilapäisen haitan korvaustasoja näin suhteutettaessa on käytetty hyväksi lääketieteellistä asiantuntemusta.

Pysyvän haitan luokitteluperusteena on käytetty tapaturmavakuutuslain⁹ 18 a §:ssä tarkoitettua haittaluokitusta.¹⁰ Korvausharkinnan avuksi esitetyt korvaustasot perustuvat liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden sekä työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisiin korvaustasoihin.

Korvauksen suuruuden määrittäminen

Kukin suositus sisältää sen soveltamisalueelle sijoittuvan vahingon *keskeiset tunnusmerkit*. Niiden tarkoituksena on kuvata, millaiseen vahinkoon suositeltu korvaus neuvottelukunnan näkemyksen mukaan soveltuu. Oikeuskäytännössä vahingot voivat tietenkin poiketa vakavuudeltaan tällaisessa tunnusmerkistössä kuvattusta vahingosta suuntaan tai toiseen. Tällöin suosituksessa esitetty normaalikorvausvyöhyke ei lähtökohtaisesti sellaisenaan sovellu, mutta suositusta voidaan tietenkin käyttää harkinnan tukena.

Vahingonkorvauslaissa kunkin vahinkolajin perusteella on tarkoitettu tuomitavaksi vain yksi korvaus vahinkoa kohden. Silloin, kun vahinkoa kärsineelle aiheutuu samaan vahinkolajiin kuuluvien vahinkojen yhdistelmä, joudutaan näistä määräämään *yhteinen korvaus*. Esimerkkejä tällaisista vahingoista ovat jalan ja käden murtuma tai kotirauhan rikkominen ja sen yhteydessä tehty törkeä pahoinpitely.

Suosituksissa ei pääsääntöisesti oteta kantaa samaan vahinkolajiin kuuluvien vahinkojen yhdistelmiin. Tällöin aineettoman vahingon suuruus määritettäisiin yleisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden mukaisesti vahingon *kokonaisarvioinnin perusteella* eikä yksinomaan eri osatekijöidensä summana.

⁹ Tapaturmavakuutuslaki (608/1948) on kumottu 1.1.2016 voimaan tulleeella työtapaturma- ja ammattitautilailla.

¹⁰ Haittaluokituksesta säädetään nyt uuden lain 85 §:ssä ja valtioneuvoston asetuksessa työtapaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitettusta haittaluokituksesta (768/2015).

Tätä kokonaisarviointia on käsitelty tarkemmin jäljempänä eri korvausaiheita käsittelevien esitysten yhteydessä.

Suosittelun suhde liikennevahinkolautakunnan normeihin ja ohjeisiin

Neuvottelukunnan suositukset eivät ole ainoa tilapäisen haitan korvaamiseen soveltuva ohjeisto. Tuomioistuimet ovat perinteisesti soveltaneet tilapäisen haitan korvaamiseen liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita, joiden rinnalle ovat vuonna 2008 tulleet henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositukset.

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositukset ovat itsenäisiä, eikä niitä ole yleisesti ottaen sovitettu yhteen liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaisten korvaustasojen kanssa.¹¹ Liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden vaikutus näkyy henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suosituksissa sikäli kuin tuomioistuimet ovat niitä omassa käytännössään seuranneet.

Vallitsevaan oikeuskäytäntöön perustuvat henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositukset ja liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaiset korvaustasot eivät ole suoraan vertailukelpoisia. Niiden taustalla oleva tapausaineisto sekä suositusten tarkoittamat vahingot saattavat poiketa toisistaan merkittävästikin.

I TILAPÄINEN HAITTA

Tilapäisen haitan korvaamista koskevat säännökset

Vahingonkorvauslain 5 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan vahinkoa kärsineellä on oikeus korvaukseen kivusta ja särystä sekä muusta *tilapäisestä haitasta*.

Lainkohta kattaa *kaikki* fyysisen ja psyykkisen terveydentilan epäedulliset muutokset, jotka ovat lääketieteellisen tietämyksen perusteella ymmärrettävissä henkilövahingoiksi. Näitä ovat erityisesti epämiellyttävät somaattiset tuntoaistimukset (kipu ja särky), kehon normaalia toimintaa haittaavat rakenteelliset muutokset tai muut toimintahäiriöt (toiminnallinen haitta), kehon ulkomuodon kielteiset muutokset (kosmeettinen haitta) sekä mielenterveyden häiriöt (psyykkinen haitta).

Korvaus on tarkoitettu määrättäväksi objektiivisesti arvioitavien seikkojen perusteella, joista keskeisimmät ovat:

- henkilövahingon laatu
- henkilövahingon vaikeusaste

Henkilövahingon laadulla tarkoitetaan sitä, millaisena vamma tai sairaus ilmenee (esimerkiksi ruhje, haava, luunmurtuma). Tämä tarkoittaa käytännössä

¹¹ Vähäisen toiminnallisen haitan korvausasteikossa on otettu huomioon se, että liikennevahinkolautakunta on korottanut yhden haittaluokan korvauksen määrää. Ks. tarkemmin liikennevahinkolautakunnan normit ja ohjeet pysyvää haittaa koskevassa osiossa.

vamman lääketieteellistä diagnoosia, joka on ilmoitettu kunkin suosituksen yhteydessä kansainvälisen ICD-10 diagnoosikoodiston avulla.¹²

Sanottu ei kuitenkaan tarkoita, että henkilövahinko olisi aina pystyttävä näyttämään lääketieteellisesti toteen. Esimerkiksi kivun osalta riittävä näyttö haitasta on se, että tietynlaisesta teosta lääketieteellisten *kokemussääntöjen* mukaan aiheutuu kipua, vaikka kivun aiheutumista yksittäistapauksessa ei kyetä lääketieteellisin tutkimusmenetelmin näyttämään toteen.

Samanlaatuisten vammojen kesken korvauksen suuruus määrittyy vahingon *vaikeusasteen* eli sinänsä samaan pääluokkaan kuuluvien vammojen aste-erojen perusteella (esimerkiksi hyväasentoinen murtuma, pirstaleinen murtuma). Myös vaikeusasteen arviointi on lääketieteellisen tiedon varassa.

Tätä arviointia täydentävät kolme muuta kriteeriä, jotka ovat:

- henkilövahingon edellyttämän hoidon laatu
- hoidon kesto
- tilapäisen haitan kesto

Hoidon laadulla viitataan vahinkoa kärsineeseen kohdistuneisiin sairaanhoitollisiin toimenpiteisiin. Tämän kriteerin arviointi tapahtuu lääketieteellisen tietämyksen varassa. Arviointi ei kohdistu niihin hoitotoimenpiteisiin, joihin henkilövahingon johdosta on tosiasiallisesti ryhdytty, vaan siihen, millaisia hoitotoimenpiteitä voidaan pitää lääketieteellisesti perusteltuina kyseisen henkilövahingon johdosta. Näin ollen henkilövahingon mahdollisella yli- tai alihoitolla ei ole merkitystä vahingonaiheuttajan maksettavaksi määrättävän aineettoman vahingon korvauksen suuruuden kannalta.

Hoidon kestolla tarkoitetaan sitä ajanjaksoa, jonka aikana vahinkoa kärsinyt joutuu olemaan hoidettavana tai suorittamaan itse hoitotoimenpiteitä (haavan puhdistus, kuntoutusharjoitukset). Myös tätä kriteeriä arvioidaan sen perusteella, millaista hoidon kestoa voidaan pitää lääketieteellisesti perusteltuna. Hoidon keskeyttäminen liian aikaisin tai jatkaminen tarpeettoman pitkään ei vaikuta vahingonaiheuttajan maksettavaksi määrättävän korvauksen suuruuteen.

Tilapäisen haitan kestolla viitataan siihen ajanjaksoon, jonka aikana henkilövahinkoa kärsinyt voi havaita henkilövahingosta johtuvia epäedullisia muutoksia terveydentilassaan. Edellisistä kriteereistä poiketen haitan kesto on puhdas tosiasiakysymys, eikä sinänsä edellytä erityistä lääketieteellistä arviointia. Haitan kesto on tärkeä erottaa vamman paranemiseen kuluvasta ajasta, sillä useimmiten vamman aiheuttama haitta häviää ennen kuin vammaa voidaan pitää biologisesti tarkastellen parantuneena.

Nämä kriteerit auttavat toisaalta erottamaan samanlaatuisten vammojen keskinäisiä eroja eli ne kuvaavat epäsuorasti vamman vaikeusastetta. Toisaalta kriteerit auttavat myös ottamaan huomioon vahinkoa kärsineiden henkilöstä tai

¹² ICD-koodi perustuu kansainväliseen tautiluokitukseen (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, 10th Revision, Geneva 1992), joka on ollut käytössä Suomessa 1.1.1996 lähtien.

muista olosuhteista johtuvia henkilövahingon vakavuuden arviointiin vaikuttavia eroavaisuuksia.

Vamman aiheutumistapa on merkityksellinen vain siltä osin kuin *vammamekanismi* vaikuttaa vahingonkärsijälle aiheutuvaan haittaan. Esimerkiksi repimähaavan ja viiltohaavan kivuliaisuus ja paranemisaika poikkeavat toisistaan selvästi. Teon yleisen moitittavuuden merkitys korvauksen suuruuden kannalta on tarkoitettu huomioitavaksi vain mahdollisen kärsimyskorvauksen suuruutta arvioidessa.

Korvauksen laskeminen

Yksittäisen vamman osalta korvauksen määrittäminen suositusten pohjalta on tarkoitettu tapahtuvaksi siten, että tuomioistuimien suhteuttaa korvausvaatimuksen taustalla olevan vamman vakavuuden suosituksen tunnusmerkistössä kuvattuun vammaan ja arvioi tämän perusteella, mikä on johdonmukainen korvaus kyseisestä vammasta.

Kunkin suosituksen tunnusmerkistössä on määritelty suosituksessa tarkoitettujen vamman lääketieteellinen diagnoosi sekä sen mahdolliset täsmennykset, vamman edellyttämän hoidon laatu sekä tilapäisen haitan kesto. Lisäksi suosituksessa on maininta siitä, voiko suosituksessa tarkoitettua vammasta jäädä pysyvää haittaa.

Tunnusmerkistö ei määrittele vammaa tyhjentävästi. Vamma voi siis ilmentyä sekä suosituksessa kuvattua lievempänä että vaikeampana. Tällöin suositus ei sovellu lähtökohtaisesti sellaisenaan kyseiseen tapaukseen. Koska korvaus kuitenkin määrätään kokonaisharkinnan perusteella ja koska yksittäiseen vammaan saattaa liittyä sekä korvausta korottavia että sitä laskevia seikkoja, lopputulos ei välttämättä poikkea suositellusta korvauksesta, mutta se voi toisaalta myös ylittää tai alittaa sen.

Korvaus on tarkoitettu määrättäväksi *pääasiallisen*, vakavinta haittaa aiheuttavan vamman perusteella. Aivan lievimpiä ruumiinvammoja lukuun ottamatta vammaan liittyy usein *oheisvammoja*. Oheisvammoilla tarkoitetaan pääasialliseen vammaan liittyvää vammaa, joka on pääasiallista vammaa lievempi. Määrättäessä korvausta puukonlyönnin aiheuttaman sisäelinvamman perusteella korvauksen laskemisessa ei määrätä erikseen korvausta sisäelinvammaan liittyvän ihoaavaan tai muun kudoksen haavan (oheisvamma) perusteella, vaan korvaus oheisvammasta sisältyy pääasiallista vammaa eli sisäelinvammaa koskevaan korvaussuositukseen.

Oheisvammoista tulee erottaa *seurannaisvamma* (sekundaarivamma), jolla tarkoitetaan suoranaisten vammaenergian aiheuttamista kudosaivourioista aiheutuvia patofysiologisia ilmiöitä. Esimerkiksi kallonpohjan murtuman seurannaisvammaksi on usein verenvuoto otsaonteloon, nenään tai korvaan. Seurannaisvammoilla on merkitystä ennen kaikkea vamman vaikeusasteen arvioinnin kannalta.

Tietyissä tapauksissa seurannaisvamma muodostaa kuitenkin vakavimman ja siten pääasiallisen haitan. Esimerkki tällaisesta seurannaisvammasta on kallonmurtumaan liittyvä kallonsisäinen verenvuoto.

Useiden vammojen yhdistelmissä vahinkoa kärsineelle on voinut aiheutua myös kaksi toisiinsa liittymätöntä vammaa. Tyypillinen esimerkki tällaisesta tilanteesta on esimerkiksi pään ruhje ja käden murtuma. Tällöinkin eri vammoja voidaan arvioida yhtenä kokonaisuutena ja niistä voidaan määrätä yksi yhteinen korvaus.

Yhteistä korvausta tuomittaessa lähtökohdaksi on tarkoitettu vakavinta vammaa koskeva suositus. Tämän jälkeen korvausta voidaan korottaa muita vammoja koskevien suositusten perusteella siten, että tuomittava korvaus on oikeassa suhteessa vammoista *kokonaisuutena* aiheutuvaan haittaan.

Vammojen yhdistelmästä kokonaisuutena aiheutuva haitta voi olla pienempi, yhtä suuri tai suurempi kuin sen osien yhteenlaskettu haitta. Kokonaisarvioinnin lopputulos riippuu siitä, kuinka suurelta osin eri vammojen aiheuttama haitta on päällekkäistä.

Lähes täydellisestä päällekkäisyydestä on kyse esimerkiksi siinä tapauksessa, että vahinkoa kärsineelle on aiheutunut vaikea hermovamma sekä eräitä vähäisiä pinnallisia vammoja. Pinnallisten vammojen ei tässä tilanteessa voida katsoa lisäävän vahinkoa kärsineen kokonaisuudessa kärsimää haittaa, jolloin korvaus voidaan määrätä yksinomaan hermovamman perusteella.

Toisinaan taas eri vammojen aiheuttamat haitat poikkeavat niin olennaisesti toisistaan, ettei päällekkäisyyttä ole. Käytännössä esiintyvä esimerkki tällaisesta tilanteesta on fyysisen ja psyykkisen vamman yhdistelmä. Tällöin korvaus voidaan pääsääntöisesti määrätä kummankin vamman perusteella täysimääräisesti.

Tietyissä tapauksissa toinen vamma lisää myös toisesta vammasta aiheutuvaa haittaa, jolloin on kyse negatiivisesta päällekkäisyydestä. Esimerkki tällaisesta tilanteesta on molempien käsien murtuma. Tällöin kummankin vamman perusteella voidaan määrätä täysimääräinen korvaus, jota voidaan vielä korottaa vammojen yhteisvaikutuksesta aiheutuvan haitan huomioimiseksi.

Yleinen korvaustaso

Esitetyt suositukset perustuvat oikeuskäytäntöön. Tutkimusaineistoon sisältyy yhteensä 21 244 tilapäisestä haitasta tuomittua korvausta, joista 3 595 vuodelta 2015. Tuomitut korvaukset *vaihtelevat* koko aineistossa 1 eurosta noin 42 000 euroon. Vastaavasti käytännössä esiintyvät vammat vaihtelevat vähäisistä mustelmista ja kivusta vaikeisiin aivovaurioihin.

Tutkimusaineistoon sisältyvät vammat painottuvat voimakkaasti lieviin vammoihin. Uusimmassa, vuoden 2015 aineistossa noin 55 prosenttia korvauksista oli määrältään korkeintaan 500 euroa. Yli 1 000 euron korvauksia oli aineistossa vain noin viidennes. Tilapäisestä psyykkisestä haitasta tuomitut korvaukset olivat keskimäärin selkeästi korkeampia kuin fyysisestä haitasta tuomitut korvaukset.

Tilapäisestä *fyysisestä* haitasta tuomittujen korvausten jakauma¹³ fraktiileittain vuonna 2015

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	150	300	500	1000	2000	3500

Tilapäisestä *psykkisestä* haitasta tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain vuonna 2015

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	400	700	1500	3000	5000	7000

Yleinen korvaustaso voidaan esittää *yksinkertaistaen* seuraavan taulukon mukaan. Esimerkkeinä mainitut vammat on ryhmitelty suositellun korvauksen alarajan mukaisesti ja suositeltu korvaus saattaa myös ylittää tässä taulukossa esitettyyn ryhmittelyyn liitetyn korvauksen. Yksittäisistä vammoista suositellut täsmälliset korvaukset käyvät ilmi vammaa koskevista suosituksista.

Vammasta aiheutuu vain hyvin vähäistä haittaa, joka häviää kokonaan alle 2 viikossa. <i>Esimerkkejä:</i> vähäinen kasvojen punoitus, hier- tymä, kipu.	–200 €
Vammasta aiheutuu vähäistä haittaa, joka häviää kokonaan 2–3 viikon kuluessa. <i>Esimerkkejä:</i> Tavanomaiset ruhjeet, yksinkertaiset haavat, hampaan tärähtäminen ja löystyminen, hampaan kiilteen murtumat, vähäinen silmäluomen tai silmän seudun ruhje.	200–500 €
Vammasta aiheutuu olennaista haittaa, joka häviää useimmiten pysyvää haittaa jättämättä 3 viikon – 3 kuukauden kuluessa. <i>Esimerkkejä:</i> Laajat ruhjeet, syvät ja pitkät haavat, yksinkertaiset kallonmurtumat, nenäluun murtumat, hampaan ytimeen ulottuvat murtumat, muut kasvojen luiden hyväasentoiset murtumat, lievää vaikeampi aivotärähdys, silmävammat, hyväasentoiset luunmurtumat, lievät jännevammat, yksinkertaiset sijoiltaanmennot, lievät psyykkiset vammat, lievien vammojen yhdistelmät.	500–2 000 €

¹³ Otanta-asetelma on huomioitu painokertoimin.

Vammasta aiheutuu vakavaa haittaa 3–6 kuukauden ajan ja vammasta voi jäädä myös pysyvää haittaa. <i>Esimerkkejä:</i> Kasvojen luiden sijoiltaan menneet murtumat, lievää vaikeammat kallonmurtumat, kallon-sisäinen verenvuoto, lievät aivovammat, pitkien luiden murtumat, vaikeat jännevammat, vaikeat sijoiltaanmennot, keuhkovammat, sisäelinvammat, hermovammat, vaikeat psyykkiset vammat, vammojen yhdistelmät.	2 000–7 500 €
Vammasta aiheutuu hyvin vakavaa haittaa 6 kuukauden – 2 vuoden ajan ja vammasta todennäköisesti jää jonkin tasoinen pysyvä haitta. <i>Esimerkkejä:</i> Vaikeat aivovammat, vaikeat hermovammat, selkäydinvammat, erittäin vaikeat psyykkiset vammat, vaikeiden vammojen yhdistelmät.	7 500–20 000 €
Vammasta aiheutuu erittäin vakavaa haittaa yli 2 vuoden ajan ja vammasta jää pysyvää haittaa. <i>Esimerkkejä:</i> Erittäin vaikeat aivovammat, vaikeat selkäydinvammat, erittäin vaikeiden vammojen yhdistelmät.	20 000–40 000 €

1 Kudosten vammoja

1.1 Pinnalliset vammat

Pinnalliset vammat ilmenevät kehon eri alueiden ruhjeina ja turvotuksena. Syntytalanteeseen liittyvän kivun lisäksi pinnalliset vammat saattavat aiheuttaa särkyä ja toiminnallista haittaa vaikeuttamalla liikkumista. Kasvojen alueella pinnalliset vammat aiheuttavat lisäksi kosmeettista haittaa.

Pinnallisille vammoille on tyypillistä, että ne eivät edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia varsinaisia sairaanhoidollisia hoitotoimenpiteitä kivunlievitystä lukuun ottamatta.

Pinnalliset vammat ovat ylivoimaisesti yleisin oikeuskäytännössä esiintyvä vammatyyppejä. Pinnallisia vammoja esiintyy lisäksi lähes kaikkien ruumiinvammojen oheisvammoina. Suositus tulee kuitenkin sovellettavaksi vain silloin, kun pinnallista vammaa voidaan pitää itsenäisenä vammana. Jos vahinkoa kärsineellä on tätä vakavampia itsenäisiä vammoja, pinnallisen vamman korottava vaikutus yhteiseen korvaukseen jää yleensä pieneksi.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laajuus ja syvyys
- vamman anatominen sijainti

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi yksittäiset mustelmat kehon eri alueilla tai kasvojen lyhytaikainen punoitus ja turvotus.

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi näkyvä ja aristava ruhje (mustelma) poskipäässä tai liikkumista jonkin verran vaikeuttava yksittäinen syvä ruhje kehon alueella (pakaraseutu, reiden alue, säären alue). Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi useisiin kehonalueisiin ulottuvat aristavat ruhjeet, jotka ovat selvästi tavanomaista laajempia ja vaikeuttavat liikkumista.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15	377	470	447	400	300	50	4100

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	144	200	400	500	920	1200

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat pinnallisten vammojen kaikki vaikeusasteet painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste pinnallisista vammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.2 Yksinkertaiset haavat

Yksinkertaisella haavalla tarkoitetaan kehon kudoksen katkosta tai kudospuutosta, joka käsittää vain ihon ja ihonalaisen kerroksen. Mikäli haavassa on vaurioitunut merkittäviä syvempiä kudoksia (lihaskudos, hermo, verisuoni, luu, sisäelimet) kyse on komplisoituneesta haavasta, jolloin korvaus on tarkoitettu määrättäväksi näitä kudospuutoksia koskevan suosituksen perusteella.

Yksinkertaisesta haavasta aiheutuu kivun ja särryn lisäksi toiminnallista ja kosmeettista haittaa. Yksinkertaisen haavan paraneminen kestää haavan tyypistä riippuen alle kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen. Lievistä haavoista ei todennäköisesti jää pysyvää kosmeettista haittaa, kun taas vaikeimmista haavoista jää todennäköisesti pysyvä kosmeettinen haitta.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman aiheutumismekanismi
- haavan syvyys ja pituus
- haavan reunojen siisteys
- kudospuutoksen määrä
- vamman anatominen sijainti

Suosituksen 1 kohdassa (1.2.1) tarkoitettuja *pinnallisia haavoja* ovat esimerkiksi kaatumisen seurauksena syntyneet ihon tai limakalvon verinaarmut. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *siistejä haavoja* ovat esimerkiksi veitsellä viiltämällä tai teräväpäisellä astalolla lyömällä aiheutuneet haavat, jotka eivät ulotu

ihonalaisiin kudoksiin. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *repaleisia tai syviä haavoja* ovat esimerkiksi pullolla lyömällä aiheutettu syvä ja repaleinen haava päänahassa tai veitsellä viiltämällä aiheutettu syvä haava.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15	382	959	1234	700	500	80	20000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	250	500	700	1000	2000	2500

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset haavat painottuen siisteihin haavoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste yksinkertaisista haavoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.3 Lihasvammat

Lihasvammat ilmenevät lihaksen pistovammana, lihasrepeämänä, suljettuna ruhjeena tai lihaskalvon sisäisenä turvotuksena. Jos lihasvammaan liittyy myös merkittävä muun syvemmän kudoksen (hermo, verisuoni, luu, sisäelimet) vaurio, vammoista voidaan määrätä yhteinen korvaus.

Syntytilanteeseen liittyvän kivun lisäksi lihaksen ruhjeet tai jänteen repeämä saattavat aiheuttaa särkyä pidempään ja aiheuttaa toiminnallista haittaa vaikeuttamalla jokapäiväistä toimintaa tai liikkumista. Kasvojen alueella lihasruhjeet aiheuttavat lisäksi kosmeettista haittaa.

Lievillä lihasruhjeilla on tyypillistä, että ne eivät edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia varsinaisia sairaanhoidollisia hoitotoimenpiteitä kivunlievitystä lukuun ottamatta. Vaikea-asteiset lihas- tai jännevammat vaativat sairaalahoitoa ja leikkaustoimenpiteitä lihaksen toiminnan palauttamiseksi.

Lievät lihasvammat paranevat ruhjeen syvyydestä riippuen 1–4 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä. Vaikea-asteiset lihasvammat paranevat 1–3 kuukaudessa, ja niistä voi jäädä pysyvää haittaa.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman laajuus ja syvyys
- vamman anatominen sijainti

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat kehon eri alueilla sijaitsevat yksittäiset lihasruhjeet, jotka aiheuttavat tunnusteltaessa ja lihasta jännittäessä paikallista kipua.

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi reiden tai pohkeen alueen ruhje- tai pistovamma ja siihen liittyvä lihasaitiopaine-oireyhtymä, joka hoidetaan lihaskalvon avauksella, sekä liikkumista jonkin veran vaikeuttava yksittäinen lihaksen sisäinen verenpurkauma (pakaraseutu, suoran vatsalihaksen alue), joka vaatii verenpurkauman poistotoimenpiteen (leikkaus tai punktio).

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi lihaksen murskavamma (*crush*-oireyhtymä), johon voi liittyä lihaspunan aiheuttama munuaisten äkillinen vajaatoiminta, sekä lihaksen tai janteen laaja repeämä, joka vaatii korjausleikkauksen ja liikkumattomaksi tekemisen 3–6 viikon ajaksi (nelipäisen reisilihaksen tai sen janteen katkeaminen, reiden lähentäjäjanteen repeämä tai irtiriuhtaisu, akillesjännerepeämä).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	67	2333	1571	2046	1968	102	5346

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
211	475	1102	2046	3070	4156	5346

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset lihasvammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste lihasvammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.4 Hermovammat

Hermovammojen vaikeusaste vaihtelee suuresti. Lievimmillään hermovamma on hermon lyhytaikaisesta puristuksesta tai ruhjeesta johtuva muutamia minuutteja kestävä hermon toimintahäiriö, joka aiheuttaa ihotunnon muutoksia (tunnottomuus, pistely) ihohermotusalueella ja mahdollisesti lihaksen vajaatoimintaa (ositainen halvaus). Vaikeaan hermovammaan liittyy ihotunnon puutos, ruumiinosan halvaus ja mahdollisesti toipumisvaiheessa pitkäaikaista kipua. Jos hermovammaan liittyy myös merkittävä muun syvemmän kudoksen (lihas, verisuoni, luu, sisäelimet) vaurio, vammoista voidaan määrätä yhteinen korvaus.

Hermon vamma voi syntyä terävän leikkaavan esineen vaikutuksesta, tylpästi ruhjovan tai venyttävän voiman seurauksena ja myös palovamman tai sähköiskuvamman aiheuttamana. Terävän esineen aiheuttamat hermovammat ovat tavallisia käden ja ranteen alueella (sormihermot, keskihermo, kyynärhermo) ja venytyksen seurauksena syntyvät vammat olkavarren (värttinähermo), hartiasrudun (hartiapunos) ja lonkan (lonkkahermo) sekä polven seudun alueella (pohjehermo). Aivohermojen vammat liittyvät yleensä kallonmurtumiin. Selkäytimen vammat

ovat hermovammoista vaikeimpia ja liittyvät yleensä selkärangan murtumiin (ks. 9.5).

Hermovammat luokitellaan yleensä kolmeen pääluokkaan sen mukaan, onko hermo tai sen sisäosat katkenneet: 1) hermon johtokyvyn häiriintyminen ilman hermossa todettavaa selvää rakennemuutosta (neurapraksia) syntyy hermon puristuksen, ruhjeen tai venytyksen seurauksena; 2) hermon viejähaarakkeen (aksoni) vaurio, jossa hermon sidekudostuppi jää ehyeksi (aksonotmeesi), syntyy tylpän ruhjevamman seurauksena; 3) hermon täydellinen anatominen katkos (neurotmeesi) syntyy yleensä leikkaavan esineen vaikutuksesta.

Neurapraksian jälkeen toiminta palautuu yleensä normaaliksi kolmessa kuukaudessa. Aksonotmeesin jälkeen toiminta palautuu hitaammin 3 kuukauden – 1 vuoden kuluessa eikä palautuminen ole aina täydellistä. Neurotmeesi vaatii aina hermovamman korjausta leikkauksellisesti, ja täydellinen toiminnan palautuminen ei yleensä ole mahdollista.

Syntytilanteeseen liittyvän tunnottomuuden ja halvaustilan lisäksi hermovamoihin voi liittyä paranemisvaiheeseen liittyvää pitkäaikaista kipua (neuropaatinen kipu, CRPS¹⁴ eli kausalgia, ks. 12.2).

Hermovamman aiheuttama toiminnallinen haitta määräytyy vaurioituneen hermon mukaan ja ilmenee siten, että vamma voi vaikeuttaa liikkumista ja joka-päiväiseen toimintaan liittyviä asioita. Kasvojen alueella aivohermon vaurio (kasvohermo) voi aiheuttaa lisäksi kosmeettista haittaa.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman anatominen sijainti
- vammaan liittyvät oireet

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi ohimenevä ranteen keskihermon puristustila sekä kyynärhermon tai värttinähermon toimintahäiriö hermoon kohdistuneen iskun tai puristuksen seurauksena.

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi olkavarren alueen tai polven alueen iskuvammaan liittyvä värttinähermon tai pohjehermon toimintahäiriö (pareesi), joka kuitenkin on ohimenevä, mutta vaikeuttaa käden käyttöä tai liikkumista 1–6 kuukauden ajan.

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi luunmurtumaan liittyvä hermovamma (reisi, sääri, polvi, käsivarsi, olkavarsi), kallo-aivovamma ja siihen liittyvä aivohermovaurio, selkärankamurtumaan liittyvä selkäydinvamma halvaustiloineen, olkapunoksen revähdys, kaularankamurtumaan liittyvä neli- tai alaraajahalvaus. Joitakin näitä vammoja voivat kuitenkin koskea ensisijaisesti muita kohtia koskevat suositukset.

¹⁴ Complex Regional Pain Syndrome.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	72	4220	4347	2912	4009	110	25000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
479	703	1500	2912	5509	9763	12000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset hermovammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste hermovammasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.5 Verisuonivammat

Verisuonivammojen kirjo on hyvin laaja. Lievimmillään verisuonivamma on pään tai raajan alueen pikkuvaltimoverisuonen tai pikkulaskimoverisuonen vamma, joka voidaan hoitaa sulkemalla verisuoni sitomalla (ligeeraus). Vaikeaan verisuonivammaan liittyy raajan tai ruumiinosan verenkierron vajoaus, joka vaatii nopeita hoitotoimenpiteitä verenkierron elvyttämiseksi. Jos verisuonivammaan liittyy myös merkittävä muun syvemmän kudoksen (lihas, hermo, luu, sisäelimet) vaurio, vammoista voidaan määrätä yhteinen korvaus.

Verisuonen vamma voi syntyä terävän leikkaavan esineen vaikutuksesta tai tylpästi ruhjovan, kiertävän tai venyttävän voiman seurauksena. Osa verisuonivammoista liittyy oheisvammana luunmurtumiin (kynärpään alue, olkavarso, kylkiluut, reisiluun alaosa). Terävän esineen aiheuttamat verisuonivammat ovat tavallisia käden ja ranteen alueella sekä kaulan, vatsan ja rintakehän alueella.

Verisuonivammat voidaan luokitella terävän esineen aiheuttamiin verisuonen seinämän repeämiin (laseraatio eli osittainen repeämä, transsektio eli katkeaminen) ja tylpän väkivallan aiheuttamiin verisuonen ruhjeisiin (sisäkalvon repeämä, verisuonen seinämänsisäinen verenpurkauma, verisuonen hyytymätukos, verisuonen ulkopuolinen puristus).

Pääsääntöisesti raajojen isojen valtimo- ja laskimorunkojen ja kaulan alueen verisuonien vamma vaatii korjausleikkausta, jonka laajuus vaihtelee vaurion suuruuden mukaan. Lihasvaltimot voidaan sulkea sitomalla. Verisuonen korjausleikkaustoimenpiteen jälkeen verenkierto yleensä palautuu lähes välittömästi ja leikkaushaavan paraneminen tapahtuu 1–3 viikon kuluessa.

Syntytilanteeseen liittyvän paikallisen kivun lisäksi verisuonivammoihin ei yleensä liity merkittävää toiminnallista haittaa, ellei verenkierron puutteesta ole ehtinyt syntyä lihas- tai hermovaurioita.

Leikkauksella hoidettu verisuonivamma paranee yleensä pysyvää haittaa jättämättä 2–6 viikon kuluessa, ja pääasiallinen tilapäinen haitta aiheutuu leikkaus-haavan paranemisesta.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman laajuus
- vamman anatominen sijainti
- seurannaisvammat

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi viilto-haavan aiheuttama valtimo- tai laskimosuonen vamma, pään haavaan liittyvä ohi-movaltimon vaurio tai sormen alueen yksittäisen pikkualtimon vaurio puukon viiltohaavan seurauksena (ei hermovammaa).

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi ranteen, kyynärvarren tai polven alueen verisuonivammaan liittyvä raajan 1–2 kuukautta kestävä toimintahäiriö, joka aiheutuu verisuonivamman edellyttämästä raajan immobilisaatiosta ja haavan paranemisesta.

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi suur-ten verisuonien vamma (aortta, ylä- tai alaonttolaskimo, kaulavaltimo tai -las-kimo, solisvaltimo), vammat, joiden korjausleikkaus edellyttää suurta ku-dosavausta (rintaontelon tai vatsaontelon avaus), tai vammat, joihin liittyy veren-kierron vajauksesta johtuva kohde-elimien vaurio (lihasnekroosi, aivohalvaus, raa-jahalvaus), joka voi olla osittain ohimenevä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	39	4362	3922	3305	4927	512	19831

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
563	1023	1212	3305	6139	100000	10300

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat kohtalaiset ja sitä vaikeammat veri-suonivammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huo-mioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste verisuonivammoista tuomit-tujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvausta-soon nähden.

1.6 Palovammat

Pinnalliset palovammat ilmenevät ihon punoituksena ja turvotuksena. Jos palo-vammaan liittyy myös merkittävä muun syvemmän kudoksen (hermo, verisuoni, lihas, luu) vaurio, vammoista voidaan määrätä yhteinen korvaus.

Syntytilanteeseen liittyvän kivun lisäksi palovammat saattavat aiheuttaa särkyä pidempään ja aiheuttaa toiminnallista haittaa vaikeuttamalla liikkumista ja jokapäiväiseen toimintaan liittyviä asioita. Kasvojen alueella palovammat aiheuttavat lisäksi kosmeettista haittaa.

Pinnallisille vammoille on tyypillistä, että ne eivät edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia varsinaisia sairaanhoidollisia hoitotoimenpiteitä kivunlievitystä lukuun ottamatta. Kohtalaiset ja vaikeat palovammat vaativat aina sairaalahoitoa. Vaikeisiin palovammoihin liittyy usein vakavia psyykkisiä häiriötiloja, jotka edellyttävät psykiatrasta hoitoa. Psyykkisistä vammoista aiheutuva haitta on tarkoitettu määriteltäväksi erikseen (ks. 13.1–13.4).

Pinnalliset vammat paranevat 1–2 viikossa pysyvää haittaa jättämättä ja kohtalaiset 2–4 viikon kuluessa. Vaikeiden palovammojen hoito saattaa kestää 1–2 vuotta, ja niistä jää yleensä pysyvää haittaa.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman laajuus
- vamman anatominen sijainti

Pinnalliset, alle 2 % koko kehon pinta-alasta olevat palovammat voidaan hoitaa kotihoidossa. Pinnalliset, alle 10 % kehon pinta-alasta olevat vammat hoidetaan polikliinisesti ja yli 10 % lyhyellä sairaalahoidolla. Syvät (2.–3. asteen) palovammat vaativat yleensä lyhyen sairaalahoitajakson, vaikka palanut alue olisi alle 20 % koko kehon pinta-alasta. Yli 20 % kehon pinta-alasta käsittävät palovammat kuuluvat aina sairaalahoitoon, jonka pituus vaihtelee vamman laajuuden ja syvyysasteen mukaan (viikkoja–kuukausia).

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi 1. asteen palovamma (altistuminen UV-valolle, hiertymä), yksittäisiä punoittavia alueita kehon eri alueilla, lyhytaikaista punoitusta ja turvotusta kasvoissa tai kädessä, hankaus- tai hiertymävamma. Vammalle on tyypillistä, että se ei välttämättä edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia hoitotoimenpiteitä neuvontaa lukuun ottamatta.

Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi 2. asteen palovamma (kuuman veden tai muun nesteen aiheuttama palovamma, pitkäaikainen altistuminen UV-valolle), palovamma kasvoissa, raajoissa tai vartalolla, useita palovammoja (rakkuloita) eri kehonalueilla, liikkumista, syömistä tai henkilökohtaisen hygienian hoitamista vaikeuttava palovamma (esim. genitaalialue, pakaraseutu, reiden alue, kädet). Vammalle on tyypillistä, että se edellyttää yleensä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia hoitotoimenpiteitä. Myös palavan tupakan aiheuttaman 3. asteen palovamman voidaan katsoa kuuluvan tähän kohtaan vamman erittäin paikallisen sijainnin vuoksi.

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi 2.–3. asteen palovamma (laajat kuuman veden aiheuttamat palovammat, liekki-, happo tai emäspalovamma, sähköpalovamma), kosketus kiukaan kylkeen, sähköisku.

Vammalle on tyypillistä, että se edellyttää yleensä useiden päivien tai viikkojen sairaalahoitoa ja palovamma-alueen kirurgisia puhdistus- tai korjausleikkaustoimenpiteitä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	93	2489	3563	1000	2826	1000	21770

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
275	316	435	1000	3261	6935	10318

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset palovammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste palovammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.7 Ampumavammat

Ampumavammojen vaikeusaste vaihtelee suuresti. Lievimmillään ampumavamma on ihonaarmu, ja vaikeisiin ampumavammoihin liittyy kehonosan lävistävän haavan lisäksi laajaa kudostuhoa.

Pinnallinen vamma ilmenee ihonaarmuna, ihon punoituksena ja turvotuksena. Luodin läpäistessä raajan osan tai vartalon luodin kulkureitille jää usein likaa, joka aiheuttaa hoitamattomana tulehduksen. Kulkureitin saastutuksen (kontaminaatio) lisäksi luodin aiheuttama paineaalto aiheuttaa ympäröivään kudokseen joskus huomattavaakin tuhoa. Raajojen alueella seurauksena on hyvin usein lihasaitiopaineen nousu ja siihen liittyvä lihasverenkierron vaikeutuminen, jonka hoito edellyttää lihaskalvon avaamista (ks. myös 1.3).

Jos ampumavammaan liittyy merkittävä syvemmän kudoksen (hermo, verisuoni, lihas, luu) vaurio, korvaus on tarkoitettu määrättäväksi ensisijaisesti näitä kudospaikkioita koskevan suosituksen perusteella. Tällöin on kuitenkin syytä ottaa huomioon, että ampumavamman seurauksena syntynyt luun murtuma käyttäytyy paranemisen suhteen kuten avomurtuma (hidas paraneminen, tulehdusriski kohonnut, useita korjausleikkauksia) ja usein johtaa luupuutoksen kehittymiseen. Haulikon ammus aiheuttaa lähietäisyydeltä ammuttuna huomattavan laajan ihon, ihonalaiskudoksen ja alla olevien kudosten vaurion sen lisäksi, että yksittäiset haulit vaurioittavat useita eri rakenteita (hermo, verisuoni, luu, sisäelimet).

Syntytilanteeseen liittyvän 1–2 viikkoa kestävä kivun lisäksi ampumavammoihin saattaa liittyä pidempiaikaisia hermovammasta johtuvia kiputiloja (ks. 1.4). Vamma aiheuttaa toiminnallista haittaa vaikeuttamalla liikkumista ja jokapäiväiseen toimintaan liittyviä asioita (ruokailu, puhtaanapito). Kasvojen alueella ampumavammat aiheuttavat lisäksi kosmeettista haittaa.

Pinnallisille ampumavammoille on tyypillistä, että ne eivät edellytä terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamia varsinaisia sairaanhoidollisia hoitotoimenpiteitä (jäykkäkouristusprofylaksian tarkistamista lukuun ottamatta). Keski- vaikeat ja vaikeat ampumavammat vaativat aina sairaalahoitoa.

Pinnalliset vammat paranevat 1–2 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä, keskivaikeat 2–6 viikon kuluessa ja vaikeiden ampumavammojen hoito saattaa kestää 1–2 vuotta.

Vamman vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- vamman laatu
- vamman laajuus
- vamman anatominen sijainti

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi luodin aiheuttama ihonaarmu, ilmakiväärin luodin jälki säären etupinnalla (pinnallinen ihoruhje, ei verenvuotoa). Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi raajan tai kehon pintaosan lävistävät ampumavammat. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi luunmurtuma ampumavamman seurauksena, ampumavammaan liittyvä sisäelinvamma (rinta- tai vatsaontelon elimet), kallo-aivovamma, selkärankaan kohdistunut ampumavamma, nivelen ampumavamma.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	49	4617	4828	2500	6059	110	16523

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
275	607	996	2500	7055	13220	16263

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset ampumavammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisen vaikeisiin sekä vaikeisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste ampumavammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2 Kallon ja kasvoluiden murtumat ja sijoiltaanmenot

2.1 Kallonlaen murtuma

Kallonlaen murtuma ilman vakavia aivovammoja tai kallonsisäisiä verenvuotoja voi syntyä päällellei kohdistuneen iskun seurauksena. Kallonlaen murtumaan liittyy usein päänahanalainen verenpurkauma.

Murtumasta sellaisenaan aiheutuu ohimenevää kipua ja särkyä. Murtumaan liittyvät oireet paranevat useimmiten pysyvää haittaa jättämättä 1–2 viikon kuluessa, vaikka murtuma näkyy röntgenkuvissa huomattavasti pitempään. Kallonmurtumaan sinänsä voidaan katsoa liittyvän pään haavan, ruhjevamman jäljen ja lievän aivotärähdyksestä johtuvan päänsärky- tai pahoinvointioireiston.

Yksinkertainen kallonlaen murtuma ei ole laadultaan erityisen vakava vamma. Kallonlaen murtumaa vakavampaa haittaa aiheutuu sen seurannaisvammoista (esim. kallonsisäinen verenvuoto 4.2, korvalokeroston tai sisäkorvan vaurio). Jos kallonlaen murtumaan liittyy kallonsisäisiä vammoja, on korvaus tarkoitettu tuomittavaksi näitä vammoja koskevien suositusten perusteella.

Tutkimusaineistoon sisältyy kuusi kallonlaen murtuman perusteella tuomittua korvausta (3 × 1000, 1500, 1542 ja 1633 euroa). Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat yksinkertaista kallonlaen murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste kallonlaen murtumasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.2 Kallonpohjan murtuma

Kallonpohjan murtuma ilman vakavia aivovammoja tai kallonsisäisiä verenvuotoja syntyy yleensä kaatumisen seurauksena.

Murtumasta sellaisenaan aiheutuu ohimenevää kipua ja särkyä 1–2 viikon ajan. Murtumat paranevat useimmiten pysyvää haittaa jättämättä. Kallonpohjan murtumaan liittyy usein selvästi nähtävät verenpurkaumat molempien silmien ympärillä (Brillen hematooma) ja siihen saattaa liittyä veren ja selkäydinnesteen vuotoa nenästä tai korvasta. Lisäksi siihen voi liittyä hajuaistin menetys, kuulonalenema, huimausoireita ja joskus silmähermo-oireita.

Kallonpohjan murtumaa vakavampaa haittaa aiheutuu sen seurannaisvammoista (veren tai selkäydinnesteen vuoto otsaonteloon, nenään tai korvaan, tärykalvon, korvalokeroston tai sisäkorvan vaurio).

Yksinkertainen kallonpohjan murtuma paranee 1–3 kuukaudessa oireenmukaisella hoidolla (tulehduskipulääke, tarvittaessa antibioottiprofylaksia selkäydinnestevuototapauksissa) pysyvää haittaa jättämättä. Liitännäissairaus (infektiokomplikaatio) voi pidentää tilapäisen haitan kestoa huomattavasti. Luomiverenpurkauksista on kosmeettista haittaa 3–4 viikon ajan.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	25	4302	3228	3305	3013	980	15000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
986	1014	2175	3305	5188	9008	13656

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat yksinkertaista kallonpohjan murtumaa. Suuremmissa korvauksissa on kyse useiden vammojen yhdistelmistä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kallonpohjan murtumasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden, kun kallonpohjan murtumaa on pidettävä kallonlaen murtumaa vakavampana vammana.

2.3 Nenäluun murtuma

Nenäluun murtuma on tyypillinen oikeuskäytännössä esiintyvä kasvojen luiden murtuma. Se syntyy yleensä nenään kohdistuneen iskun (kaatuminen, lyönti nyrkillä) vaikutuksesta. Nenäluun murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä kosmeettista ja toiminnallista haittaa.

Yksinkertaiset murtumat eivät aina vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Verenvuoto nenästä lakkaa muutaman tunnin kuluessa. Vinoon kääntyneen nenän paikalleen asettamisen jälkeen nenä voidaan joutua tukemaan tamponein muutaman päivän ajaksi. Nenäluun tyven tai nenän rustoisten osien murtuman korjaaminen edellyttää leikkaushoitoa ja nenän väliseinän korjaamista.

Murtuma paranee 1–6 viikon kuluessa. Yksinkertaisesta nenäluun murtumasta ei aiheudu pysyvää haittaa. Nenäluun tyven tai rustoisen osan murtumasta saattaa aiheutua jonkinasteinen pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15	113	1339	897	1000	900	200	5000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	500	800	1000	1700	2500	3500

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset nenän murtumat painottuen nenäluun murtumiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste nenän murtumasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.4 Yläleuan tai poskiluun murtuma

Yläleuan tai poskiluun murtuma syntyy kasvoihin kohdistuneen voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (liikenneonnettomuus, voimakas nyrkinisku, puutoamistapaturma). Nyrkiniskun seurauksena syntyy useimmiten poskikaaren (*zygomaticus*-kaari) murtuma. Murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa.

Yksinkertaiset poskikaaren murtumat ilmenevät poskipään painumisena. Murtumat vaativat yleensä sairaalassa tapahtuvan paikalleen asettamisen ja joissakin tapauksissa paikalleen kiinnittämisen luun kiinnitysvälineellä.

Poskikaaren murtumat paranevat paikalleen asettamisen jälkeen yleensä pysyvää haittaa jättämättä 3–4 viikon kuluessa. Yläleuan vaikea-asteiset murtumat paranevat 1–3 kuukaudessa.

Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettut Le Fortin jaottelun mukaiset murtumat ovat: Yläleuan poikkimurtuma hampaiden yläpuolelta nenän pohjan tasossa (Le Fort I). Pyramidimurtuma, jossa murtumapinta kulkee leukaluun kyhmystä poskiontelon ja silmäkuopan pohjan kautta nenän tyveen (Le Fort II). Poskiluiden murtuma, jonka seurauksena kasvojen keskikolmanneksen luusto on irronnut kallost (Le Fort III).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	80	2635	2049	2046	2029	256	8500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
516	702	1023	2046	3052	6037	8000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat erilaiset poskiluun murtumat, painotuen poskiluun hyväasentoisiin ja sijoiltaan menneisiin murtumiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste yläleuan tai poskiluun murtumista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.5 Alaleukaluun murtuma

Alaleukaluun murtuma syntyy leukaan kohdistuneen iskun vaikutuksesta (nyrkinisku, kaatuminen, liikennetapaturma). Murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa.

Alaleukaluun murtuma edellyttää kaikkein lievimpiä tapauksia lukuun ottamatta alaleuan kiinnittämistä yläleukaan hampaisiin kiinnitettävillä metallikoilla 4–6 viikon ajaksi. Hoito aiheuttaa merkittävää toiminnallista haittaa vaikeuttamalla syömistä ja puhumista. Lisäksi kipua ja särkyä aiheutuu, mikäli murtuman korjaaminen edellyttää leikkausta. Sijoiltaan menneistä murtumista jää yleensä jonkin asteinen pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	119	3135	1661	3000	2000	300	9004

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
771	1322	2000	3000	4000	5116	6610

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset alaleukaluun murtumat painottuen alaleukaluun hyväasentoisiin ja sijoiltaan menneisiin murtumiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste alaleukaluun murtumista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.6 Leuan nyrjähdys, venähdys ja sijoiltaanmeno*

Leukanivelen nyrjähdys tai venähdys syntyy yleensä leuan kärkeen kohdistuneen iskun (kaatuminen, lyönti nyrkillä) vaikutuksesta, jonka seurauksena leukanivelen nivelsiteet ja puremalihakset venyvät.

Yksinkertaiset nyrjähdykset, joihin ei liity leukanivelen sisäisiä vaurioita (rustolevy, nivelnasta, vrt. edellä alaleukaluun murtuma), eivät vaadi sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Sijoiltaanmeno saattaa vaatia paikalleen asettamisen. Vamasta aiheutuu kipua ja lievää toiminnallista häiriötä 1–3 viikon ajan.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	20	823	536	657	582	200	2558

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	224	500	657	1082	1051	2507

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset leuan nyrjähdykset, venähdykset ja sijoiltaanmenot. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste leuan nyrjähdyksistä, venähdyksistä ja sijoiltaanmenoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.7 Silmäkuopan pohjan murtuma

Silmäkuopan pohjan murtuma (*blow out* -murtuma) syntyy tylpän, silmään kohdistuneen vamman seurauksena (nyrkinisku, pallo). Silmäkuopan pohjan murtuman seurauksena osa silmäkuopan sisällöstä työntyy poskionteloon.

Murtumasta seuraa silmän sisään painuminen, silmän liikerajoitus ylöspäin katsottaessa ja kaksoiskuvien näkemistä. Syntytilanteeseen liittyvän kivun lisäksi

murtumaan saattaa liittyä silmän ruhjevamma ja lyhytkestoinen tai pidempiaikainen näkökyvyn heikkeneminen tai jopa näkökyvyn menetys. Vamman hoito edellyttää leikkausta.

Vammasta aiheutuu särkyä 1–2 viikon ajan ja se aiheuttaa toiminnallista haittaa vaikeuttamalla liikkumista. Vamman paraneminen kestää 1–6 kuukautta. Ihohermon (silmäanalustuntohermo) toipumista voi tapahtua kahden vuoden ajan vahingosta. Vammasta voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	138	2326	1642	2000	1478	220	10232

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
511	875	1322	2000	2800	4134	5500

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä silmäkuopan pohjan murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste silmäkuopan pohjan murtumista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3 Hammasvammat

3.1 Hampaan siirtymä

Hampaan siirtymä syntyy hampaaseen kohdistuvan iskun seurauksena. Hampaan siirtymällä tarkoitetaan hampaan siirtymistä pois paikaltaan (hammas heiluu liikuteltaessa). Tässä vammassa hammas itsessään säilyy ehjänä kudოსvaurioiden kohdistuessa hammasta ympäröivään kudokseen. Hammas on voinut siirtyä eteen, taakse, sivulle (luksaatio), painua sisään (intruusio), työnnyä ulos (ekstruusio) tai revähtää täydellisesti irti (eksartikulaatio). Vamma hoidetaan asettamalla hammas paikalleen ja kiskottamalla se viereisiin hampaisiin.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
3.1.1–2	09, 12, 15	49	901	601	716	601	256	2754
3.1.3	09, 12, 15	77	1934	1746	1322	1784	205	10232

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
3.1.1–2	300	331	500	716	1101	1739	2500
3.1.3	328	500	716	1322	2500	4000	5274

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä hampaan tärttämistä, pois paikaltaan siirtymistä ja kuopasta irtoamista. Hampaan vammoja koskeviin korvauksiin sisältyy lähes poikkeuksetta korvaus myös pinnallisista ruhjeista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste hampaan siirtymästä tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3.2 Hampaan murtuma

Hampaan murtumalla tarkoitetaan hampaan kiilteen tai hammasluun katkosta. Hampaan murtuman vaikeusaste riippuu kudosaaurion laajuudesta ja sijainnista. Lievintä vammaa edustavat kiilteen halkeamat, kun taas hampaan ytimeen (pulpaan) ulottuvat murtumat sekä hampaan juuren murtumat ovat vaikeita hampaan murtumia. Usein hampaan murtuman oheisvammana on posken tai huulen haava.

Hampaan murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä. Murtuma hoidetaan paikkaamalla tai kiskottamalla murtunut hammas viereisiin hampaisiin. Hampaan ytimeen ulottuva murtuma ja hampaan juuren murtuma edellyttävät yleensä juurihoitoa eli hampaan ydinkanavassa olevan hermo- ja verisuonikudoksen poistamista ja ydinkanavan täyttämistä keinoaineella. Hampaan murtumasta saattaa jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15	274	1212	1075	961	988	77	16525

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
205	303	512	961	1500	2529	3217

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä kiilteen tai hampaan kruunun murtumaa ja hampaan ytimeen ulottuvaa kruunun murtumaa sekä juuren murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste hampaan murtumista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4 Kallonsisäiset vammat

4.1 Aivovammat

Aivovamma aiheutuu tavallisimmin päähän kohdistuneesta iskusta (kaatuminen, isku päähän lyömäaseella, putoaminen korkeudesta, liikenneonnettomuus). Sen merkinä on aina jonkinasteinen aivovammaan viittaava oireisto, kuten lyhyt tajuttomuus, tapaturman jälkeen ilmaantuva päänsärky, huimaus tai pahoinvointi ja

joskus selvät paikalliset neurologiset puutosoireet (tuntohäiriö tai halvausoire). Aivovamman saattaa liittyä myös muistiaukko.

Hyvin lievistä aivovammasta eli *aivotärähdyksestä* aiheutuu ohimenevää haittaa (pahoinvointi, päänsärky) 1–2 viikon ajan. Niissä tapauksissa, joissa ei ole ollut tajunnanmenetystä, oireet häviävät yleensä muutamassa päivässä. *Lievässä* aivovammassa (alle 30 minuutin tajunnanmenetys) jokapäiväistä elämää haittaavia oireita, kuten päänsärkyä, huimausta tai aloitekyvyttömyyttä, voi esiintyä jopa 6–12 kuukauden ajan. Siitä aiheutuva haitta on kuitenkin vähäinen.

Keskivaikeasta tai *vaikeasta* aivovammasta toipuminen kestää muutamasta viikosta kahteen vuoteen, ja siitä voi jäädä pysyvää haittaa. Tilapäistä haittaa voi aiheutua pahoinvoinnin ja päänsäryn lisäksi muistin häiriöistä, raajojen halvausoireista tai tasapainohäiriöistä.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
4.1.1	15	103	951	599	800	700	100	4000
4.1.2–4	09, 12, 15	115	8787	8170	6139	9746	200	41951

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
4.1.1	220	370	500	800	1200	1560	2000
4.1.2–4	1080	1535	2754	6139	12500	20186	25116

Aineistoon valikoituneet erittäin lievät aivovammat edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä tapausta. Aineistoon valikoituneet muut aivovammat kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset aivovammat painottuen vaikeusasteeltaan keskivaikeisiin ja vaikeisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste aivovammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4.2 Kallonsisäinen verenvuoto

Tavallisimmat pään iskuvamman seurauksena syntyvät kallonsisäiset verenvuodot ovat kovakalvonulkopuolinen verenvuoto (epiduraalivuoto), kovakalvonalainen verenvuoto (subduraalivuoto) ja aivojen sisäinen verenvuoto (intracerebraalivuoto).

Epiduraalivuoto (S06.4) tulee yleensä valtimosuonista ja tila pahenee nopeasti. Iskuvamma on usein lievä, oireena on nopea tajunnantilan heikkeneminen, halvauspuolioireet ja pupillan laajeneminen. Vamma vaatii nopeaa leikkaushoitoa ja, mikäli liitännäisvammoja ei ole, toipuminen on yleensä nopea ja täydellinen.

Subduraalivuoto (S06.5) voi olla äkillinen (akuutti) tai pitkän ajan kuluessa kehittynyt (krooninen) ja yleensä se liittyy aivoruhjeeseen. Äkillisen subduraalivuodon oireet liittyvät aivoruhjeeseen (alun perin vamman jälkeen tajuttomalla

potilaalla paheneva toispuoleinen halvaus, laajentunut mustuainen). Kroonisen subduraalivuodon oireet kehittyvät yleensä vasta yli kahden viikon kuluttua alkuperäisestä vammasta, joka yleensä on kaatuminen ja jonka potilas on yleensä jo vähäisyyden vuoksi unohtanut. Verenpurkauma hoidetaan yleensä leikkauksella. Toipuminen kestää 1–3 kuukautta, ellei muusta vammasta muuta aiheudu.

Intracerebraalivuoto (S06.3) syntyy päähän kohdistuneen iskun ja aivoruhjeen seurauksena. Tilapäinen ja mahdollinen pysyvä haitta määräytyy aivoruhjevammasta aiheutuvan haitan mukaisesti (ks. 4.1.4).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	97	5242	4242	4093	3510	220	23947

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
799	1203	2676	4093	6186	10520	11769

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset kallon-sisäiset verenvuodot. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kallon-sisäisestä verenvuodosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

5 Näkö- ja kuuloelinten vammat

5.1 Silmän vammat

Jo vähäisenkin tylpän iskun seurauksena saattaa silmäluomiin ja sidekalvon alle kehittyä turvotus ja verenvuoto. Syntynyt sinipunainen ”musta silmä” aiheuttaa lähinnä kosmeettisen haitan, joka paranee ja häviää 1–2 viikon kuluessa.

Silmän haavoja ovat silmän kovakalvon (sclera) haava tai repeämä, silmän sidekalvohaava ja sarveiskalvon haava. Pinnallinen haava syntyy raapaisun seurauksena. Silmän kovakalvon repeämä aiheutuu voimakkaan tylpän iskun seurauksena tai terävän esineen iskusta.

Pinnalliset silmän kovakalvon haavaumat paranevat muutamassa päivässä antibioottivoiteella. Silmän kovakalvon repeämä suljetaan ompeleilla ja se vaatii aina sairaalahoitoa.

Pienet sidekalvohaavat paranevat itsestään muutamassa päivässä. Jos repeämä on laaja, haava ommellaan ohuella elimistössä liukenevalla langalla. Paraneminen tapahtuu 1–2 viikon kuluessa.

Pinnalliset sarveiskalvohaavat (naarmut) paranevat vuorokauden mittaisella peittohoidolla ja antibioottivoiteella pysyvää haittaa jättämättä. Syvään haavaan saattaa liittyä liitännäisvammoja, ja sarveiskalvon puhkaisevat vammat kuuluvat sairaalahoitoon. Niistä todennäköisesti jää jonkinasteinen pysyvä haitta.

Silmän kovakalvon, sidekalvon tai sarveiskalvon pinnallisesta haavasta aiheutuu ohimenevää haittaa 1–2 viikon ajan (peittohoito 1–2 vuorokautta, silmän punoitus, kutina, rähmiminen ja näöntarkkuuden heikentyminen).

Silmän kovakalvon, sidekalvon tai sarveiskalvon syvä haava paranee 1–3 kuukauden aikana. Tilapäinen haitta ilmenee kipuna ja särkynä sekä kosmeettisena haittana 1–4 viikon ajan. Myös näkökyky voi olla alentunut ja näön heikkeneminen voi jäädä pysyväksi.

Silmän ruhjeeseen liittyy silmän etukammion verenvuoto (hyfeema). Se vaatii aina sairaalaselvittelyä. Ruhje syntyy silmään edestäpäin kohdistuneen iskun seurauksena. Hoitona on silmän peittohoito ja silmän sädekehän ja värikanalon (iiris) lamauttaminen silmätippoilla. Uusintavuodot ovat mahdollisia. Vammaan saattaa liittyä linssin siirtyminen pois paikaltaan ja verenvuoto silmän lasiaiseen. Vammasta saattaa jäädä pysyvää haittaa.

Jos silmän ruhjeeseen liittyy silmäkuopan pohjan murtuma, korvaus vammasta on tarkoitettu määrättäväksi silmäkuopan pohjan murtumaa koskevan suosituksen (2.7) perusteella.

Silmämunan rikkoutuminen on yleensä silmään kohdistuvan terävän väkivallan seurausta (terävä metalliesine, kimmoke tms.). Tylpän voiman aiheuttamaan vammaan liittyy yleensä silmänpohjan murtuma (ks. 2.7).

Silmän lävistävä vamma vaatii sairaalahoitoa. Vammat paranevat 1–3 kuukaudessa ja niistä jää usein pysyvää haittaa. Vaikeissa tapauksissa silmämunaa voidaan joutua poistamaan.

Tilapäistä haittaa aiheutuu kipuna ja särkynä sekä kosmeettisena haittana 1–4 viikon ajan. Myös näkökyky voi olla alentunut ja näön heikkeneminen voi jäädä pysyväksi.

Tutkimusaineisto (5.1.1–5.1.4)

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15	360	572	666	409	311	31	8000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
102	200	303	409	614	1023	1519

Aineistoon valikoituneet tapaukset painottuvat tyypillisiin silmäluomen ja silmän sidekalvon verenpurkaumiin. Silmän haavat kattavat silmän pinnalliset haavat. Aineistoon ei sisälly yhtään silmän lävistävää haavaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste silmäluomen ja silmän sidekalvon verenpurkaumasta, silmän haavasta ja silmän ruhjeesta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

Aineistoon sisältyy kaksi silmämunan rikkoutumisen tai repeämän perusteella tuomittua korvausta (2558 ja 5116 euroa). Toisessa vamma oli aiheuttanut tavanomaista pitkäkestoisempaa tilapäistä haittaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste silmämunan rikkoutumisen tai repeämän perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

5.2 Tärykalvon repeämä

Tärykalvo voi vaurioitua siihen suoraan osuneesta esineestä tai äkillisestä paineen muutoksesta. Painevaurion voi aiheuttaa jo melko lievä läimäys korvalle. Muita syitä ovat ympäristön paineen muutokset esimerkiksi lennettäessä ja sukeltaessa.

Tärykalvon puhkeamisesta voi seurata vähäistä verenvuotoa ja korvan kipua. Repeämä paranee yleensä hyvin itsestään 1–2 viikon kuluessa. Laajemmissa repeämissä tärykalvon reunat saattavat kääntyä välikorvan puolelle, jolloin paraneminen estyy. Tällöin tärykalvon reuna on nostettava ylös.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	55	1053	840	819	1023	70	4958

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
154	303	512	819	1535	2019	2592

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä tärykalvon repeämää. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tärykalvon repeämästä tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

6 Rintakehän vammat

6.1 Kylkiluun murtuma

Kylkiluun murtuma syntyy rintakehään kohdistuneen iskun seurauksena (kaatuminen, nyrkinisku, liikenneonnettomuus). Kylkiluun murtuman oireena on voimakas, hengitystä salpaava paikallinen kipu. Murtumaan voi joskus liittyä veren tai ilman vuotoa keuhkopussin onteloon.

Kylkiluun murtumasta aiheutuu kipua hengitettäessä ja liikuttaessa 2–3 viikon ajan. Kylkiluun murtuma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 kuukaudessa. Sarjakylkiluunmurtumasta voi joskus jäädä pitkittynyt kylkivälihermon kiputila.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
6.1.1	09, 12, 15	80	1398	864	1228	807	102	6610
6.1.2	09, 12, 15	35	2314	1707	2000	1652	237	7500
6.1.3	09, 12, 15	2	4504	1420	4504	.	3500	5509

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
6.1.1	362	619	881	1228	1688	2470	2558
6.1.2	444	683	1102	2000	2754	5375	7100
6.1.3	3500	3500	3500	4504	.	.	.

Aineistoon valikoituneet erilaatuiset kylkiluun murtumat edustavat laatuunsa nähden tyypillistä kylkiluun murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste yksittäisen, usean kylkiluun murtumista ja sarjakylkiluunmurtumasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

6.2 Rintalastan murtuma

Rintalastan murtuma syntyy rintalastaan edestäpäin kohdistuvan voimakkaan iskun vaikutuksesta. Sen aiheuttaa tavallisesti turvavyö liikenneonnettomuuden yhteydessä tai puristuminen ohjauspyörää vasten. Muita syitä ovat putoaminen ja voimakas nyrkinisku.

Murtumaan saattaa liittyä vaikeita seurannaisvammoja, joista merkittävimmät ovat sydämen ruhjevamma (10.1) ja aortankaaren repeämä. Nämä syntyvät miltei poikkeuksetta vain liikennetapaturman tai putoamisvamman yhteydessä, ja ne vaativat aina sairaalahoitoa ja niistä jälkimmäinen aina myös leikkaushoitoa.

Rintalastan murtumasta aiheutuu hengitysliikkeeseen liittyvää kipua 1–3 viikon ajan. Rintalastan murtuma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 kuukaudessa. Vaikeista seurannaisvammoista saattaa aiheutua myös pysyvää haittaa.

Aineistoon sisältyy kaksi rintalastan murtuman perusteella tuomittua korvausta (512 ja 1023 euroa). Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste rintalastan murtumasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7 Yläraajan vammat

7.1 Olkanivelen sijoiltaanmeno ja kiertäjäkalvosimen repeämä*

Olkanivelen sijoiltaanmeno syntyy niveleen kohdistuvan vääntöliikkeen seurauksena. Tavallisesti se syntyy ojennetun raajan varaan tapahtuneen kaatumisen yhteydessä.

Olkanivelen sijoiltaanmeno aiheuttaa kipua nivelen seutuun, ja nivelen liikuttaminen on mahdotonta. Nivel saattaa mennä itsestään paikalleen, mutta usein sijoiltaanmeno vaatii paikalleen asettamisen sairaalan poliklinikalla.

Käsi tuetaan kolmioliinaan tai kantositeeseen kolmen viikon ajaksi. Nuorilla ja liikunnallisesti aktiivisilla potilailla saattaa niveltähystysleikkaus olla aiheellinen.

Olkanivelen sijoiltaanmeno paranee pysyvää haittaa jättämättä 6 viikon – 3 kuukauden kuluessa. Siitä voi jäädä nivelen toistuvaa sijoiltaanmenotaipumusta, joka on leikkauksella korjattavissa.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
7.1.1	09–12, 15	28	1655	763	1556	936	331	4000
7.1.2–3	09–12, 15	12	2375	1813	1678	2008	526	6139

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
7.1.1	550	1046	1064	1556	2000	2629	3669
7.1.2–4	526	553	1126	1678	3134	5950	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat tyypilliset olkanivelen sijoiltaanmenot sekä kiertäjäkalvosimen repeämät. Kiertäjäkalvosimen repeämässä voi aiheutua tavanomaista pitkäkestoisempaa tilapäistä haittaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.2 Olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno

Olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno on yleinen vamma ja se syntyy olkapään päälle kaatumisen seurauksena.

Lievä sijoiltaanmeno on hoidettavissa tukemalla käsi kolmioliinasidoksella tai kantositeellä kolmen viikon ajaksi. Siitä ei jää pysyvää haittaa. Vaikeassa sijoiltaanmenossa leikkaushoito on aiheellinen. Leikkaushoidon jälkeen paraneminen tapahtuu kolmessa kuukaudessa, ja yleensä vaikeastakaan sijoiltaanmenosta ei jää pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	10	2505	1025	2500	1312	435	4100

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
435	562	1925	2500	3237	4038	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmenot. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmenon perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.3 Solislun murtuma

Solislun murtuma syntyy olkapäähän kohdistuvan voimakkaan väkivallan seurauksena. Tavallisesti se on seurausta kaatumisesta olkapään päälle tai turvavyön aiheuttama liikennetapaturman yhteydessä.

Yksinkertainen murtuma hoidetaan tukemalla käsi kolmioliinasidoksella kolmen viikon ajaksi ja siitä aiheutuu kipua ja särkyä 1–3 viikon ajan. Murtuma paranee kolmessa kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Huomattavasti pois paikaltaan siirtynyt solislun murtuma hoidetaan leikkauksella ja metallilevykiinnityksellä. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–4 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Siitä aiheutuu kipua ja särkyä 3–6 viikon ajan ja kantosidettä pidetään kolmen viikon ajan.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 16	47	2116	1310	1653	2047	275	5509

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
518	829	1023	1653	3070	4365	4870

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset solislun murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.4 Olkaluun murtumat*

Olkaluun murtuma syntyy olkavarteen kohdistuvan voimakkaan väkivallan seurauksena. Tavallisesti se on seurausta kaatumisesta ojennetun yläraajan varaan tai kyynärnivelistä koukistetun yläraajan väkivaltaisesta vääntämisestä (kädenvääntö).

Yksinkertainen murtuma hoidetaan kuuden viikon kipsihoidolla ja vartalosidoksella. Murtuma paranee kolmen kuukauden kuluessa pysyvää haittaa jättämättä.

Huomattavasti pois paikaltaan siirtynyt olkaluun murtuma hoidetaan leikkauksella ja metallilevy- tai ydinnaulakiinnityksellä. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Vaikeaan olkaluun murtumaan liittyy liitännäisvammoja (värttinähermon vaurio). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu yläraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan (1–6 kuukautta). Siitä saattaa aiheutua pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	45	3317	2311	2630	2514	307	10232

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
548	927	1826	2630	4340	7038	9542

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat yksinkertaiset ja pois paikaltaan siirtyneet olkaluun sekä olkaluun yläosan murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.5 Kyynärvarren murtuma

Kyynärvarren murtuma syntyy yläraajaan kohdistuvan voimakkaan väkivallan seurauksena. Tavallisesti se on seurausta kaatumisesta ojennetun yläraajan vaaraan.

Tavallisin on värttinäluun distaalinen (ranteen puoleinen pää) murtuma (nk. värttinäluun tyyppimurtuma), jonka syntymiseen usein on myötävaikuttavana tekijänä luuston kalkkikato (osteoporoosi).

Värttinäluun tyyppimurtuma hoidetaan paikalleen asettamisella ja 4–6 viikon kipsilastahoidolla. Joskus murtuma hoidetaan ulkoisen tukikehikkokiinnityksen avulla, jolloin kipsilastaa ei tarvita. Murtuma paranee 6–8 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä.

Kyynärvarren luiden varsiosan murtuma hoidetaan aikuisilla pääsääntöisesti leikkauksella ja metallilevykiinnityksellä. Leikkauksella näin hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Vaikeaan kyynärvarren murtumaan liittyy liitännäisvammoja (värttinähermon vaurio) tai huomattavaa pirstaleisuutta. Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu yläraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan (1–6 kuukautta). Siitä saattaa aiheutua pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
7.5.1	09–12, 15	23	1968	861	1763	1291	881	4407
7.5.2–3	09–12, 15	114	2780	2306	2177	2137	300	15348

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
7.5.1	905	1009	1267	1763	2558	3156	4157
7.5.2–3	551	881	1383	2177	3520	4979	6812

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät ja kohtalaiset ranteen tyypimurtumat ja muut kyynärvarren murtumat. Ranteen tyypimurtumat painottuvat vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Muut kyynärvarren murtumat painottuvat vaikeusasteeltaan lieviin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.6 Ranteen veneluun murtuma

Ranteen veneluun murtuma syntyy kaaduttaessa ojennetun käden päälle. Luu katkeaa kahdeksi kappaleeksi.

Murtuma hoidetaan yleensä umpinaisella kipsillä, joka tekee peukalon liikuttamattomaksi tyvestään. Kipsihoidon kesto on 9–12 viikkoa. Aiheuttaa tilapäistä haittaa 3–4 kuukauden ajan. Ei pysyvää haittaa.

Veneluun murtumaan liittyy joskus hidastunut luutumisen tai luutumattomuus ja jopa luun osittainen kuolioituminen (osteonekroosi). Hidastunut luutumisen ja luutumattomuus vaativat leikkaushoitoa (ruuvikiinnitys ja luun siirto). Tällöin paranemisaika pitkittyy jopa 6–12 kuukauteen. Hidastuneesti luutuneesta veneluun murtumasta aiheutuu tilapäistä haittaa 6–12 kuukauden ajan ja siitä voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	15	1876	1162	2177	1418	110	4400

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
110	110	1212	2177	2700	4160	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset ranteen veltuun murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.7 Ranteen nyrjähdys tai venähdys

Rannenivelen nyrjähdysvamma syntyy yleensä ojennetun raajan varaan kaatumisen seurauksena. Se voi syntyä myös lyöntiliikkeen yhteydessä nivelen vääntymisen seurauksena.

Nivelen nyrjähdysvamma ilmenee nivelen turvotuksena ja liikkeisiin liittyvänä kipuna. Siitä aiheutuu ohimenevää kipua ja särkyä 1–2 viikon ajan. Rannenivelen nyrjähdysvamma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 viikon kuluessa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	8	641	213	607	352	400	1023

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
400	400	441	607	793	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä ranteen nyrjähdystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.8 Kämmentuun murtuma

Kämmentuun kaulan murtuma syntyy voimakkaan suoran iskun seurauksena, joskus harvoin käteen kohdistuvasta väännöstä. 5. kämmentuun kaulan murtuma on yleensä seurausta voimakkaasta nyrkiniskusta kovaan vastukseen.

Kämmentuun kaulan murtuma hoidetaan paikalleen asettamisella ja 3–4 viikon kipsilastahoidolla. Murtuman alkuhoitoa vaikeuttaa usein rystysen päällä oleva ihorikko. Kämmentuun varren alueen murtumat hoidetaan paikalleen asettamisen jälkeen 5–8 viikon kipsilastahoidolla. Vaikeasti paikallaan pysyvien murtumien hoito vaatii usein metallipiikkikiinnityksen ja kipsilastahoidon.

Kämmentuun kaulan murtumasta aiheutuu tilapäistä haittaa 4–6 viikon ajan ja varren alueen murtumasta 6–8 viikon ajan. Kipsilastahoidon jälkeen nivelien jäykkyydestä aiheutuu haittaa 1–2 viikon ajan. Ei pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	54	1467	761	1345	814	109	3305

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
246	455	1023	1345	1837	2529	3305

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä kämmenluun murtumaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.9 Sormen nyrjähdys tai venähdys*

Sormen nyrjähdysvammat ovat hyvin tavallisia. Sorminivelen venähdys, johon ei liity nivelsiteiden repeämää, syntyy nivelen vääntövamman seurauksena.

Sorminivelen venähdysvamman jälkeen nivelessä voi olla turvotusta ja nivelen liikkeeseen liittyvää kipua. Viereiseen sormeen lastoituksesta muutaman päivän ajaksi on usein hyötyä. Vamma paranee 1–3 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	22	631	543	506	527	100	2203

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	139	307	506	834	1731	2173

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä sormen nyrjähdystä tai venähdystä, joskin lähes kaikkiin tapauksiin sisältyy myös muita vammoja, lähinnä ruhjeita ja pinnallisia haavoja. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.10 Sormen sijoiltaanmeno

Sorminivelen sijoiltaanmeno syntyy sormeen kohdistuvan voimakkaan vääntöliikkeen seurauksena.

Nivelen sijoiltaanmeno näkyy selvänä nivelen epämuotoisuutena, ja siihen liittyy yleensä jonkinasteinen nivelsiteiden ja nivelkapselin repeämä. Nivelen paikalleen asettaminen edellyttää yleensä sormen puudutusta ja tapahtuu sairaalassa tai poliklinikalla. Jälkihoitona nivel lastoitetaan kolmen viikon ajaksi.

Sorminivelen sijoiltaanmenosta aiheutuu ohimenevää haittaa noin 3–6 viikon ajan. Kipua ja särkyä ilmenee noin 1–2 viikon ajan, lastoituksesta aiheutuvaa haittaa kolmen viikon ajan ja sorminiveliä jäykkyyttä 3–6 viikon ajan.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	9	1396	905	1000	1267	400	3195

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
400	400	809	1000	2076	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä sormen sijoiltaanmenoa, joskin kaikkiin tapauksiin sisältyy myös muita vammoja, lähinnä ruhjeita ja pinnallisia haavoja. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vaikeusaste sormen sijoiltaanmenosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.11 Sormen murtuma

Sormen murtuma syntyy sormeen kohdistuvan vääntövamman tai ruhjevamman seurauksena.

Tilapäistä haittaa aiheutuu kivusta ja särystä sekä vaikeudesta käyttää kättä jokapäiväisissä toiminnaissa. Vaikeiden sormimurtumien kohdalla haittaa aiheutuu lisäksi sormen niveliä jäykkyydestä ja liikerajoituksista.

Yksinkertainen sormen murtuma on hoidettavissa kolmen viikon lastoituksella, eikä siitä jää pysyvää haittaa. Vaikea yhdenkin sormen murtuma saattaa vaatia välitöntä leikkaushoitoa ja myöhempiä korjausleikkauksia. Sellaisesta voi jäädä hyvinkin huomattava pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	93	1262	875	1023	1186	205	5116

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
205	331	614	1023	1800	3000	5116

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset sormen murtumat painottuen vaikeusasteeltaan lieviin ja kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.12 Sormen jännevamma

Sormen jännevamma syntyy tavallisesti terävän esineen vaikutuksesta jänteen leikkautuessa poikki. Jännevamma voi syntyä myös siihen kohdistuvan venytyksen seurauksena. Tavallisia jännevammoja ovat puukon ja särkyneen lasin sekä pellinreunan aiheuttamat viiltovammat. Venytyksen seurauksena syntyy niin kututtu pesäpallosormivamma (*mallet finger*), joka tarkoittaa sormen kärkijäsenen tyveen kiinnittyvän sormen ojentajajänteen repeämää. Se syntyy sormen kärjen osuessa vastukseen (pallo, seinä).

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä sormen jäykkyydestä johtuvaa toiminnallista haittaa. Lievät vammat hoidetaan lastoituksella. Vakavammat jännevammat vaativat leikkaushoitoa ja asianmukaisen jälkihoidon (aktiivilasta ja kuntoutus). Vakavimmista vammoista jää aina pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	35	2034	1383	1539	2002	307	5628

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
460	581	998	1539	3000	4046	5538

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset jännevammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8 Lantion ja alaraajan vammat

8.1 Lantion vammat

Lantion vammat aiheutuvat tavallisimmin kaatumisen, liikenneonnettomuuden tai korkealta putoamisen seurauksena.

Kaatumisen seurauksena syntyy yleensä pehmytkudosvamma, joka ilmenee verenpurkaumana ison sarvennoisen tai pakaraseudussa (isom sarakvennoisen seudun tai pakaralihaksen sisäinen verenpurkauma). Iäkkäillä ihmisillä tällaisen kaatumisen seurauksena voi aiheutua reisiluun yläpään (ks. kohta 8.3) tai häpyluun kaaren murtuma.

Voimakas ulkoinen väkivalta (liikenneonnettomuus, putoaminen) aiheuttaa lantionrenkaan murtuman, johon usein liittyy vakavia sisäelinten liitännäisvammoja (hermovamma, verisuonivamma, rakko-/virtsaputkivamma), ja tällöin korvaus määrätään näitä kudolvaurioita koskevan suosituksen perusteet huomioiden.

Lievät lantion pehmytkudolvammat mukaan lukien vakaat häpyluun kaaren ja lantiosiiven reunan murtumat paranevat 1–6 viikossa pysyvää haittaa jättämättä. Vaikea-asteiset lantion murtumat liitännäisvammoineen paranevat 1–6 kuukauden kuluessa ja niistä voi jäädä pysyvää haittaa.

Aineistoon ei sisälly yhtään lantion vamman perusteella tuomittua korvausta.

8.2 Ristiluun vammat

Ristiluun murtuma syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (putoaminen korkealta).

Ristiluun ja häntäluun välisen nivelen sijoiltaanmeno ja häntäluun murtuma syntyvät tavallisesti kaatumisen seurauksena. Ristiluun ja häntäluun murtumat ovat yleensä paranemisen suhteen vakaita ja niistä aiheutuu tilapäistä haittaa kipuna ja särkynä 2–6 viikon ajaksi.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	8	1119	555	972	1011	544	2046

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
544	544	592	972	1603	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat tyypilliset häntäluun murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.3 Reisiluun yläosan murtuma

Reisiluun yläosan murtuma (reisiluun kaulan murtuma, reisiluun yläpään luuulokkeiden eli sarvennoisten kautta tai niiden alapuolelta kulkeva murtuma) syntyy lonkan päälle kaatumisen seurauksena. Se on tyypillisesti luuston yleiseen kalkkikatoon liittyvä, iäkkään ihmisen murtuma, mutta voi syntyä putoamisen tai liikenneonnettomuuden seurauksena nuoremmillekin.

Reisiluun yläosan murtuma hoidetaan pääsääntöisesti aina leikkauksella ja liukuruuvi-ydinnalayhdistelmällä. Sarvennoisten alapuolinen murtuma kiinnitetään joskus salpaydinnalalla. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta yleensä 3 kuukauden ajan.

Iäkkäillä ihmisillä paikaltaan poissiirtynyt reisiluun pään murtuma hoidetaan puolitekonivelleikkauksella. Puolitekonivelellä hoidetusta murtumasta aiheutuu kipua 3–4 viikon ajan.

Vaikeaan reisiluun yläosan murtumaan liittyy liitännäisvammoja (iskiashermon vaurio) tai murtuman vaikeutunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (raajan lyhentymä, lonkan liikerajoitus, pitkittynyt kivuliaisuus).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	20	3571	1132	3663	1444	881	6139

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
919	1732	2833	3663	4277	4585	6139

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset reisiluun yläosan murtumat painottuen kohtalaisiin ja vakaviin reisiluun yläosan murtumien. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.4 Reisiluun varren murtuma

Reisiluun varren murtuma syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (liikenneonnettomuus, putoamistapaturma).

Murtuma hoidetaan pääsääntöisesti leikkauksella ja yleensä (salpa)ydin-naulausta käyttäen. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta yleensä 3 kuukauden ajan (osapainovaraus 2–3 kuukautta).

Vaikeaan reisiluun varren murtumaan liittyy liitännäisvammoja (reisihermon tai reisivaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luun siirron tarve). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa jäädä pysyvä haitta (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	7	3543	2704	2754	2954	210	8708

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
210	210	2046	2754	5000	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset reisiluun varren murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.5 Reisiluun alaosan murtuma

Reisiluun alaosan murtuma (nivelnastan yläpuolinen tai nivelnastamurtuma) syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (liikenneonnettomuus, puutoamistapaturma). Iäkkäille ihmisille (luun kalkkikatoon liittyen) murtuma voi syntyä kaatumisen yhteydessä polven vääntyessä.

Murtuma hoidetaan pääsääntöisesti leikkauksella käyttäen kiintokulmanaulaa, levy-ruuvikiinnitystä tai (polvinivelestä käsin asetettavaa) salpaydinnaulaa. Leikkauksen jälkeen polvinivel tuetaan kipsillä tai polvituella 6 viikon ajaksi. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta yleensä 3 kuukauden ajan.

Vaikeaan murtumaan liittyy liittännäisvammoja (pohjehermion tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa toipumisen ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko).

Aineistoon sisältyy 3 korvausta reisiluun alaosan murtumasta (2203, 4407 ja 6312 euroa). Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.6 Polvilumpion murtuma

Polvilumpion murtuma syntyy yleisimmin polvilleen kaatumisen seurauksena tai liikenneonnettomuudessa polven iskeytyessä kojelautaan.

Halkeamatyyppinen, paikallaan oleva murtuma hoidetaan kipsihylsillä tai saranapolvituella kuuden viikon ajan. Haittaa aiheutuu kuuden viikon kyynärsauvakävelystä, ja ohimenevää kipua on 1–2 viikon ajan. Murtuma paranee pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtynyt murtuma hoidetaan leikkauksella käyttäen jännitelankasidosta. Leikkauksen jälkeen murtuma hoidetaan kipsihylsillä tai saranapolvituella kuuden viikon ajan. Haittaa aiheutuu kuuden viikon kyynärsauvakävelystä,

ja ohimenevää kipua on 1–2 viikon ajan. Murtumasta voi jäädä pysyvää haittaa nivelpintojen kulumisesta johtuen.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	10	1753	967	1763	1736	165	3000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
165	201	958	1763	2694	2997	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset polven murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.7 Polvilumpion sijoiltaanmeno

Polvilumpion sijoiltaanmeno syntyy polven venähdysvamman seurauksena. Siihen voi liittyä verinivel.

Polvilumpion sijoiltaanmeno hoidetaan paikalleen asettamisella ja lumpiota tukevalla polvitueella. Jos nivelkapselirepeämä on laaja tai sijoiltaanmenoon liittyy murtuma, hoitona on leikkaus. Leikkauksen jälkeen polvessa käytetään polvitukea kuuden viikon ajan.

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä 1–2 viikon ajan. Polvilumpion sijoiltaanmeno paranee pysyvää haittaa jättämättä, ellei ole kysymys rakenteellisen vian aiheuttamasta lumpion sijoiltaanmenosta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	7	1212	760	1089	1249	526	2630

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
526	526	551	1089	1800	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset polvilumpion sijoiltaanmenot. Alimpia korvauksia (526 ja 551 euroa) lukuun ottamatta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.8 Polven nivelsiteiden revähdys

Polven nivelsiteiden venähdys tai revähdys syntyy polven venähdysvamman seurauksena. Eturistisiteen revähdykseen liittyy yleensä verinivel. Polven sivusiteiden venähdys- tai revähdysvammaan liittyy usein nivelkierukkarepeämä.

Polven nivelsiteen venähdysvamma, jossa polvi on tukeva ja johon ei liity veriniveltä, hoidetaan polvitueella (3–6 viikon ajaksi). Niissä tapauksissa, joissa nivel on epätukeva ja on epäily nivelen sisäisestä vammasta (verinivel), hoitona on niveltähystys. Nivelsidevamma paranee 3–6 kuukaudessa.

Haittaa aiheutuu kipuna ja särkynä 2–4 viikon ajan. Kyynärsauvoja joutuu käyttämään 2–6 viikon ajan. Vamma paranee pysyvää haittaa jättämättä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	56	2555	2103	2407	1727	544	15348

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
604	686	1429	2407	3156	4093	4527

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset polven nivelsiteiden revähdykset ja nivelkierukan repeämät. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden

8.9 Sääriluun yläosan murtuma

Sääriluun yläosan murtuma (nivelnastamurtuma) syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (liikenneonnettomuus, putoamistapaturma).

Halkeamatyyppinen, lähes paikallaan oleva murtuma hoidetaan kipsihoidolla tai leikkauksella käyttäen ruuvikiinnitystä. Polvinivel tuetaan kipsillä tai polvitueella 6 viikon ajaksi, ja raajan kuormittaminen sallitaan vain osapainolla paranemisen aikana. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtynyt murtuma hoidetaan pääsääntöisesti aina leikkauksella käyttäen kulmalevy-ruuvikiinnitystä tai ruuvikiinnitystä. Leikkauksen jälkeen polvinivel tuetaan kipsillä tai polvitueella kuuden viikon ajaksi. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta (osapainovaraus) yleensä 3 kuukauden ajan. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtyneeseen ja pirstaleiseen murtumaan liittyy liitännäisvammoja (pohjehieron tai polvitaivevaltimon vaurio) tai murtuman hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutu-

minen, luunsiirron tarve). Murtuma hoidetaan aina leikkauksella käyttäen kulma-levy-ruuvikiinnitystä tai ruuvikiinnitystä. Leikkauksen jälkeen polvinivel tuetaan kipsillä tai polvitueella kuuden viikon ajaksi. Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa 3–6 kuukauden ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	14	4632	2056	4407	2163	1633	9468

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1633	1816	3383	4407	5546	8544	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset painottuvat paikaltaan siirtyneisiin ja pirstaleisiin murtumiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.10 Sääriluun varren murtuma

Sääriluun varren murtuma syntyy voimakkaan ulkoisen väkivallan seurauksena (kaatuminen, liikenneonnettomuus, putoamistapaturma).

Paikallaan oleva murtuma hoidetaan alaraajakipsillä. Haittaa aiheutuu 6–9 viikon kyynärsauvakävelystä ja ohimenevää kipua on 2–4 viikon ajan. Murtuma paranee pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtynyt murtuma hoidetaan leikkauksella käyttäen (salpa)ydin-naulausta tai levy-ruuvikiinnitystä. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta yleensä 3 kuukauden ajan.

Vaikeaan murtumaan liittyy liitännäisvammoja (pohjehermon tai polvitaive- valtimon vaurio) tai murtuman vaikeutunut tai hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, hidastunut luutuminen, luunsiirron tarve, tulehdus). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 2 vuoden aikana. Hermovammasta aiheutuu alaraajan toiminnallista haittaa 3–12 kuukauden ajan. Siitä ja vaikeutuneesta paranemisesta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (raajan lyhentymä, pitkittynyt kivuliaisuus, polvinivelrikko).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	13	3670	2454	3085	3085	1102	10000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1102	1445	2102	3085	4046	8946	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset sääriluun varren murtumat painottuen vaikeusasteeltaan lieviin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.11 Sääriluun alaosan murtuma

Sääriluun alaosan murtuma syntyy yleensä tasolta toiselle putoamisen seurauksena.

Murtuma hoidetaan pääsääntöisesti aina leikkauksella käyttäen levy-ruuvi-kiinnitystä tai ruuvikiinnitystä. Leikkauksen jälkeen nilkkanivel tuetaan saapas-kipsillä tai nilkkatuella kuuden viikon ajaksi. Leikkauksella hoidettu murtuma paranee 3–6 kuukaudessa pysyvää haittaa jättämättä. Murtumasta aiheutuu kipua ja liikkumisvaikeutta yleensä 3 kuukauden ajan.

Vaikeaan murtumaan liittyy nivelpinnan pirstaleisuus tai murtuman hidastunut paraneminen (lihasaitio-oireyhtymä, kiinnityksen osittainen pettäminen, luunsiirron tarve). Paraneminen tapahtuu 6 kuukauden – 1 vuoden aikana. Vaikeasteisesta murtumasta saattaa aiheutua pysyvää haittaa (pitkittynyt kivuliaisuus, nilkkanivelrikko).

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	8	3608	1878	3541	3239	1653	7000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1653	16553	1832	3541	5071	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset sääriluun alaosan murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.12 Nilkkamurtuma

Nilkkamurtuma syntyy nilkan nyrjähdysvamman seurauksena ja on tavallisimpia vapaa-aikaan ja työmatkoihin liittyviä tapaturmia.

Halkeamatyyppinen, paikallaan oleva ulko- tai sisäkehräsluun murtuma hoidetaan kipsisaappaalla kuuden viikon ajan. Haittaa aiheutuu kuukauden kyynärsauvakävelystä ja ohimenevää kipua on 1–2 viikon ajan. Paranee pysyvää haittaa jättämättä.

Paikaltaan siirtynyt ulko- tai sisäkehräsluun murtuma hoidetaan leikkauksella käyttäen ruuvi- tai levy-ruuvikiinnitystä. Leikkauksen jälkeen murtuma hoidetaan kipsisaappaalla kuuden viikon ajan. Haittaa aiheutuu kuukauden kyynärsauvakävelystä ja ohimenevää kipua on 1–2 viikon ajan. Murtumasta voi jäädä pysyvää haittaa nivelpintojen kulumisesta johtuen.

Paikaltaan siirtynyt ja pirstaleinen ulko- tai sisäkehräsluun murtuma hoidetaan leikkauksella käyttäen ruuvi- tai levy-ruuvikiinnitystä tai ulkoista kiinnityslaitteistoa. Murtuman alkuhoitoon saattaa liittyä ihokuolio, joka viivästyttää paraneamista. Haittaa aiheutuu 4–8 viikon kyynärsauvakävelystä ja ohimenevää kipua on 2–4 viikon ajan. Murtumasta jää yleensä pysyvää haittaa nivelpintojen kulumisesta johtuen.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	26	2865	2962	2126	1699	210	16328

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
272	1096	1567	2126	3266	4543	12403

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset nilkan murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.13 Nilkan nyrjähdys

Nilkan nivelsidevamma syntyy nilkan nyrjähdysten seurauksena. Siihen liittyy yleensä runsas turvotus ja usein selvästi havaittava verenpurkauma.

Nilkan nivelsidevamma hoidetaan pääsääntöisesti nilkan tukisidoksella. Tukisidoksen käytöstä aiheutuu haittaa 4–6 viikon ajan. Kipua ja särkyä on 2–4 viikon ajan. Nilkan nivelsidevammoista ei yleensä jää pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	15	643	285	551	378	200	1102

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	264	441	551	819	1102	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä nilkan nyrjähdystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste nilkan nyrjähdyksestä tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

8.14 Jalkaterän vammat*

Jalkaterä muodostuu luista, lihaksista ja muusta pehmytkudoksesta. Jalkaterän vammat voivat olla murtumia tai muita vammoja ja ne voivat sijaita jalkaterän taka-, keski- tai etuosassa. Jalkaterän hyvänsentoinen murtuma ei yleensä vaadi leikkaushoitoa. Kipsihoito on tällaisissa tapauksissa kuitenkin mahdollinen. Vakavammat vammat vaativat jopa useita leikkaushoitoja ja myös pysyvä haitta on mahdollinen.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	13	1877	1550	1102	1240	881	6139

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
881	889	960	1102	2200	5284	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat erilaiset jalkaterän vammat, painotuen hyvänsentoiisiin jalkaterän luiden murtumiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

9 Selkärangan ja selkäytimen vammat

9.1 Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma

Niskan venähdysvamma tai kaularangan retkahdusvamma syntyy niskaan kohdistuvan voiman seurauksena (päähän kohdistunut isku, peräänajokolari, putoaminen päälle). Tyypillinen niskan retkahdusvamma syntyy peräänajokolarin yhteydessä, kun pää ei ole tuettuna niskatukeen. Välittömästi vamman jälkeen löydökset ja oireet (tunnusteluarkuus, niskakipu) ovat tyypillisesti vähäiset tai puuttuvat kokonaan mutta ilmaantuvat 24 tunnin kuluessa.

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa 2 viikon – 3 kuukauden ajan. Kaularangan venähdys- tai retkahdusvamma paranee oireenmukaisella hoidolla (kipulääke, pehmyt kaulatuki muutaman päivän ajaksi) 2–6 viikon kuluessa. Siitä ei jää pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	27	1095	792	819	949	100	3070

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
126	193	551	819	1500	3263	3042

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä kaularangan venähdystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste vammasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

9.2 Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma

Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma aiheutuu pään voimakkaasta retkahdusliikkeestä tai päälle putoamisesta. Vammasta voi aiheutua selkäytimen tai hermojuurien vaurioituminen, josta aiheutuva haitta on tarkoitettu määritettäväksi erikseen (ks. 9.5).

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa 3–6 kuukauden ajan. Kaularangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma vaatii paikalleen asettamisen ja mahdollisen leikkaushoidon lisäksi tukikauluksen tai kalloon kiinnitettävän kehikon (”pyhimyskehä”) käyttöä kolmen kuukauden ajan. Vamma paranee 3–6 kuukaudessa, ja siitä jää enintään vähäistä pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	25	3579	2685	2967	2502	614	11527

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
645	900	1947	2967	4449	8278	10625

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset kaularangan nikaman sijoiltaanmenot ja murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

9.3 Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma

Rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamma syntyy selkärankaan kohdistuvan voiman seurauksena (selkään kohdistunut voimakas isku, nokkakolari, putoaminen katolta tai telineeltä).

Vammasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa 1–2 viikon ajan. Vamma paranee oireenmukaisella hoidolla 1–2 viikon kuluessa pysyvää haittaa jättämättä.

Aineistoon sisältyy yksi rinta- ja lannerangan venähdys- tai retkahdusvamman perusteella tuomittu korvaus (500 euroa). Ottaen huomioon aineistoon valikoituneen tapauksen vaikeusasteen tuomitun korvauksen voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

9.4 Rinta- ja lannerangan nikaman sijoiltaanmeno tai murtuma

Rinta- ja lannerangan nikaman murtuman aiheuttaa yleensä voimakas retkahdusliike tai putoaminen korkealta. Rintarangan alueen murtuman seurauksena saattaa olla selkäytimen tai hermojuurien vaurioituminen, josta aiheutuva haitta on tarkoitettu määritettäväksi erikseen (ks. 9.5).

Rinta- ja lannerangan nikaman murtumasta aiheutuu kipua ja särkyä sekä toiminnallista haittaa 3–6 kuukauden ajan. Vamma vaatii yleensä leikkaushoitoa ja aina selkärankaa tukevan ojennustukiliivin (ekstensiotukiliivihoito) käyttöä 6 viikon – 3 kuukauden ajan. Vamma paranee 3–6 kuukaudessa, ja siitä voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	40	4053	3745	3133	2339	526	21487

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
526	1064	2203	3133	4542	6961	13466

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset rinta- ja lannerangan nikamien sijoiltaanmenot ja murtumat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

9.5 Selkäytimen tai hermojuurien vaurio*

Selkäytimen tai hermojuurien vauriot syntyvät selkärangan nikaman sijoiltaanmenon tai murtuman seurauksena.

Selkäytimen tai hermojuurien vaurio aiheuttaa halvausoireita ja selkärangan liikevajausta. Vamma vaatii leikkauksellista korjausta ja pitkän sairaala- sekä

kuntoutuslaitoshoidon. Vamma paranee 3 kuukauden – 2 vuoden kuluessa, ja siitä jää aina pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	14	17823	8214	17447	15556	5260	31560

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
5260	5935	10794	17447	26350	29082	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat erityyppisiä selkäydinvammoja. Vammaa koskevan lääketieteellisen tietämyksen perusteella selkäytimen vammasta tuomitun alimman korvauksen suuruista korvausta (5260 euroa) on pidettävä yleiseen korvaustasoon nähden liian alhaisena. Muilta osin tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

10 Sisäelinvammat

10.1 Sydämen vamma

Sydämen vamma syntyy rintakehään kohdistuneen tylpän tai terävän iskun seurauksena (nyrkinisku, liikenneonnettomuus, puukotus).

Vammasta aiheutuu kipuja ja toiminnallista haittaa. Sydämen ruhjevamma paranee pysyvää haittaa jättämättä 1–3 kuukaudessa. Vaikean ruhjevamman ja pistovamman paraneminen tapahtuu 3–6 kuukaudessa, ja niistä voi jäädä pysyvä haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	13	2926	2255	5260	3131	2046	11017

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2046	2991	4407	5260	7538	9884	.

Aineistoon on valikoitunut lähes yksinomaan sydämen pistovammoja, jotka edustavat vaikeimpia sydämen vammoja. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapauksien vaikeusaste sydämen vammasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

10.2 Keuhkon vamma

Keuhkon vamma syntyy rintakehään kohdistuneen tylpän tai terävän iskun seurauksena (nyrkinisku, liikenneonnettomuus, puukotus). Se on usein potentiaalisesti hengenvaarallinen. Siihen voi liittyä nopeasti ilmenevää hengitysvajasta, verenpaineen laskua ja verenvuotoa keuhkopussin onteloon tai keuhkon painuminen kasaan. Vamma vaatii aina sairaalahoitoa.

Keuhkon vammasta aiheutuu kipuja ja häirtää 1–3 kuukauden ajan. Keuhkon ruhjevamma paranee pysyvää häirtää jättämättä 1–3 kuukaudessa. Vaikean ruhjevamman ja pistovamman paraneminen tapahtuu 3–6 kuukaudessa, ja niistä voi jäädä pysyvä häirtä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	130	2866	1662	2558	1701	500	8000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1013	1102	1653	2558	3354	5104	7162

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset keuhkovammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste keuhkon vammasta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähdä.

10.3 Vatsaontelon sisäiset vammat

Vatsaontelon sisäinen tai vatsakalvon takaisen tilan (retroperitoneaalitila) vamma syntyy vatsaonteloon tai selkään kohdistuneen tylpän tai terävän iskun seurauksena (nyrkinisku, liikenneonnettomuus, putoaminen korkealta, puukotus).

Vamman vaikeusaste vaihtelee suuresti vamman aiheuttaman vaurion laadusta riippuen. Vatsaontelon seinämään voi tulla lihasruhjeita tai verenvuoto (suoran vatsalihaksen lihastupen sisäinen verenvuoto). Vatsaontelon seinämän kerrokset lävistävä pistovamma vaatii yleensä leikkaushoitoa (vatsaontelon avauksen) sisäisten vammojen arvioimiseksi. Tavallisimmat tylpän vamman seuraukset ovat pernan (S36.0) tai maksan repeämät (S36.1) ja haiman ruhjevamma (S36.2). Selkään kohdistuneen iskun tai putoamisen seurauksena on yleensä muunlaisen ruhje tai eriaisteiset repeämät (S37.0). Tavallisimmat pistovammat kohdistuvat maksaan, sappiteihin, pernaan ja palleaan sekä suoliliepeeseen tai suoleen. Sekä tylpät että terävät vatsaontelon sisäiset vammat edellyttävät lähes poikkeuksetta sairaalahoitoa.

Vatsaontelon sisäisestä vammasta aiheutuu kipuja ja haittaa 1–3 kuukauden ajan. Vatsaontelon avausleikkauksesta toipuminen kestää 6 viikkoa – 3 kuukautta. Haiman, sappiteiden ja suolen vammoista paraneminen saattaa kestää 3 kuukaudesta vuoteen, ja niistä voi jäädä pysyvää haittaa.

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettuja *lieviä vammoja* ovat esimerkiksi lievä pernan tai maksan ruhje, vähäinen verenvuoto. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettuja *kohtalaisia vammoja* ovat esimerkiksi pernan puukonpisto- tai ruhjevammat. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettuja *vaikeita vammoja* ovat esimerkiksi pernan poistamista tai maksan osittaista poistamista edellyttävät vammat, haiman, sappiteiden sekä suolen vammat.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	82	4171	3243	3305	2490	110	16371

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
804	1102	2203	3305	4693	7850	13826

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset vatsaontelon sisäiset vammat painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisiin vammoihin. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste vatsaontelon sisäisistä vammoista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

11 Traumaattiset amputoitumiset

Raajan tai sen osan traumaattinen amputoituminen on ulkoisen leikkaavan väkivallan seurausta. Amputaatio voi olla välttämätöntä myös silloin, kun raaja tai sen osa on vaurioitunut (ruhjova väkivalta, paleltuma, sähköpalovamma) siten, että sen elinkyky on niin pahoin järkkynyt, ettei sitä voi palauttaa.

Irteileikkautunut raajan osa voidaan joissakin tapauksissa istuttaa takaisin paikoilleen (replantaatio). Amputaation ja takaisinistutuksen jälkeiseen paranemiseen liittyvä tärkein ero on toimenpiteestä toipumiseen ja tilan vakiintumiseen kuluva aika. Amputaation jälkeen paraneminen on nopea (1–2 kuukautta), kun taas takaisinistuttamisen jälkeinen toipumisaika on pitkä (6 kuukautta – 2 vuotta). Tavallisimmat amputaatiot ovat sormi-, varvas-, jalkaterä-, sääri- ja reisiamputaatiot.

Amputaatiosta aiheutuu kipuja ja haittaa 1–2 kuukauden ajaksi. Alaraaja-amputaation (reisi, polvi, sääri) jälkeen kävelyharjoitukset aloitetaan ilmalastaproteesin kanssa 1–2 viikon kuluttua. Liikkumiseen liittyvää haittaa on 1–3 kuukauden ajan. Varsinainen käyttöproteesi tehdään noin kuukauden kuluttua.

Amputaatiosta aiheutuu aina pysyvää haittaa, joka voi amputoituneesta kehonosasta riippuen olla erittäin suurta. Amputaatiosta aiheutuva tilapäinen haitta jää tähän nähden useimmiten melko vähäiseksi, sillä amputaatiohaava paranee nopeasti ja vahinkoa kärsineen tila vakiintuu muutoinkin yleensä suhteellisen nopeasti amputoitumisen jälkeen.

11.1 Sormen amputoituminen

Sormen amputaatio saattaa olla seurauksena vaikea-asteisesta sormen kärkeosan ruhjevammasta, jossa sormen takaisinistutus ei ole mahdollista. Sormen amputaatio paranee nopeasti 1–4 viikon kuluessa. Amputaatiosta aiheutuva ohimenevä haitta aiheutuu haavakivusta ja särystä. Toiminnallinen haitta on riippuvainen amputaation sijainnista ja amputoitujen sormien lukumäärästä. Vaikeinta haittaa edustaa hallitsevan käden peukalon täydellinen amputoituminen.

Sormen takaisinistutus (peukalon irtoaminen tyviosastaan, 2.–5. sormi keskiniveltasosta tai tyviosastaan) on mahdollinen silloin, kun irtileikkautunut osa ei ole ruhjoutunut ja hoito päästään toteuttamaan alle 12–24 tunnin kuluttua vammasta. Paraneminen tapahtuu 3–6 kuukaudessa ja paranemisen aikana haittaa aiheutuu sormen tunnottomuudesta ja mahdollisesta kipuherkkyydestä. Vammasta voi aiheutua pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	37	4108	2749	3266	4036	551	11017

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
643	1045	2023	3266	6059	8729	9575

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset amputoitumiset. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste sormen amputaatiosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

11.2 Ranteen amputoituminen

Ranneamputaatio on harvinainen ja seurausta vaikea-asteisesta ruhjevammasta, jossa takaisinistutus ei ole mahdollista. Paraneminen tapahtuu nopeasti 1–4 viikon kuluessa. Amputaatiosta aiheutuu tilapäistä haittaa haavakivusta ja särystä noin 2–4 viikon ajan. Toiminnallinen haitta on riippuvainen amputaation sijainnista (hallitseva vai heikompi käsi). Siitä jää aina pysyvä haitta.

Ranteen takaisinistutus on mahdollinen silloin, kun irtileikkautunut osa ei ole ruhjoutunut ja hoito päästään toteuttamaan 2–3 tunnin kuluttua vammasta. Takaisinistutetun ranteen paraneminen tapahtuu 3–12 kuukaudessa ja paranemisen aikana haittaa aiheutuu käden tunnottomuudesta, liikevajauksesta sekä verenkiertohäiriöistä ja mahdollisesta kipuherkkyydestä hermovamman korjautumiseen liittyen. Vammasta aiheutuu yleensä pysyvää haittaa.

Aineistoon ei sisälly yhtään ranteen amputoitumisen perusteella tuomittu korvausta.

11.3 Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä

Varvas- ja jalkateräamputaatio on yleensä seurausta vaikea-asteisesta ruhjevammasta tai paleltumavammasta. Haavan paraneminen tapahtuu nopeasti 1–4 viikon kuluessa ja tilapäistä haittaa aiheutuu haavakivusta ja särystä sekä liikkumisen vaikeutumisesta paranemisen ajan.

Jalkaterän takaisinistutus on mahdollinen silloin, kun irtileikkautunut osa ei ole ruhjoutunut ja hoito päästään toteuttamaan 2–3 tunnin kuluttua vammasta. Takaisinistutetun jalkaterän paraneminen tapahtuu 3–12 kuukaudessa ja paranemisen aikana haittaa aiheutuu jalan tunnottomuudesta, liikevajauksesta sekä verenkiertohäiriöistä ja kipuherkkyydestä hermovamman korjautumiseen liittyen. Liikkuminen on vaikeutunut 3–6 kuukauden ajan. Vammasta aiheutuu yleensä pysyvää haittaa. Varpaiden takaisinistutusta ei yleensä tehdä.

Aineistoon sisältyy 2 alaraajan nilkasta tai jalkaterästä amputoitumisen perusteella tuomittua korvausta (3305 ja 8814 euroa). Lisäksi aineisto sisältää varpaan kärjen amputoitumisen perusteella tuomitun korvauksen (500 euroa).

11.4 Alaraajan amputoituminen reidestä tai säärestä

Reisi- ja sääriamputaatio on seurausta vaikea-asteisesta raajan ruhjevammasta (ampumavamma, sähköisku, murskavamma) tai palo- tai paleltumavammasta. Haavan paraneminen tapahtuu nopeasti 1–4 viikon kuluessa, ja tilapäistä haittaa aiheutuu haavakivusta ja särystä paranemisen ajan. Liikkuminen on vaikeutunut 1–3 kuukauden ajan. Amputaatiosta aiheutuu aina pysyvä haitta.

Alaraajan takaisinistutus reiden tai säären alueelta tapahtuneen irtileikkautumisen jälkeen on mahdollinen silloin, kun irtileikkautunut osa ei ole ruhjoutunut ja hoidon aloitus päästään toteuttamaan 2–3 tunnin kuluttua vammasta. Takaisinistutetun alaraajan paraneminen tapahtuu 3 kuukaudessa – 2 vuodessa, ja paranemisen aikana haittaa aiheutuu raajan tunnottomuudesta, liikevajauksesta sekä verenkiertohäiriöistä ja kipuherkkyydestä hermovamman korjautumiseen liittyen. Liikkuminen on vaikeutunut 3–12 kuukauden ajan. Vammasta aiheutuu aina pysyvää haittaa.

Aineistoon sisältyy kaksi alaraajan reidestä amputoitumisen perusteella tuomittua korvausta (14 151 ja 23 136 euroa) sekä yksi säären amputoitumisen pe-

rusteella tuomittu korvaus (21 040). Kahdessa tapauksessa teko-aseena oli käytetty ampuma-asetta. Kolmannessa tapauksessa molemmat alaraajat oli jouduttu amputoimaan vaikean murskavamman vuoksi. Ottaen huomioon tapausten vaikeusaste korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

11.5 Päänahan irtirepeäminen

Päänahan irtirepeäminen paranee 6–12 viikossa. Osittain irtirepeytyneen päänahan voi kiinnittää takaisin ompeleilla (voidaan verrata päänahan haavan ompeleluun). Kokonaan irtirepeytyneen päänahan takaisinistutus on joskus mahdollinen. Mikäli takaisinistutusta ei voida tehdä, korjaus tehdään ihonsiirrettä käyttäen. Haittaa aiheutuu huomattavana kipuna ja särkynä sekä kosmeettisena häirtana 1–3 kuukauden ajan. Siitä aiheutuu todennäköisesti myös pysyvää häirtaa.

Aineistoon ei sisälly yhtään päänahan irtirepeämistä. Tutkimusaineiston ulkopuolelta on kuitenkin löydettävissä seuraava tapaus:

Vahinkoa kärsineen hiukset kiertyneet pyörivän akselin ympärille, jonka seurauksena vahinkoa kärsineen päänahka on revennyt irti ja käsi murtunut. Vammat ovat edellyttäneet voimakkaan kipulääkityksen käyttöä yli puolen vuoden ajan. Korvaus tilapäisestä häirtasta 10 000 euroa.

11.6 Korvolehden tai nenän irtirepeäminen

Korvolehden osittainen irtirepeäminen hoidetaan yleensä typistämällä. Joissakin tapauksissa kokonaan irtirepeytynyt korvalehti voidaan hoitaa irronneen osan takaisinistutuksella. Korvolehden typistämisen jälkeen paraneminen tapahtuu nopeasti 1–3 viikon kuluessa. Vammasta aiheutuu kipua ja häirtaa 1–3 viikon ajaksi. Takaisinistutuksen jälkeen paraneminen tapahtuu hitaammin ja siitä aiheutuu kipua ja häirtaa 1–3 kuukauden ajan. Korvolehden irtirepeytymisestä aiheutuu todennäköisesti pysyvää häirtaa.

Nenän osittainenkin irtirepeäminen saattaa vaatia korjausleikkauksia ihokielekettä käyttäen. Joissakin tapauksissa kokonaan irtirepeytynyt nenä voidaan hoitaa irronneen osan takaisinistutuksella. Takaisinistutuksen jälkeen paraneminen tapahtuu hitaammin, ja siitä aiheutuu kipua ja häirtaa 1–3 kuukauden ajan. Nenän irtirepeytymisestä aiheutuu todennäköisesti pysyvää häirtaa.

Tutkimusaineisto (korvolehden irtirepeämiä)

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	10	1581	1027	1250	1478	441	3581

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
441	448	789	1250	2267	3499	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset korvaleden irtirepeämiset. Ottaen huomioon aineistoon sisältyvien tapausten vaikeusaste korvaleden irtirepeämisestä tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

12 Kipu ja särky, joihin ei liity kudonvauriota

Suosittelun lähtökohta on, että *kudonvaurioon liittyvät kivun ja särryn tuntemukset on huomioitu kudonvauriota koskevassa suosituksessa*. Vammaan tyypillisesti liittyvä kipu ja särky muodostaa siis osan vamman aiheuttamasta tilapäisestä haitasta.

Joissakin tapauksissa vammaan liittyvä kipu tai särky on huomattavassa epäsuhdassa varsinaiseen kudonvaurioon nähden. Näitä poikkeuksellisia tapauksia varten suosituksiin sisältyy erilliset suositukset kivusta ja särystä. Kipua ja särkyä koskevia suosituksia on tarkoitus soveltaa, kun kudonvaurio ei muodosta mielekästä lähtökohtaa tilapäisen haitan korvauksen suuruuden arvioimiselle.

12.1 Kipu, johon ei liity kudonvauriota

Yksinomaan kipua koskeva suositus on tarkoitettu sovellettavaksi silloin, kun vahinkoa kärsineelle *ei ole aiheutunut todettavia kudonvaurioita*, mutta vahingonkärsijään kohdistuneen teon tiedetään lääketieteellisten kokemussääntöjen perusteella aiheuttavan kipua. Kipua koskevaa suositusta voidaan soveltaa myös silloin, kun vahinkoa kärsineelle on syntynyt kudonvaurioita, mutta teosta aiheutunut kipua on pidettävä näihin kudonvaurioihin nähden pääasiallisena vammana. Kipua koskevaa suositusta ei tule soveltaa kudonvauriota koskevan suosituksen lisäksi, sillä kudonvauriota koskeva suositus sisältää kudonvaurioon liittyvän kivun.

Kivulla tarkoitetaan suosituksissa äkillistä epämiellyttävää tuntemusta, joka liittyy välittömästi henkilövahingon aiheuttaneeseen tapahtumaan. Kipu on luonteeltaan lyhytaikaista, ja se alkaa laantua varsin nopeasti kipua aiheuttavan teon päättymisen jälkeen. Pitkien kiputilojen osalta korvauksen suuruus on tarkoitettu arvioitavaksi särkyä (12.2) koskevien suositusten perusteella.

Kivun suuruuteen vaikuttavat erityisesti:

- kudokseen kohdistuvan mekaanisen voiman energia
- kudonkontaktin kesto tai toistojen lukumäärä
- kudoksen tuntoherkkyys

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettua *lyhytaikaista kipua* aiheuttavat esimerkiksi tukistaminen sekä lyönti kasvoihin avokämmenellä. Suosituksen 2 kohdassa

tarkoitettua *voimakasta lyhytaikaista kipua* aiheuttavat esimerkiksi potku sukueliin tai sääriluuhun, voimakas tukistaminen, hermopäätteiden painelu sekä kivulias sukupuoliyhdyntä. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettua *erittäin voimakasta ja hetkellistä pitkäaikaisempaa kipua* aiheuttavat esimerkiksi toistuvat kivuliaat sukupuoliyhdynnot. Myös kidutukseen verrattava menettely sekä epäonnistuneen nukutuksen seurauksena kesken leikkauksen tapahtunut herääminen aiheuttavat tässä kohdassa tarkoitettua kipua.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15	688	343	349	200	250	50	3300

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
80	100	150	200	400	750	1000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat käytännössä kohtalaisen vaikean ja sitä lievemmän akuutin kivun painottuen vaikeusasteeltaan kohtalaisen lieviin tapauksiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kivusta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

12.2 Särky, johon ei liity kudonsvauriota (esim. CRPS)

Yksinomaan särkyä koskeva suositus on tarkoitettu sovellettavaksi silloin, kun vahinkoa kärsineellä ei ole todettu merkittävää kudonsvauriota, mutta syy-yhteyttä henkilövahingon ja säryn välillä pidetään kaikesta huolimatta näytettynä. Vaikeampien kiputilojen osalta tämä edellyttää yleensä, että kiputilaa on edeltänyt jonkinlainen kudonsvaurio, jonka yhteydessä syntynyt hermovaurio selittäisi aiheutuneen kiputilan.

Säryllä tarkoitetaan *pitkäaikaisempaa* vahinkotapahtumaa seuraavaa kiputilaa. Särky aiheuttaa tilapäistä haittaa epämiellyttävänä tuntemuksena, joka vaikeuttaa normaalia elämää. Suosituksessa tarkoitettu särkytila voi kestää muutamista päivistä useisiin kuukausiin. Särkytila voi myös jäädä pysyväksi.

Säryn vaikeusasteeseen vaikuttavat erityisesti:

- kivun voimakkuus
- kiputilan kesto

Koska kipu on subjektiivinen kokemus, sen voimakkuutta on vaikea kuvata objektiivisesti. Suosituksissa kivun vaikeusastetta on kuvattu kiputilan edellyttämän hoidon perusteella.

Suosituksen 1 kohdassa tarkoitettu *kiputila* aiheutuu esimerkiksi selän venähdyksestä. Suosituksen 2 kohdassa tarkoitettu *voimakas kiputila* aiheutuu esimer-

kiksi genitaalialueen palovammasta silloin, kun kiputilaa on pidettävä aiheutuneeseen kudosvaurioon nähden pääasiallisena vammana. Suosituksen 3 kohdassa tarkoitettu *sietämätön kiputila* aiheutuu esimerkiksi hermovauriokivusta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	37	2171	2787	799	1546	110	12000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
221	331	502	799	3076	6784	8485

Aineistoon valikoituneet tapaukset painottuvat lievempiin kiputiloihin. Pääosin kyse on niskan ja hartiaseudun kiputiloista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kivusta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

13 Mielenterveyden häiriöt

13.1 Akuutti stressireaktio

Akuutti stressireaktio on epätavallisen voimakkaaseen traumaattiseen tapahtumaan (esimerkiksi vakavan väkivallan kohteeksi joutuminen tai sellaisen näkeminen, raiskaus) liittyvä psyykkinen seuraamus.

Tyypillistä sille on tunnin kuluessa traumaattisesta tapahtumasta kehittyvät yleistyneen ahdistuneisuushäiriön fyysiset (muun muassa sydämentykytys, hikoilu, vapina) ja psyykkiset oireet (muuan muassa pyörriyttävä, huumaava, sekava tai horjuva olotila, tunne ympäristön epätodellisuudesta, kuolemanpelko). Lisäksi ilmenee esimerkiksi vetäytymistä tavanomaisista sosiaalisista tilanteista, huomiokyvyn kaventumista, suuttumusta tai yliaktiivisuutta.

Akuutti stressireaktio on yleinen ja varsin vakava-asteinen mutta ohimenevä reaktio poikkeuksellisen voimakkaan stressin jälkeen. Se ei välttämättä vaadi lääketieteellistä hoitoa. Oireet vaimentuvat 1–2 vuorokauden kuluessa ja kestävät yleensä enintään kolme vuorokautta.

Akuutti stressireaktio paranee pysyvää haittaa jättämättä 2–4 viikon kuluessa, ellei se jatku traumaperäisenä stressihäiriönä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15	106	818	706	607	600	102	5116

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
234	300	400	607	1000	1535	1928

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä akuuttia stressireaktiota. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste akuutista stressireaktiosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

13.2 Traumaperäinen stressihäiriö

Häiriö kehittyy viivästyneenä tai pitkittyneenä vasteena (1–6 kuukautta) rasittavaan, poikkeuksellisen uhkaavaan tai tuhoisaan tapahtumaan tai tilanteeseen (esimerkiksi väkivallan kohteeksi joutuminen tai sellaisen näkeminen, raiskaus), joka todennäköisesti aiheuttaisi voimakasta ahdistuneisuutta melkein kenessä tahansa. Traumaperäisen stressihäiriön määritelmän mukaan henkilön reaktio tapahtumaan on voimakas pelko, avuttomuus tai kauhu. Oireilun tulee yleensä olla kestänyt vähintään kuukauden, ja traumaattisen tapahtuman ja oireilun alkamisen välinen aika on yleensä alle kuusi kuukautta.

Häiriö ilmenee traumaan liittyvinä painajaisunina ja takautumina, tunteiden ja huomiokyvyn latistumisena, eristäytyneisyytenä, autonomisena ylivireytenä ja säpsähtämisreaktioina. Näihin oireisiin ja piirteisiin yhdistyy yleensä ahdistusta ja masennusta sekä mahdollisesti itsemurha-ajatuksia.

Häiriön kulku on aaltoileva, mutta useimmat toipuvat siitä. Joissakin tapauksissa tila pitkittyy ja kehittyy pysyvä persoonallisuuden muutos. Traumaperäinen stressihäiriö paranee noin puolella siitä kärsivistä siten, että oireet lievittyvät itsestään kolmessa kuukaudessa ja oireisto paranee kokonaan pysyvää haittaa jättämättä 1–3 vuodessa.

Pienellä osalla kaikista traumaperäisestä stressihäiriöstä kärsivistä potilaista voi jäädä useita vuosia kestävä pitkäaikainen oireyhtymä, ja siitä voi aiheutua pysyvää haittaa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15	146	3299	2232	2500	2500	300	12000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
500	1350	1500	2500	4000	7000	8000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan erilaisia trauma-peräisiä stressihäiriöitä painottuen vaikeudeltaan ja kestoaltaan kohtalaisiin häiriöihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste trauma-peräisestä stressihäiriöstä tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

13.3 Sopeutumishäiriö

Sopeutumishäiriöillä tarkoitetaan tunne-elämän häiriö- ja ahdistustiloja, jotka tavallisesti häiritsevät sosiaalista toimintakykyä ja syntyvät merkittävän elämänmuutoksen tai rasittavan elämäntapahtuman jälkeisen sopeutumisvaiheen aikana, mutta joiden kohdalla vaikeamman mielenterveyshäiriön (kuten F32–F33 Masennustila, F43.1 Traumaperäinen stressihäiriö, F41 Ahdistuneisuushäiriö, F34 Pitkäaikainen mielialahäiriö) diagnoosikriteerit eivät täyty.

Yksilöllinen alttius ja haavoittuvuus vaikuttavat sopeutumishäiriöiden ilmenemiseen ja oireisiin enemmän kuin muissa ryhmän F43 häiriöissä. Häiriötä ei kuitenkaan olisi syntynyt ilman rasisustekijää. Sopeutumishäiriö voi ilmetä yksinomaan masentuneena mielialana, ahdistuksena ja huolestuneisuutena tai näiden oireiden yhdistelmänä. Sopeutumishäiriö paranee yleensä kuudessa kuukaudessa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	36	1136	1300	800	1403	55	6059

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
55	165	220	800	1623	2918	4655

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan erilaisia sopeutumishäiriöitä painottuen vaikeudeltaan ja kestoaltaan kohtalaisiin häiriöihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

13.4 Masennus

Tyypillisessä masennustilassa henkilö kärsii mielialan laskusta sekä tarmon ja toimeliaisuuden puutteesta. Kyky nauttia asioista ja tuntea niihin mielenkiintoa on heikentynyt.

Pienikin ponnistus johtaa uupumukseen. Muita tavallisia oireita ovat keskittymis- ja huomiokyvyn heikkeneminen, itsetunnon ja itseluottamuksen heikkeneminen, syyllisyyden ja arvottomuuden kokemukset, synkät ja pessimistiset ajatukset tulevaisuuden suhteen, itsetuhoiset ajatukset tai teot, unihäiriöt, ruokahalun heikkeneminen.

Mieliala ei päivittäin juuri vaihtelee eikä yleensä riipu olosuhteista. Joskus masennustilaan liittyvä ahdistuneisuus, tuskaisuus ja fyysinen levottomuus voivat olla hallitsevampia oireita kuin mielialan lasku. Mielialan muutos saattaa peittyä myös ärtyneisyyden, alkoholin liikkakäytön, huomionhakuisen käyttäytymisen, lisääntyneiden pelko-oireiden, pakko-oireiden tai luulosairauden oireiden alle. Yleensä diagnoosi edellyttää, että oireita on esiintynyt vähintään kahden viikon ajan, mutta lyhyempikin aika riittää, jos oireet ovat poikkeuksellisen voimakkaita.

Lievän, keskivaikean ja vaikea-asteisen masennusjakson erottaminen toisistaan perustuu oireiden lukumäärään, laatuun ja vaikeusasteeseen. Henkilön työkyky ja sosiaalinen toimintakyky ovat suuntaa antavia masennuksen vaikeusastetta arvioitaessa, mutta ne eivät sellaisenaan ole vaikeusasteen diagnostisia kriteerejä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	101	3019	4104	1983	2203	165	33041

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
501	777	1102	1983	3305	6643	8183

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset masennustilat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste masennuksesta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

II PYSYVÄ HAITTA

Oikeuskäytäntö

Neuvottelukunnan keräämä laaja oikeustapausaineisto sisältää kaikki vuosina 2009–2012 ja 2015¹⁵ pysyvistä toiminnaallisesta haitasta tuomitut korvaukset sekä vuoden 2007 ensimmäisellä vuosipuoliskolla tuomitut korvaukset. Kaikkien aineisto käsittää 622 pysyvistä toiminnaallisesta haitasta tuomittua vahingonkorvausta.

Yleisesti ottaen korvaus pysyvistä haitasta määrättiin vamman *haittaluokan perusteella*. Haittaluokalla tarkoitetaan työtaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 83 §:n nojalla vahvistetun 20-portaisen haittaluokituksen mukaista, haitan vaikeusastetta kuvaavaa lukuarvoa. Tarkemmat säännökset vammojen ja sairauksien haitan arvioinnista on annettu valtioneuvoston asetuksessa työtaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitettua haittaluokituksesta (768/2015). Aikaisemmin sääntely perustui tapaturmavakuutuslain 18 a §:n 3 momenttiin ja sen nojalla annettuun sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetukseen (1649/2009).

Haittaluokka oli mainittu useimmin tapauksissa, joissa tuomitun korvauksen summa oli verraten suuri. Vähintään 5 000 euron suuruisissa korvauksissa haittaluokka oli määritetty 71 prosentissa tapauksista, kun osuus alle 5 000 euron korvauksissa oli 28 prosenttia. Johtopäätöksenä voidaankin todeta, että haittaluokituksen mukaista määrittelyä käytetään hyvin yleisesti tapauksissa, joissa aiheutuneelle haitalle voidaan luontevasti suorittaa haittaluokituksen mukainen määrittely.

Tapauksissa, joissa haittaluokka oli määritetty, oli lähes poikkeuksetta sovellettu *liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita*. Tämä käy ilmi alla olevasta taulukosta, jossa on esitetty aineistossa havaittu korvaustaso suhteessa liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden vuoden 2011 korvaustaulukkoon haittaluokan mukaan. Vanha, vuoden 2011 taulukko on esitetty tässä vertailukohtana, koska valtaosa aineistosta on ajalta ennen uudempia korvaustaulukoita. Ajantasainen korvaustaulukko löytyy liikennevahinkolautakunnan verkkosivuilta osoitteesta www.liikennevahinkolautakunta.fi.

¹⁵ Vuoden 2015 aineisto sisältää vain rikosasiat.

HAITTA- LUOKKA	TAPAUK- SIA (N)	LIIKENNEVAHIN- KOLAUTAKUNNAN NORMIT JA OHJEET 2011 (EUR) ¹	NEUVOTTELU- KUNNAN AI- NEISTO (MEDI- AANI, EUR) ²
1	49	3 400	3 125
2	60	6 800	6 320
3	37	10 200	9 523
4	42	13 600	12 800
5	14	17 000	14 667
6	9	20 400	19 515
7	5	23 800	23 100
8	9	27 200	24 240
9	5	30 600	29 219
10	8	34 000	32 323
11	6	37 400	32 120
12	6	40 800	40 088
13	1	44 200	42 125
14	1	47 600	49 700
15	5	51 000	48 750
16	5	59 840	52 850
17	1	69 360	69 188
18	3	79 560	74 691
19	1	90 440	90 323
20	12	102 000	98 962

¹ Liikennevahinkolautakunnan perusasteikko 2011, 18-vuotias.

² Korvausten mediaani, ikävähennys poistettu. Jos ikä ei selvinnyt tuomiosta, oletettiin vahinkoa kärsineen iäksi 37 vuotta (aineiston keskiarvo).

Neuvottelukunnan aineiston perusteella on siis selvää, että tuomioistuimissa pysyvän toiminnallisen haitan korvaustaso määräytyy lähes yksinomaan liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaisesti. Korkein oikeus on aikaisemmin hyväksynyt, että liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita voidaan käyttää aineettoman vahingon suuruuden määrittämiseen (KKO 1979 II 76). Korkein oikeus on toisaalta myös todennut, että korvauksen määrää ei ole aina perusteltua harkita vain henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositusten tai liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden perusteella (KKO 2016:77).

Aineistossa esiintyvään korvaustasoon liittyy muutamia epävarmuustekijöitä. Ensinnäkin, huomattavasta tapausmäärästä huolimatta, neuvottelukunnan aineisto sisältää eräistä haittaluokista vain hyvin vähän havaintoja. Toiseksi neuvottelukunnan aineiston luotettavuutta vähentää se, että vahinkoa kärsineen ikä, joka on lain mukaan otettava huomioon korvausta harkittaessa, oli mainittu tai luotettavasti pääteltävissä vain noin puolessa kaikista tapauksista. Yllä esitetystä tarkastelusta tuntematon ikä on korvattu aineistoon perustuvalla laskennallisella arviolla, mutta ratkaisu on voinut aiheuttaa joidenkin haittaluokkien osalta vääristymää.

Oikeuskäytännön lisäksi henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan tulee kiinnittää huomiota myös muuhun *korvauskäytäntöön*. Merkityksellinen korvauskäytäntö muodostuu lähinnä liikennevahinko- ja potilasvahinkolautakunnan käytännöstä.

Muu korvauskäytäntö

Liikennevahinkolautakunnan normit ja ohjeet

Liikennevahinkolautakunnan normit ja ohjeet ovat olleet käytössä vuodesta 1960 alkaen. Lautakunnan kokouksessa 21.3.1963 on vahvistettu laskusääntö korvauksen suuruuden laskemista varten. Laskusäännön kerrotaan perustuneen tuomioistuinratkaisusta kerättyyn aineistoon. Siitä ei kuitenkaan ole tietoa, kuinka laaja kerätty aineisto oli tai miten sitä hyödynnettiin laskusääntöä laskettaessa.¹⁶

Liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita on tarkistettu useaan otteeseen. Vakiintuneeksi on muodostunut käytäntö, jossa niitä tarkistetaan vuosittain vastaamaan lähinnä muutoksia rahanarvossa. Merkittävämpi muutos lautakunnan normeissa ja ohjeissa tapahtui vuonna 2006, kun haittaluokkien 16–20 korvaustasoja korotettiin suhteessa muihin haittaluokkiin. Lautakunta seuraa jatkuvasti oikeuskäytäntöä. Korkein oikeus on toistaiseksi antanut kaksi pysyvän haitan korvaustasoa koskevaa ennakkopäätöstä, joista toinen koski kosmeettisen haitan korvausta (KKO 2012:100 ja KKO 2016:77).

Lautakunnan normien ja ohjeiden mukaiset korvaustasot määräytyvät haittaluokissa 1–15 siten, että normikorvaus kerrotaan haittaluokan lukuarvolla. Korvausasteikkoja on kaksi, *nuoren henkilön korvausasteikko* alle 18-vuotiaille ja *perusasteikko* yli 18-vuotiaille. Vuonna 2017 perusasteikon normikorvaus on 4 000 euroa haittaluokalta. Tällä perusteella 18-vuotiaan korvaus haittaluokan 5 mukaisesta pysyvästä haitasta olisi 20 000 euroa ($5 \times 4\,000$).

Haittaluokissa 16–20 korvaus määräytyy siten, että perusasteikon mukaista normikorvausta korotetaan 10 %-yksiköllä jokaista haittaluokan 15 ylittävää haittaluokkaa kohden. Tällä perusteella 18-vuotiaan korvaus haittaluokan 18 mukaisesta pysyvästä haitasta olisi 93 600 euroa ($18 \times 4\,000 \times 1,3$).

Liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukainen korvausmalli on pääosin aritmeettinen eli kahden perättäisen haittaluokan mukaisen korvauksen erotus on vakio. Haittaluokissa 16–20 korvausmalli on kaksinkertainen aritmeettinen jono. Ensimmäisen aritmeettisen jonon mukaiset jäsenet 16–20 kerrotaan toisen aritmeettisen jonon jäsenillä 1–5 (1,1; 1,2; ... 1,5). Korvausmalli eri korvaustasojen keskinäiset suhteet voidaan esittää seuraavasti:

¹⁶ Pentti Lehtola, "Liikennevahinkolautakunnan suosituksista ja normeista", Lakimies 84, nro. 4–5 (1986), 587.

HAITTA- LUOKKA	× 1. HAITTA- LUOKAN KORVAUS
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	17,6
17	20,4
18	23,4
19	26,6
20	30

Vahinkoa kärsineen ikä otetaan huomioon siten, että normikorvauksesta vähennetään 18–65 vuotiailla 1 % kutakin 18 vuotta ylittävää ikävuotta kohden. Ikäryhmässä 65–75 ikävähennys on 47 % ja 2 % kutakin 65 vuotta ylittävää ikävuotta kohden. Yli 75-vuotiailta tehdään maksimivähennys 67 %.

Korvausta määrittäessä vahingon kärsijän ikänä pidetään vahingontapahtumahetken ikää lisättynä yhdellä (*laskennallinen ikä*). Tämä perustuu siihen, että vammautuneen terveydentila vakiintuu tyypillisesti yhden vuoden kuluessa vammautumisesta, minkä jälkeen hänen jäljelle jäävä haittansa voidaan katsoa pysyväksi.

Pysyvän toiminnallisen haitan lisäksi liikennevahinkolautakunnan normit ja ohjeet sisältävät erillisen normiston pysyvän kosmeettisen haitan korvaamisesta. Mikäli vamma aiheuttaa henkilölle toiminnallisen haitan lisäksi kosmeettista haittaa, korvaus kosmeettisesta haitasta suoritetaan toiminnallisen haitan korvauksen lisäksi.

Mikäli vamma aiheuttaa henkilölle erityistä elämänlaadun heikentymistä, hänelle määrättävää korvausta voidaan korottaa liikennevahinkolautakunnan normeissa ja ohjeissa määriteltujen korotuskertoimien perusteella (1,1; 1,3; 1,5).

Työtapaturma- ja ammattitautilaki

Työtapaturma- ja ammattitautilain perusteella työntekijälle voidaan suorittaa haittarahaa vahinkotapahtuman aiheuttamasta vammasta ja sairaudesta johtuvasta pysyvästä yleisestä haitasta.

Yleisellä haitalla tarkoitetaan vahinkotapahtumasta aiheutuvaa toimintakyvyn heikentymistä (toiminnanvajausta). Toimintakykyä verrataan samanikäisen terveen henkilön toimintakykyyn. Tällöin otetaan huomioon rajoitukset, joita vammasta tai sairaudesta huomioon ottaen sen laatu ja vaikeusaste yleensä aiheuttaa jokapäiväisessä elämässä. Toimintakykyä arvioitaessa ei oteta huomioon ammattia, elin- ja asuinoloja eikä vahingoittuneen muita yksilöllisiä olosuhteita. Toimintakykyä arvioitaessa otetaan huomioon tekonivelen, proteesin tai muun apuvälineen avulla saavutettu toimintakyvyn parantuminen. Haitta katsotaan pysyväksi, kun vamman tai sairauden tila ei lääketieteellisen todennäköisyyden mukaan enää parane, kuitenkin aikaisintaan vuoden kuluttua vahinkopäivästä (83 §:n 2 momentti).

Yleisen haitan suuruuden arvioimiseksi erilaisten vammojen ja sairauksien aiheuttamat haitat suhteutetaan toisiinsa jakamalla vammat ja sairaudet niiden lääketieteellisen laadun ja vaikeusasteen perusteella 20 haittaluokkaan. Haittaluokat määritetään yhtä tai useampaa vammaa tai sairautta mahdollisimman läheisesti kuvaavin nimikkein, raajan, aistin tai muun toiminnallisen kokonaisuuden toiminnanvajausta kuvaavin yleisimmin nimikkein tai kuvaamalla vammasta tai sairaudesta aiheutuvaa yleistä toiminnanvajausta. Jollei haittaluokan perusteissa erikseen toisin säädetä, haittaluokkaan sisältyy kysymyksessä olevaan vammaan ja sairauteen yleisen lääketieteellisen kokemuksen mukaan tavanomaisesti liittyvä kipu (83 §:n 3 momentti).

Lain 84 §:ssä on yksityiskohtaiset säännökset haittaluokan määrittämisestä ja korottamisesta sekä kahden tai useamman vamman tai sairauden haittaluokkien yhdistämisestä kokonaishaitan määrittämiseksi.

Haittaraha on korvausta aineettomasta vahingosta, kuten vahingonkorvauslaissa tarkoitettu pysyvän haitan korvauskin. Haittaraha ei sitä vastoin ole korvausta työkyvyn alentumisesta, hoidon ja avun tarpeesta eikä muustakaan vahingosta, josta on säädetty erikseen korvaus.

Haittarahan suuruus määräytyy haittarahaa koskevan perusmäärän mukaan. Tätä perusmäärä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä. Lakia (459/2015) säädettäessä perusrahan määrä oli 12 440 euroa.

Lain 86 §:ssä on taulukko, jossa haittaluokan suuruus määräytyy haittaluokan perusteella prosentteina perusmäärästä, seuraavasti:

HAITTALUOKKA	PROSENTTIOSUUS
1	1,15
2	2,27
3	3,36
4	4,42
5	5,45
6	6,45
7	7,42
8	8,36
9	9,27
10	10,15
11	13
12	16
13	19
14	22
15	25
16	32
17	39
18	46
19	53
20	60

Taulukosta käy ilmi, että työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen korvausmalli on progressiivinen. Toisin sanoen korvaustasot kasvavat nopeammassa tahdissa kuin haittaluokat. Ero pienimmän ja suurimman korvauksen välillä on yli 50-kertainen, vaikka haittaluokitus on vain 20-portainen. Korvausmalli ei ole puhtaasti geometrinen, mikä edellyttäisi sitä, että kahden peräkkäisen haittaluokan korvauksen suhde olisi vakio. Kokonaisuutena korvausmalli kuitenkin vastaa selkeää lukujonoa, jossa kahden peräkkäisen luvun suhde on 1,24.

Lain 87 §:ssä on säännökset haittarahan maksamisesta kertakorvauksena tai jatkuvana.

Korkeimman oikeuden ratkaisu pysyvän haitan korvaustasosta

Korkein oikeus on ratkaisussaan 2016:77 ottanut kantaa pysyvänä haittana korvattavan vahingon korvaustasoon. Asia koski pahoinpitelyä, jossa A oli pitänyt kiinni B:tä kädestä ja polttanut sitä tupakansytyttimellä aiheuttaen B:lle kyynärvarteeseen kolmannen asteen palovamman. Vamman hoitaminen oli edellyttänyt iho-siirtoa. Alemmat oikeudet olivat hylänneet pysyvästä haitasta esitetyn korvausvaatimuksen.

Korkein oikeus katsoi, toisin kuin alemmat oikeudet, että pysyvän haitan näyttäminen ei edellytä lääketieteellistä selvitystä vamman haittaluokasta. Esitetyn

selvityksen perusteella korkein oikeus katsoi, että B:lle on aiheutunut pahoinpitelystä pysyvä haitta, joka ilmenee käsivarren kipuoireina sekä käsivoimien heikentymisenä ja että näin ollen A:lla on oikeus saada korvausta pysyvästä haitasta.

Korkein oikeus arvioi esitetyn selvityksen perusteella, että B:lle jäänyt pysyvä haitta jää vaikeusasteeltaan vähän alle tapaturmavakuutuslaissa tarkoitetun haittaluokituksen mukaisen haittaluokan 1. Korkein oikeus totesi, että liikennevahinkolautakunnan vuonna 2016 julkaistujen normien ja ohjeiden mukaan pysyvän haitan peruskorvaus haittaluokassa 1 on 3 560 euroa.

Korkein oikeus viittasi myös henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan vähäisen pysyvän toiminnallisen haitan korvaamisesta (II 2) vuoden 2014 julkaisussa antamiin suosituksiin. Ne koskevat lähtökohtaisesti tapauksia, joissa toiminnallisen haitan aste on haittaluokituksen luokkaa 1 vähäisempi. Korkeimman oikeuden käsityksen mukaan sen käsiteltävänä olevassa tapauksessa vamma vastasi lähinnä suosituksen kohtaa 2.5, jonka mukaan yläraajan toiminnallisesta vauriosta aiheutuneesta pysyvästä haitasta korvaus olisi 1 000–3 000 euroa.

Korkein oikeus totesi, että pysyvästä haitasta tuomittavan korvauksen tulisi olla oikeudenmukainen hyvitys siitä elämänlaadun heikentymisestä, jota pysyvästä haitasta aiheutuu vahingon kärsineelle hänen loppuelämänsä ajan. Korkein oikeus piti myös perusteltuna, että pysyvästä haitasta tuomittavat korvaukset olisivat asianmukaisessa suhteessa muista aineettomista vahingoista tuomittaviin korvauksiin. Korkeimman oikeuden mukaan

”Oikeuskäytännössä on yleisenä kehityspiirteenä ollut aineettomasta vahingosta tuomittavien korvausten tason vähittäinen korottuminen. Tämä kehitys on kuitenkin koskenut vain kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä kosmeettisesta haitasta ja kärsimyksestä tuomittavia korvauksia, joita yleisissä tuomioistuimissa yleisimmin käsitellään ja joista henkilövahinkoasiain neuvottelukunta on antanut suosituksia vuodesta 2008 lähtien.”

Korkein oikeus katsoi, että on perusteita korottaa myös henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suosituksista sekä liikennevahinkolautakunnan normeista ja ohjeista ilmenevää pysyvän haitan korvaustasoa. Korkein oikeus ei pitänyt perusteltuna tässä tapauksessa harkita korvauksen määrää vain henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositusten sekä liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden perusteella.

Korkein oikeus harkitsi, että henkilövahingon laadun ja vaikeusasteen perusteella oikeudenmukainen korvaus B:lle aiheutuneesta pysyvästä haitasta olisi 4 000 euroa. Ottaen huomioon B:n ikä pahoinpitelyn aikaan ja liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukainen ikävähennys pysyvän haitan perusmäärästä korkein oikeus piti perusteltuna vähentää korvauksen lähtökohdaksi harkittua 4 000 euron korvausta 1 000 eurolla. Korkein oikeus tuomitsi siten A:n maksamaan B:lle korvaukseksi pysyvästä haitasta 3 000 euroa.

Neuvottelukunta toteaa, että liikennevahinkolautakunnan mainitun korkeimman oikeuden ennakkoratkaisun jälkeen vahvistamien vuoden 2017 normien ja ohjeiden perusasteikon mukainen yhden haittaluokan korvaus on 4 000 euroa. Nousu edellisestä peruskorvaustaulukosta on siis 440 euroa. Aikaisemmat muutokset pysyvän haitan normikorvauksiin ovat perustuneet vakiintuneesti elinkustannusindeksin nousuun. Indeksistä johtuva korotus haittaluokan määrässä olisi ollut vuoden 2017 normeissa ja suosituksissa 20 euroa, joten tämän mukaan perusasteikon mukainen yhden haittaluokan korvaus olisi ollut 3 580 euroa. On mahdollista siten sanoa, että korkeimman oikeuden tuomion vuoksi yhden haittaluokan korvausmäärä on noussut lisää 420 eurolla. Korotus on siten lähes 12 %.

Korkein oikeus on ratkaisussaan käyttänyt sille ylimpänä tuomioistuimena kuuluvaa valtaa päättää aineettomasta vahingosta tuomittavan korvauksen määrästä. Ratkaisu on edellä ilmenevin tavoin vaikuttanut myös haittaluokan korvauksen määrään.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta on pääteltävissä, että yhtenä syynä pysyvän haitan korvauksen nostamiseen on korvaustason jälkeenjääneisyys verrattuna tilapäisestä haitasta, pysyvästä kosmeettisesta haitasta sekä kärsimyskorvauksista suoritettuihin korvauksiin. Mitään tutkimustietoa tai muuta dokumentointia tästä pysyvän haitan korvaustason jälkeenjääneisyydestä suhteessa muihin aineettoman vahingon korvaustasoihin ei ratkaisussa ole kuitenkaan esitetty.

Neuvottelukunta on selvittänyt tilapäisen fyysisen haitan, tilapäisen psyykkisen haitan, pysyvän toiminnallisen haitan, pysyvän kosmeettisen haitan, kärsimyskorvauksen ja läheiskorvauksen korvaustason muutoksia vuosilta 2007, 2009, 2012 ja 2015 sekä osin myös vuosilta 2010 ja 2011 korvauskäytännöstä keräämänsä aineiston perusteella (tilastot liitteenä).

Korvaustason kehittymistä kuvaavat varsin hyvin muutokset mediaanikorvauksissa. Selvitys osoittaa, että vuodelta 2009 kerätyn aineiston mediaanikorvaukset (nimellishinnoin sekä myös rahan arvon muutos huomioon ottaen) ovat nousseet useissa korvaustyypeissä vuodesta 2007 eli henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositusten 1. painoksen ilmestymisen (2008) jälkeen. Tämän jälkeen nousu on ollut vähäistä tai mediaanikorvaukset ovat jopa laskeneet. Pysyvän toiminnallisen haitan mediaanikorvaukset ovat nousseet selvästi vuodesta 2007. Vuonna 2011 mediaanikorvauksen taso oli jopa poikkeuksellisen korkea. Esimerkiksi vuonna 2012 mediaanikorvaus laski edellisestä vuodesta mutta oli kuitenkin korkeampi kuin ennen vuotta 2011. Vuonna 2015 pysyvän haitan korvaustaso on selvästi aikaisempia vuosia alhaisempi. Tämän vuoden tiedot eivät ole kuitenkaan vertailukelpoisia, koska aineisto käsittää vain rikosasiat. Aineistoon ei siis sisälly esimerkiksi potilas- ja liikennevahinkoasioita, mikä olennaisesti laskee keskimääräistä korvaustasoa.

Kaiken kaikkiaan ainakaan tämän aineiston nojalla ei voida tehdä sellaista päätelmää, jonka mukaan pysyvästä haitasta tuomitut korvaukset olisivat kehittyneet jotenkin muista vahinkotyypeistä poikkeavalla tavalla.

Huomattavaa myös on, että liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaisten korvaussuositusten rahamääriä on korotettu rahanarvon muutoksen mukaisesti. Korotuksia eri vahinkotyypeissä ei kuitenkaan ole välttämättä tehty samanaikaisesti, jotta suuremmissa korvauksissa rahamäärät olisivat tarkoituksenmukaisella tavalla pyöristettyjä. Tämä on johtanut siihen, että pysyvän haitan korvauksia ei ole tarkistettu aina vuosittain, jos muutos olisi jäänyt hyvin vähäiseksi. Tämä ei kuitenkaan osoita korvausten jälkeen jäämistä suhteessa muihin aineettoman vahingon korvauksiin.

Liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukainen 18 vuotta täyttäneen pysyvän haitan korvaus saadaan, kun haittaluokka kerrotaan haittaluokan korvauksella, ja näin saatuun määrään tehdään iästä johtuvat mahdolliset tarkistukset ja erityisestä elämänlaadun heikentymisestä johtuva mahdollinen korotus. Kun haittaluokka on tiedossa, pysyvän haitan korvaus on siten yleensä vaivatta laskettavissa.

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suositusten mukainen korvaus vähäisestä pysyvästä toiminnallisesta haitasta ilmoitetaan sitä vastoin muiden suositusten mukaisesti korvausasteikkona. Tämä kuvaa sitä vaihteluväliä, jonka rajoissa korvauksen suuruus voidaan normaalitapauksissa määrätä. Niin kuin jaksosta II 2 ilmenee, suosituksia muodostettaessa ei ole ollut mahdollista ottaa huomioon vahingon kärsineen ikää, koska ikä ei useinkaan ilmene käräjäoikeuden tuomioista. Aineistosta tai suosituksista ei siten mitenkään ilmene vahingon kärsineiden ikäjakauma tai sen vaikutus korvaustasoon. Tuomioistuinten on siten suosituksia apuvälineenään käyttäessään kussakin yksittäistapauksessa arvioitava, mikä vaikutus vahingon kärsineen iällä on vähäisen toiminnallisen haitan korvaukseen.

Korkein oikeus on mainitussa tapauksessa tuominnut pysyvästä haitasta 3 000 euron korvauksen, jossa ikävähennys on otettu huomioon. Tämä määrä on sama kuin vuoden 2014 suositusten 2.5 (muu yläraajan toiminnallinen vajuus) asteikon enimmäismäärä. Fraktiileittain jakauma on ollut se, että korvauksista 75 % oli enintään 3 084 euroa. Siten merkittävässä osassa tapauksia korvaus on ollut suurempi kuin asteikon enimmäismäärän mukainen 3 000 euroa. Ei ole osoitettavissa, että juuri näissä tapauksissa vahingon kärsineet olisivat olleet niin nuoria, että ikävähennys olisi jäänyt tekemättä. Siten korkeimman oikeuden tuomitsema 3 000 euron korvaus ei vielä ilman muuta ylitä suositusten ilmentämää korvaustasoa, vaikka korkeimman oikeuden mukaan korvauksen lähtökohta olisi 4 000 euroa, joka on kuitenkin tarkoitettu vain 18 vuotta täyttäneille.

Vähäisen toiminnallisen haitan korvausasteikkojen ylärajan korotukselle suosituksissa on nyt kuitenkin erityinen tarve sen vuoksi, että liikennevahinkolautakunta on vuoden 2017 ohjeissa ja normeissa korottanut edellä todetulla tavalla yhden haittaluokan korvausmäärän 4 000 euroon. Yhdenmukaisesti tämän kanssa neuvottelukuntakin on päättänyt nostaa kaikkien vähäiseen toiminnalliseen haittaan kuuluvien suositusten korvausten ylärajaa 10 %:lla. Sopivan pyöristyksen

saamiseksi suosituksen 2.2 (huulen kudusrakenteen muutos) ylärajan korotus on prosentuaalisesti hivenen suurempi.

1 Pysyvä toiminnallinen haitta

Neuvottelukunnan aineiston perusteella pysyvää toiminnallista haittaa koskevat korvaukset määräytyvät käytännössä liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaisesti, jos haitan asteen määrittelyssä voidaan soveltaa haittaluokitukseen mukaisia määrittelyjä. Aineiston perusteella ei kuitenkaan voida sanoa, vastaako jotain tiettyä yksittäistä vammaa koskeva oikeuskäytäntö liikennevahinkolautakunnan normeista ja ohjeista ilmi käyvää yleistä korvaustasoa.

Pysyvän haitan korvauksen määrittämisessä voidaan käyttää apuna liikennevahinkolautakunnan normeja ja ohjeita sekä työtaturma- ja ammattitautilain haittarahaa koskevia säännöksiä. Näiden järjestelmien korvaustasojen ja korvauksen määrittämisessä käytettävien laskusääntöjen välillä on merkittäviä eroja.¹⁷

Korvauksen lopullisen suuruuden määrittelyn tulee aina perustua tapauskohtaiseen harkintaan, jossa erilaisten vakuutusjärjestelmissä käytettyjen laskukaavojen ja kertoimien sijasta pääpainon tulisi olla sen arvioimisessa, millainen korvaus olisi tapausta *kokonaisuudessa* arvioiden oikeudenmukainen. Tuomioistuimien ulkopuolisen tahon antamat normit ovatkin vain korvausharkinnan yksi lähtökohta.

Esimerkiksi liikennevahinkolautakunnan normeissa ja ohjeissa käytetyt korotuskertoimet perustuvat liikennevahinkolautakunnan käsitykselle siitä, millainen vaikutus erityisellä elämänlaadun heikentymisellä tulisi olla korvaukseen. Työtaturma- ja ammattitautilaissa tällaista korotusperustetta ei edes tunneta. Kumpikaan seikka ei estä tuomioistuinta itse ratkaisemasta sitä, millaisella määrällä peruskorvausta korotetaan, jos tuomioistuin katsoo, että edellytykset korvauksen korottamiselle täyttyvät.

Huomionarvoista on se, että *kumpikin* edellä esitellyistä järjestelmistä kytkee pysyvän haitan korvaukset työtaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitettuun haittaluokitukseen. Vaikka haittaluokitusta ei ole varsinaisesti tarkoitettu käytettäväksi vahingonkorvauslaissa tarkoitettua pysyvän haitan vakavuuden mittaamisessa, se soveltuu tähän tarkoitukseen yleisesti ottaen varsin hyvin. Haittaluokituksen mittaama työtaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitettu *yleinen haitta* on yleisesti ottaen erittäin lähellä vahingonkorvauslaissa tarkoitettua *pysyvää haittaa*.

Jotta tuomioistuimien ratkaisuja voitaisiin tulevaisuudessa paremmin hyödyntää neuvottelukunnan omien suositusten pohjana, pysyvää haittaa koskevien korvausratkaisujen perusteluihin olisi syytä kiinnittää riittävästi huomiota. Perusteluista olisi käytävä ilmi, millaiseen oikeudelliseen harkintaan tuomittu korvaus on

¹⁷ Ks. Jarkko Männistö, ”Pysyvän haitan korvaustasot”, Lakimies 107, nro 5 (2009), 799–830.

perustunut. Perustelujen avoimuutta lisäisi se, jos niistä kävisi selvästi esille se, perustuuko ratkaisu jonkin korvausmallin soveltamiselle, sekä se, mikä on ollut ns. peruskorvaus ja millaisia korotuksia (erityinen elämänlaadun heikentyminen) ja alennuksia (ikävähennys) siihen on tehty ja miten niiden suuruus on määritelty.

2 Vähäinen pysyvä toiminnallinen haitta

Noin puolet käräjäoikeuksissa tuomituista toiminnallisen haitan korvauksista pohjautuu haittaluokituksen mukaiseen määrittelyyn. Haitan arvioiminen käytössä olevan haittaluokituksen mukaan jättää kuitenkin arvioinnin ulkopuolelle paljon vammojen jälkitiloja, joissa vahinkoa kärsineelle on jäänyt jonkinasteista toiminnallista haittaa. Kyse on lähtökohtaisesti tapauksista, joissa toiminnallisen haitan aste on haittaluokituksen luokkaa I vähäisempi.

Vähäisen pysyvän toiminnallisen haitan ryhmittely perustuu haitan sijaintiin ja laatuun. Suosituksen yhteydessä vamman sijainti on ilmoitettu kansainvälistä ICF-koodia käyttäen.¹⁸

Haittaa koskevista ratkaisuista ei pääsääntöisesti käy ilmi vahinkoa kärsineen ikä. Näin ollen vahinkoa kärsineen ikää ei myöskään ole huomioitu suosituksia annettaessa. Iän merkitys on tarkoitettu huomioitavaksi korvausta korottavana tai laskevana tekijänä.

Vähäistä pysyvää toiminnallista haittaa koskevat suositukset on tarkoitettu käytettäväksi vain tapauksissa, joissa *pysyvän toiminnallisen haitan vaikeusaste alittaa haittaluokituksen mukaisen arvioinnin*. Lisäksi on syytä korostaa, että suositukset kattavat yleisimmät aineistossa esiintyvät haittatyypit. Haitoista, joita aineistossa on esiintynyt vain muutamia, ei erillistä suositusta ole annettu.

2.1 Nenäruston rakenteellinen muutos*

Nenäruston rakenteellinen muutos syntyy tyypillisesti nenäluun, nenäluun tyven tai nenän rustoisen osan murtumasta. Suosituksessa tarkoitettu nenäruston rakenteellinen muutos kattaa tapaukset, joissa vahinkoa kärsineelle voi aiheutua ajoitain esiintyvää nenän tukkoisuutta, lisääntynyttä kuorsailua tai vähäistä hengityksen vaikeutumista.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	11	1143	824	1000	1125	435	3156

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
435	448	512	1000	1637	2904	.

¹⁸ ICF-koodi perustuu kansainväliseen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitukseen (International Classification of Functioning, Disability and Health, Geneva 2001).

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät nenäruston rakenteellisen muutoksen myötä aiheutuneet toiminnalliset haitat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste nenäruston rakenteellisen muutoksen perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden. Korvausasteikon ylärajaa on korotettu korkeimman oikeuden ratkaisun (KKO 2016:77) johdosta.

2.2 Huulen kudusrakenteen muutos*

Huulen kudusrakenteen muutoksesta aiheutunut toiminnallinen haitta on seurausta vammoista, jotka ovat syntyneet suun alueelle kohdistuneen iskun seurauksena. Suosituksessa tarkoitettu huulen kudusrakenteen muutos kattaa tapaukset, joissa vahinkoa kärsineelle on aiheutunut vähäistä toiminnallista haittaa aiheuttava arpi. Toiminnallinen haitta voi ilmetä esimerkiksi syöäessä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	8	575	486	497	500	102	1653

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
102	102	209	497	709	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät huulen kudusrakenteen muutoksesta aiheutuneet toiminnalliset haitat. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste huulen kudusvaurioiden perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden. Korvausasteikon ylärajaa on korotettu korkeimman oikeuden ratkaisun (KKO 2016:77) johdosta.

2.3 Hammasvauriot*

Hampaiston toiminnallinen haitta syntyy tyypillisesti suun alueelle kohdistuneen iskun seurauksena. Suosituksessa tarkoitettu hammasvaurion aiheuttama toiminnallinen haitta kattaa tapaukset, joissa takaisinistutettu hammas tai hammasimplantti ei täysin vastaa hampaan toiminnallisuutta ennen vammaa.¹⁹

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	29	1241	909	1000	1517	55	3560

¹⁹ Ks. Helsingin hovioikeus 22.10.2010 n:o 2791 (FHOT 2010:10)

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
128	200	506	1000	2023	2644	3433

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät hammasvauriot. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste hammasvaurioiden perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden. Korvausasteikon ylärajaa on korotettu korkeimman oikeuden ratkaisun (KKO 2016:77) johdosta.

*2.4 Sormen toiminnallinen vajaus**

Sormen toiminnallinen vajaus syntyy sormen murtuman, sijoiltaanmenon tai hermo- tai jännevamman seurauksena. Suosituksessa tarkoitetut sormen toiminnalliset vajaukset ilmenevät sormen poikkeavana asentona, jäykkyytenä tai ojennusvajauksena.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	44	1314	871	1023	1357	110	3358

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
437	500	551	1023	1908	2932	3238

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät sormen toiminnalliset vajaukset. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste sormen toiminnallisen vajauksen perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden. Korvausasteikon ylärajaa on korotettu korkeimman oikeuden ratkaisun (KKO 2016:77) johdosta.

*2.5 Muu yläraajan toiminnallinen vajaus**

Yläraajojen muiden osien kuin sormien toiminnalliset vajaukset ovat seurausta erilaisista yläraajojen murtumista, sijoiltaanmenoista tai hermo- tai jännevammoista. Suosituksessa tarkoitetut toiminnalliset vajaukset ilmenevät ranteen, olka- tai kyynärnivelen vähäisenä jäykkyytenä, ojennusvajauksena tai jonkin tietyn liikkeen tai asennon aiheuttamana vähäisenä kipuna

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	12	2380	1009	2692	1509	331	3856

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
331	628	1608	2692	3117	3691	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät ranteen, olka- sekä kyynärnivelen toiminnalliset vajaukset. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste yläraajan toiminnallisen vajauksen perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden. Korvausasteikon ylärajaa on korotettu korkeimman oikeuden ratkaisun (KKO 2016:77) johdosta.

2.6 Kasvohermon vamma*

Kasvohermon vamma syntyy päähän kohdistuneen iskun seurauksena. Suosituksessa tarkoitettu kasvohermon vamman aiheuttama toiminnallinen haitta kattaa tapaukset, joissa kasvojen alueen iholle on jäänyt pieni tunnoton alue tai tunnon-alenema, lievät kiputilat, jotka kytkeytyvät tiettyihin tilanteisiin tai toimintoihin kuten kylmänarkuuteen, sekä muut toiminnalliset haitat, kuten kasvojen jonkin osan vähäiset toiminnalliset vajaukset.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	23	1542	971	1228	1018	218	3500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
256	446	982	1228	2000	3289	3461

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät kasvohermon vammat, painottuen vammoihin, joista on aiheutunut tunnoton alue kasvoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kasvohermon vamman perusteella tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden. Korvausasteikon ylärajaa on korotettu korkeimman oikeuden ratkaisun (KKO 2016:77) johdosta.

3 Kosmeettinen haitta

Toisin kuin pysyvästä toiminnallisesta haitasta pysyvästä kosmeettisesta haitasta on annettu varsin runsaasti ratkaisuja.

Kosmeettisen haitan laadullinen ryhmittely perustuu kosmeettisen haitan sijaintiin ja laatuun. Suosituksen yhteydessä vamman sijainti on ilmoitettu kansainvälistä ICF-koodia käyttäen.²⁰

Aineistoon sisältyvät tapaukset ovat kuitenkin hyvin samankaltaisia. Aineistossa esiintyvät kosmeettiset haitat ovat lähinnä pahoinpitelyn seurauksena syntyneitä yksittäisiä vähäisiä ihoarpia, lieviä nenävammoja sekä erilaisia hampaisiin kohdistuvia vammoja.

Kosmeettista haittaa koskevista ratkaisuista ei pääsääntöisesti käy ilmi vahinkoa kärsineen ikä. Näin ollen vahinkoa kärsineen ikää ei ole myöskään huomioitu suosituksissa, vaan iän merkitys on tarkoitettu huomioitavaksi suositusta sovellettaessa joko korvausta korottavana tai sitä alentavana seikkana.

Pysyvän kosmeettisen haitan korvaukset ovat perinteisesti perustuneet liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaiseen korvaustasoon, mikä heijastuu edelleen myös neuvottelukunnan suositamiin korvaustasoihin. Edellä käsitellyt liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden sekä tapaturmavakuutuslain mukaisten korvaustasojen erot ulottuvat myös kosmeettisen haitan korvaamiseen.

Liikennevahinkolautakunnan normien ja ohjeiden mukaiset korvaustasot (1.1.2017 alkaen) pysyvästä kosmeettisesta haitasta ovat seuraavat:

HAITTA	KORVAUS
lievä kosmeettinen haitta (1)	800 - 2 200 €
lievää suurempi kosmeettinen haitta (2)	2 200 - 6 000 €
huomattava kosmeettinen haitta (3)	6 000 - 12 100 €
hyvin huomattava kosmeettinen haitta (4)	12 100 - 24 100 €
poikkeuksellisen huomattava kosmeettinen haitta (5)	24 100 € -

Työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) perusteella korvattavan yksittäisen kosmeettisen haitan korvaukset vaihtelevat 5 399–47 650 euron välillä (18-vuotias, haittaluokat 1–10, vuoden 2017 taso). Koska lain mukaiset korvaustasot kasvavat progressiivisesti, korvauksen suuruus riippuu kosmeettisen haitan vakavuuden lisäksi siitä, millaiseen toiminnalliseen haittaan se mahdollisesti yhdistyy. Pelkkä haittaluokan 1 mukainen kosmeettinen haitta (esimerkiksi merkittävästi rumentavat arvet vartalon ja raajojen alueella) oikeuttaa 18-vuotiaan 5 399 euron korvaukseen. Jos esimerkkipersonan kosmeettinen haitta yhdistyy haittaluokan 10 mukaiseen toiminnalliseen haittaan, hänen kokonaishaittansa on 11. Haittaluokan muutos haittaluokasta 10 haittaluokkaan 11 johtaa 13 253 euroa suurempaan korvaukseen.

²⁰ ICF-koodi perustuu kansainväliseen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitukseen (International Classification of Functioning, Disability and Health, Geneva 2001).

3.1 Kasvoarpi

Kasvoarpien kirjo on hyvin laaja. Oikeuskäytännössä esiintyvät kasvoarvet ovat syntyneet ennen kaikkea päähän kohdistuneen pahoinpitelyn seurauksena.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15	181	935	1008	500	700	50	6000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
105	200	300	500	1000	2000	3000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät ja kohtalaiset kasvoarvet painottuen heikosti erottuviin kasvoarpiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste kasvoarvista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3.2 Vartalon arpi

Vartalon arpien kirjo on hyvin laaja. Oikeuskäytännössä esiintyvät vartalon arvet ovat syntyneet ennen kaikkea puukotuksen tai vamman vaatiman leikkauksen seurauksena.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15	223	1226	1469	800	1100	50	10000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
126	200	400	800	1500	3000	4000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan erilaiset vartalon arvet painottuen erottuviin vartalon arpiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste vartalon arvista tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3.3 Nenän epämuotoisuus

Nenän epämuotoisuus (vinous, muodonmuutos) syntyy tyypillisesti nenäluun, nenäluun tyven tai nenän rustoisen osan murtumasta. Nenäluun murtumasta seuraava nenän vinous on yleensä suhteellisen vähäinen. Nenäluun tyven tai nenän rustoisten osien murtuman seurauksena syntynyt ”nyrkkeilijän nenä” on yleensä laadultaan vaikeampi kosmeettinen haitta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	91	1010	723	819	1000	55	3856

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
55	236	500	819	1500	2034	2564

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vaikeusasteeltaan lievät ja kohtalaiset nenän epämuotoisuudet painottuen lievimpiin nenän epämuotoisuuksiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3.4 Hampaan värimuutos

Yksittäisen hampaan värimuutos voi olla seurausta hampaaseen kohdistuneesta traumasta, jolloin hammas muuttuu ensin punertavaksi verenvuodon seurauksena ja väri tummuu vähitellen. Juurihoidettu hammas voi tietyissä tapauksissa värjäytyä samalla mekanismilla.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	6	753	500	686	617	165	1652

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
165	165	416	686	1033	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vaikeusasteeltaan tyypillistä hampaan värimuutosta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vaikeusaste tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

III LOUKKAUKSEN AIHEUTTAMA KÄRSIMYS

Säännökset kärsimyskorvauksesta

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n perusteella loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä voidaan tuomita loukatulle korvaus. Kärsimyksen korvaamisen perusteena ja tavoitteena on loukatun *ihmisarvolle* ja *itsetunnolle* aiheutuneen loukkauksen hyvittäminen.

Lainkohdan perusteella oikeus korvaukseen loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä on sillä

- jonka vapautta, rauhaa, kunniaa tai yksityiselämää on rangaistavaksi säädetyllä teolla loukattu
- jota on rangaistavaksi säädetyllä teolla syrjitty
- jonka henkilökohtaista koskemattomuutta on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vakavasti loukattu
- jonka ihmisarvoa on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vakavasti loukattu muulla, 1–3 kohdassa tarkoitettuihin loukkauksiin verrattavalla tavalla

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdissa loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen korvattavuuden edellytyksenä on, että loukkaus on aiheutettu *suojeltuun oikeushyvään* kohdistuvalla rikoksella. Korvauksen tuomitseminen ei kuitenkaan edellytä, että teosta tuomitaan rangaistus, vaan riittävää on loukkaavan teon tunnusmerkistön mukaisuus. Muilta osin korvausvastuun edellytykset määräytyvät vahingonkorvausoikeudellisen arvioinnin perusteella.

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdissa loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen korvattavuuden edellytyksenä on loukkauksen *vakavuus*. Suosituksissa ei oteta kantaa siihen, täyttääkö määrätynlaatuinen teko korvausvastuulle asetetun edellytyksen.

Korvauksen tuomitseminen *ei edellytä selvitystä* loukatulle aiheutuneesta tunnereaktiosta, vaan korvauksen suuruus arvioidaan yksinomaan teon luonteen perusteella.

Vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan korvaus määrätään sen kärsimyksen perusteella, jonka loukkaus *on omiaan aiheuttamaan* ottaen erityisesti huomioon:

- loukkauksen laatu
- loukatun asema
- loukkaajan ja loukatun välinen suhde
- loukkauksen julkisuus

Korvauksen laskeminen

Yksittäisen loukkauksen osalta korvauksen määrääminen suositusten pohjalta on tarkoitettu tapahtuvaksi siten, että tuomioistuimien suhteuttaa korvausvaatimuksen

taustalla olevan loukkauksen vakavuuden suosituksen tunnusmerkistössä kuvattuun loukkaukseen ja arvioi tämän perusteella, mikä on johdonmukainen korvaus kyseisestä loukkauksesta.

Kunkin suosituksen tunnusmerkistössä on määritelty suosituksessa tarkoitettun loukkauksen keskeinen tunnusmerkistö, joka muodostuu teon ulkoisista piirteistä kuten loukkauksen tekotavasta, sisällöstä tai kestosta.

Tunnusmerkistö ei määrittele loukkausta tyhjentävästi. Tunnusmerkistöllä ei ole myöskään tarkoitettu ottaa kantaa muunlaisten loukkausten korvattavuuteen. Kärsimyskorvaukseen oikeuttava loukkaus voi siis tapahtua muutenkin kuin suosituksessa kuvatulla tavalla. Tällöin suositus ei kuitenkaan sovellu lähtökohtaisesti sellaisenaan kyseiseen tapaukseen. Koska korvaus määrätään kokonaisuarkinnan perusteella ja koska yksittäiseen loukkaukseen saattaa liittyä sekä korvausta korottavia että sitä laskevia seikkoja, lopputulos ei välttämättä poikkeaa suositellusta korvauksesta, mutta se voi toisaalta myös ylittää tai alittaa sen.

Kärsimyskorvauksen määrää koskevat suositukset on ryhmitelty sen perusteella, mihin *oikeushyvään* loukkaus ensisijaisesti kohdistuu. Tiettyyn oikeushyvään kohdistuvat loukkaukset on luokiteltu *loukkauksen laadun* perusteella. Luokitteluperusteena on pääsääntöisesti käytetty rikoslain rikostunnusmerkistöjä. Käytetyt luokitteluperusteet on ilmoitettu kunkin suosituksen yhteydessä.

Käytännössä monet teot muodostavat kokonaisuuden, jossa loukkaus kohdistuu yhtä useampaan oikeushyvään. Esimerkiksi ryöstössä loukkaus voi kohdistua tahdonvapauden lisäksi myös henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Samoin raiskauksessa loukkaus kohdistuu seksuaalisen itsemääräämisoikeuden lisäksi ainakin henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Yksittäinen suositus voikin käsitellä kaikki teon sisältämät loukkaukset.

Aina yksi suositus ei kuitenkaan käsitä kaikkia samaan tekokokonaisuuteen sisältyviä loukkauksia. Esimerkiksi laittomaan uhkaukseen liittyy usein myös jonkinasteista väkivaltaa. Vapaudenriistoon liittyy taas usein joko uhkailua tai väkivaltaa tai molempia. Tällöinkin eri loukkauksia voidaan arvioida yhtenä kokonaisuutena, ja niistä voidaan määrätä *yksi yhteinen korvaus*.

Yhteistä korvausta tuomittaessa lähtökohdaksi on tarkoitettu se suositus, jonka osalta loukkausta voidaan pitää *vakavimpana*. Muut tekoon sisältyvät loukkaukset voidaan ottaa huomioon niitä koskevien suositusten mukaisesti tuomittavaa korvausta korottavana tekijänä.

Neuvottelukunnan aineistoon perustuva tarkastelu on toteutettu nyt siten, että kunkin suosituksen perustana oleva aineisto sisältää vain tapaukset, joissa korvaus on tuomittu yksittäisen rikoksen perusteella. Jäljempänä esitettävät tunnusluvut eivät siis sisällä useasta rikoksesta tuomittuja yhteisiä korvauksia. Tästä on poikettu seuraavissa suosituskohdissa: raiskaus, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, vapaudenriisto ja panttivangin ottaminen. Kyseisten rikosten osalta tekokokonaisuuteen liittyy hyvin yleisesti myös muita rikoksia tai tekotapoja.

Yleinen korvaustaso

Tutkimusaineistoon sisältyy yhteensä 13 151 kärsimyksestä tuomittua korvausta, joista 3 611 vuonna 2015. Tuomitut korvaukset vaihtelevat koko aineistossa 1 eurosta noin 70 000 euroon. Vastaavasti käytännössä esiintyvät loukkaukset vaihtelevat toisen osapuolen halventamisesta kahdenkeskisessä kanssakäymisessä aina vuosia kestäneeseen väkivaltaiseen lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön.

Tutkimusaineistoon sisältyvät loukkaukset painottuvat melko lieviin loukkauksiin, joskaan painotus ei ole aivan yhtä voimakas kuin tilapäisen haitan osalta. Vuoden 2015 aineistossa puolet kaikista kärsimyksestä tuomituista vahingonkorvauksista oli määrältään korkeintaan 900 euroa. Vuonna 2015 tuomittujen korvausten nimellisarvo oli samalla tasolla kuin vuonna 2012.

Tuomittujen korvausten jakauma²¹ fraktiileittain 2015

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	300	500	900	1500	3000	4500

Edellä soveltamisohjeita koskevassa jaksossa on esitetty yleisluonteinen korvaustasojen luokittelu vammojen vakavuuden perusteella tilapäisen haitan osalta. Vastaavanlaista luokittelua ei ole mahdollista esittää kärsimyskorvausten osalta. Kun kärsimyskorvausta voidaan tuomita eri oikeushyviin kohdistuvien ja siten hyvin erilaisten tekojen perusteella, ei tekojen välillä ole käytettävissä mitään yleisesti soveltuvaa objektiivista arviointikriteeriä, jolloin yleisen korvaustason esittäminen ei ole mahdollista. Jopa samaan oikeushyvään kohdistuvat teot ovat keskenään niin erilaisia, että yleistä korvaustasoa on mahdotonta esittää edes oikeushyvittäin jaoteltuna.

1 Vapaus

Vapaudella tarkoitetaan vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa henkilön fyysistä vapautta, tahdonvapautta ja itsemääräämisoikeutta. Säännös kattaa myös seksuaalisen itsemääräämisoikeuden.²²²³

Seksuaalista itsemääräämisoikeutta koskevien loukkausten laadullinen ryhmittely perustuu rikoslain 20 luvun säännöksiin. Fyysistä vapautta koskevien loukkausten laadullinen jaottelu perustuu rikoslain 25 luvun 1–6 §:n säännöksiin. Tahdonvapautta ja muuta kuin seksuaalista itsemääräämisoikeutta koskevien

²¹ Otanta-asetelma on huomioitu painokertoimin.

²² Ks. RL 20:5a (seksuaalinen ahdistelu, 509/2014).

²³ Ks. KKO 2012:14. Taksin matkustajana ollut mies tuomittiin pahoinpitelystä hänen lähennellyään seksuaalisesti naispuolista kuljettajaa matkan aikana. Korkein oikeus lausumillaan perusteilla katsoi, että oikeus kärsimyskorvaukseen ei määräydy vain sen perusteella, mikä rikos teki-jän syyksi on luettu, vaan tätä olennaisempi merkitys on sillä, mitä oikeushyviä teolla on loukattu. Kyseessä olevalla teolla oli loukattu kuljettajan seksuaalista itsemääräämisoikeutta, joka kuului vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin vapauten kohdistuviin loukkauksiin. Kuljettajalla oli oikeus kärsimyskorvaukseen.

loukkausten laadullinen jaottelu perustuu rikoslain 25 luvun 7 ja 8 §:n sekä rikoslain 31 luvun säännöksiin.

Vapautta loukkaavissa teoissa loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat yleensä:

- loukkauksen sisältö
- loukkauksen tekotapa
- loukkauksen kesto
- loukkauksen teko-olosuhteet

Loukkauksen *sisällöllä* tarkoitetaan sitä, miten vapauden loukkaus konkreettisesti ilmenee. Loukkauksen sisältönä voi olla esimerkiksi seksuaalinen tunkeutuminen loukatun kehoon (raiskaus), loukatun liikkumisvapauden rajoittaminen (vapaudenriisto), omaisuuden anastaminen (ryöstö) tai pelkotilan aiheuttaminen (laiton uhkaus).

Loukkauksen *tekotavalla* tarkoitetaan sitä menettelyä, jolla loukatun vapautta rikotaan. Tekotapana voi rikosnimikkeestä riippuen olla esimerkiksi fyysinen pakottaminen, väkivallalla uhkaaminen tai loukatun riippuvaisen aseman hyväksikäyttö.

Loukkauksen *kestolla* viitataan loukkauksen ajalliseen ulottuvuuteen. Ajallisen ulottuvuuden laajuus ja merkittävyys vaihtelee suuresti. Esimerkiksi seksuaalisen hyväksikäytön tapauksissa teon kesto saatetaan mitata jopa vuosissa. Samoin kiristys voi merkitä ajallisesti hyvin pitkäkestoista loukkausta. Toisissa teoissa, esimerkiksi vapaudenriistossa, teon kesto mitataan useimmiten tunneissa. Joissakin tapauksissa, kuten raiskauksissa, teon kestolla on olennaista merkitystä vain silloin, kun se on kestänyt huomattavan paljon pidempään kuin muut vastaavanlaatuiset teot.

Loukkauksen *teko-olosuhteilla* viitataan niihin ympäristö- ja muihin olosuhteisiin, joissa loukkaus on tapahtunut. Nämä olosuhteet sekä niiden merkitys saatavat vaihdella suuresti esimerkiksi teon laadusta tai tekijän ja loukatun välisestä suhteesta riippuen.

Koska loukkauksen aiheuttama kärsimys syntyy useista osatekijöistä, korvaus voi muodostua samansuuruiseksi keskenään hyvin erilaisissakin teoissa.

1.1 Raiskaus*

Suositus käsittää raiskauksen (RL 20:1) ja törkeän raiskauksen (RL 20:2) ja sukupuoliyhteyteen pakottamisen (RL 20:3) sekä raiskauksen (RL 20:1) ja sukupuoliyhteyteen pakottamisen (RL 20:3) yrityksen.²⁴ Yrityksen asteelle jääneet teot on aineiston perusteella ollut perusteltua erottaa omaksi alakohdakseen. Jos luonteeltaan jatkuva teko täyttää myös lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:6) tai törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:7) tunnusmerkistön,

²⁴ Rikoslain 20 luvun 3 § on kumottu 1.9.2014 voimaan tulleella lailla (27.6.2014/509).

korvaus on tarkoitettu määrättäväksi lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevan suosituksen (1.4) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- tapa, jolla loukatun kehoon on tunkeuduttu
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.1.1 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on kaatanut loukatun sängylle ja yrittänyt riisua tämän. Loukattu on päässyt poistumaan paikalta. Tekijä on tuomittu raiskauksen yrityksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.1.2 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on yhteisen illanvieton jälkeen kaatanut loukatun sänkyyn, pitänyt käsistä kiinni ja vastusteluista huolimatta ollut loukatun kanssa sukupuoliyhteydessä. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.1.3 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä ja loukattu ovat menneet yhdessä hyttiin, tekijä on estänyt loukatun poistumisen, riisunut loukatun housut, huutanut ja repinyt hiuksista, lyönyt pakaraille ja niskasta kiinni pitäen pakottanut loukatun ottamaan peniksen suuhun. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.1.4 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Kaksi tekijää on seurannut loukattua metsässä, vetäneet loukatun hiuksista metsään, veitsellä uhaten olleet sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan ja pakottaneet loukatun ottamaan peniksen suuhun. Tekijät on tuomittu törkeästä raiskauksesta.

Tekijä on alkanut kosketella 14-vuotiasta loukattua, laittanut käden tämän suun eteen, riisunut väkisin ja suorittanut sukupuoliyhdynnän. Tekijä on tuomittu raiskauksesta ja törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.1.5 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on ollut sukupuoliyhteydessä loukatun kanssa, joka on humalatilasta ja väsymyksestä johtuen ollut tiedottomassa tilassa. Tekijä on tuomittu raiskauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.1.6 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijät ovat taluttaneet vahvassa humalatilassa olleen loukatun asuntoon ja riisuneet tämän. Toinen tekijä on laittanut peniksen loukatun suuhun ja myöhemmin toinen ollut sukupuoliyhteydessä loukatun kanssa. Tekijät on tuomittu raiskauksesta.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
1.1.1	15	26	1704	712	1500	788	600	4000
1.1.2–6	15	140	4149	2987	3000	2500	100	20000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1.1.1	623	925	1275	1500	2063	2500	3475
1.1.2–6	100	2000	2500	3000	5000	7000	11900

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset raiskaukset painottuen suosituksen kohdissa, 1.1.2 ja 1.1.3, 1.1.5 tarkoitettuihin tekoihin. Noin joka neljännessä raiskausrikoksessa teko oli kohdistunut henkilöön, joka ei päihtymyksen tai muun syyn takia ollut kykenevä ilmaisemaan tahtoaan. Raiskauksen yritykset kattavat vakavuudeltaan tyypilliset raiskauksen (RL 20:1) yritykset. Raiskauksen yritykset eivät sisällä törkeän raiskauksen yrityksiä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.2 Pakottaminen seksuaaliseen tekoon*

Suositus käsittää seksuaaliseen tekoon pakottamisen (RL 20:4) sekä seksuaaliseen tekoon pakottamisen yrityksen tapauksissa, joissa käytetty väkivalta tai uhkaus on ollut teon laatuun nähden suhteellisen lievää. Teot, joissa käytetty väkivalta on suhteettoman voimakasta, eivät kuulu suosituksen soveltamisalueelle. Teon laatuun nähden suhteettoman voimakkaan väkivallan korottavaa vaikutusta korvaukseen voidaan arvioida henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (6.1, 6.2, 7.1) perusteella. Suositus käsittää teot, jotka on tehty käyttämällä hyväksi toisen tiedottomuutta tai muuta avutonta tilaa.

Jos luonteeltaan jatkuva teko täyttää myös rikoslain 20 luvun 6 tai 7 §:n tunnusmerkistön, korvaus on tarkoitettu määrättäväksi lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevan suosituksen perusteella.²⁵

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- seksuaalisen teon sisältö
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on baarissa tunkenut kätensä loukatun housujen sisään ja kosketellut sukuelimiä loukatun kielloista huolimatta. Tekijä on tuomittu pakottamisesta seksuaaliseen tekoon.

Tekijä on työntänyt kätensä tiedottomassa tilassa olleen loukatun alushousujen sisään ja kosketellut sukupuolielimen aluetta. Loukattu on ollut täysin tiedottomana koko teon ajan. Tekijä on tuomittu pakottamisesta seksuaaliseen tekoon.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15	57	1247	707	1023	580	500	4604

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
510	680	870	1023	1450	2046	3050

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä seksuaaliseen tekoon pakottamista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vakavuus teosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.3 Seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalinen ahdistelu*

Suositus käsittää seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:5), joka vastaa sisällöltään 1.1.2, 1.1.3 tai 1.2:ssä tarkoitettuja tekoja, sekä uutena suosituksena seksuaalisen ahdistelun (RL 20:5a). Törkeimmät, käytännössä harvinaiset tekemuodot jäävät suosituksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Arvioitaessa aiheutuneen kärsimyksen määrää seksuaalinen hyväksikäyttö eroaa raiskauksesta ja seksuaaliseen tekoon pakottamisesta siinä suhteessa, että

²⁵ Ks. KKO 2015:50. Tuomio selostettu tarkemmin lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä (1.4) koskevassa kohdassa alaviitteessä 25.

teko ei perustu väkivaltaan tai uhkaukseen, vaan osapuolten asemassa tai toimintakyvyssä olevan eron hyväksikäyttöön.²⁶ Itse teon sisällön osalta (esim. seksuaalinen tunkeutuminen loukatun kehoon) erot tekojen välillä eivät kuitenkaan välttämättä ole kovin suuria, mikä heijastuu myös suositeltujen korvausten suuruuteen.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- menettely, johon hyväksikäyttö on perustunut
- hyväksikäytön sisältö
- teko-olosuhteet
- jatkuvien tekojen osalta hyväksikäytön kesto ja tapausten lukumäärä

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.3.1 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Autokoulunopettaja oli silittänyt alaikäisen oppilaan reittä, hakiillut, lähettänyt tekstiviestejä ja laittanut kätensä loukatun käden päälle. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.3.2 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Valmentaja on järjestänyt nukkumapaikan yhteiseen huoneeseen valmennettavan kanssa ja oli ollut kahtena yönä sukupuoliyhteydessä loukatun kanssa. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.3.3 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on seurannut kadulla kävellyttä loukattua, sanonut rakastavansa tätä, tarjonnut rahaa, ehdottanut seksiä, laittanut takkinsa loukatun päälle, hivellyt takapuolesta, kosketellut vartaloa, nuolaissut kaulaan ja suudellut poskelle. Tekijä on tuomittu seksuaalisesta ahdistelusta.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
1.3.1	09, 12, 15	15	1281	721	1102	834	331	3070
1.3.2	09, 12, 15	12	2565	1096	2656	2063	936	4093
1.3.3	15	8	725	534	500	300	400	2000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1.3.1	331	492	819	1102	1653	2763	.

²⁶ Ks. KKO 2014:17, kohdat 41 ja 42

1.3.2	936	1052	1449	2656	3512	4093	.
1.3.3	400	400	425	500	775	.	.

Suosituksen taustalla olevan aineiston tarkkuutta on pyritty parantamaan rajamalla seksuaalisista hyväksikäytöistä pois tapaukset, jotka ovat kohdistuneet eri syistä puolustuskyvyttömään henkilöön. Rajauksen perusteena on rikoslain muutos (495/2011), jonka myötä puolustuskyvyttömään henkilöön kohdistunut teko katsotaan nykyään joko raiskaukseksi tai pakottamiseksi seksuaaliseen tekoon. Näin muodostuneeseen aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä uuden tunnusmerkistön mukaista seksuaalista hyväksikäyttöä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus sukupuoliyhteyden ja muun seksuaalisen teon sisältävästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä sekä seksuaalisesta ahdistelusta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.4 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

Suositus käsittää lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:6), törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:7) sekä lapsen seksuaalisen hyväksikäytön (RL 20:6) yrityksen. Silloin, kun *yksittäinen* teko täyttää myös jonkin rikoslain 20 luvun 1–4 §:n tunnusmerkistön, korvaus on tarkoitettu määrättäväksi sukupuoliyhteyteen tai seksuaaliseen tekoon pakottamista koskevan suosituksen perusteella.²⁷

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- menettely, johon hyväksikäyttö on perustunut
- hyväksikäytön sisältö
- lapsen ikä ja kypsyys
- jatkuvien tekojen osalta hyväksikäytön kesto ja tapausten lukumäärä

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.4.1 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Aikuinen tekijä on Facebookin kautta ehdottanut 13-vuotiaalle loukattulle autossa tapahtuvaa seksiä. Teko on jäänyt yritykseksi. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yrityksestä.

²⁷ Ks. KKO 2015:50. Tekijä oli ottanut puhelimella videokuvaa ja valokuvia 7-vuotiaan alastomasta alaruumiista ja sukupuolielimestä tämän nukkuessa. Lapsi ei ollut tullut tietoiseksi teosta. Tekijä tuomittiin lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Teko täytti tekoaikana voimassa olleen seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistön (563/1998) sekä tällä hetkellä voimassa olevan pakottamisen seksuaaliseen tekoon (495/2011) tunnusmerkistön. Tekoon sovellettiin tekoajan lakia. Kärsimyskorvauksen osalta korkein oikeus totesi, että menettelyn on sinänsä katsottu loukanneen lapsen seksuaalista itsemääräämisoikeutta, koska tämä on tekojen aikaan nukkuessaan ollut avuttomassa tilassa. Korkein oikeus katsoi kuitenkin, ettei korvausvelvollisuutta voitu perustaa yksinomaan siihen oletukseen, että teoista tietämätön lapsi mahdollisesti myöhemmin saa tiedon menettelystä. Kärsimyskorvauksen tuomitsemiselle ei siten ollut perusteita.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.4.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Täysi-ikäinen tekijä on viestitellyt 13-vuotiaan kanssa WhatsApp:in välityksellä, lähettänyt 33 kuvaa sukupuolielimestään ja saanut loukatun lähettämään kuvia rinnoistaan ja sukupuolielimestään. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

19-vuotias tekijä on ollut sukupuoliyhteydessä 15-vuotiaan loukatun kanssa. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.4.3 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Täysi-ikäinen tekijä on lukuisilla eri kerroilla kosketellut tekojen aikana 10–12-vuotiasta loukattua sukupuolielimen alueelta, esitellyt omaa sukupuolielintään ja laittanut loukatun käden oman sukupuolielimensä päälle. Tekijä on tuomittu lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Täysi-ikäinen tekijä on ollut kaksi kertaa sukupuoliyhteydessä 13-vuotiaan loukatun kanssa ja luonut tähän seurustelunomaisen suhteen. Tekijä on tuomittu törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella kohdassa 1.4.4 tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Täysi-ikäinen tekijä on tehnyt lukuisia seksuaalisia tekoja seurustelukumppaninsa 5–6-vuotiaalle lapselle, muun muassa kosketellut paljasta sukupuolielintä ja takapuolta, saanut loukatun koskettelemaan sukupuolielintään ja peräaukkoaan ja kuvannut edellä mainittuja tekoja. Tekijä on tuomittu törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Loukatun isä on kosketellut tekoaikaan 12–18-vuotiaan loukatun rintoja, takapuolta ja sukuelintä, vaatinut loukattua tyydyttämään itseään ja saanut siemensyöksyn, ollut kaksi kertaa sukupuoliyhteydessä, käyttänyt väkivallan uhkaa pelotteena, lisäksi lyönyt kädellä sekä erilaisilla astaloilla. Tekijä on tuomittu törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, seksuaalisesta hyväksikäytöstä, törkeästä raiskauksesta sekä pahoinpitelystä.

Tutkimusaineisto

	AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
1.4.1	15	9	1044	623	800	600	500	2500

1.4.2–4	15	346	4837	5626	2500	3500	300	32000
---------	----	-----	------	------	------	------	-----	-------

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1.4.1	500	500	650	800	1250	.	.
1.4.2–4	900	1000	1500	2500	5000	10600	19300

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset lapsen seksuaaliset hyväksikäytöt painottuen suosituksen 1.4.2 ja 1.4.3 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yritykset kattavat erilaiset lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yritykset painottuen tapauksiin, joissa loukatun ja tekijän välinen tapaaminen ei ole toteutunut tai teko on jäänyt sanallisesti esitetyksi ehdotukseksi. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.5 Vapaudenriisto

Suositus käsittää vapaudenriiston (RL 25:1), törkeän vapaudenriiston (RL 25:2) sekä tuottamuksellisen vapaudenriiston (RL 25:6). Suositusta voidaan soveltaa myös, jos tekoon liittyy henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai sen uhkaa. Näiden seikkojen merkitystä voidaan arvioida teko-olosuhteiden kannalta, mikäli käytetty väkivalta sopii suosituksen tunnusmerkistöön. Vapaudenriiston laatuun nähden suhteettoman voimakkaan väkivallan tai uhkauksen vaikutus korvaukseen on kuitenkin tarkoitettu arvioitavaksi näitä loukkauksia koskevien suositusten (1.9, 6.1, 6.2, 7.1) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tapa, jolla loukatun vapautta on rajoitettu
- vapaudenriiston kesto
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.5.1 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on pahoinpitelyn jälkeen sulkenut puolisonsa parvekkeelle, sitonut tämän kädet ja nilkat estäen liikkumisen. Teko on kestänyt noin kaksi tuntia. Tekijä on tuomittu vapaudenriistosta ja pahoinpitelystä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.5.2 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on sulkenut loukatun autoon, kuljettanut omaan asuntoonsa, uhannut ajaa auton ulos tieltä täydessä vauhdissa ja

uhannut viiltää loukattua kaulaan. Teko on kestänyt noin 18 tunnin ajan. Tekijä on tuomittu vapaudenriistosta ja laittomasta uhkauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.5.3 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijät ovat väkivaltaa käyttäen pakottaneet loukatun autoon, uhanneet tappamisella, pakottaneet luovuttamaan kotinsa avaimet ja anastaneet sieltä omaisuutta, peittäneet loukatun silmät ja jättäneet tämän tien varteen. Teko on kestänyt noin neljä tuntia. Tekijät on tuomittu törkeästä vapaudenriistosta ja ryöstöstä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15	103	1364	896	1023	1250	51	4093

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	307	750	1023	2000	2535	3056

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset vapaudenriistot painottuen suosituksen 1.5.1 ja 1.5.2 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.6 Panttivangin ottaminen

Suositus käsittää panttivangin ottamisen (RL 25:4), jossa loukatun henkeen ja terveyteen kohdistetaan loukatun tieteen vakava uhka. Tekoon voi lisäksi liittyä vakavaa väkivaltaa. Suositus soveltuu *panttivangiksi otetun* vapautteen kohdistuvan loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen korvaamiseen. Suosituksella ei oteta kantaa sille henkilölle aiheutuneen kärsimyksen korvattavuuteen tai korvauksen suuruuteen, jota on pyritty teolla pakottamaan.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tekoon liittyvät uhkaukset tai väkivalta
- tapa, jolla loukatun vapautta on rajoitettu
- vapaudenriiston kesto
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on siepannut loukatun ja uhannut tätä aseella. Loukattua on pidetty vankina 12 päivää. Hänet on sidottu ketjuin ja hänelle

on juotettu likaista vettä, mikä on aiheuttanut viikon kestäneen vatsataudin. Tekijä on tuomittu panttivangin ottamisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	6	26415	18333	21770	28738	11017	59868

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
11017	11017	11017	21770	39755	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset panttivangin ottamiset. Tapauksiin liittyy tyypillisesti vakavaa väkivaltaa tai vakavan väkivallan uhkaa. Neuvottelukunnan antama korvaussuositus kattaa sekä panttivangiksi ottamisen että tekoon liittyvän väkivallan. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.7 Lapsen omavaltainen huostaanotto

Suositus käsittää lapsen omavaltaisen huostaanoton (RL 25:5) ja lapsikaappauksen (RL 25:5 a). Suositus soveltuu *lapsen* vapauteen kohdistuvan loukkauksen aiheuttaman kärsimyksen korvaamiseen. Suosituksella ei oteta kantaa lapsen lailiselle huoltajalle aiheutuneesta kärsimyksestä tuomittavan korvauksen suuruuteen.²⁸

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tapa, jolla omavaltainen huostaanotto on toteutettu
- olosuhteet, joissa lasta on pidetty
- omavaltaisen huostaanoton kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Äiti on ottanut lapsen omavaltaisesti huostaansa laiminlyömällä palauttaa lapsen tapaamisen jälkeen isälle. Teko on kestänyt noin kolme kuukautta. Tekijä on tuomittu lapsen omavaltaisesta huostaanotosta.

²⁸ Ks. KKO 2011:11. Korkein oikeus lausumillaan perusteilla katsoi, että perus- ja ihmisoikeutena turvattuun lapsen vanhemman yksityiselämään kuuluu yleensä myös perhe-elämän suojaan liittyvä oikeus osallistua lapsen huoltoon ja pitää yhteyttä lapseensa. Kun lapsen vanhempi on viemällä yhteishuollossa olleen lapsen omavaltaisesti ulkomaille syyllistynyt RL 25 luvun 5 a §:n 1 kohdassa rangaistavaksi säädettyyn lapsikaappaukseen, hän on teollaan loukannut toisen vanhemman yksityiselämää. Korkein oikeus ei katsonut olevan perustetta alentaa alempien oikeuksien kärsimyksestä tuomitsemää 3 700 euron korvausta. Loukattu oli joutunut olemaan yhteensä yli 2 vuotta erossa lapsestaan.

Isä on vienyt 3-vuotiaan lapsen Ruotsiin ilman toisen vanhemman lupaa. Teko on kestänyt noin kaksi vuotta. Tekijä on tuomittu lapsikaappauksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	22	1569	1250	1318	1600	219	5443

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
205	219	522	1318	2122	3102	5116.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä lapsen omavaltaista huostaanottoa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.8 Ihmiskauppa

Suositus käsittää ihmiskaupan (RL 25:3) ja törkeän ihmiskaupan (RL 25:3 a), joissa loukattu on saatettu seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi tai pakkotyöhön. Suosituksessa tarkoitettulta loukkaukselta edellytetään lisäksi, ettei sitä voida pitää loukkauksen sisältöön nähden lyhytaikaisena. Suosituksella ei oteta kantaa kärsimyskorvauksen suuruuteen tapauksissa, joissa tavoitteena on loukatun elinten tai kudosten poistaminen taloudellisessa hyötymistarkoituksessa.

Ihmiskauppaa koskevat tapaukset ovat oikeuskäytännössä ainakin toistaiseksi harvinaisia, minkä vuoksi selkeää kuvaa tyypillisestä ihmiskauppatapauksesta ei ole vielä syntynyt. Näin ollen esitetystä suosituksesta saattaa olla aihetta poiketa olennaisestikin.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tekoon mahdollisesti liittyvät uhkaukset tai väkivalta
- olosuhteet, joihin loukattu on joutunut
- loukkauksen kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijät ovat vaatineet loukattua maksamaan 5 000 euroa, jotta tämä voisi tulla töihin Suomeen. Loukattu on työskennellyt ravintolassa keskimäärin 9 tuntia päivässä ja voinut pitää yhden vapaapäivän joka toinen viikko. Tekijät ovat vaatineet loukattua tekemään ylitöitä ja yksi tekijöistä on siirtänyt palkkatulot asianomistajan tililtä omalle tililleen. Tekijät on tuomittu ihmiskaupasta.

Tekijät ovat pakottaneet 19-vuotiaan loukatun mukaansa Ruotsiin, eivät ole päästäneet häntä liikkumaan vapaasti ja ovat pakottaneet hänet tekemään kotitöitä. Lisäksi loukattu oli saatettu raskaaksi neljä kertaa ja häneen oli kohdistettu väkivaltaa. Teko on kestänyt neljä vuotta. Tekijät on tuomittu törkeästä ihmis-
kaupasta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	13	18858	9938	15348	17878	5000	35812

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
5000	6274	10260	15348	28138	33766	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset painottuvat vakaviin ihmiskauppatapauksiin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.9 Laiton uhkaus

Suositus käsittää laittoman uhkauksen (RL 25:7), joka kohdistuu loukatun tai toisen henkilön henkilökohtaiseen turvallisuuteen. Suosituksella ei oteta kantaa omaisuuteen kohdistuneella uhkauksella aiheutetun kärsimyksen korvattavuuteen tai korvauksen suuruuteen.

Suosituksista voidaan soveltaa myös, jos siihen liittyy henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa. Väkivallan merkitystä voidaan arvioida teko-olosuhteiden kannalta, mikäli käytetty väkivalta sopii suosituksen tunnusmerkistöön. Teon laatuun nähden suhteettoman voimakkaan väkivallan vaikutus korvaukseen on kuitenkin tarkoitettu arvioitavaksi henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (6.1, 6.2, 7.1) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- uhkauksen sisältö
- uhkauksen uskottavuus

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.9.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on lähettänyt loukatulle satoja viestejä Facebookin kautta, joissa hän on esittänyt erilaisia tappouhkauksia. Tekijä on muun muassa uhannut lähettää moottoripyöräkerhon jäsenet tappamaan loukatun. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tekijä on soittanut entiselle puolisolleen tämän työpaikalle ja esittänyt kovaäänisiä tappouhkauksia. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.9.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on laittanut ilmapistoolin loukatun ohimolle ja kysynyt, haluaako tämä kuolla. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tekijä on yksityisasunnossa uhannut lyödä loukattua kirveellä ja on lyönyt kirveellä seinään loukatun pään viereen. Tekijä on tuomittu laittomasta uhkauksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15	393	648	447	500	400	50	4000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
150	250	400	500	800	1000	1300

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset laittomat uhkaukset. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustsoon nähden.

1.10 Pakottaminen

Suositus käsittää pakottamisen (RL 25:8), johon liittyy ainakin jossakin määrin loukattua nöyryyttäviä piirteitä. Pakottamiseen voi liittyä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa. Pakottamisen sisältöön nähden suhteettoman voimakkaan väkivallan vaikutus korvaukseen on kuitenkin tarkoitettu arvioitavaksi henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (6.1, 6.2, 7.1) perusteella.

Pakottamista koskevat tapaukset ovat harvinaisia, sillä rikos on toissijainen. Loukkauksen sisältö saattaa tunnusmerkistön kattavuuden vuoksi sisältää hyvin erilaisia tekoja, joten suosituksesta saattaa yksittäistapauksessa olla aihetta poiketa olennaisestikin. Tarvittaessa johtoa korvauksen suuruuden arviointiin voidaan hakea esimerkiksi ryöstöä tai kiristystä koskevista suosituksista.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- uhkauksen uskottavuus
- teko, johon loukattu on pakotettu

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on uhkaavalla käyttäytymisellä pakottanut loukatun nostamaan tälle rahaa pankkiautomaatilta. Tekijä on tuomittu pakottamisesta.

Tekijät ovat pakottaneet loukatun kävelemään kilometrien matkan räntäsateessa tekijöiden seurattessa autolla hiljaa perässä. Tekijät on tuomittu pakottamisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	35	685	343	661	378	110	1653

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
186	318	441	661	819	1055	1653

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat tyypillistä pakottamista, johon liittyy väkivaltaa tai sen uhkaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.11 Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen

Suositus käsittää oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisen (RL 15:9). Oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamiseen voi liittyä myös henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa. Väkivallan merkitystä voidaan ensisijaisesti arvioida uhkauksen uskottavuuden kannalta. Suhteettoman voimakkaan väkivallan vaikutus korvaukseen on tarkoitettu arvioitavaksi henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (6.1, 6.2, 7.1) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- uhkauksen uskottavuus

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on uhannut loukattua puhelimessa väkivallalla, ellei tämä peruuta tekijää vastaan nostamiaan syytteitä. Tekijä on tuomittu oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta.

Tekijä on tunkeutunut loukatun kotiin keskellä yötä ja uhannut tappamisella, ellei tämä muuta tai peru oikeudenkäynnissä lausumaansa. Tekijä on tuomittu oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta ja kotirauhan rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	84	855	478	769	505	180	2500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
307	358	512	769	1017	1517	2000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat tyypillistä oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.12 Ryöstö

Suositus käsittää ryöstön (RL 31:1) ja törkeän ryöstön (RL 31:2). Tekoon liittyvän väkivallan tai uhkauksen vakavuus on huomioitu suosituksessa, joten sen merkitys voidaan lähtökohtaisesti arvioida tämän suosituksen puitteissa.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus tai väkivalta
- uhkauksen uskottavuus

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.12.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on peittänyt kasvonsa huivilla ja veitsellä uhaten vaatinut myyjänä toiminutta loukattua tyhjentämään kassan. Tekijä on tuomittu ryöstöstä.

Tekijä on tarttunut loukatun laukkuun ja riuhtaissut voimakkaasti, jolloin loukattu on kaatunut, lyönyt takaraivonsa maahan ja raahautunut tekijän perässä. Tekijä on tuomittu ryöstöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.12.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on uhannut kaupan myyjänä toiminutta loukattua kuulaaseella ja vaatinut tätä luovuttamaan kassavarat. Tekijä on tuomittu ryöstöstä.

Tekijät ovat kadulla tönineet entuudestaan tuntematonta loukattua, lyöneet nyrkillä, kaataneet tämän maahan, lyöneet ja potki-neet maassa makaavaa loukattua, lyöneet pesäpallomailalla var-taloon ja vaatineet tältä omaisuutta veitsellä uhaten. Tekijät on tuomittu ryöstöstä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 1.12.3 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijät ovat tunkeutuneet auton takaovesta sisään, painaneet pistoolin loukatun ohimolle ja uhanneet tappaa sekä vaatineet käteistä. Tekijät on tuomittu ryöstöstä.

Tekijät ovat pakottaneet loukatun autoon, kuljettaneet tämän yksityisasuntoon ja siellä painaneet märän pyyhkeen useita kertoja tämän kasvoille aiheuttaen tukehtumisen tunteen, lyöneet useita kertoja pään alueelle, polttaneet kuumalla raudalla kasvoja ja niskaa, leikanneet korvan ja suupielen auki puutarhasak-silla sekä teon aikana ja teon jälkeen vaatineet asianomistajalta rahaa. Tekijät on tuomittu törkeästä ryöstöstä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15	328	1333	968	1000	1038	100	10000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	400	700	1000	1738	2500	3000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset teot, painot-tuen suosituksen 1.12.1 ja 1.12.2 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huo-mioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.13 Kiristys

Suositus käsittää kiristyksen (RL 31:3) ja törkeän kiristyksen (RL 31:4).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teossa käytetty uhkaus
- taloudellisen edun arvo, josta loukattu on pakotettu luopumaan
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoi-tettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Kaksi miestä ovat sopineet seksuaalisessa tarkoituksessa tapahtuvasta tapaamisesta. Toinen miehistä on kiristänyt toista antamaan rahaa, jotta hän ei kertoisi miehen vaimolle ja lapsille asiasta. Tekijä on tuomittu kiristyksestä.

Tekijä on kiristänyt seurustelukumppaniltaan 21 000 euroa uhkailemalla muun muassa moottoripyöräkerhon tekemällä väkivallalla. Tekijä on tuomittu kiristyksestä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15	88	1155	708	1023	900	200	4093

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	500	635	1023	1535	2046	2296

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä kiristystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2 Rauha

Rauhalla tarkoitetaan kotirauhaa ja muita siihen rinnastettavia rauhoitettuja piirejä. Rauhaan kohdistuvien loukkausten laadullinen jaottelu perustuu rikoslain 24 luvun 1–4 §:ään sekä 16 luvun 9 a §:ään.

Rauhaa loukkaavien tekojen keskeiset loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat tekijät ovat yleensä:

- loukkauksen sisältö
- loukkauksen tekotapa
- loukkauksen kesto
- loukkauksen teko-olosuhteet

Loukkauksen *sisällöllä* tarkoitetaan sitä, miten rauhan loukkaus konkreettisesti ilmenee. Loukkauksen sisältönä voi olla esimerkiksi kotiin tunkeutuminen tai lähestymiskiellon määräysten rikkominen.

Loukkauksen *tekotavalla* tarkoitetaan sitä menettelyä, jolla loukatun rauhaa rikotaan. Tekotapana voi rikosnimikkeestä riippuen olla esimerkiksi metelöinti, puheluiden soittaminen, kieltäytyminen poistua asunnosta tai asuntoon murtautuminen.

Loukkauksen *kestolla* viitataan loukkauksen ajalliseen ulottuvuuteen. Tekojen ajallinen ulottuvuus voi vaihdella suuresti esimerkiksi lyhytaikaisesta kotiin tunkeutumisesta vuosia kestäneeseen puhelinhäirintään.

Loukkauksen *teko-olosuhteilla* viitataan niihin ympäristö- ja muihin olosuhteisiin, joissa loukkaus on tapahtunut. Merkitystä voi olla esimerkiksi sillä, onko loukatun kotiin tunkeuduttu tämän ollessa siellä yksin.

Koska loukkauksen aiheuttama kärsimys syntyy useista osatekijöistä, korvaus voi muodostua samansuuruiseksi keskenään hyvin erilaisissakin teoissa.

Loukkaus on vakavimmillaan esimerkiksi silloin, kun loukkauksen sisältönä on kotiin tunkeutuminen, tekotapana on asuntoon murtautuminen, loukkaus on kestänyt suhteellisen pitkään ja se on tapahtunut olosuhteissa, joissa loukatulla on ollut perusteltu syy pelätä turvallisuutensa puolesta. Lievimmillään loukkaus on ollut esimerkiksi silloin, kun sen sisältönä ja tekotapana on ollut puheluiden soittaminen, häirintä rajoittuu yksittäisiin tekoihin, eikä teko-olosuhteisiin liity mitään poikkeuksellista.

2.1 Kotirauhan rikkominen

Suositus käsittää kotirauhan rikkomisen (RL 24:1) ja törkeän kotirauhan rikkomisen (RL 24:2). Kotirauhan rikkomiseen voi sisältyä myös väkivaltaa tai sillä uhkaamista. Väkivallan tai sillä uhkaamisen merkitystä voidaan ensisijaisesti arvioida kotirauhan häirinnän sisällön kannalta. Suhteettoman voimakkaan väkivallan vaikutus korvaukseen on tarkoitettu arvioitavaksi henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkausta koskevien suositusten (6.1, 6.2, 7.1) perusteella.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- millä tavoin kotirauhaa on häiritty
- tapa, jolla kotirauhan piiriin on tunkeuduttu
- olosuhteet, joissa kotirauhaa on rikottu
- kotirauhan häirinnän kesto
- teolla aiheutetut aineelliset vahingot

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 2.1.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ryskittänyt loukatun kotiovea 10–15 minuuttia. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Tekijä on tullut loukatun vapaa-ajan asunnon pihapiiriin, metelöinyt ja kieltäytynyt poistumasta paikalta. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 2.1.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on tunkeutunut hallussaan olleilla avaimilla entisen seurustelukumppaninsa asuntoon. Tekijä on tuomittu kotirauhan rikkomisesta.

Tekijä on tunkeutunut entisen puolisonsa asuntoon hakkaamalla kirveellä reiän oveen. Tekijä on tuomittu törkeästä kotirauhan rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15	396	764	513	600	600	50	3000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	200	400	600	1000	1500	1915

Aineistoon eivät sisälly teot, joissa kotirauhan rikkominen on tapahtunut viestivälineellä. Kyse on 1.1.2014 voimaan tulleesta lainmuutoksesta (879/2013), jolla rikoslakiin lisättiin säännös viestintärauhan rikkomisesta (RL 24:1 a §). Viestintärauhan rikkomista koskeva aineisto ja suositus esitetään tämän suosituskokoelman kohdassa 2.4.

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset teot painottuen suosituksen 2.1.1 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.2 Varkaus*

Suositus käsittää varkauden (RL 28:1) ja törkeän varkauden (RL 28:2), joka täyttää samalla kotirauhan rikkomisen tunnusmerkistön (RL 24:1).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavia tekijöitä ovat ainakin:

- teolla aiheutetut aineelliset vahingot
- olosuhteet, joissa kotirauhaa on rikottu

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijät ovat tunkeutuneet loukatun asuntoon lukitsemattomasta terassin ovesta loukatun nukkuessa ja anastaneet omaisuutta. Tekijät on tuomittu varkaudesta.

Tekijä on tunkeutunut loukatun asuntoon rikkomalla lasin ja anastanut omaisuutta noin 14 000 euron arvosta. Tekijä on tuomittu törkeästä varkaudesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15	154	663	407	614	342	50	1023

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
150	200	477	614	819	1023	1023

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä kotirauhan suojaamaan piiriin kohdistuvaa varkautta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.3 Lähestymiskiellon rikkominen

Suositus käsittää lähestymiskiellon rikkomisen (RL 16:9 a).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- tekijän aikaisempi menettely, jonka vuoksi lähestymiskielto on määrätty
- millä tavoin lähestymiskieltoa on rikottu
- kuinka kauan loukkaus on kestänyt

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on pysäyttänyt autonsa entisen puolisonsa asunnon lähelle niin, että auton etuvalot ovat osoittaneet asunnon sisälle. Tekijä on tuomittu lähestymiskiellon rikkomisesta.

Tekijä on soittanut entisen puolisonsa puhelimeen lukuisia kertoja, lähettänyt tälle sähköpostiviestejä sekä muita viestejä internetin välityksellä. Tekijä on tuomittu lähestymiskiellon rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15	190	326	218	300	163	75	1800

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	200	200	300	363	500	745

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä lähestymiskiellon rikkomista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.4 Viestintärauhan rikkominen*

Suositus käsittää viestintärauhan rikkomisen (RL 24:1 a).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- millä tavoin viestintärauhaa on rikottu
- kuinka kauan loukkaus on kestänyt
- minkälaista yhteydenpidon sisältö ja kuinka tiivistä yhteydenpito on ollut

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on soittanut toistuvasti ja lähettänyt satoja viestejä entiselle puolisolleen, osin myös yöaikaan. Tekijä on tuomittu viestintärauhan rikkomisesta.

Tekijä on yhden kuukauden aikana lähettänyt loukatulle noin tuhat tekstiviestiä. Tekijä on tuomittu viestintärauhan rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15	35	486	314	400	600	50	1000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
90	180	200	400	800	1000	1000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä viestintärauhan rikkomista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

2.5 Vainoaminen*

Suositus käsittää vainoamisen (RL 25:7 a).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- millä tavoin vainoaminen on tapahtunut (tekotavat)
- kuinka kauan loukkaus on kestänyt
- kuinka tiivistä vainoaminen on ollut

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Entinen työtoveri on vajaan puolentoista vuoden ajan lähettänyt loukatulle useita kymmeniä tekstiviestejä, sähköposteja ja kirjeitä sekä tuonut tämän pihalle tavaraa. Tekijä on tuomittu vainoamisesta.

Tekijä on soittanut entiselle puolisolleen lukuisia kertoja, lähettänyt satoja halventavia ja alatyylisiä WhatsApp-, teksti- ja sähköpostiviestejä ja lisäksi seurannut loukattua sekä pyrkinyt tunkeutumaan tämän kotiin. Tekijä on tuomittu vainoamisesta, kotirauhan rikkomisesta ja lähestymiskiellon rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15	68	949	645	800	1000	200	4000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	400	500	800	1500	2000	2000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä tunnusmerkistön mukaista vainoamista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksien vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3 Kunnia

Kunniaan kohdistuvissa loukkauksissa loukkauksen laadullinen ryhmittely perustuu siihen, millaisella teolla loukatun kunniaa on rikottu.²⁹

Kunniaa loukkaavien tekojen keskeiset loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat tekijät ovat yleensä:

- kunniaa loukanneen väitteen sisältö
- väitteen uskottavuus sekä
- väitteen saama julkisuus

Väitteen *sisällöllä* tarkoitetaan sitä, minkä laatuinen tiedon tai vihjauksen tekijä on esittänyt.

Väitteen *uskottavuudella* tarkoitetaan sitä, kuinka todennäköisenä normaalilla huolellisuudella ja arviointikyvyllä varustettu ihminen pitää tiedon tai vihjauksen todenperäisyyttä.

²⁹ Ks. esimerkiksi KKO 2012:74. Vastaaja tuomittiin pahoinpitelystä hänen lyötyään asianomistajaa useita kertoja nyrkillä päähän ja vartaloon, syötettyään hänelle mäntysuopasaippuaa, suihkutettuaan hänen päälleen vettä ja pidettyään hänen rinnuksistaan kiinni. Korkein oikeus lausumillaan perusteilla katsoi, ettei asianomistajan henkilökohtaista koskemattomuutta ollut vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu tavoin taikka ihmisarvoa säännöksen 4 kohdassa tarkoitettu tavoin vakavasti loukattu. Korkein oikeus on kuitenkin katsonut, että teolla on asianomistajaa nöyryytetty usean henkilön tieteen ja hänen kunniaansa kohdistunut loukkaus on ollut laadultaan ja kestoaltaan sellainen, että se on ollut omiaan aiheuttamaan kärsimystä. Asianomistajalla oli oikeus korvaukseen kärsimyksestä vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla.

Väitteen saamalla *julkisuudella* tarkoitetaan sitä, kuinka laajan henkilöpiirin tietoon tieto tai vihjaus on levinnyt tai, mikäli tästä ei ole mahdollista esittää selvitystä, kuinka laajan henkilöpiiriin tietoon se on omiaan tulemaan.

Koska loukkauksen aiheuttama kärsimys syntyy useista osatekijöistä, korvaus voi muodostua samansuuruiseksi keskenään hyvin erilaisissakin teoissa.

Loukkaus on vakavimmillaan esimerkiksi silloin, kun loukatun on väitetty menetelleen erityisen moitittavasti, väite on esitetty uskottavasti ja se on esitetty tiedotusvälineessä. Lievimmillään loukkaus on esimerkiksi silloin, kun väite ei ole erityisen vakava eikä uskottava ja se on esitetty vain muutamien ihmisten edessä.

3.1 Kunnianloukkaus

Suositus käsittää kunnianloukkauksen (RL 24:9) ja törkeän kunnianloukkauksen (RL 24:10).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- miten suurta vahinkoa, kärsimystä tai halveksuntaa esitetty tieto tai vihjaus on omiaan loukatulle aiheuttamaan ja
- miten uskottavana tietoa tai vihjausta on pidettävä

Loukkausten ryhmittely vakavuuden mukaan perustuu sille, miten suurta julkisuutta tieto tai vihjaus on saanut. Neuvottelukunnan aineistosta voidaan todeta lisääntyvä sosiaalisen median ja muiden uusien tiedonvälityskeinojen (esim. Facebook, Twitter, Youtube, blogit) käyttö kunnianloukkausten välineenä. Sosiaalisen median voidaan katsoa hämärtävän perinteisen median ja yksityisen viestinnän välistä rajanvetoa muun muassa sen suhteen, kuinka laajan henkilöpiirin tietoon tieto tai vihjaus voi tulla.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 3.1.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on herjannut loukattua pedofiiliksi sukulaisten kuullen.
Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Tekijä on toistuvasti solvannut naapuriaan tämän sosioekonomiseen asemaan ja etniseen taustaan viittaavilla herjauksilla.
Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 3.1.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on Facebook-sivullaan julkaissut manipuloidun ja halventavan kuvan sosiaalityöntekijänä työskennelleestä loukatusta sekä nimitellyt tätä loukkaavasti. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Tekijä on lähettänyt entisen aviopuolisonsa veljelle ja ystävälle kuvia entisen puolisonsa sukupuolielimistä. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 3.1.3 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on luonut loukatun tiedoilla sivut internetin keskustelupalstalle, esittänyt valheellisia väitteitä loukatun alkoholinkäytöstä sekä kuvaillut tätä halventavalla tavalla. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Tekijä on kirjoittanut internetin keskustelufoorumille halventavaa sisältöä loukatusta. Tekijä on muun muassa vihjannut, että tekijä, jolla on puoliso ja lapset, on ollut seksisuhteessa useiden työtovereidensa kanssa. Tekijä on tuomittu kunnianloukkauksesta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 3.1.4 kohdassa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi:

Entinen avopuoliso on luonut loukatun nimellä profiilin sosiaalisen median palveluun, liittänyt profiiliin pornografista aineistoa ja loukatun kuvia sekä esiintynyt loukattuna kommunikoiden profiilin välityksellä. Tekijä on tuomittu törkeästä kunnianloukkauksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15	299	1021	1129	700	1000	100	7500

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	200	300	700	1300	2000	3500

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan erilaiset teot painotuen suosituksen 3.1.1 ja 3.1.2 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

3.2 Väärä ilmiänto

Suositus käsittää väärän ilmiannon (RL 15:6) teosta, josta voidaan tuomita vankeusrangaistus. Lisäksi edellytetään, että ilmiänto on johtanut vähintään esitutinnan suorittamiseen.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- miten suurta halveksuntaa väitettyyn tekoon syyllistymisen on ollut omiaan loukattuun kohdistamaan
- miten uskottava väärä ilmianto on ollut
- miten suurta julkisuutta asia on saanut

Väärässä ilmiannossa loukkaus kohdistuu henkilön kunnian lisäksi myös hänen oikeudelliseen turvallisuuteensa. Tältä osin loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat vielä:

- miten vakava rangaistus loukattua on uhannut
- miten pitkälle asian käsittely on edennyt

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on antanut poliisille väärän tiedon ilmoittamalla, että loukattu olisi yrittänyt ajaa hänen päälleen autolla. Tekijä on tuomittu väärästä ilmiannosta.

Tekijät ovat valheellisesti ilmiantaneet loukatun tekijäksi törkeään pahoinpitelyyn ja törkeän pahoinpitelyn yritykseen, mikä on johtanut tämän vangitsemiseen. Tekijät on tuomittu väärästä ilmiannosta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	90	1825	1283	1517	1630	100	5509

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
307	420	1000	1517	2630	3672	4674

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat varsin vakavista teoista tehtyjä väärä ilmiantoja. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus väärästä ilmiannosta tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4 Yksityisyys

Yksityisyyteen kohdistuvissa loukkauksissa loukkauksen laadullinen ryhmittely perustuu rikoslain 24 luvun ja 38 luvun säännöksiin.

Yksityisyyttä loukkaavien tekojen keskeiset loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat tekijät ovat yleensä:

- millaiseen yksityiselämää koskevaan seikkaan loukkaus on kohdistunut
- kuinka laajaa yksityiselämään kohdistunut loukkaus on ollut
- kuinka laajalle yksityiselämää koskevat tiedot ovat levinneet

Vakavimmillaan teko on esimerkiksi silloin, kun loukatun intiimejä terveyteen liittyviä asioita on levitetty laajan joukon tietoisuuteen tiedotusvälinettä käyttämällä. Lievimmillään teko on esimerkiksi silloin, kun tekijä on käyttänyt henkilörekisteriä rekisterin käyttötarkoituksen vastaisesti omiin tarkoituksiinsa.³⁰

4.1 Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen

Suositus käsittää yksityiselämää koskevan tiedon levittämisen (RL 24:8) ja törkeän yksityiselämää koskevan tiedon levittämisen (RL 24:8 a §).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- kuinka arkaluonteinen loukatun yksityiselämää koskeva tieto on ollut
- miten suurta julkisuutta tieto on saanut
- kuinka suurta kärsimystä tai vahinkoa on aiheutettu

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ottanut puhelimella kuvan ja videokuvaa loukatun sukupuolielimestä sekä alastomasta tanssiesityksestä ja lähettänyt sen ainakin kolmeen WhatsApp-ryhmään. Kuva ja video ovat olleet yhteensä ainakin 30 henkilön nähtävillä. Tekijä on tuomittu yksityiselämää koskevan tiedon levittämisestä.

Tekijä on tehnyt työnantajansa puolison nimellä ilmoituksen internet-palveluun, jossa on haettu seksiseuraa. Ilmoitus on aiheuttanut satoja yhteydenottoja loukatun työ- ja yksityispuheliin. Tekijä on tuomittu yksityiselämää koskevan tiedon levittämisestä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	38	1970	2156	1411	1365	307	10885

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
307	500	819	1411	2184	4195	8917

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat tyypillistä yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämistä. Tapauksiin liittyy usein tietoja tai kuvia seksuaalisesta kanssakäymisestä. Suurimmissa korvauksissa on tyypillisesti kyse hyvin arkaluontoisista ja verraten laajan piirin tietoon tulleista tiedoista. Ottaen huomioon

³⁰ Ks. KKO 2011:11 ja alaviite 28.

aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4.2 Salassapitorikos

Suositus käsittää salassapitorikoksen (RL 38:1) ja salassapitorikkomuksen (RL 38:2).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- salassa pidettävän tiedon arkaluonteisuus
- tiedon levinneisyys

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on oikeudenkäynnin asianosaisasemassa saanut tiedon esitutkinta-aineistosta ja lähettänyt esitutkintapöytäkirjasta kuvan tapauksen ulkopuoliselle henkilölle. Tekijä on tuomittu salassapitorikoksesta.

Tekijä on kertonut yksityiskohtaisesti työntekijän raskauden keskeytymisen syistä yhtiön noin 10 hengen henkilökunnalle. Tekijä on tuomittu salassapitorikoksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	8	650	387	644	355	218	1322

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
218	218	300	644	655	.	.

Tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä salassapitorikosta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4.3 Salakuuntelu ja salakatselu

Suositus käsittää salakuuntelun (RL 24:5) ja salakatselun (RL 24:6).

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- millaiseen loukatun toimintaan salakuuntelu tai -katselu on kohdistunut
- kuinka laajalti salakuuntelu tai -katselu on loukatun elämään kohdistunut

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 4.3.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on tallentanut loukatun kolmannen kanssa käymän keskustelun videokameralla sekä saattanut keskustelun muiden tietoon. Tekijä on tuomittu salakuuntelusta.

Tekijä tallentanut loukatun asunnossaan käymiä keskusteluja piilottamalla ääninauhurin loukatun asuntoon olleessaan siellä käymässä. Tekijä on tuomittu salakuuntelusta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella 4.3.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on kolmella eri kerralla kuvannut kameralla naapureitaan heidän ollessaan omalla pihamaallaan. Tekijä on tuomittu salakatselusta.

Tekijä on kuvannut salaa loukattua videokameralla kylpy-, pesu- ja saunahuoneessa. Loukattu on ollut tekohetkellä alasti. Tekijä on tuomittu salakatselusta.

Tutkimusaineistoon sisältyy kolme salakuuntelun perusteella tuomittua korvausta (2 × 115 ja 307 euroa).

Tutkimusaineisto (salakatselu)

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	53	742	607	544	633	102	3305

Salakatselusta tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
108	126	288	544	921	1653	1653

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan erilaista salakuuntelua ja salakatselua. Suuremmissa salakatselua koskevissa korvauksissa on ollut kyse esimerkiksi suihku- tai pukeutumistilan kuvaamisesta, kun taas pienemmissä korvauksissa on ollut pääsääntöisesti kyse esimerkiksi asunnon pihapiiriin kohdistuvasta kuvaamisesta.

Salakuuntelun ihmisarvolle ja itsetunnolle aiheuttaman loukkauksen suuruutta koskevan käsityksen perusteella salakuuntelusta tuomittuja korvauksia on pidettävä liian alhaisina yleiseen korvaustasoon nähden. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus salakatselusta tuomittujen korvausten voidaan sen sijaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4.4 Viestintäsalaisuuden loukkaus

Suositus käsittää viestintäsalaisuuden loukkauksen (RL 38:3) ja törkeän viestintäsalaisuuden loukkauksen (RL38:4).

Viestintäsalaisuuden loukkaamista koskevat teot ovat harvinaisia. Loukkausten sisältö saattaa vaihdella suuresti, minkä vuoksi suosituksesta saattaa olla ai-
hetta poiketa olennaisestikin.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- millaisiin tietoihin viestintäsalaisuuden loukkauksella on päästy käsiksi
- kuinka laaja viestintäsalaisuuden loukkaus on ollut

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoi-
tettu loukkaus on esimerkiksi:

Tekijä on tarkastellut entisen puolisonsa sähköposteja käyttä-
mällä tämän salasanaa ja kopioinut tämän verotuspäätöksen it-
selleen. Tekijä on tuomittu viestintäsalaisuuden loukkauksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	41	626	542	500	442	110	3156

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
110	200	308	500	750	1042	1962

Tapaukset edustavat vakavuudeltaan erilaisia viestintäsalaisuuden loukkauksia, painottuen esimerkin kaltaisiin viestintäsalaisuuden loukkauksiin. Aineiston korkeimmat korvaukset ovat tapauksia, joissa menettely on jatkunut vuosia. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

4.5 Henkilörekisteririkos

Suositus käsittää henkilörekisteririkoksen (RL 38:9). Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttaa erityisesti se, millaisiin tietoihin loukkauksella on päästy käsiksi.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoi-
tettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Virkamies on katsellut oikeudettomasti entisen avopuolisonsa henkilö- ja potilastietoja. Tekijä on tuomittu henkilörekisteriri-
koksesta.

Terveystieteiden tutkimuskeskuksella työskentelevä tekijä on katsellut puoli-
sonsa entisen puolison potilastietoja ilman hyväksyttävää käyt-
tötarkoitusta. Tekijä on tuomittu henkilörekisteririkoksesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	91	428	270	300	200	100	1707

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
110	300	300	300	500	736	940

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä henkilörekisteririkosta. Vuoden 2015 aineistossa on poikkeuksellisen paljon henkilörekisteririkoksen perusteella tuomittuja korvauksia (61 kpl), joista valtaosa liittyi samaan tekokokonaisuuteen. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapauksen vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

5 Syrjintä

Syrjinnässä loukkauksen laadullinen ryhmittely perustuu rikoslain 11 luvun 11 §:n ja rikoslain 47 luvun 3 tai 3 a §:n säännöksiin.

Yhdenvertaisuutta loukkaavien tekojen keskeiset loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat tekijät ovat yleensä:

- elämäalue, jonka yhteydessä syrjintä ilmenee
- syrjinnän voimakkuus

Elämäalueella tarkoitetaan sitä asiayhteyttä, jossa syrjintä ilmenee. Mitä tärkeämpään asiaan syrjintä syrjityn näkökulmasta kohdistuu, sitä vakavammasta teosta on kyse. *Syrjinnän voimakkuudella* tarkoitetaan puolestaan sitä, miten selkeästi syrjintä ilmenee.

5.1 Syrjintä

Suositus käsittää syrjinnän (RL 11:11). Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- miten tärkeästä palvelusta, julkisesta tehtävästä tai tilaisuudesta loukatun kannalta on ollut kyse
- miten voimakkaasti syrjintä on ilmentynyt

Koska oikeuskäytäntö on varsin niukkaa ja keskittynyt käytännössä vain yhteen tapausryhmään, ei yleisiä syrjintää koskevia suosituksia voida antaa kuin tämän tapausryhmän osalta.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Myymäläpäällikkönä toimiva henkilö on ohjeistanut henkilökuntaa olla päästämättä sisään tiettyä etnistä taustaa olevia henkilöitä. Tekijä on tuomittu syrjinnästä.

Ravintolan vahtimestarina toiminut tekijä on kieltäytynyt pääs-
tämästä loukattua ravintolaan tämän etnisen alkuperän vuoksi.
Tekijä on tuomittu syrjinnästä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	23	627	260	551	579	205	1000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
230	342	421	551	1000	1000	1000

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä syrjintää. Syrjinnän ihmisarvolle ja itsetunnolle aiheuttaman loukkauksen suuruutta koskevan käsityksen perusteella syrjinnästä tuomittuja korvauksia on pidettävä liian alhaisena yleiseen korvaustasoon nähden.

5.2 Työsyrjintä

Suositus käsittää työsyrjinnän (RL 47:3) ja kiskonnantapaisen työsyrjinnän (RL 47:3a), joissa loukattua on syrjitty joko työhön valittaessa tai työsuhteen aikana.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- miten tärkeään työelämää koskevaan etuun syrjintä on loukatun kannalta kohdistunut
- miten voimakkaasti syrjintä on ilmentynyt

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksen 5.2.1 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Esimiesasemassa oleva henkilö on irtisanonut työntekijän koeaikana raskauden takia. Tekijä on tuomittu työsyrjinnästä.

Työnantaja on lomauttanut työntekijän tämän oltua yhteydessä ammattiliittoon työnantajan laiminlyöntien vuoksi. Tekijä on tuomittu työsyrjinnästä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksen 5.2.2 kohdassa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on pitänyt kielitaidotonta ja työlainsäädäntöä tuntematonta loukattua ravintolassaan töissä 4 kuukauden ajan, laiminlyöden palkanmaksu- ja työaikasääntelyvelvoitteet ja uhaten lähetyttää tämän takaisin kotimaahansa, mikäli loukattu kertoo tilanteesta ulkopuolisille. Tekijä on tuomittu kiskonnantapaisesta työsyrjinnästä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09–12, 15	46	1310	919	1056	719	200	5116

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
441	512	790	1056	1509	3021	3291

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä työsyRJintää ja kiskonnantapaista työsyRJintää. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

6 Henkilökohtainen koskemattomuus

Henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkauksesta voidaan tuomita kärsimyskorvaus silloin, kun henkilökohtaista koskemattomuutta on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vakavasti loukattu.

Loukkauksen vakavuutta arvioidaan ennen kaikkea sen perusteella, miten teko loukkaa ihmisarvoa. Korvausta ei siis tuomita suoraan aiheutettujen vammojen vaan sen kärsimyksen perusteella, jota henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkaus on omiaan aiheuttamaan.

Toisin kuin vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkauksen korvattavuus ei edellytä, että loukkaus on tehty rangaistavaksi säädettyllä teolla.

Toisaalta korvattavuudelle on edellä mainituista lainkohdista poiketen asetettu tietty laadullinen vaatimus. Kärsimyskorvaus voidaan tuomita vain henkilökohtaisen koskemattomuuden *vakavasta* loukkauksesta.

Suosituksilla ei oteta kantaa siihen, merkitseekö tietynlaatuinen teko laissa tarkoitettua henkilökohtaisen koskemattomuuden vakavaa loukkausta vai ei.

6.1 Henkirikoksen yritys

Suositus käsittää kaikki henkirikoksen yritykset, joiden seurauksena loukatulle aiheutuu henkilövahinko.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teon onnistumisen todennäköisyys
- aiheutettujen vammojen laatu ja laajuus
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on puukottanut loukattua selkään. Tekijä on tuomittu tappo-yrityksestä.

Tekijä on lyönyt loukattua veitsellä rintaan ja selkään, lyönyt nyrkillä ja avokämmenellä päähän ja vartaloon, potkinut päähän ja vartaloon sekä polkenut päätä. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on potkinut loukattua ympäri vartaloa ja lyönyt tätä päähän useita kertoja pitkävartisella katuharjalla. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä (KKO 2009:82).³¹³²

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
12, 15	148	3662	1431	3500	1093	150	11000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2000	2045	3000	3500	4093	5116	6139

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä henkikirikoksen yritystä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

6.2 Muu ruumiillisen koskemattomuuden vakava loukkaus

Suositus käsittää kaikki ruumiillisen koskemattomuuden vakavat loukkaukset, joiden tarkoituksena ei ole ollut loukatun surmaaminen.

³¹ Korkein oikeus tuomitsi tapauksessa henkilökohtaisen koskemattomuuden vakavasta loukkauksesta 8 000 euron kärsimyskorvauksen. Korkein oikeus totesi ratkaisun perusteluissa muun muassa seuraavaa: "Hovioikeuden oikeaksi arvioiman korvauksen määrä 8 000 euroa ylittää sen suositustason, jonka henkilövahinkoasiain neuvottelukunta on esittänyt tapon yrityksen normaalitapauksia varten. A:n syyksi luetun teon loukkaavuutta kuitenkin lisäävät tekotavan edellä kuvattu erityinen raakuus ja julmuus samoin kuin teon arvaamattomuus ja sattumanvaraisuus."

³² Ks. myös KKO 2012:100. Vastaaja tuomittiin tapon yrityksestä hänen lyötyään asianomistajaa kirveen teräosalla päähän. Kärsimyskorvauksen osalta korkein oikeus on lausumillaan perusteilla katsonut, että tapon yritystä on yleensä aina pidettävä vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna vakavana henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkauksena. Käräjäoikeuden tuomitsemaa 2 000 euron korvausta ei voitu pitää asianmukaisena tämänkaltaisesta, hyvin vakavasta henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkauksesta. Huomioon ottaen myös teon olosuhteet, tekotapa ja teon tosiasiallinen vaarallisuus, on korkein oikeus pitänyt asianomistajan vaatimaa 4 500 euron korvausta määrältään oikeana. Asiassa oli kysymys myös kivun ja säryn sekä tilapäisen haitan ja kosmeettisen haitan korvaamisesta.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- aiheutettujen vammojen laatu ja laajuus
- vammojen aiheuttamistapa
- teon motiivit
- teko-olosuhteet
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on polttanut sytyttimellä loukattua eri puolilta vartaloa ja laittanut lehmän ulostetta tämän suuhun. Tekijä on tuomittu pahoinpitelystä.

Tekijä on kaatanut loukatun maahan, kuristanut kurkusta, hakanut päätä maahan, potkinut vartaloon ja päähän sekä viiltänyt puukolla kasvoihin. Tekijä on tuomittu pahoinpitelystä.

Tekijät ovat kuristaneet ja lyöneet loukattua, menneet tämän päälle, lyöneet nyrkillä kasvoihin ja potkineet päähän. Tekijät on tuomittu törkeästä pahoinpitelystä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
15	383	1525	1003	1200	1200	80	5000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
400	500	800	1200	2000	3000	4000

Aineistoon valikoituneet tapaukset kattavat vakavuudeltaan hyvin erilaiset teot. Aineisto on selkeästi painottunut lievempänä pidettäviin tekoihin. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

6.3 Henkisen koskemattomuuden vakava loukkaus

Suositus käsittää kaikki henkisen koskemattomuuden vakavat loukkaukset. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teon sisältö
- teko-olosuhteet
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettu loukkaus on esimerkiksi pitkään jatkunut koulu- tai työpaikkakiusaaminen.

Tutkimusaineistosta voidaan löytää kaksi samaan tekokokonaisuuteen liittyvää tapausta, joissa tuomioistuimien ratkaisua antaessaan viitannut suosituksen

kohtaan 6.3 vahingonkorvauksen perusteena. Molemmissa tapauksissa teko on ollut sisällöllisesti samankaltainen ja vahingonkorvaukset ovat molemmissa tapauksissa olleet 2000 euroa.

Tekijä on alistanut ja eristänyt loukatun muusta työyhteisöstä, nimitellyt varkaaksi, sanonut estävänsä loukatun työllistymisen muualla, soittanut tälle toistuvasti humalassa ja ilmoittanut irti-sanovansa tämän. Tekijä on tuomittu pahoinpitelystä.

7 Muu ihmisarvon vakava loukkaus

Myös muusta ihmisarvon loukkauksesta voidaan tuomita korvaus silloin, kun loukatun ihmisarvoa on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vakavasti loukattu vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1–3 kohdassa tarkoitettuihin loukkauksiin verrattavalla tavalla.

Toisin kuin vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1 ja 2 kohdassa, korvattavuus ei edellytä, että loukkaus on tehty rangaistavaksi säädetyllä teolla. Säännöksen soveltamisala on toisaalta tarkoitettu suppeaksi. Korvaukseen oikeuttavan loukkauksen tulisi kohdistua nimenomaan loukatun *ihmisarvoon*, loukkauksen tulisi olla rinnastettavissa vahingonkorvauslain 5 luvun 6 §:n 1–3 kohdassa tarkoitettuihin loukkauksiin ja lisäksi loukkauksen tulisi olla vakava.

7.1 Henkirikoksen yritys

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, joissa *henkirikoksen yrityksestä ei aiheudu loukatulle ruumiinvammaa*. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- teon onnistumisen todennäköisyys
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on taajamassa ampunut yhden laukauksen hirvikiväärillä kohti loukattua, joka on lähestynyt loukattua henkilöautolla. Tekijä on tuomittu tapon yrityksestä.

Tekijä on yrittänyt tappaa poliisin ampumalla tätä ja tämän käyttämää poliisiautoa konepistoolilla. Ampuminen on päättynyt konepistoolin patruunoiden loppumiseen, minkä jälkeen tekijä on pudottanut aseensa ja mennyt maahan makaamaan. Tekijä on tuomittu murhan yrityksestä.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	23	3202	1233	3305	2204	767	5116

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
819	1214	2203	3305	4407	4407	4974

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä henkiriikoksen yritystä, jossa loukatulle ei ole aiheutunut ruumiinvammaa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.2 Vaaran aiheuttaminen

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, jossa tekijä rikkoo loukatun ihmisarvoa osoittamalla menettelyllään ilmeistä välinpitämättömyyttä loukatun henkeä ja terveyttä kohtaan. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- loukattua uhanneen ruumiinvamman vakavuus
- loukatun vahingoittumisen todennäköisyys
- teko-olosuhteet

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on ampunut yhden laukauksen kohti loukatun jalkoja.
Tekijä on tuomittu vaaran aiheuttamisesta.

Tekijä on ampunut katkaistulla haulikolla siten, että laukaus on lävistänyt loukatun vieressä olleen oven. Tekijä on tuomittu vaaran aiheuttamisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	65	1089	569	1102	900	250	2558

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
250	410	600	1102	1500	1653	2558

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä vaaran aiheuttamista. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

7.3 Heitteillepano

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, jossa tekijä rikkoo loukatun ihmisarvoa osoittamalla menettelyllään ilmeistä välinpitämättömyyttä loukatun henkeä ja terveyttä kohtaan.

Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- loukatun kyky huolehtia itsestään
- teon motiivit
- teko-olosuhteet
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Tekijä on mennyt yöllä ravintolaan ja jättänyt kaksi 6-vuotiasta lasta kotiin sekä myöhemmin käskenyt heidän piiloutua ennen poliisipartion saapumista paikalle, minkä vuoksi lapset ovat jääneet yksin, kun huoltaja on viety sairaalaan. Tekijä on tuomittu heitteillepanosta.

Tekijä on jättänyt 3-vuotiaan lapsensa yksin autoon riittämättömissä vaatteissa lämpötilan ollessa noin -10 astetta ja mennyt noin tunniksi ravintolaan juomaan useita alkoholiannoksia, minkä johdosta lapsi on poistunut yksin autosta. Tekijä on tuomittu heitteillepanosta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
07, 09, 12	42	1030	1609	800	459	220	11017

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
220	331	541	800	1000	1285	1500

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan tyypillistä heitteillepanoa. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustsoon nähden.

7.4 Pelastustoimen laiminlyönti

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, jossa tekijä rikkoo loukatun ihmisarvoa osoittamalla menettelyllään ilmeistä välinpitämättömyyttä loukatun henkeä ja terveyttä kohtaan. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- loukatun kyky huolehtia itsestään
- teon motiivit
- teko-olosuhteet

Suosituksessa tarkoitettusta loukkauksesta on kyse esimerkiksi tilanteessa, jossa pelastustoimen laiminlyöntiin syylistynyt on havainnut, kuinka kolmas henkilö on aiheuttanut loukatulle vakavan ruumiinvamman, mutta jättänyt hankkimatta tälle tämän tarvitsemaa apua.

Aineistoon ei sisälly yhtään pelastustoimen laiminlyönnin perusteella tuomitua korvausta.

7.5 Määräysvallan väärinkäyttäminen

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteissa, joissa esimiehen, opettajan tai muun määräysvaltaa käyttävän henkilön menettely rikkoo olennaisella tavalla loukatun ihmisarvoa. Loukkauksen laadun arviointiin vaikuttavat erityisesti:

- loukkaajan ja loukatun aseman välinen ero
- teon sisältö
- teko-olosuhteet
- teon kesto

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja loukkauksia ovat esimerkiksi:

Varusmiesesimiehenä toiminut on käskyttänyt loukatun suojaan epäsuoralta tulelta kesken varustarkastuksen. Tekijä on tuomittu esimiesaseman väärinkäyttämisestä.

Armeijan kantahenkilökuntaan kuuluva tekijä on käskennyt loukattua punnertamaan 50 kertaa kuraudessa maassa ja lyönyt loukattua avokämmenellä kypärään. Tekijä on tuomittu esimiesaseman väärinkäyttämisestä.

Opettajana toiminut tekijä on nöyryyttänyt ala-asteikäistä oppilastaan eri tavoin esimerkiksi seisottamalla luokan edessä tai nurkassa, röyhtäyttämällä sekä istuttamalla ”lasten tuolilla”. Tekijä on tuomittu virkavelvollisuuden rikkomisesta.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
07, 09, 12, 15	8	658	658	512	1037	110	1147

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
110	110	293	512	1135	.	.

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat vakavuudeltaan verraten lievää määräysvallan väärinkäyttöä. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

IV SURMANSAA SAANEEN LÄHEISELLE AIHEUTUNUT KÄRSIMYS

Surmansa saaneen erityisen läheisellä henkilöllä on vahingonkorvauslain 5 luvun 4 a §:n perusteella oikeus korvaukseen kuolemantapauksen aiheuttamasta kärsimyksestä.

Tuomitun korvauksen suuruuteen vaikuttavat surmansa saaneen ja korvausta vaativan suhteen läheisyyden lisäksi teon laatu sekä muut olosuhteet. Ottaen huomioon, että tapausten välillä saattaa olla erittäin suuriakin eroja kaikkien edellä mainittujen seikkojen osalta, tuomittujen korvausten hajonta voi olla erittäin suuri.

Tyypillisesti sekä surmansa saanut että korvausta vaativat henkilöt ovat olleet täysi-ikäisiä. Surmansa saanut on menehtynyt henkirikoksen uhrina. Rikosnimikkeenä on useimmiten tappo tai törkeä kuolemantuottamus. Surmansa saaneen läheinen on saanut tiedon kuolemantapauksesta tyypillisesti viranomaisen välittämänä. Tapaukset, joissa surmansa saaneen läheinen on ollut läsnä tapahtumahetkellä tai joissa tämä on itse löytänyt surmansa saaneen, ovat harvinaisia.

Yksittäistapauksiin liittyy kuitenkin suurta vaihtelua. Tästä johtuen suosituksissa ei ole ollut mahdollista huomioida edellä mainittujen seikkojen erilaisia yhdistelmiä, vaan suositukset ovat yleispiirteiset ja tapausten luokittelu perustuu yksinomaan surmansa saaneen ja korvausta vaativan suhteen laatuun. Edellä mainittu korvauksen suuruuteen vaikuttavat seikat on tarkoitettu huomioitavaksi suosituksen mukaisen vaihteluvälin sisällä. Mikäli tapauksessa on samanaikaisesti läsnä useampi korvausta korottava tekijä, esitettyjä suosituksia korkeampi korvaus voi olla perusteltu.

Suhteen läheisyys on paitsi korvauksen suuruuteen vaikuttava tekijä myös korvausvastuun edellytys. Vaikka surmansa saaneen ja korvausta vaativan suhteen laatu toimii seuraavassa suositusten luokitteluperusteena, suosituksilla ei oteta kantaa siihen, täyttääkö tietynlaatuinen suhde korvausvastuun edellytyksen.

*1.1 Lapsen kuolema**

Suositus käsittää surmansa saaneen vanhemmalle tuomittavan korvauksen lapsen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja tapauksia ovat esimerkiksi:

Surmansa saanut on tapettu pahoinpitelemällä ja kuristamalla. Tekijä on tuomittu taposta. Korvausta vaativa vanhempi on tavannut täysi-ikäistä lastaan joitakin kertoja vuodessa ja auttanut tätä taloudellisesti.

Surmansa saanut on kuollut liikenneonnettomuudessa. Tekijä on ajanut linja-autoa huomattavalla ylinopeudella ja joutunut

väistämään vastaantulevien kaistalle. Tekijä on tuomittu törkeästä kuolemantuottamuksesta. Korvausta vaativalla vanhemmalla on ollut täysi-ikäiseen lapseensa läheiset välit ja he ovat pitäneet yhteyttä lähes päivittäin.

Surmansa saanut on tapettu lyömällä vasaralla ja iskemällä puukolla kurkun läpi. Tekijä on haudannut surmatun eläinten hautausmaalle. Tekijä on tuomittu murhasta. Korvausta vaativalla vanhemmalla on ollut täysi-ikäiseen lapseensa läheiset välit ja he ovat pitäneet yhteyttä lähes päivittäin.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	97	7640	4002	6610	5116	2000	30000

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2754	4045	5116	6610	10232	11017	14425

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat olosuhteiltaan tyypillistä lapsen kuolemantapausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.2 Vanhemman kuolema*

Suositus käsittää surmansa saaneen lapselle tuomittavan korvauksen vanhemman kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja tapauksia ovat esimerkiksi:

Surmansa saanut on tapettu puukottamalla rintaan. Tekijä on tuomittu taposta. Korvausta vaativa lapsi on ollut 2 vuotta vanha.

Surmansa saanut on tapettu puukottamalla rintaan. Tekijä on tuomittu taposta. Korvausta vaativa täysi-ikäinen lapsi on asunut yhdessä vanhempansa kanssa ja kotoa muuttamisen jälkeen ollut viikoittain yhteydessä surmattuun.

Surmansa saanut on tapettu kuristamalla. Tekijänä on ollut surmatun puoliso. Tekijä on tuomittu murhasta. Korvausta vaativa on ollut surmatun täysi-ikäinen lapsi, joka on aikaisemmin asunut surmatun ja tekijän kanssa yhteisessä kodissa, mutta on ennen tapahtumia muuttanut pois.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	189	7935	4835	6610	5825	1102	30696

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2203	3070	4407	6610	10232	15000	17263

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat olosuhteiltaan tyypillistä vanhemman kuolemantapausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.3 Sisaruksen kuolema

Suositus käsittää surmansa saaneen sisarukselle tuomittavan korvauksen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä.

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja tapauksia ovat esimerkiksi:

Surmansa saanut on tapettu lyömällä veitsellä rintakehään. Tekijä on tuomittu taposta. Korvausta vaativa on ollut surmatun sisarus, jolla on ollut tavanomainen sisarussuhde surmatun kanssa.

Surmattu on tapettu työpaikallaan lyömällä vasaralla päähän. Tekijä on tuomittu murhasta. Korvausta vaativa on ollut uhrin sisarus, joka ei ole asunut samassa taloudessa, mutta suhde sisarukseen on ollut tavanomaista tiiviimpi.

Surmattu on työnnetty alas ravintolan parvekkeelta. Tekijä on tuomittu törkeästä kuolemantuottamuksesta. Korvausta vaativa on ollut surmatun sisarus, joka on asunut samassa taloudessa ja ollut korvausta vaatineelle isähahmon kaltainen.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	94	5061	3003	4250	3272	500	13302

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2035	2203	2985	4250	6257	11000	11588

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat olosuhteiltaan tyypillistä sisaruksen kuolemantapausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

1.4 Puolison kuolema

Suositus käsittää surmansa saaneen puolisolle tuomittavan korvauksen kuoleman aiheuttamasta kärsimyksestä. Puolisolla tarkoitetaan suosituksessa surmansa saaneen aviopuolison ja rekisteröidyn parisuhteen osapuolen lisäksi surmansa saaneen kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa elänyttä henkilöä (ns. avopuoliso).

Oikeuskäytännössä tuomittujen korvausten perusteella suosituksessa tarkoitettuja tapauksia ovat esimerkiksi:

Surmansa saanut on tapettu ampumalla katkaistulla haulikolla rintaan. Tekijä on tuomittu taposta. Korvausta vaativa on ollut surmatun avopuoliso, joka on asunut surmatun kanssa yhdessä ja jolla on ollut kaksi lasta surmatun kanssa.

Surmansa saanut on tapettu puukottamalla kaulaan katutilassa. Tekijä on tuomittu murhasta. Korvausta vaativa on ollut surmatun avopuoliso, joka on asunut yhdessä surmatun kanssa.

Tutkimusaineisto

AINEISTO	N	KA	SD	MD	QI	MIN	MAX
09, 12, 15	18	8276	2512	7856	3000	4407	15348

Tuomittujen korvausten jakauma fraktiileittain

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
4407	4407	7000	7856	10000	11435	16717

Aineistoon valikoituneet tapaukset edustavat olosuhteiltaan tyypillistä puolison kuolemantapausta. Ottaen huomioon aineistoon valikoituneiden tapausten vakavuus tuomittujen korvausten voidaan katsoa olevan oikeassa suhteessa yleiseen korvaustasoon nähden.

LIITE: YLEINEN KORVAUSTASO 2007–2015

Liitetaulukko 1. Yleinen korvaustaso, tilapäinen fyysinen haitta, 2007–2015 (nimellisarvot ja deflatoidut arvot, euroa)

	PERSENTIILI	2007	2009	2012	2015
Nimellisarvot	10 %	100	100	150	150
	25 %	200	200	250	300
	50 %	350	450	500	500
	75 %	700	800	1000	1000
	90 %	1500	2000	2000	2000
Vuoden 2015 hinnoin (deflatoidut arvot)	10 %	115	110	153	150
	25 %	229	220	256	300
	50 %	401	496	512	500
	75 %	803	881	1023	1000
	90 %	1720	2203	2046	2000

Liitetaulukko 2. Yleinen korvaustaso, tilapäinen psyykkinen haitta, 2007–2015 (nimellisarvot ja deflatoidut arvot, euroa)

	PERSENTIILI	2007	2009	2012	2015
Nimellisarvot	10 %	200	214	400	400
	25 %	400	500	800	700
	50 %	800	1500	1500	1500
	75 %	2242	3000	3000	3000
	90 %	5895	5000	5000	5000
Vuoden 2015 hinnoin (deflatoidut arvot)	10 %	229	236	409	400
	25 %	459	551	819	700
	50 %	917	1653	1535	1500
	75 %	2570	3305	3070	3000
	90 %	6758	5509	5116	5000

Liitetaulukko 3. Yleinen korvaustaso, kärsimys, 2007–2015 (nimellisarvot ja deflatoidut arvot, euroa)

	PERSENTIILI	2007	2009	2012	2015
Nimellisarvot	10 %	150	200	250	300
	25 %	300	400	500	500
	50 %	500	700	900	900
	75 %	1000	1500	1800	1500
	90 %	2500	3000	3500	3000
Vuoden 2015 hinnoin (deflatoidut arvot)	10 %	172	220	256	300
	25 %	344	441	512	500
	50 %	573	771	921	900
	75 %	1147	1653	1842	1500
	90 %	2866	3305	3581	3000

Liitetaulukko 4. Yleinen korvaustaso, pysyvä kosmeettinen haitta, 2007–2015 (nimellisarvot ja deflatoidut arvot, euroa)

	PERSENTIILI	2007	2009	2012	2015
Nimellisarvot	10 %	200	200	200	200
	25 %	400	300	300	300
	50 %	700	600	700	600
	75 %	1310	1000	1400	1300
	90 %	2500	2000	2500	2820
Vuoden 2015 hinnoin (deflatoidut arvot)	10 %	229	220	205	200
	25 %	459	331	307	300
	50 %	803	661	716	600
	75 %	1502	1102	1432	1300
	90 %	2866	2203	2558	2820

Liitetaulukko 5. Yleinen korvaustaso, pysyvä toiminnallinen haitta, 2007–2015
(nimellisarvot ja deflatoidut arvot, euroa)

	PERSEN- TIILI	2007	2009	2010	2011	2012	2015*
Nimellisarvot	10 %	350	500	710	1340	500	340
	25 %	600	1200	1630	2600	1000	700
	50 %	2000	3000	3250	5521	3652	2000
	75 %	5470	9447	10250	13000	10886	5325
	90 %	30000	24800	19775	32835	23355	10695
Vuoden 2015 hinnoin (deflatoidut arvot)	10 %	401	551	773	1410	512	340
	25 %	688	1322	1774	2735	1023	700
	50 %	2293	3305	3538	5808	3737	2000
	75 %	6271	10408	11157	13676	11138	5325
	90 %	34395	27322	21526	34542	23897	10695

Tarkastelussa ei ole huomioitu ikävähennyksiä, sillä aineistossa ovat mukana kaikki tapaukset (osassa puuttuva ikätieto). Tästä syystä tarkastelu on tulkittavissa ainoastaan viitteellisenä.

* Vuoden 2015 aineisto ei tietojärjestelmä uudistuksesta johtuen ole täysin vertailukelpoinen aikaisempaan nähden. Aineisto sisältää vain rikosasiat, mistä johtuen esim. potilas- ja liikennevahingot eivät sisälly aineistoon. Tämä laskee keskimääräistä korvaustasoa olennaisesti, sillä vaikeita vammoja on aineistossa aiempaa vähemmän.

Liitetaulukko 6. Yleinen korvaustaso, läheiskärsimys, 2007–2015 (nimellisarvot ja deflatoidut arvot, euroa)

	PERSEN- TIILI	2007	2009	2010	2011	2012	2015
Nimellisarvot	10 %	2000	2100	3000	3000	3000	2985
	25 %	3525	3000	3000	4000	4000	5000
	50 %	5000	5000	5000	6000	6000	6000
	75 %	8000	7000	8000	8500	10000	10000
	90 %	12000	10000	12000	10000	13000	13600
Vuoden 2015 hinnoin (deflatoidut arvot)	10 %	2293	2314	3266	3156	3070	2985
	25 %	4041	3305	3266	4208	4093	5000
	50 %	5733	5509	5443	6312	6139	6000
	75 %	9172	7712	8708	8942	10232	10000
	90 %	13758	11017	13062	10520	13302	13600

LIITE: ICD-10-KOODIT

Suosituksissa esiintyvät ICD-10-koodit

G56.4	Kausalgia (CRPS II)
F32	Masennustila
F43.0	Akuutti stressireaktio
F43.00	Akuutti stressireaktio lieväasteinen häiriö
F43.01	Akuutti stressireaktio keskivaikea häiriö
F43.02	Akuutti stressireaktio vaikea-asteinen häiriö
F43.1	Traumaperäinen stressireaktio
F43.2	Sopeutumishäiriöt
M79.1	Lihassärky
M79.2	Määrittämätön hermosärky tai hermotulehdus
M79.6	Raajakipu
M89.0	Algoneurodystrofia (CRPS I)
R52.0	Akuutti kipu
R52.1	Pitkäaikainen sietämätön kipu
R52.2	Muu pitkäaikainen kipu
R52.9	Määrittämätön kipu
S00	Pinnallinen päävamma
S00.0	Pinnallinen päänahan vamma
S00.1	Silmäluomien ja silmän seudun ruhje
S00.2	Muu pinnallinen silmäluomien ja silmän seudun vamma
S00.3	Pinnallinen nenävamma
S00.4	Pinnallinen korvavamma
S00.5	Pinnalliset huuli- ja/tai suuontelovammat
S00.50	Pinnallinen posken limakalvon vamma
S00.51	Pinnallinen suunontelon muun osan vamma
S00.52	Pinnallinen huulen vamma
S00.59	Tarkemmin määrittämätön pinnallinen huulen tai suunontelon vamma
S00.7	Useat pinnalliset päävammat
S00.8	Pään muun osan pinnallinen vamma
S00.9	Sijainniltaan määrittämätön pinnallinen pään vamma
S01	Pään haava
S01.0	Päänahan haava
S01.1	Silmäluomen tai silmän seudun haava
S01.2	Nenän haava
S01.3	Korvan haava
S01.4	Posken ja/tai ohimo-leukaseudun haava
S01.40	Posken haava
S01.41	Ohimo-leukaseudun haava
S01.50	Suuontelon haava
S01.51	Huulen haava
S01.59	Huulen ja suuontelon haava
S01.7	Useat pään haavat
S01.8	Pään muun osan haava
S01.9	Sijainniltaan määrittämätön pään haava
S02	Kallon ja kasvojen luiden murtumat
S02.0	Kallonlaen murtuma
S02.1	Kallonpohjan murtuma
S02.2	Nenäluun murtuma
S02.3	Silmäkuopan pohjan murtuma

S02.4	Yläleuan ja/tai poskiluun murtuma
S02.5	Hampaan murtuma
S02.6	Alaleukaluun murtuma
S03	Pään nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
S03.0	Leukanivelen sijoiltaanmeno
S03.2	Hampaan siirtymä
S03.4	Leuan nyrjähdys tai venähdys
S04	Aivohermojen vammat
S04.0	Näköhermon ja/tai näköradan vamma
S04.1	Silmän liikehermon vamma
S04.2	Telähermon vamma
S04.3	Kolmoishermon vamma
S04.4	Loitontajahermon vamma
S04.5	Kasvohermon vamma
S04.6	Kuulo-tasapainohermon vamma
S04.7	Lisähermon vamma
S04.8	Kieli-kitahermon vamma
S04.81	Kielen liikehermon vamma
S04.88	Muun aivohermon vamma
S04.9	Määrittämättömän aivohermon vamma
S05	Silmän ja/tai silmäkuopan vamma
S05.0	Sidekalvon vamma tai sarveiskalvon naarmu ilman mainintaa vierasesineestä
S05.3	Silmämunan rikkoutuminen tai repeämä ilman silmänsisäisten kudosten esiin työntymistä tai menetystä
S06	Kallonsisäinen vamma
S06.0	Aivotärähdys
S06.1	Traumaattinen aivoturvotus
S06.2	Diffuusi aiovamma
S06.3	Paikallinen aiovamma
S06.4	Traumaattinen epiduraaliverenvuoto
S06.5	Traumaattinen kovakalvonalainen verenvuoto
S06.6	Traumaattinen lukinkalvonalainen verenvuoto
S06.7	Kallonsisäinen vamma ja pitkittynyt tajuttomuus
S06.8	Muu kallonsisäinen vamma
S06.9	Määrittämätön kallonsisäinen vamma
S08	Pään osan irti repeäminen
S08.0	Päänahan irti repeäminen
S08.1	Korvalehden irti repeäminen
S09	Muut tai määrittämättömät päävammat
S09.2	Tärykalvon traumaattinen repeämä
S10	Kaulan pinnallinen vamma
S10.0	Kaulan etuosan ruhje
S10.1	Muu tai määrittämätön kaulan pinnallinen vamma
S10.7	Useat kaulan pinnalliset vammat
S10.8	Kaulan muun osan pinnallinen vamma
S10.9	Sijainniltaan määrittämätön kaulan pinnallinen vamma
S11	Kaulan haava
S11.0	Kurkunpään ja/tai henkitorveen ulottuva kaulahaava
S11.1	Kilpirauhaseen ulottuva kaulahaava
S11.2	Nieluun ja/tai ruokatorven kaulaosaan ulottuva kaulahaava
S11.7	Useat kaulan haavat
S11.8	Kaulan muun osan haava
S11.9	Sijaintipaikaltaan määrittämätön kaulan haava

S12 Kaularanganmurtuma
 S12.0 Kannattajanikaman murtuma
 S12.1 Kiertonikaman murtuma
 S12.2 Muun kaulanikaman murtuma
 S12.7 Useat kaulanikamamurtumat
 S12.8 Kaulan muun osan murtuma
 S12.9 Määrittämätön kaulan alueen murtuma
 S13.0 Traumaattinen kaularangan nikamavälilevyn repeämä
 S13.1 Kaulanikaman sijoiltaanmeno
 S13.2 Muun tai määrittämättömän kaulan osan sijoiltaanmeno
 S13.4 Kaularangan nyrjähdys tai venähdys
 S14 Kaulan alueen hermojen ja selkäytimen vammat
 S14.0 Selkäytimen kaulaosan vamma ja turpoaminen
 S14.1 Muu tai määrittämätön selkäytimen kaulaosan vamma
 S14.2 Kaularangan hermojuurivamma[t]
 S15 Kaulan verisuonivamma
 S15.0 Kaulavaltimon vamma
 S15.1 Nikamavaltimon vamma
 S15.2 Ulomman kaulalaskimon vamma
 S15.3 Sisemmän kaulalaskimon vamma
 S15.7 Useiden kaulan alueen verisuonien vamma
 S15.8 Muun kaulan alueen määritetyn verisuonen vamma
 S15.9 Määrittämättömän kaulan alueen verisuonen vamma
 S16 Kaulan lihaksen ja/tai janteen vamma
 S20 Rintakehän pinnallinen vamma
 S20.0 Rinnan tai rintarauhasen ruhje
 S20.1 Muu tai määrittämätön pinnallinen rinnan tai rintarauhasen vamma
 S20.2 Rintakehän ruhje
 S20.3 Muu pinnallinen rintakehän etuseinän vamma
 S20.4 Muu pinnallinen rintakehän takaseinän vamma
 S20.7 Useat pinnalliset rintakehän vammat
 S20.8 Muun tai määrittämättömän rintakehän osan pinnallinen vamma
 S21 Rintakehän haava
 S21.0 Rintarauhasen haava
 S21.1 Rintakehän etuseinämän haava
 S21.2 Rintakehän takaseinän haava
 S21.7 Useat rintakehän seinämän haavat
 S21.8 Rintakehän muun osan haava
 S21.9 Määrittämättömän rintakehän osan haava
 S22 Kylkiluun (kylkiluiden), rintalastan ja/tai selkärangan rintakehäosan (rintarangan) murtuma
 S22.0 Rintanikaman murtuma
 S22.1 Useat rintarangan murtumat
 S22.2 Rintalastan murtuma
 S22.3 Kylkiluun murtuma
 S22.4 Useat kylkiluunmurtumat
 S22.5 Varstarinta
 S23 Rintakehän alueen nivelten tai siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
 S23.0 Rintarangan nikamavälilevyn traumaattinen repeämä
 S23.1 Rintanikaman sijoiltaanmeno
 S23.3 Rintarangan nyrjähdys tai venähdys
 S24 Rintakehän alueen hermojen ja selkäytimen vammat

S24.0	Selkäytimen rintakehäosan vamma ja turpoaminen
S24.1	Muu tai määrittämätön selkäytimen rintakehäosan vamma
S24.2	Rintarangan hermojuurivamma
S24.3	Rintakehän ääreishermon vamma
S24.4	Rintakehän sympaattisten hermojen vamma
S24.5	Muun rintakehän hermon vamma
S24.6	Määrittämättömän rintakehän hermon vamma
S25	Rintakehän verisuonien vamma
S25.0	Rinta-aortan vamma
S25.1	Käden ja pään valtimorungon ja/tai solisvaltimon vamma
S25.2	Yläontolaskimon vamma
S25.3	Käsivarren ja pään laskimon ja/tai solislaskimon vamma
S25.4	Keuhkoverisuonien vamma
S25.5	Kylkivälisuonten vamma
S25.7	Useiden rintakehän verisuonien vamma
S25.8	Muun rintakehän verisuonen vamma
S25.9	Määrittämättömän rintakehän verisuonen vamma
S26	Sydämen vamma
S26.0	Sydämen vamma ja verenvuoto sydänpussiin (hemoperikardium)
S26.8	Muu sydämen vamma
S26.9	Määrittämätön sydämen vamma
S27	Muiden tai määrittämättömien rintaontelon elinten vamma
S27.0	Traumaattinen ilmarinta
S27.1	Traumaattinen veririnta
S27.2	Traumaattinen veri-ilmarinta
S27.3	Muu keuhkon vamma
S27.4	Keuhkoputkien vamma
S27.5	Henkitorven rintakehäosan vamma
S27.6	Keuhkopussin vamma
S27.7	Useat rintakehän sisäelinten vammat
S27.8	Muun rintakehän sisäelimen vamma
S27.9	Määrittämättömän rintakehän sisäelimen vamma
S30	Vatsan, alaselän ja/tai lantion pinnallinen vamma
S30.0	Alaselän ja/tai lantion ruhje
S30.1	Vatsanpeitteiden ruhje
S30.2	Ulkoisten sukupuolielinten ruhje
S30.7	Useat vatsan, alaselän ja/tai lantion pinnalliset vammat
S30.8	Muu vatsan, alaselän tai lantion pinnallinen vamma
S30.9	Vatsan, alaselän ja/tai lantion määrittämätön pinnallinen vamma
S31	Vatsan, alaselän tai lantion haava
S31.0	Alaselän ja/tai lantion haava
S31.1	Vatsanpeitteiden haava
S31.2	Siittimen haava
S31.3	Kivespussin [ja kiveksen/kivesten] haava
S31.4	Emättimen ja/tai ulkosynnyttimien haava
S31.5	Muun tai määrittämättömän ulkoisen sukupuolielimen haava
S31.7	Useat vatsan, alaselän ja/tai lantion haavat
S31.8	Muun tai määrittämättömän vatsan osan haava
S32	Lannerangan tai lantion murtuma
S32.0	Lannenikaman murtuma
S32.7	Useat lannerangan ja/tai lantion murtumat
S32.8	Muun tai määrittämättömän lannerangan tai lantion osan murtuma

- S33 Lannerangan ja/tai lantion nivelten tai siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
- S33.0 Lannerangan nikamavälilevyn traumaattinen repeämä
- S33.1 Lannenikaman sijoiltaanmeno
- S33.3 Lannerangan ja/tai lantion muun tai määrittämättömän osan sijoiltaanmeno
- S33.5 Lannerangan nyrjähdys
- S33.7 Muun tai määrittämättömän lannerangan tai lantion osan nyrjähdys tai venähdys
- S34 Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen hermojen tai selkäytimen lanneosan vamma
- S34.0 Selkäytimen lanneosan vamma ja turpoaminen
- S34.1 Muu selkäytimen lanneosan vamma
- S34.2 Lanne- ja alaselän hermojuurivamma
- S34.3 Cauda equina -alueen vamma
- S34.4 Lanne-ristipunoksen vamma
- S34.5 Lanne- tai ristirangan alueen tai lantion sympaattisten hermojen vamma
- S34.6 Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen ääreishermovamma
- S34.8 Muun tai määrittämättömän vartalon, alaselän ja/tai lantion hermon vamma
- S35 Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen verisuonivamma
- S35.0 Vatsa-aortan vamma
- S35.1 Alaonttolaskimon vamma
- S35.2 Sisusvaltimorungon vamma tai suolilievevaltimon vamma
- S35.3 Porttilaskimon tai pernalaskimon vamma
- S35.4 Munuaisen verisuonivamma
- S35.5 Lonkkaverisuonien vamma
- S35.7 Vatsan, alaselän ja/tai lantion useiden verisuonien vamma
- S35.8 Vatsan, alaselän ja/tai lantion muun verisuonen vamma
- S35.9 Vatsan, alaselän ja/tai lantion määrittämättömän verisuonen vamma
- S36 Vatsansisäisten elinten vamma
- S36.0 Pernan vamma
- S36.1 Maksan ja/tai sappirakon vamma
- S36.2 Haiman vamma
- S36.3 Mahalaukun vamma
- S36.4 Ohutsuolen vamma
- S36.5 Umpisuolen ja/tai koolonin vamma
- S36.6 Peräsuolen vamma
- S36.7 Useiden vatsaontelon elinten vamma
- S36.8 Muun vatsaontelon elimen vamma
- S36.9 Määrittämättömän vatsaontelon elimen vamma
- S40 Pinnallinen hartianseudun ja/tai olkavarren vamma
- S40.0 Hartianseudun ja/tai olkavarren ruhje
- S40.7 Useat pinnalliset hartianseudun ja olkavarren vammat
- S40.8 Muu pinnallinen hartianseudun tai olkavarren vamma
- S40.9 Määrittämätön pinnallinen hartianseudun tai olkavarren vamma
- S41 Hartianseudun ja/tai olkavarren haava
- S41.0 Hartianseudun haava
- S41.1 Olkavarren haava
- S41.7 Useat hartianseudun ja/tai olkavarren haavat
- S41.8 Muun tai määrittämättömän hartianseudun osan haava
- S42 Hartianseudun tai olkavarren murtuma
- S42.0 Solisluun murtuma
- S42.2 Olkaluun yläosan murtuma
- S42.3 Olkaluun varren murtuma

- S42.4 Olkaluun alaosan murtuma
- S43 Hartianseudun (hartiakaaren) nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
- S43.0 Olkanivelen sijoiltaanmeno
- S43.1 Olkalisäke-solislunivelen sijoiltaanmeno
- S44 Hartianseudun ja olkavarren hermovammat
- S44.0 Kyynärhermon vamma olkavarren alueella
- S44.1 Keskihermon vamma olkavarren alueella
- S44.2 Värttinähermon vamma olkavarren alueella
- S44.3 Kainalohermon vamma
- S44.4 Lihas-ihohhermon vamma
- S44.5 Ihon tuntohermon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
- S44.7 Useiden hermojen vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
- S44.8 Muun hermon vamma hartianseudun tai olkavarren alueella
- S44.9 Määrittämättömän hermon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
- S45 Hartianseudun ja olkavarren verisuonivammat
- S45.0 Kainalovaltimon vamma
- S45.1 Olkavarsivaltimon vamma
- S45.2 Kainalolaskimon tai olkavarsilaskimon vamma
- S45.3 Pinnallisen laskimon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
- S45.7 Useiden verisuonien vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
- S45.8 Muun verisuonen vamma hartianseudun tai olkavarren alueella
- S45.9 Määrittämättömän verisuonen vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella
- S46 Hartianseudun ja olkavarren lihas- ja/tai jännevammat
- S46.0 Kiertäjäkalvosimeen (rotator cuff) kuuluvan janteen vamma olkapäässä
- S46.1 Haislihaksen pitkän päään lihas- tai jännevamma
- S46.2 Haislihaksen muun osan lihas- tai jännevamma
- S46.3 Kolmipäisen olkalihaksen lihas- tai jännevamma
- S46.7 Useiden hartianseudun ja/tai olkavarren lihasten ja/tai janteiden vamma
- S46.8 Muun hartianseudun tai olkavarren lihaksen tai janteen vamma
- S46.9 Määrittämätön hartianseudun tai olkavarren lihas- tai jännevamma
- S50 Kyynärvarren pinnallinen vamma
- S50.0 Kyynärpään ruhje
- S50.1 Muun tai määrittämättömän kyynärvarren osan ruhje
- S50.7 Useat kyynärvarren pinnalliset vammat
- S50.8 Muu kyynärvarren pinnallinen vamma
- S50.9 Määrittämätön kyynärvarren pinnallinen vamma
- S51 Kyynärvarren haava
- S51.0 Kyynärpään haava
- S51.7 Useat kyynärvarren haavat
- S51.8 Kyynärvarren muun osan haava
- S51.9 Määrittämättömän kyynärvarren osan haava
- S52 Kyynärvarren murtuma
- S52.0 Kyynärluun yläosan murtuma
- S52.1 Värttinäluun yläosan murtuma
- S52.2 Kyynärluun varren murtuma
- S52.3 Värttinäluun varren murtuma
- S52.4 Kyynärluun ja värttinäluun varren murtuma
- S52.5 Värttinäluun alaosan murtuma
- S52.6 Kyynärluun ja värttinäluun alaosan murtuma
- S52.7 Useat kyynärvarren murtumat
- S52.8 Kyynärvarren muun osan murtuma
- S52.9 Määrittämätön kyynärvarren murtuma

- S54 Kyynärvarren alueen hermovammat
- S54.0 Kyynärhermon vamma kyynärvarren alueella
- S54.1 Keskihermon vamma kyynärvarren alueella
- S54.2 Värttinähermon vamma kyynärvarren alueella
- S54.3 Ihon tuntohermon vamma kyynärvarren alueella
- S54.7 Useiden hermojen vamma kyynärvarren alueella
- S54.8 Muun hermon vamma kyynärvarren alueella
- S54.9 Määrittämättömän hermon vamma kyynärvarren alueella
- S55 Kyynärvarren alueen verisuonivammat
- S55.0 Kyynärvaltimon vamma kyynärvarren alueella
- S55.1 Värttinävaltimon vamma kyynärvarren alueella
- S55.2 Laskimon vamma kyynärvarren alueella
- S55.7 Useiden verisuonien vamma kyynärvarren alueella
- S55.8 Muun verisuonen vamma kyynärvarren alueella
- S55.9 Määrittämättömän verisuonen vamma kyynärvarren alueella
- S56 Kyynärvarren lihas- ja/tai jännevamma
- S56.0 Peukalon pitkän koukistajalihaksen ja/tai sen janteen vamma kyynärvarren alueella
- S56.1 Muun sormen syvän pinnallisen koukistajalihaksen tai -janteen vamma kyynärvarren alueella
- S56.2 Muun koukistajalihaksen tai -janteen vamma kyynärvarren alueella
- S56.3 Peukalon ojentaja- ja/tai loitontajalihasten [janteiden] vamma kyynärvarren alueella
- S56.4 Muun sormen ojentajalihaksen tai sen janteen vamma kyynärvarren alueella
- S56.5 Muun ojentajalihaksen tai ojentajalihasjanteen vamma kyynärvarren alueella
- S56.7 Useiden lihasten ja/tai janteiden vamma kyynärvarren alueella
- S56.8 Muun tai määrittämättömän lihaksen tai janteen vamma kyynärvarren alueella
- S60 Ranteen ja/tai käden pinnallinen vamma
- S60.0 Sormen tai sormien ruhje ilman kynsivammaa
- S60.1 Sormen tai sormien ruhje ja kynsivamma
- S60.2 Ranteen ja käden muun osan ruhje
- S60.7 Useat ranteen ja/tai käden pinnalliset vammat
- S60.8 Muu ranteen tai käden pinnallinen vamma
- S60.9 Määrittämätön ranteen ja/tai käden pinnallinen vamma
- S61 Ranteen tai käden haava
- S61.0 Sormen tai sormien haava ilman kynsivammaa
- S61.1 Sormen tai sormien haava ja kynsivamma
- S61.7 Useat ranteen ja/tai käden haavat
- S61.8 Ranteen tai käden muun osan haava
- S61.9 Määrittämätön ranteen ja/tai käden haava
- S62 Ranteen tai käden murtuma
- S62.0 Ranteen veneluun murtuma
- S62.2 Ensimmäisen kämmenluun murtuma
- S62.3 Muun kämmenluun murtuma
- S62.4 Useat kämmenluiden murtumat
- S62.5 Peukalon murtuma
- S62.6 Muun sormen murtuma
- S62.7 Useat sormimurtumat
- S63 Ranteen ja käden nivelten ja siteiden sijoiltaanmenot, nyrjähdykset ja/tai venähdykset
- S63.1 Sormen sijoiltaanmeno
- S63.5 Ranteen nyrjähdys tai venähdys
- S63.6 Sormen tai sormien nyrjähdys tai venähdys

S64	Ranteen ja/tai käden hermovamma
S64.0	Kyynärhermon vamma ranteen tai käden alueella
S64.1	Keskihermon vamma ranteen tai käden alueella
S64.2	Värttinähermon vamma ranteen tai käden alueella
S64.3	Peukalon hermovamma
S64.4	Muun sormen hermovamma
S64.7	Useiden hermojen vamma ranteen tai käden alueella
S64.8	Muun hermon vamma ranteen tai käden alueella
S64.9	Määrittämättömän hermon vamma ranteen tai käden alueella
S65	Ranteen tai käden verisuonivamma
S65.0	Kyynärvaltimon vamma ranteen ja/tai käden alueella
S65.1	Värttinävaltimon vamma ranteen ja/tai käden alueella
S65.2	Pinnallisen valtimokaaren vamma
S65.3	Syvän valtimokaaren vamma
S65.4	Peukalon verisuon[i]en vamma
S65.5	Muun sormen verisuonivamma
S65.7	Useiden verisuonien vamma ranteen ja/tai käden alueella
S65.8	Muun verisuonen vamma ranteen tai käden alueella
S65.9	Määrittämättömän verisuonen vamma ranteen ja/tai käden alueella
S66	Ranteen ja käden lihas- ja jännevamma
S66	Ranteen ja käden lihas- ja jännevamma
S66.0	Peukalon pitkän koukistajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella
S66.1	Muun sormen syvän tai pinnallisen koukistajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella
S66.2	Peukalon ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella
S66.3	Muun sormen ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella
S66.4	Peukaloon tai sen kämmenluuhun liittyvän pikkulihaksen [jänteen] vamma
S66.5	Muuhun sormeen tai kämmenluuhun liittyvän pikkulihaksen tai sen jänteen vamma
S66.6	Usean koukistajalihaksen tai koukistajalihasjänteen vamma ranteen tai käden alueella
S66.7	Usean ojentajalihaksen tai ojentajalihasjänteen vamma ranteen ja/tai käden alueella
S66.8	Muun lihaksen tai jänteen vamma ranteen tai käden alueella
S66.9	Määrittämätön lihas- tai jännevamma ranteen tai käden alueella
S68	Ranteen tai käden amputoituminen
S68.0	Peukalon täydellinen tai osittainen amputoituminen
S68.1	Muun yksittäisen sormen täydellinen tai osittainen amputoituminen
S68.2	Kahden tai useamman sormen täydellinen tai osittainen amputoituminen
S68.3	Yhden tai useamman sormen tai sormen osan amputoituminen yhdessä käden tai ranteen muun osan kanssa
S68.4	Käden amputoituminen ranteesta
S68.8	Ranteen tai käden muun osan amputoituminen
S68.9	Tasoltaan määrittämätön ranteen tai käden amputoituminen
S70	Lonkan ja/tai reiden pinnallinen vamma
S70.0	Lonkan ruhje
S70.1	Reiden ruhje
S70.7	Useat lonkan ja/tai reiden pinnalliset vammat
S70.8	Muu lonkan tai reiden pinnallinen vamma
S70.9	Määrittämätön pinnallinen lonkan tai reiden vamma
S71	Lonkan ja/tai reiden haava
S71.0	Lonkan haava

S71.1 Reiden haava
 S71.7 Useat lonkan ja/tai reiden haavat
 S71.8 Lonkan tai reiden alueen muun tai määrittämättömän osan haava
 S72 Reisiluun murtuma
 S72.0 Reisiluun kaulan murtuma
 S72.1 Reisiluun sarvennoisten kautta kulkeva (pertrokanteerinen) murtuma
 S72.3 Reisiluun varren murtuma
 S72.4 Reisiluun alaosan murtuma
 S74 Lonkan ja/tai reiden alueen hermovamma
 S74.0 Lonkkahermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
 S74.1 Reisihermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
 S74.2 Ihon tuntohermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
 S74.7 Usean hermon vamma lonkan tai reiden alueella
 S74.8 Muun hermon vamma lonkan tai reiden alueella
 S74.9 Määrittämättömän hermon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
 S75 Lonkan ja/tai reiden verisuonivamma
 S75.0 Reisivaltimon vamma
 S75.1 Reisilaskimon vamma lonkan ja/tai reiden alueella
 S75.2 Isosafeenan vamma lonkan ja/tai reiden alueella
 S75.7 Usean verisuonen vamma lonkan ja/tai reiden alueella
 S75.8 Muun verisuonen vamma lonkan tai reiden alueella
 S75.9 Määrittämättömän verisuonen vamma lantion ja/tai reiden alueella
 S76 Lonkan tai reiden lihas- tai jännevamma
 S76.0 Lonkan lihas- tai jännevamma
 S76.1 Nelipäisen reisilihaksen tai sen janteen vamma
 S76.2 Reiden lähentäjälihasten tai niiden janteiden vamma
 S76.3 Reiden takaosan lihasten tai niiden janteiden vamma
 S76.4 Muun tai määrittämättömän reiden lihaksen tai janteen vamma
 S76.7 Useat lonkan ja/tai reiden lihas- ja/tai jännevammat
 S78 Lonkan tai reiden amputoituminen
 S78.0 Alaraajan amputoituminen lonkanivelestä
 S78.1 Alaraajan amputoituminen lonkan ja polven väliltä
 S78.9 Tasoltaan määrittämätön lonkan tai reiden amputoituminen
 S80 Polven ja/tai säären pinnallinen vamma
 S80.0 Polven ruhje
 S80.1 Säären ruhje tai polven ja säären alueen määrittämätön ruhje
 S80.7 Useat pinnalliset polven ja/tai säären vammat
 S80.8 Muu pinnallinen polven tai säären vamma
 S80.9 Määrittämätön pinnallinen polven tai säären vamma
 S81 Polven ja/tai säären haava
 S81.0 Polven haava
 S81.7 Useat polven ja/tai säären haavat
 S81.8 Säären muun osan haava
 S81.9 Määrittämätön polven ja/tai säären haava
 S82 Polven ja/tai säären murtuma
 S82.0 Polvilumpion murtuma
 S82.1 Sääriluun yläosan murtuma
 S82.2 Sääriluun varren murtuma
 S82.3 Sääriluun alaosan murtuma
 S82.5 Sisäkehräksen murtuma
 S82.6 Ulkokehräksen murtuma
 S82.7 Useat polven ja/tai säären murtumat
 S82.8 Polven tai säären muun osan murtuma

S82.9	Määrittämätön polvi- ja/tai säärimurtuma
S83	Polven alueen nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
S83.0	Polvilumpion sijoiltaanmeno
S83.2	Polven nivelkierukan (tuore) repeämä
S83.3	(Tuore) polven nivelruston repeämä
S83.4	Polven sisäsivusiteen/ulkosivusiteen revähdys
S83.5	Polven eturistisiteen/takaristisiteen revähdys
S83.6	Muun tai määrittämättömän polven osan revähdys
S83.7	Useiden polven osien vamma
S84	Polven ja/tai säären alueen hermovamma
S84.0	Säärihermon vamma polven tai säären alueella
S84.1	Pohjehermon vamma polven tai säären alueella
S84.2	Ihon tuntohermon vamma polven tai säären alueella
S84.7	Usean hermon vamma polven tai säären alueella
S84.8	Muun hermon vamma polven tai säären alueella
S84.9	Määrittämättömän hermon vamma polven ja/tai säären alueella
S85	Polven ja säären alueen verisuonivammat
S85.0	Polvitaivevaltimon vamma
S85.1	Säärivaltimon vamma
S85.2	Pohjevaltimon vamma
S85.3	Isosafeenan vamma polven tai säären alueella
S85.4	Pikkusafeenan vamma
S85.5	Polvitaivelaskimon vamma
S85.7	Useiden verisuonien vamma polven ja/tai säären alueella
S85.8	Muun verisuonen vamma polven tai säären alueella
S85.9	Määrittämättömän verisuonen vamma polven tai säären alueella
S86	Polven ja/tai säären alueen lihas- ja/tai jännevamma
S86.0	Kantajänteen (akillesjänteen) vamma
S86.1	Muu takimmaisen säärilihasryhmän lihas- tai jännevamma
S86.2	Etumaisen säärilihasryhmän lihas- tai jännevamma
S86.3	Pohjelihasryhmän lihas- tai jännevamma
S86.7	Usean lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella
S86.8	Muun lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella
S86.9	Määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella
S88	Alaraajan amputoituminen polven tai säären alueelta
S88.0	Alaraajan amputoituminen polvesta
S88.1	Alaraajan amputoituminen polven ja nilkan väliltä
S88.9	Tasoltaan määrittämätön amputoituminen polvesta tai säärestä
S90	Nilkan ja jalkaterän pinnalliset vammat
S90.0	Nilkan alueen ruhje
S90.1	Varpaan tai varpaiden ruhje ilman kynsivammaa
S90.2	Varpaan tai varpaiden ruhje ja kynsivamma
S90.3	Muun tai määrittämättömän jalkaterän osan ruhje
S90.7	Useat nilkan ja/tai jalkaterän pinnalliset vammat
S90.8	Muu nilkan tai jalkaterän pinnallinen vamma
S90.9	Määrittämätön nilkan tai jalkaterän pinnallinen vamma
S91	Nilkan ja jalkaterän alueen haavat
S91.0	Nilkan alueen haava
S91.1	Varpaan tai varpaiden haava ilman kynsivammaa
S91.2	Varpaan tai varpaiden haava ja kynsivamma
S91.3	Jalkaterän muun osan haava
S91.7	Nilkan tai jalkaterän useat haavat
S92	Jalkaterän luiden murtumat

- S92.0 Kantaluun murtuma
- S92.1 Telaluun murtuma
- S92.2 Muun nilkkaluun murtuma
- S92.3 Yhden tai usean jalkapöytäluun murtuma
- S92.4 Isovarpaan murtuma
- S92.5 Muun varpaan murtuma
- S92.7 Useat jalkaterän luiden murtumat
- S93 Nilkan ja jalkaterän nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys
- S93.4 Nilkan nyrjähdys
- S94 Nilkan ja jalkaterän alueen hermovammat
- S94.0 Ulomman jalkapohjahermon vamma
- S94.1 Sisemmän jalkapohjahermon vamma
- S94.2 Syvän pohjehermon vamma nilkan ja/tai jalkaterän alueella
- S94.3 Nilkan tai jalkaterän alueen ihon tuntohermon vamma
- S94.7 Usean hermon vamma nilkan ja jalkaterän alueella
- S94.8 Muun hermon vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S94.9 Määrittämättömän hermon vamma nilkan ja/tai jalkaterän alueella
- S95 Nilkan ja jalkaterän alueen verisuonivammat
- S95.0 Jalanselän valtimon vamma
- S95.1 Ulomman tai sisemmän jalkapohjavaltimon vamma
- S95.2 Jalan selän laskimon vamma
- S95.7 Usean nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma
- S95.8 Muun nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma
- S95.9 Määrittämättömän nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma
- S96 Nilkan ja jalkaterän alueen lihas- ja jännevammat
- S96.0 Varpaiden pitkän koukistajalihaksen tai sen janteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S96.1 Varpaiden pitkän ojentajalihaksen tai sen janteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S96.2 Nilkan tai jalkaterän luuhun liittyvän pikkulihaksen tai pikkulihasjanteen vamma
- S96.7 Usean lihaksen tai janteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S96.8 Muun lihaksen tai janteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S96.9 Määrittämättömän lihaksen tai janteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella
- S98 Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä
- S98.0 Jalkaterän amputoituminen nilkasta
- S98.1 Yhden varpaan amputoituminen
- S98.2 Kahden tai useamman varpaan amputoituminen
- S98.3 Jalkaterän muiden osien amputoituminen
- S98.4 Tasoltaan määrittämätön jalkaterän amputoituminen
- T00 Useiden kehonosien pinnalliset vammat
- T00.0 Pintavamma pään ja kaulan alueella
- T00.1 Pintavamma rintakehän ja vatsan, alaselän tai lantion alueella
- T00.2 Pintavamma usealla alueella yläraajoissa
- T00.3 Pintavamma usealla alueella alaraajoissa
- T00.6 Pintavamma sekä yläraajoissa että alaraajoissa
- T00.8 Muun kehonosien yhdistelmän käsittävä pintavamma
- T00.9 Lukuisat määrittämättömät pinnalliset vammat
- T01 Vammat, joihin liittyy useisiin kehonalueisiin ulottuvia syviä haavoja
- T01.0 Pään ja kaulan haavojen yhdistelmä
- T01.1 Rintakehän ja vatsan, alaselän tai lantion haavojen yhdistelmä
- T01.2 Usean yläraajojen alueen haavojen yhdistelmä

T01.3	Usean alaraajojen alueen haavojen yhdistelmä
T01.6	Yläraajojen ja alaraajojen haavojen yhdistelmä
T01.8	Muu eri alueiden haavojen yhdistelmä
T01.9	Lukuisten määrittämättömien haavojen yhdistelmä
T09	Muut sijainniltaan määrittämättömät selkärangan ja vartalon vammat
T09.3	Sijainniltaan määrittämätön selkäydinvamma
T09.5	Vartalon alueen määrittämättömän lihaksen ja/tai janteen vamma
T11	Muut sijainniltaan määrittämättömät yläraajan vammat
T11.3	Yläraajan määrittämättömän hermon sijainniltaan määrittämätön vamma
T11.4	Yläraajan määrittämättömän verisuonen sijainniltaan määrittämätön vamma
T11.5	Yläraajan määrittämättömän lihaksen ja/tai janteen sijainniltaan määrittämätön vamma
T13	Muut sijainniltaan määrittämättömät alaraajan vammat
T13.3	Alaraajan määrittämättömän hermon sijainniltaan määrittämätön vamma
T13.4	Alaraajan määrittämättömän verisuonen sijainniltaan määrittämätön vamma
T13.5	Alaraajan määrittämättömän lihaksen ja/tai janteen sijainniltaan määrittämätön vamma
T14	Määrittämättömän kehonosan vamma
T14.4	Määrittämättömän kehonosan hermovamma
T14.5	Määrittämättömän kehonosan verisuonivamma
T14.6	Määrittämättömän kehonosan lihas- ja/tai jännevamma
T20	Pään ja kaulan palovammat ja syöpymät
T20.0	Pään tai kaulan syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
T20.1	Pään tai kaulan ensimmäisen asteen palovamma
T20.2	Pään tai kaulan toisen asteen palovamma
T20.3	Pään tai kaulan kolmannen asteen palovamma
T20.4	Pään tai kaulan syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
T20.5	Pään tai kaulan ensimmäisen asteen syöpymä
T20.6	Pään tai kaulan toisen asteen syöpymä
T20.7	Pään tai kaulan kolmannen asteen syöpymä
T21	Vartalon palovammat ja syöpymät
T21.0	Vartalon syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
T21.1	Vartalon ensimmäisen asteen palovamma
T21.2	Vartalon toisen asteen palovamma
T21.3	Vartalon kolmannen asteen palovamma
T21.4	Vartalon syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
T21.5	Vartalon ensimmäisen asteen syöpymä
T21.6	Vartalon toisen asteen syöpymä
T21.7	Vartalon kolmannen asteen syöpymä
T22	Hartianseudun, olkavarren ja kyynärvarren alueen palovammat ja syöpymät
T22.0	Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
T22.1	Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen ensimmäisen asteen palovamma
T22.2	Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen toisen asteen palovamma
T22.3	Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen kolmannen asteen palovamma
T22.4	Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
T22.5	Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen ensimmäisen asteen syöpymä
T22.6	Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen toisen asteen syöpymä
T22.7	Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen kolmannen asteen syöpymä

T23	Ranteen ja käden alueen palovammat ja syöpymät
T23.0	Ranteen tai käden alueen syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
T23.1	Ranteen tai käden alueen ensimmäisen asteen palovamma
T23.2	Ranteen tai käden alueen toisen asteen palovamma
T23.3	Ranteen tai käden alueen kolmannen asteen palovamma
T23.4	Ranteen tai käden alueen syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
T23.5	Ranteen tai käden alueen ensimmäisen asteen syöpymä
T23.6	Ranteen tai käden alueen toisen asteen syöpymä
T23.7	Ranteen tai käden alueen kolmannen asteen syöpymä
T24	Lonkan, reiden ja säären palovammat ja syöpymät
T24.0	Lonkan tai alaraajan syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
T24.1	Lonkan tai alaraajan ensimmäisen asteen palovamma
T24.2	Lonkan tai alaraajan toisen asteen palovamma
T24.3	Lonkan tai alaraajan kolmannen asteen palovamma
T24.4	Lonkan tai alaraajan syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
T24.5	Lonkan tai alaraajan ensimmäisen asteen syöpymä
T24.6	Lonkan tai alaraajan toisen asteen syöpymä
T24.7	Lonkan tai alaraajan kolmannen asteen syöpymä
T25	Nilkan ja jalkaterän palovammat ja syöpymät
T25.0	Nilkan tai jalkaterän syvyysasteeltaan määrittämätön palovamma
T25.1	Nilkan tai jalkaterän ensimmäisen asteen palovamma
T25.2	Nilkan tai jalkaterän toisen asteen palovamma
T25.3	Nilkan tai jalkaterän kolmannen asteen palovamma
T25.4	Nilkan tai jalkaterän syvyysasteeltaan määrittämätön syöpymä
T25.5	Nilkan tai jalkaterän ensimmäisen asteen syöpymä
T25.6	Nilkan tai jalkaterän toisen asteen syöpymä
T25.7	Nilkan tai jalkaterän kolmannen asteen syöpymä
T26	Silmään ja/tai silmän apuelimiin rajoittuvat palovammat ja syöpymät
T26.0	Silmäluomen ja/tai silmän seudun palovamma
T26.1	Sarveiskalvon ja/tai sidekalvopussin palovamma
T26.2	Silmämunan repeämään ja tuhoutumiseen johtanut palovamma
T26.3	Silmän tai sen apuelinten muun osan palovamma
T26.4	Määrittämätön silmän tai sen apuelinten palovamma
T26.5	Silmäluomen tai silmän seudun syöpymä
T26.6	Sarveiskalvon tai sidekalvopussin syöpymä
T26.7	Silmämunan repeämään ja tuhoutumiseen johtanut syöpymä
T26.8	Silmän tai sen apuelinten muun osan syöpymä
T26.9	Sijainniltaan määrittämätön silmän tai sen apuelinten syöpymä
T27	Hengityselinten palovammat ja syöpymät
T27.0	Kurkunpään ja/tai henkitorven palovamma
T27.1	Kurkunpään, henkitorven ja keuhko[je]n palovamma
T27.2	Hengityselinten muiden osien palovamma
T27.3	Määrittämätön hengityselinten palovamma
T27.4	Kurkunpään ja/tai henkitorven syöpymä
T27.5	Kurkunpään, henkitorven ja keuhko[je]n syöpymä
T27.6	Hengityselinten muiden osien syöpymä
T27.7	Sijainniltaan määrittämätön hengityselinten syöpymä
T28	Muun sisäelimen palovamma tai syöpymä
T28.0	Suun tai nielun palovamma
T28.1	Ruokatorven palovamma
T28.2	Ruansulatuselinten muun osan palovamma
T28.3	Sisäisten virtsa- ja sukupuolielinten palovamma
T28.4	Muun tai määrittämättömän sisäelimen palovamma

T28.5	Suun tai nielun syöpymä
T28.6	Ruokatorven syöpymä
T28.7	Ruuansulatuselinten muun osan syöpymä
T28.8	Sisäisten virtsa- ja sukupuolielinten syöpymä
T28.9	Muun tai määrittämättömän sisäelimen syöpymä
T29	Useiden kehonosien palovammat ja syöpymät
T29.0	Syvyysasteeltaan määrittämätön usean alueen palovamma
T29.1	Usean alueen ensimmäisen asteen palovamma
T29.2	Usean alueen osittain toisen asteen palovamma
T29.3	Usean alueen osittain kolmannen asteen palovamma
T29.4	Syvyysasteeltaan määrittämätön usean alueen syöpymä
T29.5	Useiden alueen ensimmäisen asteen syöpymä
T29.6	Usean alueen osittain toisen asteen syöpymä
T29.7	Usean alueen osittain kolmannen asteen syöpymä
T30	Sijainniltaan määrittämättömät palovammat ja syöpymät
T30.0	Syvyysasteeltaan ja sijaintipaikaltaan määrittämätön palovamma
T30.1	Sijaintipaikaltaan määrittämätön ensimmäisen asteen palovamma
T30.2	Sijaintipaikaltaan määrittämätön toisen asteen palovamma
T30.3	Sijaintipaikaltaan määrittämätön kolmannen asteen palovamma
T30.4	Syvyysasteeltaan ja sijaintipaikaltaan määrittämätön syöpymä
T30.5	Sijaintipaikaltaan määrittämätön ensimmäisen asteen syöpymä
T30.6	Sijaintipaikaltaan määrittämätön toisen asteen syöpymä
T30.7	Sijaintipaikaltaan määrittämätön kolmannen asteen syöpymä
T31	Palaneen ihonpinnan alueen mukaan luokitetut palovammat
T31.0	Vähemmän kuin 10 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.1	10-19 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.2	20-29 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.3	30-39 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.4	40-49 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.5	50-59 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.6	60-69 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.7	70-79 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.8	80-89 prosenttia kehon pinnasta käsittävä palovamma
T31.9	90 prosenttia tai enemmän kehon pinnasta käsittävä palovamma
T32	Syöpyneen ihonpinnan alueen mukaan luokitetut syöpymät
T32.0	Vähemmän kuin 10 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.1	10-19 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.2	20-29 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.3	30-39 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.4	40-49 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.5	50-59 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.6	60-69 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.7	70-79 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.8	80-89 prosenttia kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T32.9	90 prosenttia tai enemmän kehon pinnasta käsittävä syöpymä
T95	Palovammojen, syöpymien ja paleltumavammojen myöhäisvaikutukset
X74	Tahallinen itsensä ampuminen
X93	Murha, tappo tai muu tahallinen pahoinpitely ampumalla pistoolilla tai revolverilla
X94	Murha, tappo tai muu tahallinen pahoinpitely ampumalla kiväärillä, haulikolla tai järeällä aseella
X95	Murha, tappo tai muu tahallinen pahoinpitely aseella ampumalla
Y24	Aseen laukauksesta vahingoittuminen, tahallisuus epäselvä

HAKEMISTO

- Ainoastaan ihoalueen laajuuden suhteen luokiteltavissa olevan palovamman tai syöpymän myöhäisvaikutukset, 4
- Aivohermojen vammat, 3
- Aivotärähdys, 8
- Akuutti kipu, 24
- Akuutti stressireaktio, 25
- Alaleukaluun murtuma, 6
- Alaonttolaskimon vamma, 3
- Alaraajan amputoituminen lonkan ja polven väliltä, 23
- Alaraajan amputoituminen lonkanivelestä, 23
- Alaraajan amputoituminen nilkasta tai jalkaterästä, 23
- Alaraajan amputoituminen polven ja nilkan väliltä, 23
- Alaraajan amputoituminen polven tai säären alueelta, 23
- Alaraajan amputoituminen polvesta, 23
- Alaraajan määrittämättömän hermon sijainniltaan määrittämätön vamma, 3
- Alaraajan määrittämättömän lihaksen ja/tai janteen sijainniltaan määrittämätön vamma, 2
- Alaraajan määrittämättömän verisuonen sijainniltaan määrittämätön vamma, 3
- Alaraajan palovamman, syöpymän tai paleltumavamman myöhäisvaikutukset, 4
- Alaselän ja/tai lantion haava, 1
- Alaselän ja/tai lantion ruhje, 1
- Algoneurodystrofia, 25
- Aseen laukauksesta vahingoittuminen, tahallisuus epäselvä, 4
- Cauda equina -alueen vamma, 3
- CRPS I, 25
- CRPS II, 25
- Diffuusi aivovamma, 8
- Elimellisoireiset (somatoformiset) häiriöt, 25
- Emättimen ja/tai ulkosynnyttimien haava, 1
- Ensimmäisen kämmenluun murtuma, 13
- Esimiesaseman väärinkäyttäminen, 40
- Etumaisen säärilihasuryhmän lihas- tai jännevamma, 2
- Haiman vamma, 22, 94
- Hampaan murtuma, 7
- Hampaan siirtymä, 7
- Hartianseudun (hartiakaaren) nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys, 10, 11
- Hartianseudun haava, 1
- Hartianseudun ja olkavarren hermovammat, 3
- Hartianseudun ja olkavarren lihas- ja/tai jännevammat, 2
- Hartianseudun ja olkavarren verisuonivammat, 3
- Hartianseudun ja/tai olkavarren haava, 1
- Hartianseudun ja/tai olkavarren ruhje, 1
- Hartianseudun tai olkavarren murtuma, 11, 12
- Hartianseudun, olkavarren ja kyynärvarren alueen palovammat ja syöpymät, 4
- Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen ensimmäisen asteen palovamma, 4
- Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen ensimmäisen asteen syöpymä, 4
- Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen kolmannen asteen palovamma, 4
- Hartianseudun, olkavarren tai kyynärvarren alueen kolmannen asteen syöpymä, 4

Hartianseudun, olkavarren tai
 kyynärvarren alueen
 syvyysasteeltaan määrittämätön
 palovamma, 4
 Hartianseudun, olkavarren tai
 kyynärvarren alueen
 syvyysasteeltaan määrittämätön
 syöpymä, 4
 Hartianseudun, olkavarren tai
 kyynärvarren alueen toisen asteen
 palovamma, 4
 Hartianseudun, olkavarren tai
 kyynärvarren alueen toisen asteen
 syöpymä, 4
 Hauislihaksen muun osan lihas- tai
 jännevamma, 2
 Hauislihaksen pitkän pään lihas- tai
 jännevamma, 2
 Heitteillepano, 40
 Hengityselinten muiden osien
 palovamma, 4
 Hengityselinten muiden osien
 syöpymä, 4
 Hengityselinten palovammat ja
 syöpymät, 4
 Henkilörekisteririkos, 38
 Henkitorven rintakehäosan vamma,
 22
 Huulen haava, 1
 Huulen ja suuontelon haava, 1
 Häntäluun murtuma, 15
 Häpyliitoksen traumaattinen
 repeämä, 14
 Ihmiskauppa, 34
 Ihon tuntohermon vamma
 hartianseudun ja/tai olkavarren
 alueella, 3
 Ihon tuntohermon vamma
 kyynärvarren alueella, 3
 Ihon tuntohermon vamma lonkan
 ja/tai reiden alueella, 3
 Ihon tuntohermon vamma polven tai
 säären alueella, 3
 Isosafeenan vamma lonkan ja/tai
 reiden alueella, 3
 Isosafeenan vamma polven tai
 säären alueella, 3
 Isovarpaan murtuma, 19
 Jalan selän laskimon vamma, 3
 Jalanselän valtimon vamma, 3
 Jalkaterän amputoituminen nilkasta,
 23
 Jalkaterän luiden murtumat, 19
 Jalkaterän muiden osien
 amputoituminen, 23
 Jalkaterän muun osan haava, 1
 Kahden tai useamman sormen
 täydellinen tai osittainen
 amputoituminen, 23
 Kahden tai useamman varpaan
 amputoituminen, 23
 Kainalohermon vamma, 3
 Kainalolaskimon tai
 olkavarsilaskimon vamma, 3
 Kainalovaltimon vamma, 3
 Kallon ja kasvojen luiden murtumat,
 5, 6, 7
 Kallonlaen murtuma, 5
 Kallonpohjan murtuma, 5
 Kallonsisäinen vamma, 8, 69, 70
 Kannattajanikaman murtuma, 20
 Kantajänteen (akillesjänteen)
 vamma, 2
 Kantaluun murtuma, 19
 Kasvohermon vamma, 3
 Kaulan alueen hermojen ja
 selkäytimen vammat, 3
 Kaulan alueen nivelten ja siteiden
 sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai
 venähdys, 20
 Kaulan etuosan ruhje, 1
 Kaulan haava, 1
 Kaulan lihaksen ja/tai jänteen
 vamma, 2
 Kaulan muun osan haava, 1
 Kaulan muun osan murtuma, 20
 Kaulan muun osan pinnallinen
 vamma, 1
 Kaulan muun tai määrittämättömän
 hermon vamma, 3
 Kaulan pinnallinen vamma, 1
 Kaulan sympaattisten hermojen
 vamma, 3
 Kaulan verisuonivamma, 3
 Kaulan ääreishermovamma[t], 3
 Kaulanikaman sijoiltaanmeno, 20
 Kaularangan hermojuurivamma[t],
 3, 21

Kaularangan nyrjähdys tai venähdys, 20
 Kaularanganmurtuma, 20
 Kaulavaltimon vamma, 3
 Kausalgia, 25
 Keskihermon vamma kyynärvarren alueella, 3
 Keskihermon vamma olkavarren alueella, 3
 Keskihermon vamma ranteen tai käden alueella, 3
 Keuhkopussin vamma, 22
 Keuhkoputkien vamma, 22
 Keuhkoverisuonien vamma, 3
 Kielen liikehermon vamma, 3
 Kieli-kitahermon vamma, 3
 Kiertonikaman murtuma, 20
 Kiertäjäkalvosimeen (rotator cuff) kuuluvan jänteen vamma olkapäässä, 10
 Kiertäjäkalvosimeen (rotator cuff) kuuluvan jänteen vamma olkapäässä, 2
 Kilpirauhaseen ulottuva kaulahaava, 1
 Kiristys, 35
 Kiskonnantapainen työsyRJintä, 38
 Kivespussin [ja kiveksen/kivesten] haava, 1
 Kolmipäisen olkalihaksen lihas- tai jännevamma, 2
 Kolmoishermon vamma, 3
 Korvalehden irti repeäminen, 24
 Korvan haava, 1
 Kotirauhan rikkominen, 35
 Kunnianloukkaus, 36
 Kurkunpään ja/tai henkitorveen ulottuva kaulahaava, 1
 Kurkunpään ja/tai henkitorven palovamma, 4
 Kurkunpään ja/tai henkitorven syöpymä, 4
 Kurkunpään, henkitorven ja keuhko[je]n palovamma, 4
 Kurkunpään, henkitorven ja keuhko[je]n syöpymä, 4
 Kuulo-tasapainohermon vamma, 3
 Kylkiluun (kylkiluiden), rintalastan ja/tai selkärangan rintakehäosan (rintarangan) murtuma, 10, 21
 Kylkiluun murtuma, 10
 Kylkivälisuonten vamma, 3
 Kyynärhermon vamma kyynärvarren alueella, 3
 Kyynärhermon vamma olkavarren alueella, 3
 Kyynärhermon vamma ranteen tai käden alueella, 3
 Kyynärluun ja värttinäluun alaosan murtuma, 12
 Kyynärluun ja värttinäluun varren murtuma, 12
 Kyynärluun varren murtuma, 12
 Kyynärluun yläosan murtuma, 12
 Kyynärpään haava, 1
 Kyynärpään ruhje, 1
 Kyynärvaltimon vamma kyynärvarren alueella, 3
 Kyynärvaltimon vamma ranteen ja/tai käden alueella, 3
 Kyynärvarren alueen hermovammat, 3
 Kyynärvarren alueen verisuonivammat, 3
 Kyynärvarren haava, 1
 Kyynärvarren lihas- ja/tai jännevamma, 2
 Kyynärvarren murtuma, 12
 Kyynärvarren muun osan haava, 1
 Kyynärvarren muun osan murtuma, 12
 Kyynärvarren pinnallinen vamma, 1
 Käden amputoituminen ranteesta, 23
 Käden ja pään valtimorungon ja/tai solisvaltimon vamma, 3
 Käsivarren ja pään laskimon ja/tai solislaskimon vamma, 3
 Laiton uhkaus, 34
 Lanne- ja alaselän hermojuurivamma, 3
 Lanne- tai ristirangan alueen tai lantion sympaattisten hermojen vamma, 3
 Lannenikaman murtuma, 21
 Lannenikaman sijoiltaanmeno, 21

Lannerangan ja/tai lantion muun tai
 määrittämättömän osan
 sijoiltaanmeno, 21
 Lannerangan ja/tai lantion nivelten
 tai siteiden sijoiltaanmeno,
 nyrjähdys ja/tai venähdys, 14, 21
 Lannerangan ja/tai lantion nivelten
 tai siteiden sijoiltaanmeno,
 nyrjähdys ja/tai venähdys, 15
 Lannerangan nikamavälilevyn
 traumaattinen repeämä, 21
 Lannerangan nyrjähdys, 21
 Lannerangan tai lantion murtuma,
 14, 15, 21
 Lanne-ristipunoksen vamma, 3
 Lantion elinten vamma, 94
 Lapsen omavaltainen huostaanotto,
 34
 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö,
 33
 Lapsikaappaus, 34
 Laskimon vamma kyynärvarren
 alueella, 3
 Leuan nyrjähdys tai venähdys, 6
 Leukanivelen sijoiltaanmeno, 6
 Lievä pahoinpitely, 39
 Lihas-ihohieron vamma, 3
 Lihassärky, 25
 Lisähermon vamma, 3
 Loitontajahieron vamma, 3
 Lonkan haava, 1
 Lonkan ja/tai reiden alueen
 hermovamma, 3
 Lonkan ja/tai reiden haava, 1
 Lonkan ja/tai reiden
 verisuonivamma, 3
 Lonkan lihas- tai jännevamma, 2
 Lonkan tai alaraajan ensimmäisen
 asteen palovamma, 4
 Lonkan tai alaraajan ensimmäisen
 asteen syöpymä, 4
 Lonkan tai alaraajan kolmannen
 asteen palovamma, 4
 Lonkan tai alaraajan kolmannen
 asteen syöpymä, 4
 Lonkan tai alaraajan
 syvyysasteeltaan määrittämätön
 palovamma, 4
 Lonkan tai alaraajan
 syvyysasteeltaan määrittämätön
 syöpymä, 4
 Lonkan tai alaraajan toisen asteen
 palovamma, 4
 Lonkan tai alaraajan toisen asteen
 syöpymä, 4
 Lonkan tai reiden alueen muun tai
 määrittämättömän osan haava, 1
 Lonkan tai reiden amputoituminen,
 23
 Lonkan tai reiden lihas- tai
 jännevamma, 2
 Lonkan, reiden ja säären
 palovammat ja syöpymät, 4
 Lonkkahieron vamma lonkan ja/tai
 reiden alueella, 3
 Lonkkaverisuonien vamma, 3
 Lukuisten määrittämättömien
 haavojen yhdistelmä, 1
 Lähestymiskiellon rikkominen, 36
 Mahalaukun vamma, 22
 Maksan ja/tai sappirakon vamma,
 22, 94
 Masennustila, 26, 103
 Muiden tai määrittämättömien
 rintaontelon elinten vamma, 22
 Munuaisen verisuonivamma, 3
 Munuaisvamma, 94
 Murha, tappo tai muu tahallinen
 pahoinpitely aseella ampumalla, 4
 Murhan yrittäminen, 39
 Muu eri alueiden haavojen
 yhdistelmä, 1
 Muu keuhkon vamma, 22
 Muu kyynärvarren pinnallinen
 vamma, 1
 Muu pinnallinen hartianseudun tai
 olkavarren vamma, 1
 Muu pinnallinen rintakehän
 etuseinän vamma, 1
 Muu pinnallinen rintakehän
 takaseinän vamma, 1
 Muu pinnallinen silmäluomien ja
 silmänseudun vamma, 1
 Muu pitkäaikainen kipu, 25
 Muu ranteen tai käden pinnallinen
 vamma, 1

Muu selkäytimen lanneosan vamma, 3
 Muu sydämen vamma, 21
 Muu tai määrittämätön kaulan pinnallinen vamma, 1
 Muu tai määrittämätön pinnallinen rinnan tai rintarauhasen vamma, 1
 Muu tai määrittämätön selkäytimen kaulaosan vamma, 3
 Muu tai määrittämätön selkäytimen rintakehäosan vamma, 3
 Muu takimmaisen säärilihasryhmän lihas- tai jännevamma, 2
 Muu vatsan, alaselän tai lantion pinnallinen vamma, 1
 Muualla luokittamaton kipu, 24, 25
 Muualla luokittamattomat muut pehmytkudossairaudet, 25
 Muuhun sormeen tai kämmenluuhun liittyvän pikkulihasen tai sen jänteen vamma, 2, 14
 Muun aivohermon vamma, 3
 Muun hartianseudun tai olkavarren lihaksen tai jänteen vamma, 2
 Muun hermon vamma hartianseudun tai olkavarren alueella, 3
 Muun hermon vamma kyynärvarren alueella, 3
 Muun hermon vamma lonkan tai reiden alueella, 3
 Muun hermon vamma nilkan tai jalkaterän alueella, 3
 Muun hermon vamma polven tai säären alueella, 3
 Muun hermon vamma ranteen tai käden alueella, 3
 Muun kaulan alueen määritetyn verisuonen vamma, 3
 Muun kaulanikaman murtuma, 20
 Muun koukistajalihaksen tai -jänteen vamma kyynärvarren alueella, 2
 Muun kämmenluun murtuma, 13
 Muun lihaksen tai jänteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella, 2
 Muun lihaksen tai jänteen vamma polven tai säären alueella, 2
 Muun lihaksen tai jänteen vamma ranteen tai käden alueella, 2, 14
 Muun nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma, 3
 Muun nilkkaluun murtuma, 19
 Muun ojentajalihaksen tai ojentajalihasjänteen vamma kyynärvarren alueella, 2
 Muun palovamman, syöpymän tai paleltumavamman myöhäisvaikutukset, 4
 Muun rintakehän hermon vamma, 3
 Muun rintakehän sisäelimen vamma, 22
 Muun rintakehän verisuonen vamma, 3
 Muun sisäelimen palovamma tai syöpymä, 4
 Muun sormen hermovamma, 3
 Muun sormen murtuma, 14
 Muun sormen ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma kyynärvarren alueella, 2
 Muun sormen ojentajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella, 2, 14
 Muun sormen syvän pinnallisen koukistajalihaksen tai -jänteen vamma kyynärvarren alueella, 2
 Muun sormen syvän tai pinnallisen koukistajalihaksen tai sen jänteen vamma ranteen tai käden alueella, 2, 14
 Muun sormen verisuonivamma, 3
 Muun tai määrittämättömän hartianseudun osan haava, 1
 Muun tai määrittämättömän kaulan osan sijoiltaanmeno, 20
 Muun tai määrittämättömän kyynärvarren osan ruhje, 1
 Muun tai määrittämättömän lannerangan tai lantion osan murtuma, 21
 Muun tai määrittämättömän lannerangan tai lantion osan nyrjähdys tai venähdys, 14, 21
 Muun tai määrittämättömän lihaksen tai jänteen vamma kyynärvarren alueella, 2

Muun tai määrittämättömän polven
 osan revähdys, 17
 Muun tai määrittämättömän reiden
 lihaksen tai janteen vamma, 2
 Muun tai määrittämättömän
 rintakehän osan pinnallinen
 vamma, 1
 Muun tai määrittämättömän
 sisäelimen palovamma, 4
 Muun tai määrittämättömän
 sisäelimen syöpymä, 4
 Muun tai määrittämättömän
 ulkoisen sukupuolielimen haava,
 1
 Muun tai määrittämättömän
 vartalon, alaselän ja/tai lantion
 hermon vamma, 3, 14
 Muun tai määrittämättömän vatsan
 osan haava, 1
 Muun tai määrittämättömän vatsan,
 alaselän ja/tai lantion osan
 murskavamma, 14
 Muun varpaan murtuma, 19
 Muun vatsaontelon elimen vamma,
 22
 Muun verisuonen vamma
 hartianseudun tai olkavarren
 alueella, 3
 Muun verisuonen vamma
 kyynärvarren alueella, 3
 Muun verisuonen vamma lonkan tai
 reiden alueella, 3
 Muun verisuonen vamma polven tai
 säären alueella, 3
 Muun verisuonen vamma ranteen tai
 käden alueella, 3
 Muun yksittäisen sormen
 täydellinen tai osittainen
 amputoituminen, 23
 Muut ahdistuneisuushäiriöt, 103
 Muut sijainniltaan määrittämättömät
 alaraajan vammat, 2, 3
 Muut sijainniltaan määrittämättömät
 selkärangan ja vartalon vammat,
 2, 3
 Muut sijainniltaan määrittämättömät
 yläraajan vammat, 2, 3
 Muut tai määrittämättömät
 päävammat, 9

Muut tai määrittämättömät vatsan,
 alaselän tai lantion vammat, 14
 Määrittämättömän aivohermon
 vamma, 3
 Määrittämättömän hermon vamma
 hartianseudun ja/tai olkavarren
 alueella, 3
 Määrittämättömän hermon vamma
 kyynärvarren alueella, 3
 Määrittämättömän hermon vamma
 lonkan ja/tai reiden alueella, 3
 Määrittämättömän hermon vamma
 nilkan ja/tai jalkaterän alueella, 3
 Määrittämättömän hermon vamma
 polven ja/tai säären alueella, 3
 Määrittämättömän hermon vamma
 ranteen tai käden alueella, 3
 Määrittämättömän kaulan alueen
 verisuonen vamma, 3
 Määrittämättömän kehonosan
 hermovamma, 3
 Määrittämättömän kehonosan lihas-
 ja/tai jännevamma, 2
 Määrittämättömän kehonosan
 vamma, 2, 3
 Määrittämättömän kehonosan
 verisuonivamma, 3
 Määrittämättömän kyynärvarren
 osan haava, 1
 Määrittämättömän lihaksen tai
 janteen vamma nilkan tai
 jalkaterän alueella, 2
 Määrittämättömän lihaksen tai
 janteen vamma polven tai säären
 alueella, 2
 Määrittämättömän nilkan tai
 jalkaterän verisuonen vamma, 3
 Määrittämättömän palovamman,
 syöpymän tai paleltumavamman
 myöhäisvaikutukset, 4
 Määrittämättömän rintakehän
 hermon vamma, 3
 Määrittämättömän rintakehän osan
 haava, 1
 Määrittämättömän rintakehän
 sisäelimen vamma, 22
 Määrittämättömän rintakehän
 verisuonen vamma, 3

Määrittämättömän vatsaontelon
 elimen vamma, 22
 Määrittämättömän verisuonen
 vamma hartianseudun ja/tai
 olkavarren alueella, 3
 Määrittämättömän verisuonen
 vamma kyynärvarren alueella, 3
 Määrittämättömän verisuonen
 vamma lantion ja/tai reiden
 alueella, 3
 Määrittämättömän verisuonen
 vamma polven tai säären alueella,
 3
 Määrittämättömän verisuonen
 vamma ranteen ja/tai käden
 alueella, 3
 Määrittämätön hartianseudun tai
 olkavarren lihas- tai jännevamma,
 2
 Määrittämätön hengityselinten
 palovamma, 4
 Määrittämätön hermosärky tai
 hermotulehdus, 25
 Määrittämätön kaulan alueen
 murtuma, 20
 Määrittämätön kipu, 24
 Määrittämätön kyynärvarren
 murtuma, 12
 Määrittämätön kyynärvarren
 pinnallinen vamma, 1
 Määrittämätön lihas- tai
 jännevamma ranteen tai käden
 alueella, 2, 14
 Määrittämätön pinnallinen
 hartianseudun tai olkavarren
 vamma, 1
 Määrittämätön polven ja/tai säären
 haava, 1
 Määrittämätön ranteen ja/tai käden
 haava, 1
 Määrittämätön silmän tai sen
 apuelinten palovamma, 4
 Määrittämätön sydämen vamma, 21
 Nelipäisen reisilihaksen tai sen
 janteen vamma, 2
 Nenäluun murtuma, 5
 Nenän haava, 1

Nieluun ja/tai ruokatorven
 kaulaosaan ulottuva kaulahaava,
 1
 Nikamavaltimon vamma, 3
 Nilkan alueen haava, 1
 Nilkan ja jalkaterän alueen haavat, 1
 Nilkan ja jalkaterän alueen
 hermovammat, 3
 Nilkan ja jalkaterän alueen lihas- ja
 jännevammat, 2
 Nilkan ja jalkaterän alueen
 verisuonivammat, 3
 Nilkan ja jalkaterän nivelten ja
 siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys
 ja/tai venähdys, 19
 Nilkan ja jalkaterän palovammat ja
 syöpymät, 4
 Nilkan nyrjähdys, 19
 Nilkan tai jalkaterän alueen ihon
 tuntohermon vamma, 3
 Nilkan tai jalkaterän ensimmäisen
 asteen palovamma, 4
 Nilkan tai jalkaterän ensimmäisen
 asteen syöpymä, 4
 Nilkan tai jalkaterän kolmannen
 asteen palovamma, 4
 Nilkan tai jalkaterän kolmannen
 asteen syöpymä, 4
 Nilkan tai jalkaterän luuhun
 liittyvän pikkulihaksen tai
 pikkulihasyhteiden vamma, 2
 Nilkan tai jalkaterän
 syvyysasteeltaan määrittämätön
 palovamma, 4
 Nilkan tai jalkaterän
 syvyysasteeltaan määrittämätön
 syöpymä, 4
 Nilkan tai jalkaterän toisen asteen
 palovamma, 4
 Nilkan tai jalkaterän toisen asteen
 syöpymä, 4
 Nilkan tai jalkaterän useat haavat, 1
 Näköhermon ja/tai näköradan
 vamma, 3
 Ohimo-leukaseudun haava, 1
 Ohutsuolen vamma, 22
 Olkalisäke-solisluunivelen
 sijoiltaanmeno, 11
 Olkaluun alaosan murtuma, 12

Olkaluun varren murtuma, 12
 Olkaluun yläosan murtuma, 12
 Olkanivelen sijoiltaanmeno, 10
 Olkapunoksen vamma, 3
 Olkavarren haava, 1
 Olkavarsivaltimon vamma, 3
 Pahoinpitely, 39
 Paikallinen aivovamma, 8, 70
 Pakottaminen, 35
 Pakottaminen seksuaaliseen tekoon, 33
 Palovammojen, syöpymien ja paleltumavammojen myöhäisvaikutukset, 4
 Panttivangin ottaminen, 34
 Pelastustoimen laiminlyönti, 40
 Pernan vamma, 22, 94
 Peräsuolen vamma, 22
 Peukalon hermovamma, 3
 Peukalon murtuma, 14
 Peukalon ojentaja- ja/tai loitontajalihasten [jänteiden] vamma kyynärvarren alueella, 2
 Peukalon ojentajalihaksen tai sen janteen vamma ranteen tai käden alueella, 2, 14
 Peukalon pitkän koukistajalihaksen ja/tai sen janteen vamma kyynärvarren alueella, 2
 Peukalon pitkän koukistajalihaksen tai sen janteen vamma ranteen tai käden alueella, 2, 14
 Peukalon täydellinen tai osittainen amputoituminen, 23
 Peukalon verisuon[i]en vamma, 3
 Peukaloon tai sen kämmenluuhun liittyvän pikkulihaksen [janteen] vamma, 2, 14
 Pikkusafeenan vamma, 3
 Pinnallinen hartianseudun ja/tai olkavarren vamma, 1
 Pinnallinen korvavamma, 1
 Pinnallinen nenävamma, 1
 Pinnallinen päänahan vamma, 1
 Pinnallinen päävamma, 1, 9
 Pinnallisen laskimon vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella, 3
 Pinnallisen valtimokaaren vamma, 3
 Pinnalliset huuli- ja/tai suuontelovammat, 1
 Pitkäaikainen kipuoireyhtymä, 25
 Pitkäaikainen sietämätön kipu, 25
 Pohjehermon vamma polven tai säären alueella, 3
 Pohjelihasryhmän lihas- tai jännevamma, 2
 Pohjevaltimon vamma, 3
 Polven alueen nivelten ja siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai venähdys, 17
 Polven eturistisiteen/takaristisiteen revähdys, 17
 Polven haava, 1
 Polven ja säären alueen verisuonivammat, 3
 Polven ja/tai säären alueen hermovamma, 3
 Polven ja/tai säären alueen lihas- ja/tai jännevamma, 2
 Polven ja/tai säären haava, 1
 Polven ja/tai säären murtuma, 16, 17, 18, 19
 Polven nivelkierukan (tuore) repeämä, 17
 Polven nivelruston repeämä (tuore), 17
 Polven sisäsivusiteen/ulkosivusiteen revähdys, 17
 Polvilumpion murtuma, 16
 Polvilumpion sijoiltaanmeno, 17
 Polvitaivelaskimon vamma, 3
 Polvitaivevaltimon vamma, 3
 Porttilaskimon tai pernalaskimon vamma, 3
 Posken haava, 1
 Posken ja/tai ohimo-leukaseudun haava, 1
 Pään ja kaulan haavojen yhdistelmä, 1
 Pään ja kaulan palovammat ja syöpymät, 4
 Pään muun määritetyn osan irti repeäminen, 24
 Pään muun osan haava, 1
 Pään muun osan pinnallinen vamma, 1

Pään nivelten ja siteiden
 sijoiltaanmeno, nyrjähdys ja/tai
 venähdys, 6, 7
 Pään osan irti repeäminen, 24
 Pään tai kaulan ensimmäisen asteen
 palovamma, 4
 Pään tai kaulan ensimmäisen asteen
 syöpymä, 4
 Pään tai kaulan kolmannen asteen
 palovamma, 4
 Pään tai kaulan kolmannen asteen
 syöpymä, 4
 Pään tai kaulan palovamman,
 syöpymän tai paleltumavamman
 myöhäisvaikutukset, 4
 Pään tai kaulan syvyysasteeltaan
 määrittämätön palovamma, 4
 Pään tai kaulan syvyysasteeltaan
 määrittämätön syöpymä, 4
 Pään tai kaulan toisen asteen
 palovamma, 4
 Pään tai kaulan toisen asteen
 syöpymä, 4
 Päänahan irti repeäminen, 24
 Raajakipu, 25
 Raiskaus, 32
 Ranteen ja käden alueen
 palovammat ja syöpymät, 4
 Ranteen ja käden lihas- ja
 jännevamma, 2, 14
 Ranteen ja käden muun osan ruhje,
 1
 Ranteen ja käden nivelten ja siteiden
 sijoiltaanmenot, nyrjähdykset
 ja/tai venähdykset, 13
 Ranteen ja/tai käden hermovamma,
 3
 Ranteen ja/tai käden pinnallinen
 vamma, 1
 Ranteen nyrjähdys tai venähdys, 13
 Ranteen tai käden alueen
 ensimmäisen asteen palovamma,
 4
 Ranteen tai käden alueen
 ensimmäisen asteen syöpymä, 4
 Ranteen tai käden alueen
 kolmannen asteen palovamma, 4
 Ranteen tai käden alueen
 kolmannen asteen syöpymä, 4
 Ranteen tai käden alueen
 syvyysasteeltaan määrittämätön
 palovamma, 4
 Ranteen tai käden alueen
 syvyysasteeltaan määrittämätön
 syöpymä, 4
 Ranteen tai käden alueen toisen
 asteen palovamma, 4
 Ranteen tai käden alueen toisen
 asteen syöpymä, 4
 Ranteen tai käden amputoituminen,
 23
 Ranteen tai käden haava, 1
 Ranteen tai käden murtuma, 14
 Ranteen tai käden muun osan
 amputoituminen, 23
 Ranteen tai käden muun osan haava,
 1
 Ranteen tai käden verisuonivamma,
 3
 Ranteen veneluun murtuma, 12
 Reaktiot vaikeaan stressiin ja
 sopeutumishäiriöt, 25, 26, 103
 Reiden haava, 1
 Reiden lähentäjälihasten tai niiden
 jänneiden vamma, 2
 Reiden takaosan lihasten tai niiden
 jänneiden vamma, 2
 Reisihermon vamma lonkan ja/tai
 reiden alueella, 3
 Reisilaskimon vamma lonkan ja/tai
 reiden alueella, 3
 Reisiluun alaosan murtuma, 16
 Reisiluun kaulan murtuma, 15
 Reisiluun murtuma, 15, 16
 Reisiluun sarvennoisten kautta
 kulkeva (pertrokanteerinen)
 murtuma, 15
 Reisiluun varren murtuma, 15
 Reisivaltimon vamma, 3
 Rinnan tai rintarauhasen ruhje, 1
 Rinta-aortan vamma, 3
 Rintakehän alueen hermojen ja
 selkäytimen vammat, 3
 Rintakehän alueen nivelten tai
 siteiden sijoiltaanmeno, nyrjähdys
 ja/tai venähdys, 20, 21
 Rintakehän etuseinämän haava, 1
 Rintakehän haava, 1

Rintakehän ja vatsan, alaselän tai
 lantion haavojen yhdistelmä, 1
 Rintakehän muun osan haava, 1
 Rintakehän pinnallinen vamma, 1
 Rintakehän ruhje, 1
 Rintakehän sympaattisten hermojen
 vamma, 3
 Rintakehän takaseinän haava, 1
 Rintakehän verisuonien vamma, 3
 Rintakehän ääreishermon vamma, 3
 Rintalastan murtuma, 10
 Rintanikaman murtuma, 21
 Rintanikaman sijoiltaanmeno, 21
 Rintarangan hermojuurivamma, 3
 Rintarangan nikamavälilevyn
 traumaattinen repeämä, 21
 Rintarangan nyrjähdys tai venähdys,
 20
 Rintarauhasen haava, 1
 Risti-suoliluunivelen nyrjähdys tai
 venähdys, 14
 Risti-suoliluunivelen tai risti-
 häntäluunivelen sijoiltaanmeno,
 15
 Ruokatorven palovamma, 4
 Ruokatorven syöpymä, 4
 Ruuansulatuselinten muun osan
 palovamma, 4
 Ruuansulatuselinten muun osan
 syöpymä, 4
 Ryöstö, 35
 Salakatselu, 37
 Salakuuntelu, 37
 Salassapitorikos, 37
 Sarveiskalvon ja/tai sidekalvopussin
 palovamma, 4
 Sarveiskalvon tai sidekalvopussin
 syöpymä, 4
 Sarvennoisten alapuolinen reisiluun
 murtuma, 15
 Seksuaalinen ahdistelu, 33
 Seksuaalinen hyväksikäyttö, 33
 Selkäytimen kaulaosan vamma ja
 turpoaminen, 3
 Selkäytimen lanneosan vamma ja
 turpoaminen, 3
 Selkäytimen rintakehäosan vamma
 ja turpoaminen, 3
 Siittimen haava, 1

Sijainniltaan määrittämätön
 hengityselinten syöpymä, 4
 Sijainniltaan määrittämätön kaulan
 pinnallinen vamma, 1
 Sijainniltaan määrittämätön
 pinnallinen pään vamma, 1
 Sijainniltaan määrittämätön pään
 haava, 1
 Sijainniltaan määrittämätön
 selkäydinvamma, 3
 Sijainniltaan määrittämätön silmän
 tai sen apuelinten syöpymä, 4
 Sijaintipaikaltaan määrittämätön
 kaulan haava, 1
 Silmäkuopan pohjan murtuma, 7
 Silmäluomen ja/tai silmän seudun
 palovamma, 4
 Silmäluomen tai silmän seudun
 haava, 1
 Silmäluomen tai silmän seudun
 syöpymä, 4
 Silmäluomien ja silmän seudun
 ruhje, 9
 Silmämunan repeämään ja
 tuhoutumiseen johtanut
 palovamma, 4
 Silmämunan repeämään ja
 tuhoutumiseen johtanut syöpymä,
 4
 Silmämunan rikkoutuminen tai
 repeämä ilman silmänsisäisten
 kudosten esiintyöntymistä tai
 menetystä, 9
 Silmän ja/tai silmäkuopan vamma, 9
 Silmän liikehermon vamma, 3
 Silmän tai sen apuelinten muun osan
 palovamma, 4
 Silmän tai sen apuelinten muun osan
 syöpymä, 4
 Silmään ja/tai silmän apuelimiin
 rajoittuvat palovammat ja
 syöpymät, 4
 Sisemmän jalkapohjahermon
 vamma, 3
 Sisemmän kaulalaskimon vamma, 3
 Sisusvaltimorungon vamma tai
 suolilievevaltimon vamma, 3
 Sisäisten virtsa- ja sukupuolielinten
 palovamma, 4

Sisäisten virtsa- ja sukupuolielinten
 syöpymä, 4
 Sisäkehräksen murtuma, 19
 Solisluun murtuma, 11
 Sopeutumishäiriöt, 26
 Sormen sijoiltaanmeno, 13
 Sormen tai sormien haava ilman
 kynsivammaa, 1
 Sormen tai sormien haava ja
 kynsivamma, 1
 Sormen tai sormien nyrjähdys tai
 venähdys, 13
 Sormen tai sormien ruhje ilman
 kynsivammaa, 1
 Sormen tai sormien ruhje ja
 kynsivamma, 1
 Surman yritys, 39
 Suun tai nielun palovamma, 4
 Suun tai nielun syöpymä, 4
 Suuontelon haava, 1
 Sydämen vamma, 21
 Syrjäntä, 38
 Syvyysasteeltaan määrittämätön
 usean alueen palovamma, 4
 Syvyysasteeltaan määrittämätön
 usean alueen syöpymä, 4
 Syvän pohjehermön vamma nilkan
 ja/tai jalkaterän alueella, 3
 Syvän valtimokaaren vamma, 3
 Säären muun osan haava, 1
 Säärihermön vamma polven tai
 säären alueella, 3
 Sääriluun alaosan murtuma, 18
 Sääriluun varren murtuma, 18
 Sääriluun yläosan murtuma, 17
 Säärivaltimon vamma, 3
 Tahallinen itsensä ampuminen, 4
 Tapon yritys, 39
 Tasoltaan määrittämätön
 amputoituminen polvesta tai
 säärestä, 23
 Tasoltaan määrittämätön jalkaterän
 amputoituminen, 23
 Tasoltaan määrittämätön lonkan tai
 reiden amputoituminen, 23
 Tasoltaan määrittämätön ranteen tai
 käden amputoituminen, 23
 Telahermön vamma, 3
 Telaluun murtuma, 19
 Toistuva masennus, 103
 Traumaattinen aivoturvotus, 8
 Traumaattinen
 epiduraaliverenvuoto, 8, 69
 Traumaattinen ilmarinta, 22
 Traumaattinen kaularangan
 nikamavälilevyn repeämä, 20
 Traumaattinen kovakalvonalainen
 verenvuoto, 8, 69
 Traumaattinen lukinkalvonalainen
 verenvuoto, 8
 Traumaattinen veri-ilmarinta, 22
 Traumaattinen veririnta, 22
 Traumaperäinen stressireaktio, 26,
 103
 Tuottamuksellinen vapaudenriisto,
 34
 Työsyrajintä, 38
 Tärykalvon traumaattinen repeämä,
 9
 Törkeä esimiesaseman
 väärinkäyttäminen, 40
 Törkeä ihmiskauppa, 34
 Törkeä kiristys, 35
 Törkeä kotirauhan rikkominen, 35
 Törkeä kunnianloukkaus, 36
 Törkeä lapsen seksuaalinen
 hyväksikäyttö, 33
 Törkeä pahoinpitely, 39
 Törkeä raiskaus, 32
 Törkeä ryöstö, 35
 Törkeä vammantuottamus, 39
 Törkeä vapaudenriisto, 34
 Törkeä varkaus, 36
 Ulkoisten sukupuolielinten ruhje, 1
 Ulkokehräksen murtuma, 19
 Ulomman jalkapohjahermön
 vamma, 3
 Ulomman kaulalaskimon vamma, 3
 Ulomman tai sisemmän
 jalkapohjavaltimon vamma, 3
 Umpisuolen ja/tai koolonin vamma,
 22
 Usean alaraajojen alueen haavojen
 yhdistelmä, 1
 Usean alueen ensimmäisen asteen
 palovamma, 4
 Usean alueen osittain kolmannen
 asteen palovamma, 4

Usean alueen osittain kolmannen asteen syöpymä, 4	Useat pinnalliset rintakehän vammat, 1
Usean alueen osittain toisen asteen palovamma, 4	Useat polven ja/tai säären haavat, 1
Usean alueen osittain toisen asteen syöpymä, 4	Useat pään haavat, 1
Usean hermon vamma lonkan tai reiden alueella, 3	Useat ranteen ja/tai käden haavat, 1
Usean hermon vamma nilkan ja jalkaterän alueella, 3	Useat ranteen ja/tai käden pinnalliset vammat, 1
Usean hermon vamma polven tai säären alueella, 3	Useat rintakehän seinämän haavat, 1
Usean koukistajalihaksen tai koukistajalihasjanteen vamma ranteen tai käden alueella, 2, 14	Useat rintakehän sisäelinten vammat, 22
Usean lihaksen tai janteen vamma nilkan tai jalkaterän alueella, 2	Useat rintarangan murtumat, 21
Usean lihaksen tai janteen vamma polven tai säären alueella, 2	Useat sormimurtumat, 14
Usean nilkan tai jalkaterän verisuonen vamma, 3	Useat vatsan, alaselän ja/tai lantion haavat, 1
Usean ojentajalihaksen tai ojentajalihasjanteen vamma ranteen ja/tai käden alueella, 2, 14	Useat vatsan, alaselän ja/tai lantion pinnalliset vammat, 1
Usean verisuonen vamma lonkan ja/tai reiden alueella, 3	Useiden alueen ensimmäisen asteen syöpymä, 4
Usean yläraajojen alueen haavojen yhdistelmä, 1	Useiden hartianseudun ja/tai olkavarren lihasten ja/tai janteiden vamma, 2
Useat hartianseudun ja/tai olkavarren haavat, 1	Useiden hermojen vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella, 3
Useat jalkaterän luiden murtumat, 19	Useiden hermojen vamma kyynärvarren alueella, 3
Useat kaulan haavat, 1	Useiden hermojen vamma ranteen tai käden alueella, 3
Useat kaulan pinnalliset vammat, 1	Useiden kaulan alueen verisuonien vamma, 3
Useat kaulanikamamurtumat, 20	Useiden kehonosien palovammat ja syöpymät, 4
Useat kylkiluunmurtumat, 10	Useiden lihasten ja/tai janteiden vamma kyynärvarren alueella, 2
Useat kyynärvarren haavat, 1	Useiden polven osien vamma, 17
Useat kyynärvarren murtumat, 12	Useiden rintakehän verisuonien vamma, 3
Useat kyynärvarren pinnalliset vammat, 1	Useiden vatsaontelon elinten vamma, 22
Useat kämmenluiden murtumat, 13	Useiden verisuonien vamma hartianseudun ja/tai olkavarren alueella, 3
Useat lannerangan ja/tai lantion murtumat, 21	Useiden verisuonien vamma kyynärvarren alueella, 3
Useat lonkan ja/tai reiden haavat, 1	Useiden verisuonien vamma polven ja/tai säären alueella, 3
Useat lonkan ja/tai reiden lihas- ja/tai jännevammat, 2	Useiden verisuonien vamma ranteen ja/tai käden alueella, 3
Useat pinnalliset hartianseudun ja olkavarren vammat, 1	Vaaran aiheuttaminen, 39
Useat pinnalliset päävammat, 1	

Vainoaminen, 36
 Vammantuottamus, 39
 Vammat, joihin liittyy useisiin
 kehonalueisiin ulottuvia syviä
 haavoja, 1
 Vapaudenriisto, 34
 Varkaus, 36
 Varpaan tai varpaiden haava ilman
 kynsivammaa, 1
 Varpaan tai varpaiden haava ja
 kynsivamma, 1
 Varpaiden pitkän koukistajalihaksen
 tai sen janteen vamma nilkan tai
 jalkaterän alueella, 2
 Varpaiden pitkän ojentajalihaksen
 tai sen janteen vamma nilkan tai
 jalkaterän alueella, 2
 Varstarinta, 10
 Vartalon alueen määrittämättömän
 hermon, hermojuuren tai
 hermopunoksen vamma, 3
 Vartalon alueen määrittämättömän
 lihaksen ja/tai janteen vamma, 2
 Vartalon ensimmäisen asteen
 palovamma, 4
 Vartalon ensimmäisen asteen
 syöpymä, 4
 Vartalon kolmannen asteen
 palovamma, 4
 Vartalon kolmannen asteen
 syöpymä, 4
 Vartalon palovamman, syöpymän
 tai paleltumavamman
 myöhäisvaikutukset, 4
 Vartalon palovammat ja syöpymät,
 4
 Vartalon syvyysasteeltaan
 määrittämätön palovamma, 4
 Vartalon syvyysasteeltaan
 määrittämätön syöpymä, 4
 Vartalon toisen asteen palovamma,
 4
 Vartalon toisen asteen syöpymä, 4
 Vatsa-aortan vamma, 3
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen
 hermojen tai selkäytimen
 lanneosan vamma, 3, 14, 21
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen
 verisuonivamma, 3
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion alueen
 ääreishermovamma, 3
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion muun
 verisuonen vamma, 3
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion
 määrittämättömän verisuonen
 vamma, 3
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion
 määrittämätön pinnallinen
 vamma, 1
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion
 pinnallinen vamma, 1, 14
 Vatsan, alaselän ja/tai lantion
 useiden verisuonien vamma, 3
 Vatsan, alaselän tai lantion haava, 1
 Vatsan, alaselän tai
 lantionmurskavamma ja/tai
 typistymisen, 14
 Vatsanpeitteiden haava, 1
 Vatsanpeitteiden ruhje, 1
 Vatsansisäisten elinten vamma, 22,
 94
 Viestintärauhan rikkominen, 36
 Viestintäsalaisuuden loukkaus, 38
 Värttinähermon vamma
 kyynärvarren alueella, 3
 Värttinähermon vamma olkavarren
 alueella, 3
 Värttinähermon vamma ranteen tai
 käden alueella, 3
 Värttinäluun alaosan murtuma, 12
 Värttinäluun varren murtuma, 12
 Värttinäluun yläosan murtuma, 12
 Värttinävaltimon vamma
 kyynärvarren alueella, 3
 Värttinävaltimon vamma ranteen
 ja/tai käden alueella, 3
 Väärä ilmianto, 37
 Yhden tai useamman sormen tai
 sormen osan amputoituminen
 yhdessä käden tai ranteen muun
 osan kanssa, 23
 Yhden tai usean jalkapöytäluun
 murtuma, 19
 Yhden varpaan amputoituminen, 23
 Yksityiselämää koskevan tiedon
 levittäminen, 37
 Yläleuan ja/tai poskiluun murtuma,
 6

Yläonttolaskimon vamma, 3
Yläraajan määrittämättömän
hermon sijainniltaan
määrittämätön vamma, 3
Yläraajan määrittämättömän
lihaksen ja/tai janteen
sijainniltaan määrittämätön
vamma, 2

Yläraajan määrittämättömän
verisuonen sijainniltaan
määrittämätön vamma, 3
Yläraajan palovamman, syöpymän
tai paleltumavamman
myöhäisvaikutukset, 4
Yläraajojen ja alaraajojen haavojen
yhdistelmä, 1